

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่น
ของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลกะรน
จังหวัดภูเก็ต

นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2552

**Political Power Base Building of the Business Groups in the Thai Local Politics
: A Case Study of Local Political Groups in karon Municipality, Phuket Province**

Mr.Reuckchai Poolsawas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่น
ของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลกะรน
จังหวัดภูเก็ต

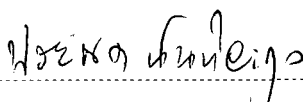
ชื่อและนามสกุล นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์

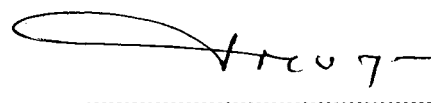
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
2. รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

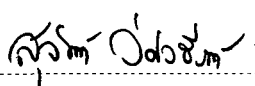
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประจต นันท์ยะกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีจากความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาเครื่องมือวิจัยคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมือง ตะกั่วป่า นายพีรเสริฐ ทิชนพงษ์ อีกทั้งรองศาสตราจารย์ประณต นันทิยะกุล ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาเสียสละเวลาในการให้ ข้อมูลเชิงลึกของสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน โดยเฉพาะ นายกเทศมนตรีทวี ทองเข้ม และรองนายกเทศมนตรีนายอิทธิพร สังข์แก้ว เพื่อใช้เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาค้นคว้า รวมถึงสมาชิกกลุ่มธุรกิจอาชีพต่าง ๆ ผู้นำชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งอนุเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมือในการตอบสัมภาษณ์ เป็นอย่างดี

และบุคลากรของสำนักบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ คุณณภรณ์ กิตติรัตนมงคล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นผู้ประสานติดต่อสำหรับนักศึกษาทางไกลระหว่างนักศึกษา กับสาขาวิชาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้เช่นกัน

ท้ายที่สุดขอขอบคุณ สมาชิกครอบครัว เพื่อนนักศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์

กรกฎาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย:

ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล (2) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์

คำสุข **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (2) ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชนชั้นนำ และสมาชิกของกลุ่มธุรกิจในชุมชนเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 6 กลุ่ม จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมี 4 วิธี คือการให้ผลประโยชน์ตอบแทน โดยแบ่งเป็นการตอบแทนภายในองค์กรเทศบาลและภายนอกองค์กรเทศบาล การให้การศึกษาอบรมเพิ่มความรู้ในด้านอาชีพ การใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นการอุปถัมภ์อย่างชอบธรรมโดยใช้อำนาจหน้าที่ การใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีลักษณะในเชิงอุปถัมภ์ (2) ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น ได้แก่ ความมีภาวะการเป็นผู้นำของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ความอาวุโสของหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัย และการที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีเครือญาติอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้การปฏิสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนเป็นไปในลักษณะที่ดีต่อกัน

คำสำคัญ ฐานอำนาจทางการเมือง กลุ่มธุรกิจ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

Thesis title: Political Power Base Building of Business Groups in Thai Local Politics: A Case Study of Local Politics in Karon Municipality, Phuket Province

Researcher: Mr. Reuckchai Poolsawas; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; (2) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the methods used by local politicians to build a political power base; and (2) the factors that affected this process.

This was a qualitative research based on a sample chosen through purposive sampling that consisted of 28 people in 6 groups representing leaders and members of business groups in Karon Municipality, Phuket Province. Data were collected using guided interviews and analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) the local politicians used 4 methods to build a political power base: by giving benefits internally (within the municipal organization) and externally (outside the municipal organization); by providing professional training and education; by using the system of mutual obligations in a legitimate way; and by using a network of familial relations; (2) The factors that affected the building of a political power base by local politicians were the politicians' leadership qualities, the seniority of group leaders who had been re-elected many times, and the large number of local politicians' relatives living in the area, which contributed to good interaction between politicians and citizens.

Keywords: Political Power Base, Business Groups, Local Politicians

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย	1
ประเด็นปัญหาการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย	7
วัตถุประสงค์การวิจัย	9
กรอบความคิดทางทฤษฎี	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ระเบียบการวิจัย	12
กำหนดการดำเนินงานวิจัย	12
ทรัพยากรที่ใช้	13
แนวทางในการเสนอรายงานวิทยานิพนธ์	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	15
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	16
แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	16
แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/กลุ่มผลประโยชน์	32
แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ	34
แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	35
แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์	38
แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเครือข่าย	42
แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	57
ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล	65
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดภูเก็ต	68

สารบัญต่อ

	หน้า
ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกระนวน	74
ข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระนวน	93
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	97
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	109
ประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่างวิจัย	109
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	114
การวิเคราะห์ข้อมูล	115
การนำเสนอผลการวิจัย	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
วิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น	120
ปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น	132
ผลการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวน	136
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	141
สรุปการวิจัย	141
อภิปรายผล	143
ข้อเสนอแนะ	157
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	168
ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย	169
ข แบบสัมภาษณ์	171
ค หนังสือราชการการพิจารณาฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล	173
ง คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างวิจัย	176
ประวัติผู้วิจัย	185

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ภาพที่ 2.1 การพึ่งพาหรืออุปถัมภ์ของญาติกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	20
ภาพที่ 2.2 แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย	25
ภาพที่ 3.1 ภาพความคิดการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	119
ภาพที่ 4.1 การเข้าช้อนทางสถานะของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งในเขต เทศบาลตำบลกะรน	122
ภาพที่ 4.2 วิธีการที่ใช้สร้างฐานอำนาจ	126
ภาพที่ 5.1 วิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจ	139
ภาพที่ 5.2 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน	147

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	แบบแผนของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ หรือแบบข้อตกลง 19
ตารางที่ 2.2	ตารางสรุป เปรียบเทียบข้อมูลจำนวนเรื่องร้องคัดค้าน ช่วงการเลือกตั้งองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2546-2547 กับ 2550-2551 97
ตารางที่ 3.1	ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่คัดเลือกสำหรับวิจัย 110
ตารางที่ 3.2	รายชื่อบุคคลที่ทำการสัมภาษณ์ 113
ตารางที่ 4.1	ผลการวิจัยวิธีการที่ใช้สร้างฐานอำนาจทางการเมือง ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น 127
ตารางที่ 4.2	สรุป เปรียบเทียบข้อมูลจำนวนเรื่องร้องคัดค้าน ช่วงการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2546-2547 กับ 2550-2551 132
ตารางที่ 4.3	ผลการวิจัย ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น 135

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย

การเมืองระดับท้องถิ่นในประเทศไทยถือว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และการปกครองอันเป็นจุดสำคัญของการจะช่วยให้ประชาชนได้รู้จักวิธีการปกครองของระบอบประชาธิปไตย โดยมีส่วนร่วมและบริหารกิจกรรมในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมการเมืองระดับท้องถิ่นก็ไม่ได้มีความราบรื่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น การเลือกตั้งของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ซึ่งในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก มีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองขึ้นมาหลายกลุ่มเพื่อแข่งขันกันเข้าไปบริหารงานในเทศบาล ซึ่งกลุ่มการเมืองเหล่านี้ส่วนมากไม่ได้เกิดจากการรวมตัวของตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น แต่เป็นการรวมตัวของกลุ่มชนชั้นนำทางธุรกิจ ในท้องถิ่น (ฐปนรรต พรหมอินทร์)(อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541: 2-3)

กระบวนการทางการเมืองในรูปแบบของการเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางที่ทำให้ชนชั้นนำทางธุรกิจท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพทางอำนาจให้ตนได้สูงสุด เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจะเน้นความสำคัญของทุนทรัพย์ทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียง ซึ่งทำให้ผู้มีอิทธิพลทางการเงินในท้องถิ่นพยายามใช้ปัจจัยที่ได้เปรียบทางเศรษฐกิจสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และพยายามขยายฐานอำนาจทางการเมืองออกไปให้กว้างที่สุด กลุ่มธุรกิจการเมืองใดมีฐานอำนาจที่เข้มแข็ง กลุ่มธุรกิจการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งเพื่อเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่น นอกจากนั้นอาจจะนำมาซึ่งการผูกขาดอำนาจทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นหน้าใหม่ไม่มีโอกาสได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนนักการเมืองท้องถิ่นหน้าเดิม ๆ ซึ่งผูกขาดการอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ในระยะยาว จะส่งผลให้ความคิดหรือมุมมองในเรื่องราวต่าง ๆ อยู่กับที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนารวมทั้งจะทำให้เกิดการยึดติดด้วย(สมบัติ จันทร์วงศ์) (อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541: 3)

โดยกลุ่มธุรกิจการเมืองที่ปรากฏในการเมืองการปกครองท้องถิ่นนั้น มักจะไม่มีการจัดตั้งในรูปแบบขององค์กรที่มีความยั่งยืนถาวร ซึ่งแตกต่างจากมาตรฐานหรือกรอบของกลุ่มการเมืองในประเทศตะวันตกที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีการใช้กฎระเบียบในควบคุม

บังคับพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบ และแบบแผนของกลุ่ม ซึ่งมีอาจนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมทางการเมือง และการจัดองค์กรทางการเมืองในสังคมไทยได้ โดยระบบการเมืองไทยมิได้เป็นระบบการจัดตั้งภายใต้ระเบียบและหลักการที่แน่นอน หากแต่เป็นระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงชนชั้นนำและผู้นำเข้ากับกลุ่มการเมือง โดยมีการแบ่งเป็นฝักฝ่าย ผู้นำกลุ่มย่อย ผู้มีอิทธิพล และนายทุน ฯลฯ ที่รวมกันขึ้นเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระบบการเมืองไทยนั้นจึงวางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนบุคคลไม่ใช่หลักการหรือกฎระเบียบ(ยศ สันตสมบัติ)(อ้างในเคชเชลิตธิสุทธิ์ 2541: 4)

รัฐบาลมีนโยบายการกระจายอำนาจให้การปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยมีประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ 6 ประการดังนี้ (ปราน สุวรรณมงคล 2552)

1.1 การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและวางแผนต่อประ โยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการในท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

1.2 การปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชน ในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื่องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นของตน

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือการกระจายอำนาจในระดับต่ำสุดคือ รากหญ้า ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งยวดอันหนึ่งก็คือ การขาดรากฐานในท้องถิ่น

1.3 การปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ข้อ ดังนี้

1.3.1 ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันแต่จะขยายเพิ่มขึ้นซึ่งเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

1.3.2 รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดบริการ โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

1.3.3 กิจกรรมบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้เสียต่อประชาชนโดยส่วนรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ว่าสนองความต้องการของท้องถิ่นถูกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้ให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงาน

การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่ดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

1.4 การปกครองท้องถิ่น สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาย่อมต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

1.5 การปกครองท้องถิ่น จะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศ ในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์การทางการเมือง การได้รับการเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทยผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ, นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ

1.6 การปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตัวเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมามีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หิบบิ้นยัดใส่” หรือ “กึ่งหิบบิ้นยัดใส่” เกิดความคาดหวังว่าทุกปีจะมีลาภลอย แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ยอมช่วยตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง

การกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังและได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขอบเขตของการกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมาก และมีมานานตั้งแต่สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จากความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวมเป็นจุดใหญ่ ๆ แล้วสามารถแบ่งเป็นสองด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้นเป็นการปูพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล และประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยกลไกทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การจัดการ ฯลฯ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539, 27-29)

สำหรับประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และมีการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วนคือ การบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งการบริหารราชการทั้ง 3 ส่วนนี้ จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการนำนโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัติ เพื่อที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดจนถึงยุครัฐประหารแบบสงบนิ่งต่อระบอบทักษิณและมีการล้มรัฐธรรมนูญจากทหารบางกลุ่มก็ตาม

โครงสร้างของระบอบทางการเมืองของไทยยังคงเน้นความเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม โดยที่รัฐบาลยังให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เดิมประเทศไทยได้จัดแบ่งรูปการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ สุขาภิบาล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษแล้ว ปัจจุบันนี้ตั้งแต่ พ.ศ.2542มี พ.ร.บ.เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล ได้เปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลทั่วประเทศ อาจจะกล่าวได้ว่า เทศบาลเป็นองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากประชาชนมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนเข้าไปบริหารท้องถิ่น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเท่าที่ผ่านมาแม้ว่าเทศบาลจะเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากมาย แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองเท่าที่ควร อีกทั้งการผูกขาดอำนาจทางการเมือง การกล่อมเกลางานการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการของท้องถิ่นนั้น ๆ

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ และความสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ทราบว่า การพัฒนาของท้องถิ่นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การผูกขาด อำนาจทางการเมืองอันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้เกิดขึ้นนั่นเอง

สำหรับรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ซึ่งได้แก่ เทศบาล ก็ประสบปัญหาข้างต้น กล่าวคือ การเข้ามามีอำนาจของกลุ่มการเมืองในเทศบาลก็มีลักษณะเป็นการ

เปิดโอกาสให้กลุ่มชั้นนำเข้ามามีอำนาจในท้องถิ่น และใช้อิทธิพลในลักษณะการเมืองแบบ Money politics (สังสิต พิริยธรรค์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร)(อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541: 4)

โดยผู้มีอำนาจในกลุ่มการเมือง ใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และแนวนโยบาย เอื้ออำนวย ให้ความอุปถัมภ์ต่อท้องถิ่นผ่านนักการเมือง โดยอิงหลักนิติรัฐ กระบวนการนี้ทำให้กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นมองว่า ในกระบวนการเลือกตั้ง ในระดับการปกครองท้องถิ่น จะทำให้ตนสามารถได้เปรียบในการที่จะให้กลุ่มการเมืองของตนเข้ามามีอำนาจในการปกครอง ซึ่งในระยะยาวจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอำนาจที่มีมาจากประชาชนได้ และถือว่าเป็นการสร้างความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอีกด้วย

โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความต้องการของกลุ่มในการควบคุมอำนาจรัฐ แต่ขณะเดียวกันก็พยายามที่จะแก้ปัญหาคอขวดของประชาชนในท้องถิ่นของตนเช่นกัน และจากสภาพการเมืองการปกครองท้องถิ่นในสองทศวรรษที่ผ่านมา ยังคงมีการวิพากษ์กันอย่างมากระตือรือร้นต่อการสร้างอำนาจการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมือง โดยมีแนวโน้มเป็นสองทศนะ กล่าวคือ

ในทศนะแรก ได้มองว่าเป็นการทำให้สังคมชนบทมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขึ้น และเป็นการสร้างความเจริญ แต่อีกทศนะหนึ่งมองว่าเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้เกิดขึ้น โดยพยายามในการให้เงินทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการพัฒนามากขึ้น และเป็นตัวสร้างปัญหาทางการเมืองต่อไป

และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในท้องถิ่น โดยทำการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน คือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทมากในเทศบาลตำบลกระนวน ส่วนสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ก็เนื่องมาจากเหตุผลสองประการคือ

ประการแรกผู้วิจัยมีประสบการณ์การทำงานในฐานะข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่เทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ต ทำให้รู้จักกับข้าราชการ, ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และนักการเมืองหลายท่าน ที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ได้รับความสะดวกในการหาข้อมูล

ประการที่สอง กลุ่มการเมืองท้องถิ่นคือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า อันเป็นกลุ่มการเมืองที่เข้ามามีอำนาจผูกขาดในเทศบาลตำบลกระนวน ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจจุดหนึ่งของจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีตสมัยที่ นายทวี ทองแถม ดำรงฐานะเป็นประธานคณะกรรมการสุขาภิบาลจนถึงปัจจุบันคือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า ซึ่งทำให้การศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองสามารถศึกษาได้อย่างชัดเจน

เนื่องจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้ามีความเป็นมาและมีอำนาจในเขตพื้นที่กะตะกะรนเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร

2. ประเด็นปัญหาการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อให้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองจะเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้เกิดขึ้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่จากกลุ่มหรือบุคคลและใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ได้รับจากการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองเป็นการพัฒนาสังคมชนบท ด้านสังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองต่อไปที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยวิธีการและปัจจัยต่างๆเข้ามาใช้ในการสร้างฐานอำนาจ โดยมีแนวการศึกษาสำหรับการวิจัยดังนี้

2.1 ต้องการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลกะรนมีลักษณะฐานอำนาจทางการเมืองอย่างไร

2.2 ต้องการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลกะรนมีและใช้วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างไร

2.3 ต้องการศึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลกะรนมีปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ปัจจัยฐานอำนาจ

1. ปัจจัยทางธุรกิจ

- ทุน
- ฐานะทางเศรษฐกิจ
- กิจการธุรกิจ

2. ปัจจัยทางสังคม

- เกียรติยศความเชื่อถือ
- ตำแหน่งการงาน
- สถานภาพทางการศึกษา
- วัยวุฒิ, เครือญาติ , ภูมิถิ่นเนา

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ภูมิประเทศ

- พื้นที่เขตเศรษฐกิจ
- ทรัพยากรธรรมชาติมีมูลค่าสูง (กระบวนการ) →

วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

- ใช้เงินซื้อเสียง
- ใช้ผลประโยชน์ตอบแทน
- ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ
- ใช้อำนาจทางธุรกิจบังคับ
- ใช้การให้การศึกษาอบรม
- ใช้สื่อมวลชน
- ใช้ตัวแทนลงสมัครเลือกตั้ง
- ใช้ระบบอุปถัมภ์
- ใช้การบีบบังคับ

ฐานอำนาจทางการเมือง

1. การเป็นผู้แทนชุมชน
2. การเป็นผู้บริหารท้องถิ่น
3. การเป็นสมาชิกสภาเทศบาล
4. การเป็นสมาชิกสภา อบจ.
5. การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
6. การเป็นสมาชิกวุฒิสภา
7. การเป็นข้าราชการภายในท้องถิ่น
8. การมีกิจการธุรกิจในท้องถิ่น
9. การมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน
10. ฐานคะแนนเสียงทุกระดับ
11. ฐานการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาล

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

4. กรอบความคิดทางทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดต่อไปนี้ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- 4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
- 4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/กลุ่มผลประโยชน์
- 4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ
- 4.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
- 4.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
- 4.7 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ
- 4.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4.8 ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล ,ประวัติความเป็นมาของจังหวัดภูเก็ตและประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2547และพ.ศ.2551
- 4.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาเฉพาะกลุ่มการเมืองท้องถิ่นคือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าในเขตเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยจะศึกษาวิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นคือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าได้รับการเลือกตั้งให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารในเขตเทศบาลตำบลกะรน ภายใต้การนำของ นายทวี ทองเข้ม ตั้งแต่ปีพ.ศ.2542-2551

6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

6.1 การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง การใช้อำนาจ อิทธิพลและปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มการเมือง เพื่อที่จะทำให้กลุ่มตนรับความนิยมและได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหาร

6.2 การเมืองท้องถิ่น หมายถึง งานเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในท้องถิ่น

6.3 อำนาจทางการเมือง หมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับคนที่มนุษย์หรือกลุ่ม สามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือการใช้กำลังบังคับ ช่มชู้ให้บุคคลอื่น ๆ กระทำตามที่มีและใช้อำนาจทางการเมืองปรารภณา

6.4 ฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่ใช้เพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชนรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะได้รักษาอำนาจที่มีอยู่ไว้ได้ ซึ่งมีแหล่งที่มาสามทางด้วยกันคือ สิทธิอำนาจ ทรัพยากรทางวัตถุ ทรัพยากรที่มีใช้วัตถุ

6.5 การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ หมายถึง การตอบสนองความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน

6.6 อุปถัมภ์ หมายถึง การค้าขู การสนับสนุน การเลี้ยงดู

6.7 ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง การได้รับสิทธิพิเศษจากผู้ใหญ่หรือญาติมิตรของตนเป็นระบบที่ตรงข้ามกับระบบความชอบธรรม

6.8 ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนของนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น เช่น อาชีพ รายได้ สถานภาพ ภูมิฐานะ หน้าที่การงาน เกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น

6.9 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงิน หลักทรัพย์และฐานะความเป็นอยู่ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

6.10 ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สภาพแวดล้อมของพื้นที่ท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญในมิติเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ เช่น เขตเกษตรกรรม เขตเศรษฐกิจท่องเที่ยว เขตชุมชนอุตสาหกรรม เป็นต้น

6.11 กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันหรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือจัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้นๆหรือปัญหานั้นๆให้หมดไปหรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดหมายเอาไว้

6.12 กลุ่มการเมืองท้องถิ่น หมายถึง คณะบุคคลที่มีความพยายามร่วมกันที่จะมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง ในที่นี้คือ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า

6.13 กลุ่มอาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มกันของผู้หาเลี้ยงชีวิตในวิถีทางเดียวกันและมีความหมายไปถึงการเป็นสถาบันของมืออาชีพที่ผูกพันอยู่กับสังคม เพื่อดำรงรักษาเกียรติและความยอมรับ กลุ่มอาชีพต้องพัฒนากลุ่มของตน ด้วยการยกฐานะและรักษาระดับมาตรฐานอาชีพของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง

6.14 อาชีพการให้บริการ (Service Sector) เป็นอาชีพที่ผู้ประกอบการทำหน้าที่ขายบริการหรือให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการหรือลูกค้า ให้เกิดความพึงพอใจจากการใช้บริการนั้น ๆ ผู้ให้บริการจะได้รับค่าตอบแทนจากผู้รับบริการ

6.15 ธุรกิจ หมายถึง กิจกรรมการแลกเปลี่ยนที่ให้สินค้าหรือบริการต่างๆ เพื่อมุ่งหวังกำไร

6.16 กลุ่มธุรกิจ หมายถึง คณะบุคคลที่มีความพยายามร่วมกันในกิจกรรมการแลกเปลี่ยนที่ให้สินค้าหรือบริการต่างๆ เพื่อมุ่งหวังกำไร

6.17 ธุรกิจ (Business) หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างทุกอย่างซึ่งมีความเกี่ยวพันในวงกว้างของสถาบัน เพื่อที่จะจำหน่ายและให้บริการภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีความสัมพันธ์กับบริการอื่นและกลุ่มผู้ทำงานร่วมมือ ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความสำเร็จของหน่วยงาน

6.18 การประกอบธุรกิจ หมายถึง การผลิตสินค้าและบริการ และการนำสินค้าและการบริการนั้นมาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ฉะนั้นถ้าการบริการหรือการผลิตสินค้านั้นๆ ได้ถูกนำมาใช้บริโภคเอง ไม่ได้นำไปขายหรือจำหน่ายจึงเรียกว่า การอุปโภคบริโภค (Consumption) ของตนเอง แต่ถ้าการผลิตสินค้าและการบริการได้ถูกนำไปขายหรือจำหน่ายต่อจึงไปเรียกว่าการค้า (Commerces) / การประกอบธุรกิจ (Business Activities)

6.19 สรุป ธุรกิจเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต การจำหน่ายและการให้บริการ

6.20 ธุรกิจการเมือง หมายถึง นักธุรกิจหรือผู้มีอาชีพด้านธุรกิจแล้วเข้าทำงานการเมืองโดยดำเนินนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะและระบบนิติรัฐให้เข้าทางกับการทำธุรกิจของตนเองหรือกลุ่ม

6.21 จังหวัดภูเก็ต หมายถึง จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทยที่มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นเกาะ ซึ่งมีพื้นที่เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง

6.22 เทศบาล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการปกครอง โดยเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีลักษณะเป็นนิติบุคคลและมีขอบเขตพื้นที่ปกครองชัดเจน ในที่นี้ หมายถึงเทศบาลตำบลกะรน

7. ระเบียบการวิจัย

วิธีการศึกษาแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

7.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ

7.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบตรงประเด็น (focused interview) และการสังเกตเป็นใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดไม่มีโครงสร้าง

(non - Structured Interview) เป็นใช้กับกลุ่มตัวอย่าง วิจัยทั้ง 6 กลุ่มจากประชากรวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกะรนโดยมีคำถามโยงไปสู่คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

7.2.1 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

7.2.2 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมือง

ท้องถิ่น

7.2.3 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ

7.2.4 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน

7.2.5 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มสื่อมวลชน

7.2.6 กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มชมรมรักษะกะตะกะรน

8. กำหนดการดำเนินงานวิจัย

8.1 เสนอโครงการร่างและโครงการวิทยานิพนธ์ แบบ บศ. 022 และบศ. 004 ติดต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาช่วงเดือน ธ.ค. 49 - เม.ย. 50

8.2 การวิจัยเอกสารต่าง ๆ Documentary Research

เป็นช่วงศึกษาความเป็นมาของปัญหา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แหล่งข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่มีผู้เคยศึกษาแล้ว เอกสารของทางราชการต่าง ๆ เช่น หนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลกะรนรายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลในแต่ละสมัยการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดภูเก็ต

8.3 การเก็บข้อมูลการวิจัย

8.3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการศึกษา ครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้

- สมาชิกสภาเทศบาล เทศมนตรี นายกเทศมนตรี
- บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่ม “ท้องถิ่นก้าวหน้า” เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าแขวน รวมถึงญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงของสมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชนทั้ง 5 ชุมชน กลุ่มชมรมรักษาระยะ-กระรอน สื่อมวลชน

8.3.2 ข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารต่างๆ

8.4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้

ใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบกับวรรณกรรม งานวิจัยวิทยานิพนธ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกัน หรืองานวิจัยหัวเรื่องเดียวกันที่ผ่านการวิจัยแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลสำคัญตามกรอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2 ข้อคือ

ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ข้อที่ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

8.5 การสรุปข้อมูลการวิจัย

สรุปข้อค้นพบจากข้อมูลวิเคราะห์ที่สำคัญตามกรอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2 ข้อคือ

ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ข้อที่ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

9. ทรัพยากรที่ใช้

9.1 เอกสารต่าง ๆ หนังสือ

- เอกสารทางราชการ (การเลือกตั้ง, การประชุมการจัดซื้อจัดจ้าง)
- เอกสารการวิจัย, วิทยานิพนธ์

9.2 การสัมภาษณ์

- เครื่องเล่นเทป , ม้วนเทปสำหรับอัดเสียง, เครื่องมืออัดเสียงเก็บข้อมูล

- หัวข้อเรื่องที่จะสัมภาษณ์

9.3 ค่าใช้จ่าย วัสดุ อุปกรณ์ และเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เป็นเงิน 20,000 บาท

10. แนวทางการเสนอรายงานวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนการนำเสนอวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 ในบทความความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัยนี้เป็นการนำเสนอถึงการทำความเข้าใจกับสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ขอบเขตในการศึกษาวิธีการศึกษา ตลอดจนการกำหนดความหมายนิยามศัพท์ และชี้แจงลำดับขั้นตอนการนำเสนอวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 เป็นการนำเสนอถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับอำนาจ การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งกรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ได้แก่ กรอบแนวความคิดเรื่องอำนาจ การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น โดยจะทำการประมวลกรอบแนวความคิดเหล่านี้มาทำการวิเคราะห์ในเบื้องต้นต่อเรื่องที่จะศึกษา

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ศึกษาถึงประชากรวิจัยและตัวอย่างวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นวิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจบทบาททางการเมืองของกลุ่มท้องถิ่นก้าวนำในการเลือกตั้ง

บทที่ 5 บทสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

11.1 ทำให้ทราบถึงวิธีการสร้าง ฐานอำนาจทางการเมือง ของนักการเมืองท้องถิ่นและเป็นแนวทางให้หน่วยงานราชการที่มีส่วนรับผิดชอบหาทางแก้ไขปัญหาในกรณีที่วิธีการของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นใช้วิธีผิดกฎหมาย

11.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สร้างฐานอำนาจทางการเมือง ให้แก่การเมืองท้องถิ่น

11.3 เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น

11.4 เป็นประโยชน์ สำหรับการศึกษาค้นคว้า ในเรื่องเกี่ยวกับ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองจากท้องถิ่นสู่การเป็นฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองระดับชาติ

11.5 เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการผูกขาดอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของบุคคลหรือกลุ่มเพียงหนึ่งเดียวและเป็นแนวทางก่อให้เกิดแนวคิดทฤษฎีใหม่ทางด้านรัฐศาสตร์และต่อยอดแนวความคิดที่มีอยู่เดิม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการค้นคว้าศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจ ในการเมืองระดับท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี “กลุ่มการเมืองท้องถิ่น” ในเทศบาลตำบลกระนวนจังหวัด ภูเก็ตนัน ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิประเภทหนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งการค้นคว้าข้อมูลทุติย ภูมิจากอินเทอร์เน็ตโดยใช้แนวความคิดและเสนอรายละเอียดข้อมูลในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของกรวิจัยครั้งนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
2. แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/กลุ่มผลประโยชน์
3. แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
6. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ
7. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
8. ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล, ประวัติความเป็นมาของ จังหวัดภูเก็ตและประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกระนวน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2547 และพ.ศ.2551
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ชูป กาญจนประกร (2514, 111-114) ได้อธิบายถึงความหมายของระบบอุปถัมภ์หรือ patronage system นั้น ก็ยังเป็นเรื่องของระบบพรรคพวก หรือเส้นสาย อยู่บ้างแต่ในชั้นหลังๆ นี้ ความหมายกลายรูปเป็นการใช้ระบบนี้เพื่อประโยชน์ในทางการเมือง โดยเฉพาะในระบอบการ ปกครองที่มีพรรคการเมืองใหญ่ ๆ 2 พรรค เช่น ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในกรณีนี้ ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ปฏิบัติการในประการต่าง ๆ เกี่ยวกับการแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทั้งในทางการเมือง

และทางการบริหารของพรรคการเมืองที่กำความมีชัยในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้พรรค หรือผู้ที่ช่วยสนับสนุน วิ่งเดินช่วยเหลือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้รับผลตอบแทนเป็น สิ้นน้ำใจ ปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งใ้ช้อยู่ในระบบอุปถัมภ์นี้อาจจะมีหลายรูปหลายลักษณะเช่น ผู้ที่ดำรง ตำแหน่งอยู่เดิมแต่บังเอิญเป็นฝ่ายของพรรคที่แพ้การเลือกตั้งต้องถูกขับเป้หายไป ตำแหน่งต่าง ๆ รวมทั้งสัญญาจ้างของทางราชการอันจะมีผลประโยชน์ตอบแทน ก็จะถูกจำแนกแจกจ่ายไปยัง บุคคลที่ช่วยเหลือพรรคโดยมิได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถว่า บรรดาบุคคลเหล่านั้น จะคู่ควรแก่ ตำแหน่งนั้น ๆ หรือไม่ ขอเพียงแต่ว่า “ให้เป็นพวกฉันก็แล้วกัน”

ปรีชา ควินทร์พันธุ์ (2539 : 34) เครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ได้กลายมาเป็นวิธีการที่ พรรคการเมืองใช้ในการหาคะแนนเสียงในชนบท ผู้รับอุปถัมภ์ในทางการเมืองมักจะถูกพรรค การเมืองใช้เป็นหัวคะแนน โดยอาจให้ผลตอบแทนแก่ผู้รับอุปถัมภ์ เช่นการให้สัญญาในการปฏิรูป ที่ดินเพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง ดังตัวอย่างในการแข่งขันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับ พรรคคริสเตียนเดโมแครตในอิตาลี และในเวเนซุเอลาเป็นต้น ทั้งหมดเป็นกระบวนการทาง การเมืองของมวลชนที่ได้รับการจัดตั้งจากเบื้องบนเชื่อมโยงลงมาจนถึงท้องถิ่น กลุ่มการเมือง ท้องถิ่นถูกผนวกเข้าไปภายในระบบอุปถัมภ์และต้องสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง

ชญาดา ศิริภิมรย์ (2539 : 189-190) คนไทยแต่ละคนมองผู้อื่นในระเบียบสังคมตาม ฐานะตำแหน่งว่าเขาอยู่สูงหรือต่ำกว่าตน คนที่สูงอายุมีการศึกษาดีและร่ำรวยจึงอยู่ในฐานะที่สูงกว่า ทั้งนี้ ถือว่าเพราะมีคุณธรรมหรือพูดอย่างพุทธก็ว่า มีบุญมาก บนพื้นฐานความแตกต่างของฐานทาง สังคมเช่นนี้ลำดับชั้นหรือสายบังคับบัญชา (hierarchy) จึงเกิดขึ้น โดยการที่บุคคลแต่ละคนให้ความ เคารพต่อผู้ที่มีฐานะสูงกว่าตน และได้รับความเคารพจากผู้มีฐานะต่ำกว่าตนท่ามกลางความไม่เท่า เทียมกันทางสังคม ทำให้แต่ละบุคคลประพฤติปฏิบัติเท่าที่จะทำได้เพื่อประโยชน์สูงสุดของ ผู้ได้บังคับบัญชาของตัว เมื่อช่วยเหลือคนอื่นก็เท่ากับเพิ่มคนที่จะกลับมาช่วยเหลือตัวเอง เพิ่มผล บุญและยังช่วยยกฐานะของตัวเองให้สูงขึ้น ด้วยชวาวนาผู้ยากจนทำทุกอย่างที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็น ไปได้ สำหรับลูกเมียของเขา ในขณะที่เจ้าของโรงสีผู้มั่งคั่งให้การดูแลเอาใจใส่ต่อลูกจ้างของเขาจำนวน มาก แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีฐานะและผู้ด้อยฐานะ ดังกล่าวนี้อาจเรียกว่า “ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์” ผู้มีฐานะดีกว่าเกื้อกูลทรัพยากรของตัวเองเพื่อประโยชน์ของผู้รับ อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์จะตอบสนองโดยการรับใช้ช่วยเหลือการงานของผู้ให้การอุปถัมภ์

ปรีชา ควินทร์พันธุ์ (2543) ระบบอุปถัมภ์ ตามแนวคิดของ แม็ค เวเบอร์ (Max Weber, 1964, p.401) คือ ผู้มีฐานะสูงมีทรัพย์สินมากเป็นผู้อุปถัมภ์จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือที่ยากจน ซึ่งว่าเป็นผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ เพื่อต้องการได้รับการยอมรับ หรือเมื่อมีความจำเป็นที่ เรียกใช้ก็ได้รับการสนองตอบรวมถึงความจงรักภักดีด้วย

โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเคยมีไพร่ มีทาสมาก่อนทำให้สถานภาพของคนที่มิฐานะยากจนและด้อยโอกาสมักแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวย ส่วนหนึ่งคือ นักการเมืองที่สมัคร ส.ส. จึงใช้วิธีการให้การอุปการะในด้านต่าง ๆ เช่น เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือตาย ญาติก็จะไปขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีฐานะดีกว่าตน เมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือที่เรียกว่าอยู่ในความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้ เป็นการตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับการอุปถัมภ์มาแต่เก่าก่อน

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543) โวลฟ์ (Wolf, 1966 : 94-95) ศึกษาความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ได้พบว่า ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนในสังคมที่สลับซับซ้อนนั้นเครือข่ายและกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคล ในการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ และเป็นความสัมพันธ์ที่เสียคุณเพราะอีกฝ่ายมีสถานะที่สูงกว่าจึงทำให้อีกฝ่ายที่เสียคุณต้องทำตาม คือ ผู้ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ต้องตอบแทนไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือมิใช่วัตถุ เช่น การแสดงความเคารพนับถือ การแจ้งข่าวสาร หรือการหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองให้ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับอุปถัมภ์จะตกอยู่จุดใดจุดหนึ่งระหว่างสองขั้ว คือ ขั้วของการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากระหว่างญาติและเพื่อนสนิท และขั้วของการมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจและที่เป็นไปตามข้อสัญญาระหว่าง “ผู้ยิ่งใหญ่” (big man) หรือนายจ้างแบบแผนข้างต้นนี้เป็นเพียงการเสนอรูปจำลองที่ใกล้เคียง และการเบี่ยงเบนของรูปจำลองนี้อาจกระทำได้ตามความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ชาวนาอาจจะมีความสัมพันธ์เชิงกลไกกับญาติห่าง ๆ ในขณะที่อาจมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อุปถัมภ์ที่เคยมาร่วมโรงเรียนเดียวกัน หรือเป็นเพื่อนบ้านกัน เป็นต้น

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543) เอลม (Helm, 1983 : 36-71) ได้กล่าวถึงระดับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างลูกน้องกับลูกพี่หรือผู้ใหญ่กับผู้น้อยว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญมากในองค์กรในสังคมไทยความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเรียกว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron-client) ซึ่งผู้น้อยจะต้องให้การสนับสนุนและการจงรักภักดีต่อผู้นำเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่ตนได้รับ

ตารางที่ 2.1 แบบแผนของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือแบบขี้อดกลอง (อมรา พงศ์วณิช, 2543, หน้า 269-270)

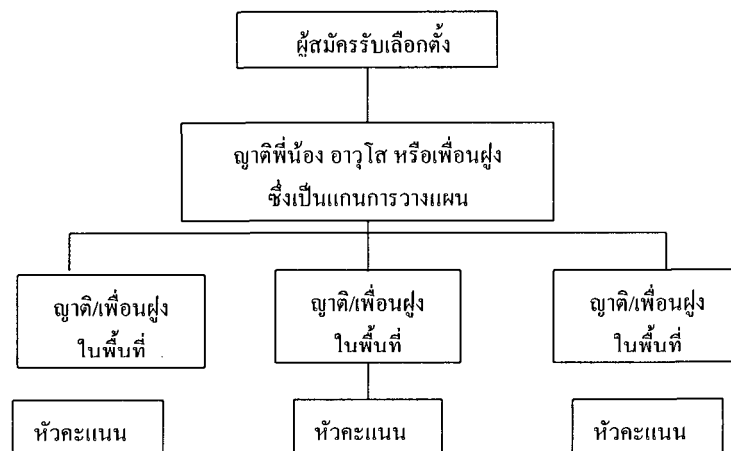
ความสัมพันธ์ส่วนตัว (ชาวบ้าน, เพื่อน,ญาติสนิท ฯลฯ)	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับอุปถัมภ์	ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ/ ความสัมพันธ์ตามข้อสัญญา
คู่สัมพันธ์ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - คู่สัมพันธ์ที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน - การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลกัน - ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง 	
ผลประโยชน์และข้อผูกพันร่วมกัน	ผลประโยชน์ร่วมกันแต่ข้อผูกพันไม่เท่าเทียมกัน	มีการขดขี่ขูดรีด
<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกร่วมกันนอกเหนือจากความสัมพันธ์เชิงกลไก (instrumental ties) - ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว - ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่กระจ่างกระจาย เช่น ในแง่ของเศรษฐกิจการเมืองและเครือญาติ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกห่วงใยนอกเหนือจากความสัมพันธ์เชิงกลไก - ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว - ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่กระจ่างกระจาย เช่น ในแง่ของเศรษฐกิจการเมืองและเครือญาติ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสัมพันธ์เชิงกลไกแท้จริง - ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการไม่เป็นส่วนตัว - ความสัมพันธ์ที่จำกัด เฉพาะเรื่อง
<ul style="list-style-type: none"> - ข้อผูกพันในกรณีสนองตอบซึ่งกันและกันและผูกมัดโดยหลักศีลธรรม การมีบุญคุณความชอบธรรมตามประเพณี - ความสัมพันธ์ยืนนานและมีเสถียรภาพสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อผูกพันในกรณีสนองตอบซึ่งกันและกันและผูกมัดโดยหลักศีลธรรม การมีบุญคุณความชอบธรรมตามประเพณี - ความสัมพันธ์ยืนนานและมีเสถียรภาพสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ - ไม่มี ความผูกพันทางศีลธรรม - ไม่มีการแลกเปลี่ยนทางการเงิน - มีการคิดคำนวณข้อได้เปรียบเสียเปรียบ - ความสัมพันธ์ยืนนานน้อยกว่าและมีเสถียรภาพน้อย
<ul style="list-style-type: none"> - พื้นฐานทรัพยากรภายในท้องถิ่น 		<ul style="list-style-type: none"> - พื้นฐานทรัพยากรจากภายนอก

ปัจจัยที่ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ส่วนใหญ่ คือ

1. ชาวบ้านขาดแคลนวัตถุดิบจำเป็นในการดำรงชีวิต
2. ชาวบ้านขาดแคลนสถานภาพทางสังคม ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ในการวิ่งเต้นติดต่อราชการ เข้ารับการรักษาพยาบาล ฯลฯ
3. ชาวบ้านรู้สึขาดอำนาจที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองและท้องถิ่น เช่น การขาดไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ศาลาวัด ราคาพืชผลตกต่ำ ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์หรือคนกลางติดต่อกับราชการหรือพรรคการเมืองเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาจนเกิดเป็น “วัฒนธรรมพึ่งพา” การเข้าหาผู้มีอำนาจ มีบารมี (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2538, หน้า 9-10)

ลักษณะการพึ่งพาของชาวบ้านที่มีต่อผู้อุปถัมภ์ จึงมีหลายลักษณะ คือ

1. เป็นแบบหลายมิติตั้งแต่การกู้ยืมเงินทอง ให้เป็นผู้ใหญ่งานแต่งงาน งานศพ ขอขมยืมรถไถนาใช้ในไร่ (โดยจ่ายค่าตอบแทนเป็นแรงงานภายหลัง) พึ่งพาเอาพืชผลไปขายยังตลาด ฯลฯ
2. มีลักษณะทั้งชีวิต คือ ต้องพึ่งพาทุกโอกาส ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และทั้งครอบครัว ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้อุปถัมภ์ที่ทำตัวเป็นหัวคะแนนชาวบ้านซึ่งไม่มีทางเลือกนอกจากจะต้องขายเสียงให้ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะเห็นแก่เงินในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ชาวบ้านได้คิดแล้วว่าตนเองต้องพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ในเรื่องอื่น ๆ อีกมากในอนาคต

ภาพที่ 2.1 การพึ่งพาหรืออุปถัมภ์ของญาติกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคนจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่การรณรงค์หาเสียงก็อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สมัครกับญาติมิตร เพราะถ้าหากผู้สมัครคนใดมีญาติหรือสามารถผูกญาติกับบุคคลอื่น ๆ ได้มาก ทำให้โอกาสในการชนะการเลือกตั้งย่อมมีมาก โดยอาจจะไม่ต้องใช้เงินให้สิ้นเปลืองเหมือนผู้สมัครคนอื่น ในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย การลงคะแนนให้ญาติถือเป็นการช่วยญาติทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโต จะได้พึ่งพาอาศัย ในภายหลัง เป็นการอุปถัมภ์ที่อิงระบบความสัมพันธ์เครือญาติ (kinship relation system) ซึ่งมีเป้าหมายการหาเสียงเน้นกลุ่มญาติ บุคคลที่รู้จักคุ้นเคย คะแนนเสียงที่ผู้สมัครหวังจะได้เป็นส่วนใหญ่ คือ คะแนนเสียงคนที่อยู่ในชนบทห่างไกลตัวเมือง มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาดำ โดยจัดตั้งระบบหัวคะแนนที่เป็นความสำคัญแบบเครือญาติ

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2533 : 34-38) ได้สรุปความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ที่ดำรงอยู่ในชนบทมี 3 รูปแบบ คือ

1. เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างผู้นำชุมชนในตำแหน่งกับลูกบ้าน เนื้อหาความสัมพันธ์แบบนี้ คือ กลุ่มผู้นำเป็นลูกพี่ที่เจดิงเอาผลประโยชน์จากภายนอกมาแบ่งปันกลุ่มตน โดยแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดีและการรับใช้ลูกน้อง ส่วนชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ภายในกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์น้อย หรืออาจจะไม่ได้รับกลับ

2. เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนายทุนเจ้าของที่ดินกับชาวนาในอัตราที่ถูกความสัมพันธ์ให้เห็นลักษณะการชูดริตทางชนชั้นอย่างชัดเจนจากชาวบ้านที่ยากจน เนื้อหาคือนายทุนในฐานะลูกพี่จะให้เช่าที่นา ให้กู้เงิน หรือว่าจ้างงาน ส่วนลูกน้องจะให้ความจงรักภักดีหรือสนับสนุนเมื่อเกิดกรณีพิพาท และเสียค่าเช่าในอัตราคอกเบี้ยและรับจ้างงาน

3. เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการ นักการเมืองและนายทุนภายนอกกับกลุ่มชนชั้นผู้นำภายในหมู่บ้าน โดยผู้มาจากภายนอกเป็นผู้อุปถัมภ์ให้ผลประโยชน์หรือสนับสนุนเรื่องการเงินและให้ความช่วยเหลือเมื่อมีความเดือดร้อน ส่วนชนชั้นนำในชุมชนก็จะให้การสนับสนุนในผลงาน รับนโยบายมาปฏิบัติเป็นหัวคะแนนให้ หรือเป็นตัวแทนผลประโยชน์

ดังนั้น ลักษณะความสัมพันธ์ทั้ง 3 รูปแบบนี้จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ กลุ่มอุปถัมภ์ในแต่ละกลุ่มในหมู่บ้านอาจช่วงชิงการนำ และผลประโยชน์ที่มีอยู่ภายในมาจากภายนอกชุมชน ชนชั้นนำของหมู่บ้านซึ่งเป็นลูกพี่ของแต่ละกลุ่มอาจจะประสานผลประโยชน์กันเอง โดยไม่คำนึงถึงลูกน้องก็ได้ และ/หรือชนชั้นนำในหมู่บ้านอาจมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และหมุนเวียนการดำรงตำแหน่งในหมู่บ้าน โดยมีแต่ละกลุ่มรวมตัวกันเป็นฝักฝ่ายเพื่อจะช่วงชิงทรัพยากรหรือตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งนอกจากมีกลุ่มอุปถัมภ์แล้วอาจเป็นไปได้ว่าภายในหมู่บ้านก็มีกลุ่มอิสระซึ่งมีฐานะเศรษฐกิจพึ่งตนเองได้เช่นกัน

การติดต่อสัมพันธ์อื่น ๆ ระหว่างคนในสังคมไทยล้วนแล้วแต่อยู่ในลักษณะของระบบอุปถัมภ์ทั้งสิ้น พ่อแม่เป็นผู้อุปถัมภ์ของลูก พี่ ๆ เป็นผู้อุปถัมภ์ของน้อง นายทหารเป็นผู้อุปถัมภ์ของพลทหาร ความสัมพันธ์ในรูปแบบเช่นนี้ มิใช่เป็นแต่เพียงสิ่งที่พูด ๆ กันเท่านั้น แต่เป็นเสมือนเสาหลักที่ย้ำด้วยหมุดเหล็ก อันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสังคมไทยไว้ด้วยกันกลุ่มผู้ให้การอุปถัมภ์และการรับอุปถัมภ์หลาย ๆ คนเรียกว่า “กลุ่มบริวาร” (entourage) ในภาษาไทยคำที่ใกล้เคียงที่สุด คือ “บริวาร” ซึ่งใช้เรียกกลุ่มคนที่รับอุปถัมภ์

สังคมทุกสังคมมีโครงสร้างและโครงสร้างเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ของสังคม โครงสร้างสังคมไทยถูกผูกเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว ดังจะเห็นได้ในทุกระดับของสังคมไทยจะพบว่ามีความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเป็นตัวกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่มากจนอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

ลักษณะสังคมไทยมีการรวมกลุ่มและเกิดกลุ่มโดยมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นส่วนบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron - clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของไทย กลุ่มอุปถัมภ์ หากมองในเชิงประจักษ์คือกลุ่มที่ผู้อุปถัมภ์ที่มี ยศ อำนาจ หรือฐานะทางเศรษฐกิจดี กับลูกน้องจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ ส่วนทางสังคมวิทยา James C. Scott ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

“ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ก็คือความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนระหว่างคนสังคมที่มีฐานะ บทบาทแตกต่างกันและอาจจะพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ dyadic (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอยซึ่งคนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า (ผู้อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครองให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างแก่ผู้ที่มีฐานะที่ต่ำกว่า (ผู้อุปถัมภ์) ซึ่งจะต้องตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ทั้งนี้รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์ ”

นอกจากนั้น ม.ร.ว.อภินันท์ รพีพัฒน์ ได้ให้คำนิยามระบบอุปถัมภ์ว่าหมายถึงความสัมพันธ์คู่ (dyadic relationship) ในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้รับอุปถัมภ์ คุณลักษณะของความสัมพันธ์อยู่ที่ความเป็นมิตรที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและการแข่งขันกันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่ต้องการ

โดยสรุประบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะพื้นฐานดังต่อไปนี้

(S.N. Eisenstad and L. Roniger , Patrons , clients and friends อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541:19-20)

1. ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์โดยทั่วไป ลักษณะเฉพาะและกระจายออกไป
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร เครื่องมือที่ใช้ ฐานะทางเศรษฐกิจและทางการเมือง
3. การแลกเปลี่ยนทรัพยากรจะมีลักษณะเฉพาะตามความสัมพันธ์และประเภทของทรัพยากร
4. องค์ประกอบที่สำคัญของระบบอุปถัมภ์คือ การไม่มีเงื่อนไขและการสร้างความเชื่อมั่นต่อกันที่ยาวนาน ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
5. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด จะนำไปสู่การผูกพันระหว่างบุคคล
6. ความผูกพันที่ถูกสร้างขึ้นระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ชอบธรรม ขัดกับกฎหมายและมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ
7. ถึงแม้ว่าระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะเป็นความผูกพัน และมีระยะเวลาที่ยาวนานและคงทนแต่ต้องตั้งอยู่บนหลักการของความสมัครใจ
8. ความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นการส่วนตัวหรือมีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างบุคคลในแนวดิ่ง (เน้นความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า) มากกว่าความสัมพันธ์แบบกลุ่ม
9. ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์

ในระบบอุปถัมภ์ผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะที่ให้บริการและความช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ผู้ที่รับบริการและความช่วยเหลือนี้อาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ อาจมีความจำเป็นมากสำหรับความอยู่รอดของตนและครอบครัว การรับบริการและความช่วยเหลือโดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่จะสร้างหนี้ทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นที่เริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลขึ้น จนในที่สุดชาวบ้านต้องตกอยู่ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ เราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายจะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวังจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องนี้ ธีรยุทธ บุญมี ชี้ว่าผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากรอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ(ธีรยุทธ บุญมี, “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย”, หน้า 205อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541:20-21)

- 1) ความรู้เฉพาะหรือทักษะของผู้อุปถัมภ์เอง
- 2) การควบคุมกรรมสิทธิ์ในปัจจัยต่าง ๆ เช่น ที่ดิน เงิน เครื่องจักร
- 3) การควบคุมอำนาจหน้าที่ทางด้าน (public authority) เช่น การอยู่ในตำแหน่งกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์นั้นก็สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนได้ 4 ลักษณะคือ

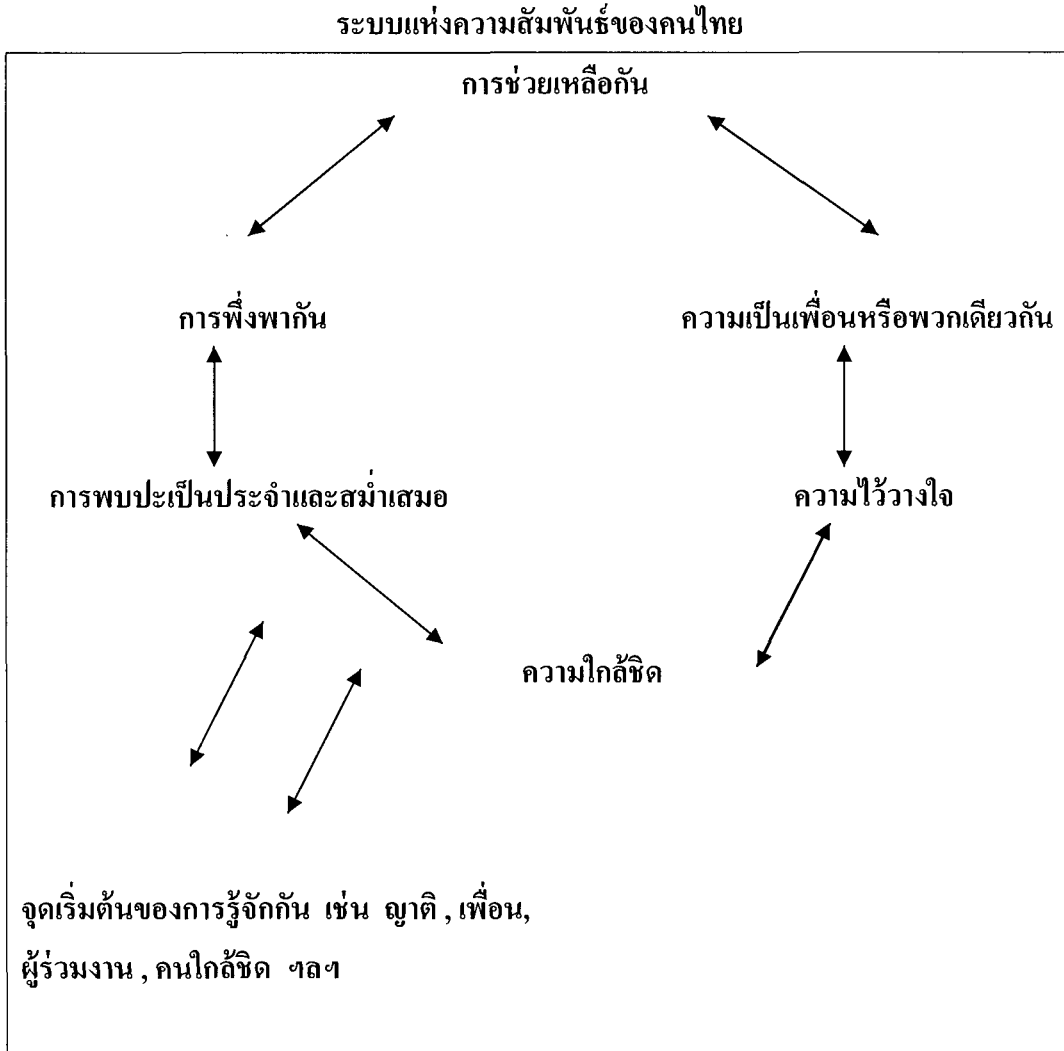
- 1) การตอบแทนด้วยแรงงานหรือด้านวัตถุ ในสังคมไทยที่เห็นบ่อยครั้งก็คือ การเอาแรงสั้มต้มหวานมากำหนดผู้อุปถัมภ์ในลักษณะเป็นการแสดงความจงรักภักดีหรือความผูกพันเป็นครั้งคราว

- 2) การตอบแทนด้วยหน้าที่ทางทหาร หรือการต่อสู้ในบางครั้งที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้นหรือในกรณีที่ผู้อุปถัมภ์เป็น “ นักเลง ” ในท้องถิ่นด้วย

- 3) การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา เป็นการแสดงออกในเชิงพิธีกรรมถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้อุปถัมภ์ในวันสงกรานต์ วันเกิดหรือการไปร่วมงานหรือช่วยงานในการประกอบพิธีกรรมที่ผู้อุปถัมภ์จัด

- 4) การตอบแทนในทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนช่วยหาเสียงแก่ผู้อุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง

แผนภาพที่ 2.2 : แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย

ที่มา: กนก วงษ์ตระหง่าน อังโน เดชะ สิทธิสุทธิ (2541: 22)

ลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยที่พบโดยทั่วไป คือการเริ่มต้นของการรู้จักกัน ซึ่งจะมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน การเป็นญาติ เป็นเพื่อนนักเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น เมื่อรู้จักกันแล้วประเด็นสำคัญก็คือ การพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอหรือไม่ ถ้าไม่ได้พบกันเป็นประจำ ความรู้จักกันก็ไม่ได้พัฒนาต่อไป ตรงกันข้ามเมื่อรู้จักกันแล้วมีการไปมาหาสู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ ความใกล้ชิดก็จะเกิดขึ้นตามมาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน ความไว้วางใจสำหรับคนไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นสำคัญ ถ้าไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวก็จะไม่เกิดความไว้วางใจได้ในหมู่คนไทย บุคคลที่มีความไว้วางใจต่อกันจะ

ถือว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติของความเป็นเพื่อน หรือพวกเดียวกัน เมื่อมีการถือว่าเป็นเพื่อนหรือพวกเดียวกันแล้วด้วยคุณค่าของคนไทยจึงเกิดพันธะที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อนหรือพวกของเขา

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ การช่วยเหลือเพื่อนมักจะมาก่อนหลักการและความถูกต้อง การช่วยเหลือกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้สร้างเงื่อนไขสำคัญหนึ่งให้เกิดขึ้นตามมาคือ การพึ่งพากัน นั่นหมายความว่าคนที่เป็เพื่อนกันจำเป็นต้องพึ่งพากัน โดยอาศัยความเป็นเพื่อนเป็นพื้นฐาน ถ้าความเป็นเพื่อนหมดไป การช่วยเหลือกันก็มักจะหมดตามไปด้วย เพราะฉะนั้นถ้าต้องการพึ่งพาอาศัยกันก็ต้องรักษาการพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอ เมื่อถึงจุดนี้วงจรของระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยก็จะหมุนตามตรรกะเดิมอีก

จากความเข้าใจวงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยเช่นนี้ จะเห็นว่าคนไทยในกลุ่มต่างๆ จะต้องพยายามชักนำให้วงจรนี้หมุนไปอย่างราบรื่นและมั่นคง ทั้งนี้เพราะความราบรื่นและมั่นคงของวงจรนี้จะเป็นหลักประกันให้แก่คนไทยเหล่านั้นได้พึ่งพาซึ่งกันและกัน ในขณะที่เพื่อนที่อยู่นอกวงจรนี้จะไม่ได้รับ ถ้ามองในแง่นี้ก็จะเห็นว่าวงจรนี้มีส่วนช่วยให้คนไทยในวงจรนี้สามารถมีอำนาจมากขึ้น หรือได้รับบริการมากขึ้น เพราะลำพังตัวเขาคนเดียวจะไม่สามารถกระทำการบางอย่างได้เพราะไม่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือ ด้วยตรรกะนี้ทำให้เราพอจะมองเห็นได้ว่าผู้กระทำการทางการเมืองของไทยที่จะประสบความสำเร็จในทางการเมืองจะต้องมีความสามารถที่จะมีเพื่อนหรือพวกจำนวนมากและในทำนองเดียวกันสำหรับผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง การรักษอำนาจนั้นไว้จะต้องมีเพื่อนหรือพวกมากคอยค้ำจุน ดังที่เราจะเห็นเสมอว่าการเมืองกับการเล่นพรรคเล่นพวกเป็นสิ่งที่คู่กันสำหรับการเมืองไทยที่สำคัญที่สุดคือ คนไทยมักจะยอมรับว่าเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ นอกจากจะต้องปรับตัวเองให้อยู่กับทันให้ได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงคุณค่าของคนไทยที่มีส่วนช่วยให้ระบบการเมืองแบบพรรคพวกนี้คงอยู่ได้ทางสังคม

นอกจากนั้นในการรวมตัวของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ของไทย มักจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกของกลุ่มการเมืองนั้นเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มอยู่มาก นับตั้งแต่การเกิดกลุ่มมักจะพบว่าผู้ก่อตั้งกลุ่มล้วนแต่เป็นคนที่มีรู้จักและคุ้นเคยกันมาก่อน ฉะนั้นความสัมพันธ์ส่วนตัวจึงเปรียบเสมือนพลังที่ผูกหรือยึดคนในกลุ่มให้สามารถอยู่ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกันได้ เมื่อความสัมพันธ์ส่วนตัวหมดไป พลังที่ทำให้คนเหล่านั้นอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันก็จะหมดตามไปด้วย ผลที่ตามมาก็คือการแตกแยกสลายของกลุ่มการเมืองนั้น นั่นย่อมแสดงว่าความคิด อุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองมีบทบาทน้อยมากในความเป็นจริง

ยิ่งไปกว่านั้นความขัดแย้งทางการเมืองไม่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการประนีประนอมทางผลประโยชน์เสมอไป ในทางการเมืองของไทย แต่เรามักจะพบเห็นเสมอว่าความขัดแย้งทาง

การเมืองยุคหรือประนีประนอมได้โดยการอาศัยความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวเป็นเครื่องมือเช่น การให้คนที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกันที่อยู่ในกลุ่มที่ขัดแย้งกันเป็นตัวแทนที่จะมาตกลงประนีประนอม และด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวของตัวแทนทั้งสองมีส่วนช่วยให้การประนีประนอมเพื่อลดหรือยุติความขัดแย้งของกลุ่มทั้งสองเกิดผลอยู่มาก ในด้านกลับกันในการที่จะต่อสู้กันสร้างฐานอำนาจเพื่อเพื่อเพิ่มอำนาจทางการเมืองก็มักจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องมือเช่นกัน กล่าวคือ การพยายามที่จะสร้างความใกล้ชิด (รูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ส่วนตัว) กับคนที่มีอำนาจนั้นสนับสนุนคนในการต่อสู้ทางการเมืองนั้น การที่ผู้มีอำนาจมาสนับสนุน โดยปริยายคือ การสร้างฐานและเพิ่มอำนาจทางการเมืองให้แก่ผู้กระทำทางการเมืองคนนั้นนั่นเอง

จากระบบความสัมพันธ์ของคนไทยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวในสังคมไทยสนับสนุนให้เกิดระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองโดยมีหัวหน้ากลุ่มการเมืองอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์และสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ผู้นำกลุ่มจะต้องมีความสามารถและความพร้อมที่จะช่วยสมาชิกกลุ่มของตนในยามที่สมาชิกกลุ่มเดือดร้อนเพราะความอยู่รอดของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับว่าผู้นำกลุ่มจะสามารถสร้างและรักษาสายใยแห่งความสัมพันธ์ระดับบุคคลได้เพียงใด ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนกำหนดลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอย่างมาก

ตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในการศึกษาสังคมไทย

ความสำคัญของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยจำกัดเฉพาะในกลุ่มเล็ก ๆ ที่แฝงตัวอยู่ในระบบราชการหรือในสังคมชนบทที่ค่อนข้างห่างไกลซึ่งเป็นการมองในระดับจุลภาคที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นพื้นฐานหรือเป็น ระบบอุปถัมภ์ที่ไม่เป็นทางการและเหตุจากการที่มีการจัดระเบียบสังคมตามระดับสูงต่ำซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทย “ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์” ตั้งแต่ยุคแรก ๆ งานของ ควาวิทซ์ เวลส์ (Quaritch Wales) ในเรื่อง Ancient Siamese Government and Administration พิมพ์ในปี 1934 จะเป็นงานชิ้นแรกที่พูดถึงลักษณะของระบบราชการในอดีตที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ ผลต่อ ๆ มา คือ มีการนำเสนอระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบันในลักษณะที่ต่อเนื่องมาจากระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการเดิมที่เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับสามัญชนที่ต้องขึ้นกับเจ้านายของตน

ความสำคัญของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยในอดีต ได้สะท้อนให้เห็นและในขณะเดียวกันตอกย้ำความคิดเชิงอนุรักษนิยมที่ขาดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างแท้จริง เช่นเดียวกันที่แอนเดอร์สัน ได้กล่าวถึงเมืองไทยในลักษณะที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ ในสังคมอื่นระบบอุปถัมภ์จะเป็นเพียงส่วนประกอบที่ช่วยเสริมการดำเนินการภายในระบบ

โครงสร้างใหญ่ แต่สำหรับสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาในแง่ที่เป็นส่วนที่สำคัญของระบบเลยทีเดียว

ความสำคัญของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในแง่ที่ช่วยลดความขัดแย้งหรือช่วยเชื่อมโยงกลุ่มสังคมต่าง ๆ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของโครงสร้างสังคมไทยที่แทรกซึมและทำลายล้างความทันสมัยที่แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่นระบบราชการสมัยใหม่ที่ยึดหลักเกณฑ์สากล (universalistic structure) และแฝงเร้นอยู่ในการจัดระเบียบของพรรคการเมือง

สังคมของคนไทยเป็นของกลุ่มคนที่มีฐานะต่างกันผูกพันโดยความสัมพันธ์ส่วนตัว และจะคงอยู่ตราบเท่าที่ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน แม้ว่าในระยะเริ่มต้นนั้นสายสัมพันธ์ “อาจมีลักษณะเป็นข้อตกลงตามสัญญาและจำกัดขอบเขต” หากความไว้วางใจและความชอบคอกันเกิดขึ้น ความสัมพันธ์นี้จะกลายมาเป็นการแลกเปลี่ยนประโยชน์กัน โดยไม่ต้องคิดคำนวณเลย เสมือนว่าทั้งสองนี้จะกลายมาเป็นญาติแล้ว โดยภาพรวม “เนื้อเยื่อของสังคมไทยประกอบด้วยระบบบริวารที่เชื่อมโยงกัน” ยกเว้นกลุ่มชนชั้นล่างสุด บริวารของระบบบริวารหนึ่งจะเป็นหัวหน้าของระบบบริวารของตนเองได้อีกระดับหนึ่ง ใน The Social Order as Entourage and Circle ตีพิมพ์ในปี 1975 แอสกินได้เสนอการวิเคราะห์ 3 ระดับ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับอุปถัมภ์และผู้อุปถัมภ์
- 2) พวกบริวารหรือชุด (entourage) ซึ่งหมายถึง “กลุ่ม” ผู้รับอุปถัมภ์ที่ผูกพันกับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งคำว่า “กลุ่ม” ในความหมายของแอสกินลักษณะนี้อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้
- 3) “แวดวง” (circle) คำหลังนี้แอสกินหมายถึง พวกบริวารหลาย ๆ พวกที่หัวหน้ามารวมกันในฐานะ ผู้รับอุปถัมภ์ของผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือขึ้นไป

แอสกิน มองว่าความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นส่วนของการจัดระเบียบทางสังคมทั้งหมด ซึ่งได้มองเห็นอย่างลึกซึ้งถึงความซับซ้อนและมีอิทธิพลของกันและกันของการจัดลำดับชั้น เครือญาติ การยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัว การประนีประนอม และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

ม.ร.ว. อคิน ให้นิยามระบบอุปถัมภ์ว่าหมายถึงความสัมพันธ์คู่ (dyadic relationship) ในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้รับอุปถัมภ์ คุณลักษณะของความสัมพันธ์อยู่ที่ความเป็นมิตรที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและการแข่งขันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่ต้องการ จากจุดเริ่มต้นที่ ม.ร.ว. อคิน ได้พิจารณาระบบอุปถัมภ์ “ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางชนชั้น” (Akin, 1975 : หน้า 93)

ในยุคต้นสมัยรัตนโกสินทร์ (1782 : 1873) ภายใต้ระบบบริหารราชการ “ไพร่” หรือสามัญชนทุกคนจะต้องสังกัด “นาย” ที่มีฐานะตำแหน่งในระบบราชการ โดยไพร่จะต้องทำงานให้กับนายหรืออาจเสียเงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ทดแทน ความสัมพันธ์ระหว่างไพร่ที่เป็นผู้รับ

อุปถัมภ์กับรัฐบาลจึงต้องการสื่อกลางคือ เจ้านาย ขุนนางซึ่งความต้องการดังกล่าวในบางครั้งได้ กลายมาเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดสนิทสนม ลักษณะความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับนายโดยฝ่ายหลังมีฐานะเป็นผู้รับอุปถัมภ์มีตำแหน่งใน กลุ่มขุนนาง โดยวิธีนี้ระบบอุปถัมภ์ได้ฝังตัวเข้าไปใน โครงสร้างทางชนชั้น และความสัมพันธ์ใน ลักษณะนี้ ม.ร.ว.อภิน เรียกว่าระบบอุปถัมภ์แบบ “เป็นทางการ”

ลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นทางการอาจจะเป็นการพัฒนามาเป็น “มิตรภาพที่เป็น กลไก ” (instrumental friendship) ได้ แต่ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะใกล้ชิด เป็น การส่วนตัว ในเนื้อแท้ของมันเองไพร่โดยปกติอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของนายโดยไม่ คำนึงถึงว่าจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือไม่ในสายสัมพันธ์นั้น ในทำนองเดียวกันกับขุนนางทำ หน้าที่นี้ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์อย่างเป็นทางการ และการพัฒนาความสัมพันธ์กับราชวงศ์นั้นมี ข้อจำกัดมากสำหรับคนธรรมดา

ยังได้แยกความสัมพันธ์และระบบอุปถัมภ์ออกมามีอีกประการหนึ่งภายใต้หัวข้อ “ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แบบไม่เป็นทางการ ” โดยแยกแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็น 3 รูปแบบ

ประการแรก เป็นสิ่งที่ชัดเจนว่า ในในบางโอกาสไพร่สามารถที่จะฝากตัวเป็นผู้รับ อุปถัมภ์ของสมาชิกของชนชั้นขุนนางที่มีสถานภาพสูงกว่านายที่เป็นทางการ เพื่อขอความคุ้มครอง บางประการอันเกิดจากการบีบบังคับของนาย

ประการที่สอง ภายใต้ชั้นขุนนาง ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นเพื่อ “แสวงหา ความคุ้มครองและเพื่อเลื่อนฐานะทางสังคม” โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่แฝงอยู่ในระบบ ราชการที่เป็นทางการ

ประการสุดท้าย ชาวจีนที่ต้องการการคุ้มครองจะฝากตัวเป็นผู้รับอุปถัมภ์ของขุนนาง ชั้นสูง

การจัดระเบียบสังคมไทยในศตวรรษที่ 19 นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ที่เป็น ทางการซึ่งเป็นลักษณะเด่นของ โครงสร้างทางสังคมไทย ซึ่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงถึงกระทั่ง บ่อนทำลายด้วย คือการเกิดขึ้นของความสัมพันธ์แบบส่วนตัวและใช้เป็นเครื่องมือที่นักวิชาการ เปรียบเทียบมองออกกว่าเป็นระบบอุปถัมภ์ “จริง” ไพร่แสวงหาผู้อุปถัมภ์โดยเสนอตัวรับใช้และใช้ บริการต่าง ๆ เพื่อแลกกับการคุ้มครองให้พ้นจากการเรียกร้องบังคับจากนายโดยตรง ขณะเดียวกัน เจ้านาย ขุนนางก็แสวงหาความคุ้มครองจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าที่ต้องการมีผู้ติดตามหรือรับอุปถัมภ์ ที่มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าจะเป็นทางการ ในท้ายสุดชนกลุ่มน้อยที่ร่ำรวยและ มีความเชี่ยวชาญสามารถเสนอผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับผู้คุ้มครองเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้

การสนับสนุนฐานะตำแหน่งในการเป็นผู้นำของชุมชนของตน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับฝ่ายปกครองไทยให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

ลักษณะเฉพาะบางประการในการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับสังคมไทยของ วูล์ฟ

ประการแรก สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดลักษณะของกลุ่มร่วมมือ (corporate groups) จะเห็นว่าสังคมไทยไม่มีกลุ่มเครือญาติที่ถาวร มีข้อกำหนดแน่ชัดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกรวมทั้งสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกันระหว่างสมาชิกและกับบุคคลภายนอกด้วย ลักษณะของความเป็นกลุ่มส่วนอื่น ๆ ของสังคมไทย ก็หาได้มีลักษณะเด่นชัดเช่นกัน แม้ว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไปพร้อมกับความเจริญเติบโตของเมือง

ประการที่สอง คือการจัดลำดับชั้นและการแลกเปลี่ยนของที่ไม่เสมอกัน หาได้เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ประเภทหนึ่งประเภทใดโดยจำเพาะ แต่เป็นลักษณะโดยทั่วไปในสังคมไทยที่เน้นความไม่เท่าเทียมกัน (no equals) และการขาดการแจกแจงบทบาทตามกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ อย่างชัดเจน

สำหรับข้อที่เกี่ยวกับเครือญาติแสงส ได้ชี้ให้เห็นว่าระบบบริวารครอบคลุมไปถึงระบบครอบครัว ลูกชายเป็นผู้รับอุปถัมภ์จากพ่อผู้เป็นผู้อุปถัมภ์ โดยอาศัยที่ดินของพ่อทำกินและได้รับความเมตตา ในทำนองเดียวกันพ่อจะต้องพึ่งพาลูกชายในด้านแรงงานในการทำไร่ นา อีกข้อหนึ่งเราจะพบความสัมพันธ์แบบทางการระหว่างนายและไพร่ โดยเนื้อหาของความสัมพันธ์นี้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แม้จะเป็นอำนาจที่เป็นทางการและมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการดังกล่าวนี้จะไม่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว โดยฐานะตำแหน่งนายมีสิทธิที่จะเกณฑ์แรงงานมาใช้ส่วนตัว ได้ในทางกลับกันความสัมพันธ์ระหว่างนายกับไพร่เท่ากับเป็นการเชื่อมโยงไพร่กับรัฐบาลและตราบเท่าที่ความกินดีอยู่ดีของไพร่มีประโยชน์ต่อนาย ไพร่ก็จะได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากส่วนกลาง

โดยเหตุนี้ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่ “แท้จริง” คงจะอยู่ในช่วงกลางระหว่างสองขั้วนี้ แต่จะเป็นจุดใดแน่ นั้นคงจะไม่สามารถชี้ชัดได้แน่นอน แต่ก็เห็นชัดว่าคงจะเป็นจุดที่อยู่ห่างจากสภาวะการแลกเปลี่ยนเชิงลบ (negative reciprocity) ซึ่งเป็นจุดที่นายจะบีบบังคับเอาบริวารมากที่สุดที่จะเป็นไปได้จากไพร่โดยให้เสียผลประโยชน์น้อยที่สุด และไพร่ก็จะทำเช่นเดียวกันกับการที่ได้รับจากนาย ในทำนองเดียวกันจุดนี้จะเป็นจุดที่อยู่ห่างจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติ โดยเหตุที่ลักษณะของความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือนี้จะมีกันเท่าที่ทั้งฝ่ายจะเห็นผลประโยชน์ที่ร่วมกันเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติในเชิงโครงสร้างนั้นอย่างน้อยเป็นความสัมพันธ์ที่กำหนดให้มาแต่กำเนิด (ascribed relationship) ที่ไม่สามารถวัดได้จากการเก็งผลประโยชน์ส่วนตัว

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มักจะแฝงไปด้วยลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ลักษณะทางศีลธรรมของระบบเครือญาติไทย โดยอาศัยแนวความคิดของฟอร์เตส(Fortes) ในเรื่อง “หลักความจริงแห่งสันติภาพ” (axiom of amity)(Kemp 1980) นั่นคือความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นความสัมพันธ์ที่ยืมนานที่การแลกเปลี่ยน ไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของสิ่งที่แลกเปลี่ยนว่าจะต้องเท่ากันในระยะเวลากำหนด เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกที่แม่ต้องเสียสละอย่างมากโดยไม่อาจคิดถึงผลตอบแทนและเป็นสิ่งที่แม่เต็มใจทำและถูกคาดหวังว่าจะทำ

ส่วนประกอบทางด้านศีลธรรมในลักษณะของการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนนี้ เป็นอุดมคติที่สำคัญของความเป็นญาติและทำให้เป็นลักษณะสูงสุดของสภาวะการแลกเปลี่ยนแบบทั่วๆ ไป (generalized relationship) ในระยะยาวนั้นความสัมพันธ์แบบไม่หวังผลตอบแทนนี้อาจไม่ถึงจุดสมดุลได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีการคาดคิดไว้ ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวมีข้อกำหนดทางศีลธรรมไว้ด้วย (moral sanction) ข้อกำหนดด้านศีลธรรมตามหลัก “หลักความจริงแห่งสันติภาพ” จึงมีความสำคัญมากในแง่ที่เป็นฐานของความสัมพันธ์แบบสภาวะการแลกเปลี่ยนแบบทั่วไป

การตีความในด้านเครือญาติดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ปฏิเสธความจริงที่ว่าคนทั่วไปอาจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อจุดประสงค์อื่น แต่เหตุผลหนึ่งที่ใช้กันนั้นก็เนื่องมาจากปัจจัยทางด้านศีลธรรม ข้อเรียกร้องจากญาติเป็นสิ่งที่ปฏิเสธยาก เหตุผลนี้จึงพบได้ในหลาย ๆ สังคม ญาติสมมติเป็นแนวคิดที่สำคัญเป็นอย่างมาก ในสังคมไทยลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมีการอ้างถึงความเชื่อหรือใช้สำนวนแบบเครือญาติ การใช้ศัพท์ทางเครือญาติในสังคมไทยเป็นไปอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวที่จะช่วยลดการแข่งขันหรือเอารัดเอาเปรียบกัน ประการสุดท้ายมีความสำคัญมาก เพราะศัพท์ทางเครือญาติจะครอบคลุมบางส่วนของระบบอุปถัมภ์ และในขณะเดียวกันก็เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ เช่น การเป็นญาติโดยตรงหรือเป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

ประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปก็คือ ปัญหาในเรื่องระดับฐานะ รูปแบบดั้งเดิมของระบบอุปถัมภ์จะประกอบด้วยชุดความสัมพันธ์เป็นระดับ ๆ โดยมีผู้รับการอุปถัมภ์จำนวนหนึ่งที่ขึ้นต่อผู้อุปถัมภ์คนหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเพียงผู้รับอุปถัมภ์คนหนึ่งของผู้อุปถัมภ์ที่อยู่ระดับสูงขึ้นไปอีก เมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับข้อมูลไทยจะไม่สามารถแยกระบบอุปถัมภ์ออกจากความสัมพันธ์ระยะยาวในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะในสังคมไทยความสัมพันธ์ทั้งหมดจะแสดงความแตกต่างทางระดับฐานะ และโดยเหตุที่กลุ่มสังคมที่จะแสดงลักษณะเฉพาะร่วมกันของกลุ่มน้อยมาก ทำให้โครงสร้างสังคมที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์คู่ระหว่างคนที่มีฐานะต่างกันนั้น ได้รับการเน้นเป็นพิเศษ

โดยเหตุนี้ หากความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์จะยังคงเป็นประโยชน์แล้วก็จะเห็นว่าในระดับของการวิเคราะห์แล้ว ตำแหน่งที่สูงกว่านั้นในตัวของมันเองไม่เพียงพอที่จะกำหนดได้

ว่าเป็นอุปถัมภ์และการอุปถัมภ์ ยิ่งไปกว่านั้นหากถือว่าตำแหน่งกับการเป็นผู้อุปถัมภ์เป็นสิ่งเดียวกันแล้ว ก็เท่ากับเป็นการสรุปเอาว่าระดับฐานะในสังคมกับความสามารถในการควบคุมทรัพยากรเป็นสิ่งเดียวกันในระดับของข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ในระบบสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งข้าราชการกับคนภายนอกนั้น เราต้องกำหนดหรือพิจารณาว่าใครที่ควรจะเป็นผู้อุปถัมภ์ของใคร จะเป็นนักการเมืองไทยหรือผู้ประกอบการชาวจีนเจ้าหน้าที่ในส่วนท้องถิ่นหรือนักเลงหรือเจ้าพ่อท้องถิ่น โดยเหตุนี้เราคงจะต้องเบนความสนใจจากสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไปสู่การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจริงและค่านิยมที่กำกับกับการแลกเปลี่ยนนั้น

2. แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/กลุ่มผลประโยชน์

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์

ศาสตราจารย์ มอริส ดูแวร์เซ่ (Maurice Duverger)(อ้างในสุรพล ราชภัณฑารักษ์ 2532: 237-241) ได้เขียนไว้ในพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ (Party Politics and Pressure Groups) ว่าเป็นสิ่งที่ยากที่จะกำหนดลงไปว่า กลุ่ม (groups) ใด ในสังคมที่มีลักษณะที่จะเป็นกลุ่มผลักดันที่มีอิทธิพลหรือกลุ่มใดที่มีได้มีลักษณะเป็นกลุ่มอิทธิพล

การที่กลุ่มใดจะกลายเป็นกลุ่มอิทธิพลจะต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยเฉพาะที่ที่เหมาะสม การจัดโครงสร้างของกลุ่มให้เข้มแข็งก็จะทำให้กลายเป็นกลุ่มผลักดัน (Pressure Groups) ที่มีอิทธิพลได้

มอริส ดูแวร์เซ่ ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มผลักดันจริง และ กลุ่มผลักดันแฝง

2.1 กลุ่มผลักดันจริง

กลุ่มผลักดันจริง หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้ก่อตั้งขึ้นมาและสามารถจัดองค์การของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่คำนึงว่ากลุ่มจะมีขนาดใหญ่หรือเล็ก กลุ่มนั้นก็จะมีความสัมพันธ์กับบับบงคับในทางการเมือง เรียกกันว่าเป็นกลุ่มอิทธิพล คำว่าอิทธิพลนี้หมายถึงอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลผู้บริหารประเทศ มีอิทธิพลต่อองค์การนิติบัญญัติของรัฐคือรัฐสภา

กลุ่มผลักดันในทางทฤษฎีนั้นจะต้องมีลักษณะของการจัดองค์การที่สมบูรณ์ เช่น การมีเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่แน่นอนเด่นชัด การมีสมาชิก การจัดสายงานบริหารในองค์การและสำคัญยิ่งคือต้องไม่มีเป้าหมายในการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อเข้าบริหารประเทศ ส่วนใหญ่จะจัดตั้งขึ้นโดยเอกชน ดูแวร์เซ่ ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจผลักดันออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มผลักดันเฉพาะกรณี กลุ่มผลักดันบางส่วน กลุ่มผลักดันเอกชนและกลุ่มผลักดันมหาชน

2.1.1 กลุ่มผลักดันเฉพาะกรณี (Exclusive Groups) คือกลุ่มหรือองค์การที่มีจุดประสงค์ที่จะรักษาประโยชน์ในเรื่องใดโดยเฉพาะอย่างเดี่ยวและจริงจัง เช่นเป้าหมายของกลุ่มจะมุ่งเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและนโยบายของรัฐ คืออยู่ภายในขอบเขตของการเมืองและนโยบายของรัฐเพื่อที่จะบีบบังคับผลักดันฝ่ายบ้านเมือง หรือฝ่ายปกครองเท่านั้นเช่นในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะของกลุ่มเช่นนี้ เรียกว่า ล็อบบี้ (Lobby) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เชี่ยวชาญในการติดต่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง วุฒิสมาชิก สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เจ้าหน้าที่บริหารชั้นสูงของรัฐบาลกลาง

กลุ่มผลักดันเฉพาะกรณีนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเป็นกลุ่มบีบบังคับทางการเมือง

2.1.2 กลุ่มผลักดันบางส่วน (Partial Groups) คือกลุ่มผลประโยชน์กิจกรรมบางอย่างของกลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือนโยบายของรัฐ ส่วนกิจกรรมหลักของกลุ่มจะต้องไม่ใช่เรื่องของการเมืองหรือนโยบายของรัฐ กลุ่มผลักดันบางส่วนนี้มักจะได้แก่กลุ่มผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น สหภาพแรงงาน สหภาพกรรมกร สมาคมนายจ้าง ฯลฯ กลุ่มผลักดันบางเรื่องนี้เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ปรากฏอยู่ในสังคมอุตสาหกรรม สังคมเกษตรกรรม

2.1.3 กลุ่มผลักดันเอกชน (Private Groups) คือกลุ่มผลประโยชน์ของเอกชน เช่น สหภาพแรงงาน สมาคมผู้ประกอบการ สมาคมเยาวชน สมาคมสตรี เป็นต้น ซึ่งเกิดขึ้นโดยสถาบันของเอกชนเกิดขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา

2.1.4 กลุ่มผลักดันมหาชน (Public Groups) หมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และยอมรับกันว่าในบางครั้งหน่วยงานของรัฐมีวิธปฏิบัติกิจกรรมคล้ายกับวิธีการของกลุ่มผลักดันเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม โดยการบีบบังคับหรือใช้อิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ กลุ่มผลักดันมหาชนหรือ กลุ่มผลักดันสาธารณะแบ่งได้ 2 แบบ คือ

1) หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการตามแบบวิธีของกลุ่มผลักดันในการป้องกันผลประโยชน์ของหน่วยงานนั้น โดยที่ได้มีการแสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ของกลุ่มคือผลประโยชน์ของสาธารณะหรือผลประโยชน์ของส่วนรวม

2) เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการ ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ โดยมีการก่อตั้งเป็นกลุ่มขึ้นในหน่วยงานของรัฐ แต่เดิมลักษณะของกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่ไม่เปิดเผย กลุ่มจะหาทางช่วยเหลือคนในกลุ่มของตน เพื่อให้ได้รับตำแหน่งสูงและสำคัญในหน่วยงานนั้นแม้มีการจะมีการเน้นว่าผลประโยชน์ของส่วนรวมสำคัญแต่ผลประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่มจะต้องมาก่อน ปัจจุบันได้จัดตั้งโดยเปิดเผยและมีเป้าหมายเพื่อส่วนรวมจริงๆเช่นสมาคมข้าราชการพลเรือนของไทย

3) กลุ่มผลักดันภายนอกประเทศ (Foreign Pressure Groups) กลุ่มผลักดันภายนอกประเทศหมายถึง กลุ่มผลักดันที่มาจากภายนอกประเทศ คือมาจากรัฐอื่น ซึ่งอาจหมายถึงกลุ่มผลักดันเอกชน หรือกลุ่มผลักดันมหาชน เป็นลักษณะของกลุ่มผลักดันที่ปฏิบัติการข้ามประเทศเช่น การเข้าไปปฏิบัติการแทรกแซงทางการเมือง การแทรกแซงในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy) บางเรื่อง หรือทั้งหมดของรัฐบาลอีกรัฐบาลหนึ่ง

2.2 กลุ่มผลักดันแฝง

pseudo pressure groups เป็นกลุ่มลักษณะกลุ่ม องค์การ ชมรม ที่ไม่ได้จัดอยู่ในลักษณะของกลุ่มผลักดันจริง เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการบริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนทั่วไป เช่นกลุ่มของนักวิชาการ กลุ่มนักธุรกิจที่มีได้มีจุดประสงค์ที่จะบีบบังคับทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของตนเอง แต่กระทำไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น เป็นลักษณะที่จะต้องมีการจ่ายตอบแทน การบริการนั้นกลับไปมีผลในการบีบบังคับทางการเมือง

ดูแวร์เซ่ ได้แบ่งกลุ่มผลักดันแฝง ออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มสื่อสารมวลชน

ปัจจุบันกลุ่มผลักดันหรือกลุ่มผลประโยชน์นี้จะกลายเป็นที่รวมอำนาจที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพมาก หากมีการจัดการองค์การภายในที่ดี กลุ่มผลักดันมวลชนหรือ Mass pressure groups ก็คือองค์การของผู้มีผลประโยชน์เหมือนกัน หรือในแนวความคิดเดียวกัน

3.แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ

Max Weber ให้แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจไว้ดังนี้ อำนาจหน้าที่ (Authority) ต้องแยกออกจากอำนาจ (Power) เพราะอำนาจหน้าที่เป็นอำนาจที่เป็นอำนาจความชอบธรรมในการสั่งการที่ไม่ขึ้นกับตัวบุคคล

เวเบอร์แบ่งอำนาจเป็น 3 ประเภทคือ

3.1 อำนาจบารมี (Charismatic Authority) มาจากลักษณะส่วนตัวของตัวบุคคลที่เหนือกว่าคนอื่น

3.2 อำนาจประเพณี (Traditional Authority) เป็นการสืบทอดอำนาจกันมา

3.3 อำนาจตามกฎหมาย (Legal Authority) เป็นอำนาจที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ตามทฤษฎีของเวเบอร์ เห็นว่าใช้เหตุผลตามกฎหมายเป็นเหตุผลที่ดีที่สุด (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ.กำเนิดระบบราชการและการปฏิรูปในยุคคลาสสิก)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีลักษณะความไม่เสมอภาคในลักษณะต่าง ๆ กัน (social inequality) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ชนชั้นสูงของสังคมซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย คนจำนวนนี้มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุด มีทรัพย์สินมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ เป็นกลุ่มที่ได้รับการยกย่องนับถือ กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่ครอบงำการใช้อำนาจและการตัดสินใจเอาไว้ ซึ่งในปัจจุบันการควบคุมอำนาจตัดสินใจดังกล่าวคืออำนาจทางการเมือง

มีนักวิชาการหลายท่านด้วยกันที่ให้ความหมายของคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ไว้แต่ในที่นี้จะนำมากล่าวเพียงเท่าที่จะนำมาใช้อธิบายเรื่องของผู้วิจัยประสภศึกษาเท่านั้น

ซี ไรท์ มิลล์ (C. Wright Mills) ได้ให้คำนิยาม อำนาจทางการเมืองว่า หมายถึง อำนาจที่จะตัดสินใจและการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้น ๆ ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม (legitimacy) หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองได้แก่นักการเมือง เช่น สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายงานจากบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น (เดชะ สิทธิสุทธิ์ 2541:25)

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวล (Harold D. Lasswell) ได้อธิบายว่า อำนาจทางการเมืองหมายถึง (จรรยา สุภาพ)(อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ์ 2541:26)

1. สิทธิในการออกกฎหมาย
2. กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่สถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต
3. คำสั่งของรัฐ หรือกฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ (sanctions) ซึ่งหมายถึง
 - ก. บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการใช้รางวัลหรือเพิ่มคุณค่า (values) แก่ผู้ปฏิบัติตาม
 - ข. ในทางลบ คือ การทำให้ผู้คนที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

กล่าวโดยสรุป อำนาจทางการเมืองจึงหมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์หรือกลุ่ม สามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือการใช้กำลังบังคับข่มขู่ให้บุคคลอื่น ๆ กระทำตามที่ผู้มีและการใช้อำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะได้สามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ได้ ซึ่งฐานอำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มี 3 ทางด้วยกันคือ(นลินี ต้นชูวนิต์ :13-14)

1. **สิทธิอำนาจ (Authority)** คือ สิ่งที่คุณคลหรือกลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมยอมรับ (Legal Authority) นอกจากนั้นสิทธิอำนาจยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุดในลักษณะของตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (Formal Position) ซึ่งได้รับการยอมรับการยอมรับการมีอำนาจเหนืออย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายเช่นนี้ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล หรือกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

2. **ทรัพยากรทางวัตถุ (Material Resource)** คือสิ่งที่คุณหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่น ๆ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่หายาก และเป็นที่ต้องการของคนในสังคม ชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจจะมีทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยน หรือประโยชน์ที่จะนำมาสู่ตน ขณะเดียวกันชนชั้นนำจะให้ประโยชน์อันเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัด และสามารถให้ต่อผู้ที่ยอมทำตามได้อย่างทันทีทันใดในลักษณะการตอบโต้ได้ และประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้หลายอย่างมากกว่าจะมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าประโยชน์ในแง่นี้คือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผู้ที่มีอำนาจตามความหมายนี้จะใช้ทรัพยากรทางวัตถุเป็นฐานอำนาจได้แก่ พ่อค้า คหบดี ผู้ร่ำรวยในชุมชน ชาวนา นายทุนผู้ว่าจ้างหรือนายทุนเงินกู้ เป็นต้น

3. **ทรัพยากรที่ไม่มีวัตถุ (Non - Material Resource)** คือทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่งซึ่งจะได้การยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชน หรือในสังคมนั้น ผู้มีสิทธิอำนาจในลักษณะความหมายนี้ได้แก่ พระ ครู คนเฒ่าคนแก่ หัวหน้าครัวเรือน เป็นต้น

นอกจากแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้ง 3 ทางข้างต้นแล้ว ผู้จะมีอำนาจทางการเมืองยังต้องมียอดประกอบที่สำคัญอีก 3 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่ไม่ใช่วัตถุเช่นกันคือ

3.1. **อุดมการณ์ในระดับบุคคล** อุดมการณ์จะประกอบไปด้วยค่านิยมต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผู้ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองและต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นใหญ่มีหน้าตา มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง จึงจำต้องแสวงหาอำนาจเพื่อตอบสนองอุดมการณ์

3.2. **สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย** ไม่ว่าบุคคลจะมีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร อำนาจจะไม่เกิดหากสถานการณ์ไม่อำนวย อำนาจจะเกิดขึ้นต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น หากนายกรัฐมนตรีไม่ลาออก หัวหน้าพรรคการเมืองอื่นก็ไม่มีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรี หรือหากไม่เกิดรัฐประหารขึ้นนายพลคนหนึ่งก็จะไม่โด่งดังกลายเป็นวีระบุรุษของชาติขึ้นมาได้

ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้งหมดข้างต้นเป็น “ทรัพยากรการเมือง” (political resource) นั้นแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

ขึ้นอยู่กับว่าเขามีทรัพยากรทางการเมืองอยู่ในครอบครองมากน้อยเพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อการเมืองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างในด้านความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนี้ บุคคลมีทักษะและความสามารถต่างกันในด้านนี้ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากัน และนอกจากนี้อาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง(สุจิต บุญบงการ 2528:21-22)

สำหรับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองในการสร้างฐานอำนาจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้ (ชิตพล กาญจนกิจ 2539:32)

1. การกำจัดให้หมดไป (elimination) ซึ่งส่วนใหญ่มักจะใช้เป็นตัวกำจัดอันเป็นการใช้กำลังกายภาพโดยตรง (direct physical) เช่น การประหารชีวิต หรือการเนรเทศออกนอกประเทศ หรือจำคุก เป็นต้น
2. การกระทำให้เกิดความเสียหาย (damage) เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายในด้านต่าง ๆ เช่น อาจจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำลายชื่อเสียงหรือการใส่ร้ายเพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียงและเกียรติยศ เป็นต้น
3. การใช้อำนาจโดยการคุกคาม (threat) คือการแสดงเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ตนพร้อมที่จะกำจัดเขาออกไป หรือทำให้เขาเสียหายได้
4. การติดสินบน คือการให้เงินทองหรือสิ่งของมีค่าต่าง ๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วยหรือยอมทำตามหรือขัดขวาง
5. การชักจูงโน้มน้าว (persuasion) เป็นการใช้อำนาจด้วยการให้เหตุผล ข้อมูลที่เป็นจริง (ข้อเท็จจริง) เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยจนยอมทำตามหรือไม่ขัดขวางการชักจูงด้วยการใช้สำนวนโวหารเพื่อให้เห็นตาม ก็เป็นการใช้อำนาจอย่างหนึ่ง หรือการชักจูงโดยใช้เสน่ห์ดึงดูดหรือบุคลิกภาพอันเป็นที่ประทับใจ หรือศรัทธา ก็เป็นการชักจูงใจชนิดหนึ่ง
6. การให้การศึกษาอบรม (education) คือการให้ความรู้ความเข้าใจ โดยการผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น รัฐบาลของประเทศคอมมิวนิสต์ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์สู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับลัทธิดังกล่าว เป็นต้น

จากการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดว่าใครจะมีอำนาจทางการเมืองหรือไม่ นั่นก็คือ

1. ทรัพยากรทางการเมือง
2. วิธีการใช้ทรัพยากรทางการเมืองนั้นสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ดังจะเห็นได้จาก การเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอันจะจำให้ผู้นำทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น มีอำนาจทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการเลือกแต่ละครั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ตนมีอยู่ เช่น เงิน ทอง ชื่อเสียง และสื่อต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้โดยวิธีการที่จะนำมาใช้ ก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายและเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้วจำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองของตนแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองโดยการคอร์รัปชั่นเพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ใช้ในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นวงจรอยู่คู่การเมืองไทยมาจนถึงปัจจุบันนี้(เดชะ สิทธิสุทธิ 2541 : 30)

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2539. 234-239) ระบบเศรษฐกิจเข้าไปเกี่ยวกับส่วนอื่น ๆ ของสังคมอย่างแน่นอน ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยน “ตำแหน่งทางสังคมทั้งหมด” (total rank) การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์ที่พึ่งพาตอบสนองซึ่งกันและกัน (reciprocal relationship) ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะไม่อยู่ในสภาพสมดุลตลอดเวลา ทั้งนี้โดยเหตุที่ว่าสิ่งของที่แลกเปลี่ยนมีมากมายหลายชนิด และขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่จะคิดคำนวณเป็นมูลค่าตัวเลข ได้ความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นสืบต่อจากการแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลที่มีฐานะตำแหน่งไม่เท่าเทียมกันและเป็นครั้งคราวนั้นจะเปลี่ยนมาเป็นความสัมพันธ์ที่ขึ้นกับ “ความไว้วางใจกันและความชอบพอส่วนตัว” ดังที่เฮงส์ (1966,57) ได้เสนอไว้แต่สำหรับ แวน รอย แล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะ “เป็นธรรมชาติสามัญกว่านั้นโดยที่ทุกฝ่ายที่สัมพันธ์กับคาดหวังจะได้รับประโยชน์โดยทั่วถึงไม่ว่าด้านเศรษฐกิจสังคมการเมือง”

ตัวแบบการแลกเปลี่ยน (Exchange Model) ของทฤษฎีนี้ สมมติฐานสำคัญว่า มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอะไรหลายอย่างในชีวิต แต่ตัวเองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนด้วยตนเองทั้งหมดได้ จะต้องอาศัยผู้อื่นมาช่วยสนองความต้องการเหล่านี้ด้วยจึงจะครบ นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนยังต้องการผลตอบแทนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ระหว่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เมื่อมนุษย์ต้องการสิ่งต่าง ๆ จากผู้อื่นจึงต้องเข้าสู่ความสัมพันธ์หรือการติดต่อกับผู้อื่น และเนื่องจากแต่ละคนต้องการผลประโยชน์ตอบแทนที่มากที่สุดจากสิ่งของตนนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จึงต้องสร้างกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่ดี มีความยุติธรรมความต้องการซึ่งกันและกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน กฎระเบียบที่ร่วมกัน

สร้างขึ้นจะควบคุมความประพฤติของกันและกัน กฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกสูงสุดจะช่วยรักษาสัมพันธภาพให้ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง

แนวความคิดนี้มาจากการทดลองของ B.F Skinner ซึ่งได้ให้แนวความคิดที่ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ กล่าวคือ จะคบหาสมาคมกันสนิทใกล้ชิด หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการ และทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันมาน้อยแค่ไหน เช่น การที่นกเอี้ยงเกาะอยู่บนหลังควายได้ ในขณะที่สัตว์อื่นทำไม่ได้เพราะนกเอี้ยงจะคอยช่วยจิกกินแมลงที่มาเกาะรบกวนตามตัวควาย เป็นการตอบแทนควายที่ควายให้อาศัยเกาะหลัง หรือการที่เม่นทะเลยอมให้ฝูงปลาเล็ก ๆ ว่ายไปมาระหว่างขนของมันก็เพราะฝูงปลาจะว่ายกินแมลงตอนที่เกาะอยู่บนตามขนเม่นเป็นการตอบแทน ในขณะที่ฝูงปลาเหล่านี้ก็จะได้รับความคุ้มครองจากขนเม่นด้วยความช่วยเหลือกันและกันของสัตว์โลกดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันและกัน มนุษย์เราก็เช่นกันความต้องการผลประโยชน์นับว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกัน และเมื่อมองกว้างออกไปในระดับสังคมจะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (interaction process) กระบวนการดังกล่าวนี้ คือกระบวนการแห่งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั่นเอง

เช่นเดียวกับที่ Geerge Homan อธิบายไว้ว่า มนุษย์เราจะคบหาสมาคมกันใกล้ชิดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน ความต้องการผลประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียผลประโยชน์ การได้รับรางวัล และการได้กำไรเป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี การบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็ดี คนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่น ซึ่งจะให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้างก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้ว คือรางวัลหรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง

ส่วน โจเซฟ กาลาสกีวิช (Joseph Galaskiewicz) อธิบายว่า การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และทรัพยากรนั้นจะเห็นได้ชัดเจนในระดับย่อย (microlevel) คือบุคคลและกลุ่มเพราะกลุ่มย่อย ๆ ในสังคมก็เป็นส่วนรวมของสังคมทั้งหมด โดยศึกษาผ่านกระบวนการเลือกทางสังคมของแต่ละบุคคลแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงสร้างทางสังคม ซึ่งยึดแน่นอยู่กับการดำรงอยู่ของความแตกต่างทางอำนาจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคมเดียวกัน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลพยายามเพิ่มโอกาสในชีวิตของตนเองให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็พยายามลดโอกาสบุคคลอื่นลง

นอกจากนี้ ปีเตอร์ เอ็ม เบลู (Peter M. Blau) ได้อธิบายความหมายของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจ บุคคลที่ถูกจูงใจโดยผลประโยชน์ตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากผู้อื่น

ดังนั้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำรงอยู่ได้ และช่วยให้เครือข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำเนินอยู่ได้ภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน บุคคลอาจไม่แน่ใจได้ว่าจะได้รับบริการหรือรางวัลให้แก่ผู้อื่นกลับคืนมา เพื่อลดอัตราความเสี่ยงและความไม่แน่นอน คนเราจึงต้องสร้างข้อผูกพัน (Obligation) และความเชื่อถือในสายสัมพันธ์ขึ้นมา ความเชื่อถือซึ่งกันและกันจะเพิ่มมากขึ้น ก็ต่อเมื่อคู่สัมพันธ์มีการตอบสนองข้อผูกพันที่มีต่อกันและความเชื่อถือซึ่งกันและกันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้สายสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อเสนอ 2 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เมื่อมีบุคคลหนึ่งที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับอีกบุคคลหนึ่งมากขึ้น เขาย่อมรู้สึกว่าการผูกพันที่จะต้องตอบแทนผลประโยชน์ เป็นการลงทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “การพึ่งพาอาศัยใจไว้วางใจ” ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันที่มีต่อกัน (Commitment) และความผูกพันนี้กลับมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อถือและข้อผูกพันทางใจที่มีต่อกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในอนาคต

2. เมื่อบุคคลมีความผูกพันกับสายสัมพันธ์หนึ่ง ๆ มากเท่าใด เขาก็จะอุทิศเวลาและกำลังกาย กำลังใจมาเพื่อรักษาสายสัมพันธ์นั้นมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็มีผู้ละเมิดปทัสถานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ บุคคลนั้นก็จะถูกลงโทษ (Sanction)

ความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ อาจนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งสามารถให้ผลประโยชน์ได้มากกว่า ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิ่งใดตอบแทนได้น้อยกว่าก็อาจจะใช้วิธีการอยู่ใต้อำนาจ (compliance) เป็นการแลกเปลี่ยน นั่นคือ การที่ผู้มีทรัพยากรน้อยกว่ายอมอยู่ใต้อำนาจผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่า อำนาจในที่นี้หมายถึง การที่คน ๆ หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งสามารถให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามและลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามได้ ซึ่งเราสามารถจำแนกลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้ 2 ลักษณะคือ

5.1. การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

การสูญเสียประโยชน์การได้รับรางวัลและการได้กำไรเป็นความรู้สึกสำคัญพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ดี การบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งที่ดี คนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสีย

ไปข้างเป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลตอบแทนจากการที่เราได้ทำอะไรไปแล้วก็คือรางวัล หรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นที่ตอบสนอง

5.2. การแลกเปลี่ยนด้านสังคม

การคบหาสมาคมกันระหว่างผู้ใหญกับผู้เยาว์ ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางสังคม เช่น ตำแหน่งหน้าที่ เกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งผู้เยาว์ ได้รับก็เป็นการแลกเปลี่ยนกับความสวามิภักดิ์ ความจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ ซึ่งให้สถานภาพที่สูงขึ้น แก่ตน ในทางตรงกันข้าม ผู้ใหญ่ก็ได้รับการยกย่องความจงรักภักดีเป็นการตอบแทน

และจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นี้ทำให้เราสามารถมองเห็นภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำทั้งสองฝ่ายว่า มีฝ่ายเริ่มและฝ่ายตอบแทน มีได้มีเสีย เช่นการเข้าใจ ความสัมพันธ์เช่นนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจสังคมทั่ว ๆ ไป เพราะว่าไม่ว่าจะเป็น พฤติกรรมทางสังคมและทางการเมืองการปฏิสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนจะต้องถูกกำหนดโดย รูปแบบนี้ทั้งสิ้น

ลักษณะของการแลกเปลี่ยนดังกล่าวนี้ ไม่ได้เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจก บุคคลเท่านั้น หากแต่ขยายความไปถึงการกระทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งถือว่าเป็น การแลกเปลี่ยนที่กว้างไกลออกไปในระดับสังคม (collectivistic orientation of society) และอาจ นำมาศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเลือกตั้งยุคปัจจุบัน ของไทย ยกตัวอย่างเช่น ผู้สมัครรับการเลือกตั้งบางคนจะจัดตั้งห้วคะแนน หรือห้วคะแนนออกไป พบปะกับประชาชนในเขตเลือกตั้งเพื่อหาคะแนนเสียงแทนตน ในลักษณะเช่นนี้จะเกิดการ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันขึ้นกับความสัมพันธ์ของบุคคล 3 ฝ่ายดังกล่าวคือ ผู้สมัครรับ การเลือกตั้งตัวแทนหรือห้วคะแนนของผู้สมัคร และประชาชนผู้มีสิทธิได้รับการเลือกตั้ง ผู้สมัคร รับการเลือกตั้งอาจจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง หรือส่งของบางประการ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งในที่นี้อาจเป็นอาหาร รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เป็นต้น เพื่อเป็นการตอบแทน ให้กับตัวแทนหรือห้วคะแนนของตน

ขณะที่ตัวแทนหรือห้วคะแนนทั้งหลายต้องทำหน้าที่ตอบแทนผู้สมัครรับการ เลือกตั้ง โดยหาคะแนนเสียงให้นับตั้งแต่มีการออกไปพบพูดคุยกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การควบคุม คะแนนเสียงในบางหน่วยเลือกตั้ง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้กับประชาชนให้รู้จักผู้สมัครรับ เลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันบรรดาห้วคะแนน ซึ่งอาจจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้สมัคร ก็จะต้อง ตอบแทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่ตนทำงานหาเสียงให้ โดยการมอบเงินให้จำนวนหนึ่ง หรืออาจเป็นข้าวของบางอย่าง เช่น น้ำปลา อาหารแห้ง หรืออื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร หรือตามที่ตกลงกันไว้ก่อนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่าการที่

ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง หรือได้รับคะแนนเสียงเป็นจำนวนมาก ตลอดจนสามารถที่สร้างฐานอำนาจได้มากน้อยแค่ไหน จึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง บรรดาตัวแทน หรือหัวคะแนนและประชาชนผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งทั่วไป เช่นเดียวกัน บางกรณีการที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งนั้นจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครด้วยกันเอง เพราะนอกจากจะต้องพึ่งพาอาศัยทางการเงิน หรือด้านอื่น ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับ การมีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนตอบแทน กันและกัน กล่าวคือถ้ามีผลประโยชน์ตอบแทนกันมากจนพอใจความสัมพันธ์ก็จะเป็นไปด้านดี แต่ถ้าผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกันน้อยเกินไป ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก็อาจจะไม่ดีหรือห่างเหินไป ไม่ราบรื่นเท่าใด

6. แนวคิดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อนและผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ในสังคมที่ซับซ้อน

“เครือญาติ” และเพื่อน มีความสำคัญต่อบุคคลในการแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ วูลฟ์ (1966, 16) (อ้างในปริษา คุวินทร์พันธ์ 2543: 359-365) เห็นว่าระบบอุปถัมภ์จะเกิดขึ้น เมื่อการเกี่ยวกับระหว่างเพื่อนที่ร่วมผลประโยชน์กันมาถึงจุดที่สมดุล คือเมื่อฝ่ายหนึ่งของคู่สัมพันธ์ มีฐานะเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ในการเสนอสิ่งของ และบริการต่าง ๆ เขาอ้างถึงงานของพิท-ริเวอร์ส (Pitt-Rivers) ในการพรรณนาถึงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่มีลักษณะแบบ “มิตรภาพที่ไม่สมดุล” (lop-sided friendships) (Pitt-Rivers 1954, 140) และยังได้ อ้างถึงงานของเค็นนี่ (Kenny) ที่ให้ความหมายของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ว่า “การต่อสู้กับการเป็นคนที่ไม่มีคนนับถือหน้าถือตา” (fight against anonymity) (Kenny 1966, 136) ข้อแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนโดยทั่วไปคือ ระหว่างผู้อุปถัมภ์ กับผู้รับอุปถัมภ์ “การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการไม่อยู่ในลักษณะเท่าเทียมกัน ในคุณค่าของสิ่งที่แลกเปลี่ยน” (Wolf 1966, 16) บริการจากผู้อุปถัมภ์มีลักษณะที่ “ค่อนข้างชัดเจน” ซึ่งอาจจะเป็น “การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการปกป้องให้พ้น จากการบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ทั้งที่เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม” ในขณะที่ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนด้วยสิ่งที่ไม่ปรากฏรูปร่างแน่ชัด เช่น การแสดงความเคารพ นับถือ, การเสนอข่าวสาร, การหาเสียงสนับสนุนทางการเมือง เป็นต้น

อาณาเขตทางสังคม (social areas) ที่ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้น มักจะขาดกลุ่มร่วมมือ (corporate groups) แต่จะมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเครือญาติและมิตร

สหประชาชาติ (friendship or kin network) วูล์ฟ (Wolf) ได้กล่าวถึง “ความอ่อนแอ” ของโครงสร้างสถาบันไว้ด้วยในลักษณะที่ว่าสถาบันที่เป็นทางการ ไม่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนสิ่งของ ทำให้การการติดต่อสัมพันธ์โดยส่วนตัว มีความสำคัญมากขึ้นในขณะที่ แวน รอย และเฮงส์ ใช้คำว่า บริวารกับกลุ่มพรรคพวก (cliques) ในความหมายเดียวกัน วูล์ฟได้พูดถึงกลุ่มพรรคพวกที่มีความผูกพันกันที่มิตรในแง่ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แต่ถึงแม้ว่า ในกลุ่มพรรคพวกอาจจะประกอบด้วยผู้ใหญ่ ผู้ย่อยในระดับต่าง ๆ กันก็ตามกลุ่มพรรคพวกจะเป็นการรวมตัวของบุคคลต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการภายในองค์กรที่เป็นทางการ ทั้งนี้ “เพื่อความคล่องตัวในการติดต่อ” เพื่อป้องกันการไต่ถามจากคนภายนอกและการแข่งขันภายในและเพื่อแสวงหาเสียงสนับสนุนสำหรับความก้าวหน้าและข้อเรียกร้องอื่น ๆ (1966, 16)

วูล์ฟ ได้เสนอว่าภายใต้ความซับซ้อนของสังคมสมัยใหม่ความสัมพันธ์ของญาติครอบครัว และเพื่อน ยังคงอยู่และซับซ้อนยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือทำให้สังคมสมัยใหม่ยังคงอยู่ได้ ในเรื่องระบบอุปถัมภ์ วูล์ฟได้เสนอว่าเมื่อความเป็นเพื่อนที่มีการตอบแทนกันอย่างเท่าเทียมกันนั้นได้เสียสมดุล ระบบอุปถัมภ์จะเกิดขึ้นแทน นั่นคือความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันหมดไปกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งมีทรัพยากรมากพอที่จะอุปถัมภ์คู่สัมพันธ์อีกฝ่ายหนึ่งได้ การแลกเปลี่ยนยังคงเป็นอยู่ในวงเล็ก ๆ ที่ยังคงมีพื้นฐานของการรู้จักกันเป็นส่วนตัว ในเรื่องระบบอุปถัมภ์นั้น วูล์ฟเห็นว่าการจัดองค์กรแบบสมัยใหม่นั้น โดยอันที่จริงแล้วหาได้เป็นตัวหลักของการจัดระเบียบสังคมแบบสมัยใหม่ที่ทุก ๆ สังคมมักจะยึดถือเหมือนกันหมด (universalistic principles) แต่เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่าง ๆ ต่างหากที่ทำให้องค์กรนั้นอยู่ได้ เช่นระบบพรรคพวก (cliques) กลุ่มแตกแยก (factions) เป็นต้น โดยเหตุนี้เราจะไม่สามารถเข้าใจการจัดระเบียบทางสังคม หากเรามองสังคมในรูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้น หน้าที่ของนักมานุษยวิทยาก็คือการค้นหาความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของความเป็นกันเองส่วนตัวที่เป็นกลไกต่าง ๆ เข้าหากันและทำให้สังคมหรือองค์กรนั้นคงอยู่ได้

กลุ่มญาติร่วมมือในสังคมที่ซับซ้อน

(Corporate Kin Group in Complex Societies)

ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2543 : 359-365) เราอาจเริ่มต้นประเด็นเกี่ยวกับเครือญาติในสังคมที่ซับซ้อนตั้งแต่เนิ่น ๆ โดยอาจจะถามว่าเมื่อไรเราควรจะคาดหวังว่าจะได้พบหน่วยเครือญาติที่มีลักษณะเป็นกลุ่มที่มีตัวตนหรือกลุ่มร่วมมือ (corporate group) คำตอบคือมีอยู่ 2 ลักษณะลักษณะแรกคือ กลุ่มเครือญาติที่ผูกพันด้วยที่ดิน ส่วนมากจะยึดถือหลักลูกชายคนโตเป็นผู้สืบทอดมรดก จึงเป็นลักษณะสังคมที่ผู้เขียนกำลังสนใจและศึกษาในสังคมไทโรลได้ (South Tyrolese)(Wolf 1962)

เราอาจเริ่มต้นโดยการใช้สมมติฐานของมาร์แชลล์ ซาลินส์ (Marshall Sahlins) ที่พบกลุ่มในลักษณะคล้ายคลึงกันกับที่กล่าวมาในโปลิเนียเซีย (1957 หน้า 294-295) ข้อโต้แย้งของผู้เขียนคือ หน่วยเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น น่าจะคงอยู่ต่อไปได้ ถ้าองค์กรหรือหน่วยนั้นสามารถควบคุมทรัพยากรทางด้านนิเวศน์จำนวนหนึ่งภายในหน่วยทางเศรษฐกิจนั้นได้เป็นผลสำเร็จ ในกรณีของชาวไทโรลนั้น ทูงเลียงสัตว์และป่าไม้ การแบ่งทรัพย์สินต่าง ๆ เหล่านี้ตามกฎหมายเกณฑ์ในการสืบทอดจะทำให้เกิดการแบ่งทรัพย์สินที่มีขนาดเล็กจนไม่อาจดำรงอยู่ได้ในฐานะทางเศรษฐกิจหนึ่งทรัพย์สินที่แบ่งเป็นส่วนเล็ก ๆ นั้น จะไม่มีประโยชน์เพียงพอแม้กระทั่งสำหรับกลุ่มของตนเอง (สาเหตุของการที่กลุ่มเครือญาติต้องแตกสลายไป...ผู้แปล)(ปริษา คุวินทร์พันธ์ 2543: 359-365)

ลักษณะที่สองของหน่วยเครือญาติร่วมมือที่เรานับรวมกันเข้าด้วย คือกลุ่มเครือญาติแบบสายเดี่ยว (unilineal kinship corporation) ที่นับกลุ่มญาติได้ 3-4 รุ่นอายุขึ้นไป เช่น ในจีนก่อนยุคคอมมิวนิสต์และในตะวันออกไกล เขียนใคร่โต้แย้งว่ากลุ่มญาติขนาดใหญ่ดังกล่าวนี้จะพบได้ภายใต้เงื่อนไข 2 ชุดด้วยกัน ข้อแรกเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับกลไกที่ใช้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับช่องทางในการใช้ที่ดิน ข้อโต้แย้งของผู้เขียนคือว่า ถ้าช่องทางการใช้ที่ดินถูกกำหนดโดยการจ่ายค่าเช่าแล้ว การเป็นสมาชิกในกลุ่มญาติประเภทนี้ย่อมจะเพิ่มประโยชน์ให้แก่บุคคลในการที่จะได้รับที่ดินรักษาที่ดิน และในการส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขในการเช่าที่ดินได้ ข้อที่สองมีความสำคัญพอๆ กัน คือ การเป็นสมาชิกของเครือญาติจะเป็นประโยชน์ในสถานการณ์ ที่รัฐได้มอบอำนาจในการเก็บภาษี และการดำเนินการเกี่ยวกับความต้องการอื่น ๆ แก่บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอยู่ในท้องถิ่น การจ่ายภาษีโดยผ่านกลุ่มญาติ หรือกลุ่มย่อยของกลุ่มญาตินี้ เท่ากับว่าเป็นการกระจายภาระในการเสียภาษีร่วมกันในชุมชนและตามเงื่อนไขของท้องถิ่น รวมทั้งความสามารถจะเรียกร้องขอความช่วยเหลือและการช่วยเหลือจากกลุ่มญาตินี้ได้ เงื่อนไขสองประการนี้และอาจมีเงื่อนไขอื่น ๆ ซึ่งยังไม่เป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนสำหรับผู้เขียน คือการมอบอำนาจให้แก่องค์กรระดับรองลงมาตามลำดับชั้นในทางการเมืองรวมกับระบบที่ ฮาน โบเบ็ค (Han Bobek , 1962 , หน้า 233-240) เรียกว่า “ค่าเช่าแบบทุนนิยม” (rent-capitalism) น่าจะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเกิดกลุ่มร่วมมือทางเครือญาติที่มีขนาดใหญ่ได้ ซึ่งนักมานุษยวิทยาเรียกว่า “กลุ่มเครือญาติที่สืบสกุลเดี่ยวและมีการจัดฐานะตำแหน่ง” (ranked unilineal corporate descent groups)

ชุมชนของการร่วมมือ (Corporate Communities)

ผู้เขียนคงจะเรียกร้องให้สนใจในปัจจัยที่มีผลให้องค์กรที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นของโลกที่ซึ่งผู้เขียนเรียกว่า ชุมชนปิดที่มีการร่วมมือของชาวนา (closed corporate peasant community) (Wolf 1955, 1957) ชุมชนดังกล่าวผู้เขียนนึกถึงชุมชนในอเมริกากลางเป็นเบื้องต้นและรวมถึงชาว

กลาง “mit” ในรัสเซีย และ “musha” ในตะวันออกไกลจะพบในบริเวณที่อำนาจทางการบริหาร ส่วนกลางไม่สามารถหรือไม่เข้าได้เข้าถึงโดยตรง แต่ที่ซึ่งการจัดเก็บภาษีและการเกณฑ์แรงงานเป็นหน้าที่ของหมู่บ้านที่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวและที่ซึ่งหมู่บ้านสามารถรักษาหรือสร้างเครื่องมือในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสังคมของตนเอง

ทั้งกลุ่มญาติที่มีการร่วมมือ และหมู่บ้านที่มีการร่วมมือของชาวนา (corporate kin groups and corporate descent villages) มิให้เห็นลดลงเรื่อย ๆ ในโลกสมัยนี้บางคนอาจอดใจไม่ได้ที่จะชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบการจัดองค์กรที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ การเริ่มต้นจากสังคมประเพณีไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ในสังคมแถบเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งเริ่มจากการร่วมมือในกิจกรรมที่ไม่ใช่เกษตรกรรม เช่น “maone” และ “commende” แม้ว่าในตอนแรกเริ่มเป็นองค์กรทางเครือญาติที่ร่วมมือกันในด้านการค้า หรืองานช่างฝีมือที่ต่อมาได้พัฒนา มาเป็นการจัดระเบียบของกิจการที่ร่วมมือในเชิงธุรกิจมากขึ้น

เพราะฉะนั้นกลุ่มร่วมมือทางเครือญาตินั้น จะพบได้ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องยึดถือและต่อสู้เพื่อรักษารักการสืบสายทางบิดา (patrimony) และที่ซึ่งการรักษาผลประโยชน์จะทำได้ดีที่สุดก็โดยการคงไว้ซึ่งการร่วมมือของกลุ่มในลักษณะนี้เอง กลุ่มดังกล่าวจะต้องจำกัดและวางระเบียบเกี่ยวกับการนับญาติโดยการแต่งงาน เพื่อที่จะควบคุมจำนวนคนที่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในมรดกโดยการนับญาติทางสายบิดา หน้าที่ประโยชน์อีกประการหนึ่งของข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์โดยการแต่งงานดังกล่าวคือการเข้มงวดกับจำนวนของการร่วมมือกับปัจเจกบุคคลอื่น โดยการไม่ยอมรับปัจเจกบุคคลให้เข้ามาเป็นสมาชิกง่าย ๆ การร่วมมือทางเครือญาติภายในหมู่บ้านก็คือวิธีที่จะเอาชนะกลุ่มร่วมมืออื่น ๆ ที่ปัจเจกบุคคลใดอาจจะหาทางจัดตั้งขึ้นมา ทั้งนี้โดยการยอมให้มีการแข่งขันกันระหว่างการยึดความสัมพันธ์กับญาติโดยการแต่งงานกับญาติทางสายโลหิต(ปริชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 359-365)

การร่วมมือที่มีบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Individual – Centered Coalitions)

ในสถานการณ์ที่ที่ดินและแรงงานกลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายได้นั้น การร่วมมือทางเครือญาติจะสูญเสียการผูกขาดในทรัพยากรและบุคคลในกลุ่ม ในกรณีนี้ปัจเจกบุคคลมี “อิสระ” ในการร่วมมือกับปัจเจกบุคคลอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนทรัพยากรในส่วนของตนไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจหรือในการแต่งงานหาคู่ครอง ยิ่งไปกว่านั้นโอกาสและความสะดวกของการโยกย้ายและเคลื่อนที่ที่สะดวกมากขึ้นได้นำมาเพื่อการเพิ่มขึ้นของส่วนประกอบของทรัพยากรต่าง ๆ รวมไปถึงความรู้ อิทธิพล ที่นำเข้ามาใช้เป็นแนวทางในการเข้าถึงสินค้าหรือบุคคล การไม่มีข้อจำกัดของการแต่งงานในเชิงทฤษฎีนั้น อาจจะเข้าใจว่าเป็นการขยายโอกาสในการเลือกคู่ครองได้ เท่ากับเป็นการเสนอ

กลไกที่จะช่วยให้ส่วนประกอบของทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและสังคมให้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงความสามารถในการเลือกคู่ครอง ไม่ได้หมายความว่าความสามารถที่จะรวบรวมทรัพยากรในฐานะที่เป็นสินค้าจำหน่ายในตลาดอย่างหนึ่งนั่นเอง ในแง่ทฤษฎีนักธุรกิจที่ร่ำรวยและคนขอทานอาจมีอิสรภาพเท่าเทียมกันในการแต่งงานกับธิดาภคินี เช่นเดียวกันที่ทั้งสองมีอิสระที่จะหลับนอนใต้สะพานในกรุงปารีส และในเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป เราจะพบว่าทั้งสองช่องทางที่จะเข้าถึงทรัพยากรและความสามารถที่จะเพิ่มพูนส่วนประกอบต่าง ๆ โดยอาศัยสายสัมพันธ์แห่งการแต่งงานนั้นไม่เท่าเทียมตลอดทั่วทั้งโครงสร้าง

ศักยภาพที่แตกต่างกันจะส่งผลถึงส่วนประกอบของทรัพยากรต่าง ๆ อันก่อให้เกิดผลในความแตกต่างในการเลือกคู่ครอง ตลอดจนในการรวบรวมบรรดาญาติ ๆ และในที่สุดรวมถึงรูปแบบของการแต่งงาน ในดินแดนของพวกครีโอล (Creole) ในละตินอเมริกาที่มีลักษณะความเป็นอยู่คล้าย ๆ คนที่อยู่ในสลัมโดยทั่วไปและเป็นตัวแทนของสังคมชั้นล่างนั้น เราจะพบว่าครอบครัวที่มีแม่เป็นศูนย์กลางที่เป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะร่วมมีศักยภาพเพียงเล็กน้อยในการรวบรวมทรัพยากรที่หาได้ ในบรรดาบุคคลที่ถูกกำหนดให้เป็นคนชั้นสูง การแต่งงานแบบพันธมิตร (alliances) หรือการแต่งงานระหว่างสายตระกูลสามารถสร้างศักยภาพที่จะรวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดการสูญเสียหรือป้องกันการรั่วไหลของทรัพยากรออกไปสู่ภายนอก รูปแบบต่าง ๆ แสดงถึงการปรับตัวไม่มากนักน้อยของเสถียรภาพในการควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ คือ สินค้าอิทธิพลความรู้และอำนาจ โดยเหตุนี้ช่องทางที่แตกต่างกันในการเข้าถึงทรัพยากรนำไปสู่ความแตกต่างในความสามารถที่จะควบคุมอีกฝ่ายทรัพยากรทางสังคม ซึ่งในทำนองเดียวกันก็สะท้อนถึงความแตกต่างของรูปแบบของการเลือกคู่ด้วย

นอกจากแง่มุมของการกระจายทรัพยากรแล้ว การกระจายตัวของประชาชนที่แตกต่างกันในแง่ของทรัพยากรนั้นเป็นที่รู้จักกันในนาม “ระบบชนชั้นทางสังคม” ถ้ามองจากแง่มุมของนักมานุษยวิทยาที่สนใจในเรื่องเครือญาติแล้ว จะเห็นว่าวงจรของความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาจจะซ้อนเหลื่อมกันอยู่ ซึ่งเราอาจเรียกว่าเขตเครือญาติ (kinship regions) ข้อผูกพันทางเครือญาติถือว่าเป็นทรัพยากรชุดหนึ่ง ที่บุคคลหรือครอบครัวสามารถใช้เป็นประโยชน์ได้ระดับหนึ่ง ความแตกต่างของพันธมิตรทางเครือญาติ (kinship alliances) เป็นเรื่องซีที่สำคัญสำหรับการกำหนดเส้นแบ่งการชนชั้นทางสังคม ดังที่ชัมปีเตอร์ (Chumpeter) ได้กล่าวไว้ “ครอบครัวไม่ใช่บุคคลที่จะเป็นหน่วยที่แท้จริงของชนชั้น และทฤษฎีทางชนชั้น” (1955, หน้า 113) ในแง่นี้ นักมานุษยวิทยาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสนใจมากขึ้นเกี่ยวกับการขึ้นและการตกของครอบครัวมากกว่าที่เคยทำงานแล้ว ข้อมูลที่ดีที่สุดมาจากสังคมจีนที่การศึกษาหลายชิ้นแสดงให้เห็นความรุ่งเรืองของครอบครัวในการเข้าสู่สถานภาพของขุนนาง เช่นเดียวกับที่การตกอับที่เกิดขึ้นกับครอบครัวอื่น ๆ (ดูตัวอย่าง Fei

1953 : Hsu 1958 : Yang 1945) ในทำนองเดียวกันไพซันเยอร์ (Pi-Sunyer) ได้แสดงให้เห็นว่าในเมืองซาโมรา(Zamora) ในเม็กซิโกชนชั้นผู้นำใหม่ได้ต่อสู้ดิ้นรนด้วยตัวเองในช่วงของการปฏิวัติจนก้าวมาแทนที่พวกขุนนางเจ้าของที่ดินเดิม อย่างไรก็ตามเมื่อตกมาถึงขั้นลูก ซึ่งดำรงชีวิตตามแบบขุนนางเดิมจนกระทั่งต้องเสียทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของบิดาที่ไม่มีการศึกษาและปราศจากทราบของขุนนางผู้ดี (Pi-Sunyer , 1962) ในทำนองเดียวกัน ผู้เขียนได้พรรณนาเกี่ยวกับผู้อพยพที่ยากจนในเปอร์ริโกที่อพยพมาจากสเปน ว่าสามารถเลื่อนฐานะทางชนชั้นของตนจากเศษผ้าจี๊วไปเป็นมหาเศรษฐีได้ในช่วงของการกดขี่และรีดไถ ไปจนถึงสมัยของลูกชายที่ไม่ยอมรับช่วงในกิจการของบิดาผู้อพยพนี้ ผู้เป็นพ่อจำเป็นต้องหาเด็กหนุ่มที่เป็นญาติหรือที่รู้จักกันดีในชุมชนของตนโดยการฝึกหัดให้รู้จักทำธุรกิจโดยไม่มีการเวทนาปราณี และที่สุดรับเด็กหนุ่มเข้าไว้ในฐานะลูกเขยยกกิจการให้อยู่ในความดูแลของลูกเขย แทนที่จะสืบทอดต่อไปให้ลูกชายที่ไม่เอาไหน (Wolf 1956) ในทำนองเดียวกันนี้ที่นักมานุษยวิทยาควรจะติดตามการนำของชัมพีเตอร์ (Chumpeter) และตั้งคำถามทำไมและอย่างไร บางครอบครัวจึงเจริญขึ้น แต่บางครอบครัวกลับเลวลง (1955, หน้า 118) (ปริษา คุวินทร์พันธ์ 2543: 359-365)

ความร่วมมือระหว่างญาติในสถานการณ์ที่ไม่ใช่ญาติ

(Cooperation of Kin Non - Kin Situations)

นอกจากการผูกพันกับครอบครัวจะช่วยกำหนดอัตราความเชื่อถือของสังคมแล้ว ยังช่วยกำหนดโครงสร้างของลักษณะของทรัพยากรทางสังคมที่บุคคลมีอยู่ในการติดต่อกับคนนอกขอบเขตของญาติพี่น้องด้วย ความสัมพันธ์ทางเครือญาติในการปฏิบัติการดังกล่าวข้างต้นให้ประโยชน์สองอย่างที่หาไม่ได้จากความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ญาติ ประการแรกคือความสัมพันธ์ระหว่างญาตินั้นเป็นผลมาจากการประสานให้เป็นหนึ่งเดียวกันในช่วงของการเรียนรู้ระเบียบสังคม ความไว้วางใจกันที่เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นสามารถที่จะเปลี่ยนให้เป็นการร่วมมือในกิจการที่อยู่นอกกลุ่มญาติ (กิจการสาธารณะ) ได้ ผู้เขียนขอชี้ให้เห็นตัวอย่างหนึ่ง คือความสัมพันธ์ระหว่างลูกหลานในสังคมยุโรป อเมริกันที่เป็นที่มาของของความคิดเกี่ยวกับคติเห็นแก่ญาติ (nepotism) สิ่งที่น่าสนใจคือความสัมพันธ์ในลักษณะนี้มีการบรรยายในรายละเอียดแหล่งข้อมูลของฝรั่งเศส เช่น Chansons de geste รวมไปถึงคุณลักษณะของจิตวิทยา เสนอโดย โอมาน และ ชไนเดอร์ (Homans and Schneider) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพี่ชายหรือน้องชายของแม่กับลูกชายของพี่สาวหรือน้องสาวที่ที่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ระหว่างลูกชายกับพ่อในสังคม ที่ขาดรูปแบบของความสัมพันธ์เสริม (patterns of complementary filiation) และการแต่งงานระหว่างลูกพี่ลูกน้องแบบขวางของฝ่ายแม่ (ศัพท์ของอาจารย์สนิท สมักรการ หน้า 31) (matrilateral cross - marriage)

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องสามารถควบคุมได้ภายใต้ฉันทานุมัติ (sanctions) ภายใต้เครือข่ายของญาติ เช่นเดียวกับที่อยู่ใต้ฉันทานุมัติของสังคมภายนอกด้วย หากความสัมพันธ์ในคนหนึ่งพลาดพลั้งในการกระทำตามแบบแผน บุคคลที่เป็นคู่สัมพันธ์อีกฝ่ายหนึ่งสามารถปลุกระดมให้มีการต่อต้านไม่เพียงแต่เรื่องระหว่างบุคคลทั้งสอง (ego-altertie) แต่รวมถึงสายสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เชื่อมโยงทั้งสองฝ่ายเข้ากับญาติอื่น ๆ ด้วย เป็นสิ่งที่แน่ชัดว่าการพึ่งพาญาติพี่น้องก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อบุคคลสัมพันธ์คนหนึ่ง ญาติพี่น้องอาจกลายเป็นภาระผูกพันเสมือนกาฝากที่ยึดเกาะกันอย่างแน่นหนา จึงเท่ากับเป็นการจำกัดขีดความสามารถของสมาชิกคนใดก็ตาม ในอันที่จะเพิ่มพูนอำนาจและความร่ำรวยของตน ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดที่สุดจากความสัมพันธ์ดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นในสถานการณ์ที่กฎหมายไม่ได้เป็นหลักประกันที่เพียงพอในการป้องกันการละเมิดสัญญาที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นญาติ กรณีดังกล่าวนี้จะปรากฏในสังคมที่กฎหมายไม่ค่อยมีความศักดิ์สิทธิ์ หรือในสังคมที่ไม่มีแบบแผนพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของการร่วมมือกันระหว่างมีไม่ใช่ญาติให้เป็นไปตามต้องการ ขณะเดียวกันก็อาจเกิดขึ้นได้ในการทำธุรกิจที่เสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมาย หรือการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน การร่วมมือระหว่างญาติจะมีความสำคัญในตัวอย่างเช่น กลุ่มแก๊งอาชญากรรมหรือแม้แต่ในที่ซึ่งความสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่ญาติจะต้องเสี่ยงอันตรายมากหรือในด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับชื่อเสียง ญาติก็จะถูกขอร้องโดยส่วนตัวให้มาช่วยกู้สถานการณ์ให้ดีขึ้น ในท้ายที่สุดความสัมพันธ์ระหว่างญาติภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวกับญาติ นั้น จะแสดงให้เห็นสมดุลระหว่างผลดีและผลเสีย โดยที่ผลดีจะเหนือกว่าผลเสียในกรณีที่มีการร่วมมือกับคนที่ไม่ใช่ญาตินั้นมีความเสี่ยงภัยสูงให้ประโยชน์ตอบแทนน้อย(ปริชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 369)

ชนิดของความสัมพันธ์แบบเพื่อน (Kins of friendship)

ณ จุดนี้สายสัมพันธ์ทางเครือญาติจะผสมกับสายสัมพันธ์แบบเพื่อนตรงข้ามกับสายสัมพันธ์แบบญาติ ข้อผูกพันแบบปฐมภูมิในคู่สัมพันธ์ระหว่างเพื่อนหาได้เกิดขึ้นเพราะได้กำหนดกันไว้แล้ว ความเป็นเพื่อนเป็นสิ่งที่ต้องขวนขวายให้มาด้วยตนเอง ถ้าเราต้องการวิเคราะห์ความเป็นเพื่อนในแง่สังคมวิทยาแล้ว เราต้องแยกความสัมพันธ์นี้เป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ ชนิดแรก ผู้เขียนจะเรียกว่าความเป็นเพื่อนทางความรู้สึกและอารมณ์ (expressive or emotional friendship) ชนิดที่สอง ความเป็นเพื่อนเชิงกลไก (instrumental friendship) ในแง่ของคู่สัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายนั้น ความเป็นเพื่อนในทางอารมณ์เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง (ego) กับบุคคลที่สอง (alter) โดยที่ต่างรับความพึงพอใจในด้านอารมณ์จากอีกฝ่ายหนึ่ง ความสัมพันธ์นี้เป็นไปในเชิงจิตวิทยาแน่นอนว่า ข้อเท็จจริงที่ว่าความสัมพันธ์แบบนี้สร้างความพอใจเพิ่มเติมให้อีกฝ่ายหนึ่งที่รู้สึกขาดคุณ

ในความพอใจทางจิตใจจะทำให้เราต้องพิจารณาคุณลักษณะทางสังคมของความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วย คำถามที่เราต้องถามคือ ภายใต้อารมณ์อย่างใดที่เราคาดหวังว่าจะพบความไม่สมดุลทางอารมณ์ (emotional deficit) ในบุคคล 2 คน ที่ถูกชักจูงให้เข้ามามีความสัมพันธ์กันในลักษณะดังกล่าว ในการพิจารณาอาจมองว่าความเป็นเพื่อนในแง่เป็นพลังในการสร้างสมดุลให้กลับคืนมา ผู้เขียนคิดว่าเราจะพบความเป็นชนเพื่อนทางอารมณ์ได้ในภาวะทางสังคมที่ปัจเจกบุคคลมีความผูกพันกันอย่างแน่นหนา เช่น ในชุมชน และกลุ่มสังขญาติ (lineage) และที่ซึ่งโครงสร้างสังคมไม่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงไปในทางสังคมและภูมิศาสตร์ (social and geographical mobility) ในสถานการณ์เช่นนี้บุคคลจะมีช่องทางเข้าถึงธรรมชาติและสังคมก็โดยอาศัยความผูกพันกับกลุ่ม ความเป็นเพื่อนจึงมีความสำคัญในด้านการผ่อนคลายอารมณ์และการระบายอารมณ์จากความเครียดและแรงกดดันจากการทำตามบทบาท (role-playin)(ปริษา คุวินทร์พันธ์ 2543: 371-372)

ความเป็นเพื่อน : กรณีจากอเมริกากลาง

(Friendship : A Middle - American Case)

ปริษา คุวินทร์พันธ์ (2543: 372-376) ในการหาตัวอย่าง ผู้เขียนคิดถึงพฤติกรรมของคนอินเดียในชุมชนที่มีความผูกพันสูง (closed corporate communities) ในอเมริกาที่ผู้เขียนเคยมีประสบการณ์มา ความผูกพันกันภายในชุมชนทำให้มีการแยกตัวออกและต่อต้านคนนอกกลุ่ม ชุมชนจะเป็นเจ้าของทรัพยากรที่สำคัญ ซึ่งคือที่ดินและจะต่อสู้เพื่อป้องกันสิทธิของสมาชิกจากการแข่งขันกับภายนอก ขณะที่ภายในกลุ่มความแตกต่างระหว่างสมาชิกในด้านต่าง ๆ จะได้รับการปรับให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นทั้งในแง่ของโอกาสและการเลี้ยงดู แต่ก็หาได้มีผลถึงกับทำให้ชุมชนนี้มีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นสนมกัน (warm communal relations) อย่างเช่นที่มักจะกล่าวอ้างในสังคมที่มีโครงสร้างในลักษณะนี้ตรงกันข้าม เราต้องการชี้ให้เห็นว่าความอิจฉาริษยาและความไม่ไว้วางใจกันกับมีความสำคัญมากในการสร้างและคงไว้ซึ่งความเสมอภาคในโอกาสของชีวิตอยู่ในระดับหนึ่ง ความเป็นเพื่อนในชุมชนดังกล่าวเป็นหนทางที่จะหลบหนีจากแรงกดดันของชีวิต แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ความเป็นเพื่อนในตัวของตัวเองมันเองและเพื่อตัวของมันเองจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระจายทรัพยากร (ให้เท่าเทียมกัน)

รูเบน ไรนา (Ruben Reina) ได้ชี้ให้เห็นว่าความเป็นเพื่อนมีบทบาทอย่างไรในชุมชนแห่งหนึ่งในกัวเตมาลา “สำหรับชาวอินเดียนแล้ว ความเป็นเพื่อนเป็นสิ่งที่ให้ความพออกพอใจทางอารมณ์ และเป็นสิ่งที่แต่ละคนแน่ใจได้ว่าตนเองไม่ได้อยู่เพียงลำพัง ก่อนแต่งงานและภายหลังวัยเด็กผ่านไป ความรู้สึกด้านอารมณ์แห่งการเป็นเพื่อน (comarada) จะขึ้นสู่จุดสูงสุด ในจุดที่มีการ

เปลี่ยนแปลงที่สำคัญของชีวิต เช่น เมื่อชาวชิโนท (Chinautieco) รับสถานภาพของการเป็นผู้ใหญ่แล้ว แต่ยังคงขาดการเปลี่ยนแปลงในสภาพของอารมณ์และจิตใจ ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมีผลในการทำลายความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน” ข้ออธิบายในเรื่องนี้ดูจะอยู่ที่ข้อเท็จจริงที่ว่าคนอินเดียต้องการความแน่ใจในความรักความไว้วางใจของเพื่อนอย่างมากและนี่เองเป็นเรื่องที่เป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์ ทั้งสองฝ่ายต้องการการตอบสนองของความรู้สึกใกล้ชิด และสิ่งที่คาดหวังคือ comarada จะต้องแสดงท่าทีที่จะทำความยินดีให้กับเพื่อนเท่านั้น comarada คนอื่น ๆ จะรู้สึกอิจฉาซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อความเป็นเพื่อนในทางอารมณ์ได้พุ่งขึ้นสู่จุดสูงสุด ความอิจฉาและความว่าวุ่นใจจะเกิดขึ้นและความเป็นศัตรูจะตามมาเป็นวัฏจักรในความสัมพันธ์แบบนี้ ดังนั้นความสัมพันธ์ทางอารมณ์จึงเป็นลักษณะกึ่งรักกึ่งเกลียดคั่งที่ไรนา ได้กล่าวไว้

“เขาจะรู้สึกภาคภูมิใจในความสัมพันธ์และความรักที่อยู่ในความสัมพันธ์แบบนี้ แต่ในลักษณะเดียวกัน ในแง่ของการประพฤติปฏิบัติดูจะไม่ค่อยแน่ใจเหมือนกัน comarada อาจเป็นศัตรูได้ โดยเฉพาะเมื่อ (เมื่อสถานภาพและบทบาทที่กำหนดไว้) ถูกละเลยเสีย เราอาจสังเกตเห็นความเฉยเมยของ comarada ในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวที่ต้องปกปิดหรือเป็นแผนการทำงานและรายได้ที่หามาได้ ในความสัมพันธ์แบบนี้ ความเป็นเพื่อนมิไว้ใจเพื่อจุมุ่งหมายทางเศรษฐกิจการเมือง หรือผลในการปฏิบัติอื่นใดแต่เป็นไปเพื่อความพอใจด้านอารมณ์เท่านั้น” (Ruben 1969)

ความเป็นเพื่อนทางอารมณ์จึงมีข้อจำกัดในตัวเอง ความคงอยู่ต่อเนื่องอาจถูกคุกคามจากภายใน และยังคงเผชิญกับข้อจำกัดจากภายนอกด้วย ข้อสังเกตของเยฮูดี โคเฮน (Yehudi Cohen) ในเรื่องนี้ คือกลุ่มที่ผูกพันกันเหนียวแน่นจะรู้สึกว่าเป็นเพื่อนระหว่างกันและกันในกลุ่ม (cross-cutting friendship) เป็นเหมือนการบุ่ญญคุกคามที่จะต้องจำกัดขอบเขตและโดยเหตุนี้จึงพยายามจำกัดมัน เขาเสนอข้อสมมติฐานเพื่ออธิบายถึงสถาบันความเป็นเพื่อนที่ไม่สามารถจะแยกตัวออกจากกันได้ (inalienable friend) ซึ่งเขาเรียกว่าชุมชนที่มีความผูกพันอย่างเหนียวแน่นที่มีลักษณะสำคัญ คือเป็นกลุ่มญาติที่ร่วมมือ (corporate kin groups) (1961 , หน้า 375)

ตรงกันข้ามกับเพื่อนทางอารมณ์ คือ เพื่อนเชิงกลไก ความเป็นเพื่อนเชิงกลไกนี้ไม่เกิดขึ้นเพื่อแสวงหาเส้นทางที่จะเข้าไปสู่ทรัพยากรธรรมชาติและสังคม แต่การแข่งขันเพื่อบรรลุถึงทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญในความเป็นเพื่อนประเภทนี้ ตรงข้ามกับความเป็นเพื่อนทางอารมณ์ที่จำกัดความสัมพันธ์เฉพาะระหว่างความสัมพันธ์คู่ (dyad) เท่านั้น ในความสัมพันธ์เชิงกลไกนั้นแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือจากความสัมพันธ์อีกคู่ได้ ความสัมพันธ์เชิงกลไกเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่จำกัดเฉพาะในชุดของความสัมพันธ์ที่ดำเนินอยู่ (boundaries of existing sets) แต่แต่ละคนที่ประสงค์ที่จะสร้างหรือมีชุดของตนเองขึ้นมาใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ

รูเบน ไรนา ได้เปรียบเทียบคนอินเดียนในชินอท (chinautla) กับพวกลาติโน (Ladinos)

“สำหรับพวกลาติโนส ความเป็นเพื่อนมีประโยชน์ในทางปฏิบัติในเรื่องทางเศรษฐกิจ และการเมือง ความเป็นเพื่อนนี้เป็นกลไกที่มีประโยชน์ส่วนตัวสำหรับแต่ละบุคคล (cuelio) หรือความช่วยเหลือเป็นคำที่ชาวลาติโนใช้กันมาก หมายถึงความช่วยเหลือที่บุคคลได้รับจากเพื่อนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลที่จะช่วยให้การเข้าทำงานที่แผ่นดินเองจะไม่คุณสมบัติครบถ้วนเป็นไปได้ หรือในเรื่องที่เร่งกระบวนการความทางกฎหมายให้ดำเนินไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ลักษณะของ cuelio (ความช่วยเหลือ) ความใกล้ชิดในความเป็นเพื่อนและมักจะวัดในเชิงรูปธรรม โดยปริมาณของการใช้ความช่วยเหลือแก่กันและกัน ลักษณะความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างจะอะลุ่มอล่วยประนีประนอมดังกล่าวนี้จะแสดงออกได้ดีที่สุดในความสัมพันธ์แบบเพื่อน สำหรับชาวลาติโนในชินอท การมีเพื่อนมากเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา”

นอกเหนือไปจากลักษณะเชิงกลไกของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้แล้ว ส่วนประกอบในด้านความชอบพอกันแม้เพียงเล็กน้อยก็มีความสำคัญเช่นกัน หรือถ้าหากไม่มีความชอบพอกัน การแสสร้งว่ามีก็เป็นสิ่งจำเป็น เมื่อใดก็ตามที่การคาดหวังประโยชน์จากความสัมพันธ์ดังกล่าวมีมากอย่างชัดเจนแล้ว ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสะดุดหยุดลง เราอาจจะลองตรวจสอบถึงหน้าที่ประโยชน์ของภาวะเกี่ยวพันทางอารมณ์ในความสัมพันธ์แบบนี้ เจื่อนใจสำหรับความเป็นเพื่อนประการหนึ่งคือ การตอบสนองซึ่งกันและกัน (reciprocity) ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนแบบ “ยื่นหมูยื่นแมว” ที่มาร์แชล ซาลิน (Marshall Sahlins) เรียกว่า ภาวะตอบสนองอย่างเท่าเทียมกัน (balanced reciprocity) แต่จะเป็นแบบที่เรียกว่า ภาวะตอบสนองที่ไม่หวังผลตอบแทน (generalized reciprocity) จุดมุ่งหมายของความสัมพันธ์อยู่ที่การช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เจาะจงหรือมีเจื่อนใจตายตัวต่อกันและกัน ค่าของความพอใจในมิตรภาพเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะที่มีความไว้วางใจโดยเปิดเผยหรือความเชื่อถือที่เปิดกว้าง ยิ่งไปกว่านั้นความสัมพันธ์ที่ตอบรับกันอย่างเหมาะสมระหว่างคู่สัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน อาจเปลี่ยนไปเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งอาจโดยโชคหรือฝีมือสามารถขึ้นไปอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าหรือเข้มแข็งกว่า โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งกลายเป็นผู้ที่ต่ำต้อยกว่า ความรู้สึกชอบพอกันช่วยคงไว้ซึ่งการแลกเปลี่ยนอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นหลักประกันว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสืบต่อเนื่องกันไปโดยไม่สะดุดหยุดลงแม้ว่าจะเกิดภาวะที่ไม่สมดุลในการแลกเปลี่ยนตามมาบ้างก็ตาม โดยเหตุนี้ ความสัมพันธ์นี้อาจถูกคุกคามหากอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในฐานะที่จะเอาเปรียบ (exploitation) อีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างชัดเจน (Pitt-River, 1954 : 139) ทำนองเดียวกันหากการแลกเปลี่ยนไม่ก่อให้เกิดความพอใจขึ้นแล้ว ความสัมพันธ์ก็จะสิ้นสุดลง และการปรับปรุงความสัมพันธ์ใหม่จะต้องมีขึ้นเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็น

เพื่อนกันต่อไป ความสัมพันธ์แบบนี้จึงมีส่วนประกอบที่จะให้ฉันทานุมัติภายในตัวเป็นตัวควบคุม การขาดสมดุลในความสัมพันธ์กันจะทำให้ความสัมพันธ์สิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ (ขาดความเป็นเพื่อนไป)

กลุ่มร่วมมือ และผู้อพยพ

(Corporate Groups and Migrant Populations)

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543:377-378) ในขณะที่การคงอยู่ของกลุ่มร่วมมือ (Corporate Groups) ในสังคมไม่ส่งเสริมให้มีการใช้ความผูกพันในความเป็นเพื่อนเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานะ ออกไป นอกขอบเขตของกลุ่มข้อจำกัดดังกล่าวจะมีการควบคุมการใช้ความสัมพันธ์ในญาติไม่ให้ออกนอกขอบเขตของญาติเช่นกัน ผู้เขียนเชื่อว่าเป็นลักษณะของชุมชนร่วมมือแบบปิดของอเมริกากลาง ปึงเจกบุคคลที่ต้องการเคลื่อนที่ไปไกลกว่าขอบเขตของชุมชนหรือถูกผลักดันให้ออกไปเกินกว่าขอบเขต ปกติแล้วจะเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นหรือมีความโน้มเอียงว่าจะเป็นพ่อมดหมอผี (withcraft) หมายความว่าบุคคลนั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ที่อิทธิพลเบี่ยงเบน (a deviant) ที่ต้องการลงโทษตามฉันทานุมัติทางสังคม กรณีเช่นนี้ เห็นได้ชัดเจนจากข้อความกล่าวหาพ่อมดหมอผี แมนนิง แนช (Manning Nash) ได้กล่าวถึงกรณีดังกล่าวอย่างชัดเจนและน่านับถือ โดยพรรณนาถึงพ่อมดในชุมชนร่วมมือของอมาตีเนนโก (Amatenango) ที่ถูกตัดขาดทางสังคม และที่สุดถูกทอดทิ้งจนถึงแก่ความตาย (Nash, 1960) บันทึกเกี่ยวกับพวกชิอาปา (Chiapas) ตามโครงการของมหาวิทยาลัยชิคาโกมีรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มที่แยกตัวจากกลุ่มดั้งเดิม โดยถูกกล่าวหาเป็นพ่อมดหมอผีที่ถูกอัปเปหิให้ไปหาที่อยู่ใหม่ ในกรณีที่บุคคลถูกเนรเทศจากชุมชน บุคคลนี้จะสูญเสียความเป็นสมาชิก เว้นแต่กลไกของความผูกพันที่แน่นหนานั้นถูกยกเลิกและเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นกลับเข้าไปมีความสัมพันธ์ใหม่กับญาติพี่น้องในกลุ่ม หรือผู้อพยพรุ่นต่อ ๆ มาหันมาพึ่งความช่วยเหลือจากเขา เช่นเดียวกับพวกไทโรล (Tyrolese) ทางใต้ที่ผู้เขียนศึกษาและพบว่ารูปแบบแผนการให้มรดกแก่ลูกชายคนหนึ่ง ทำให้เกิดการแตกแยกในหมู่พี่น้อง (sibling) พี่น้องที่ไม่มีส่วนร่วมในมรดกจะต้องอพยพออกไปตั้งกลุ่มใหม่ ในกรณีเช่นนี้พันธะระหว่างผู้ที่รับมรดกกับผู้ที่ยอพยพออกไปถูกตัดขาดและสูญสลาย

องค์กร “เปิด” และ ผู้อพยพ

(“Open” Organization and Migrant Populations)

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543:378-379) กรณีดังกล่าวข้างต้นจะไม่พบในชุมชน “เปิด” ซึ่งในสังคมดังกล่าวนี้ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ผูกพันกันอย่างเหนียวแน่นและถาวร หรือกลุ่มลำดับญาติร่วมมือ (corporate lineal groups) ต่างไม่ได้แบ่งแยกผู้ที่คงอยู่ในกลุ่มกับผู้ที่ต้องแยกตัวออกไป บุคคลมีอิสระที่จะใช้ความเป็นเพื่อนและความเป็นญาติในอันที่จะช่วยส่งเสริมการโยกย้ายของตนเองทั้งในและนอกกลุ่มความเป็นญาติกับผู้ที่อพยพออกไปแยกกลุ่มที่ไม่ได้สูญหายไป แต่กลับเป็นทรัพย์สินที่มีค่าในอันที่จะถ่ายโอนหรือแจกจ่ายในรูปสินาและบริการ เช่น พวกเปอร์โตริกัน ในซานโฮเซจะยังคงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้อพยพที่เป็นญาติในซานฮวนและในอเมริกา หรือพวกเทรต (Tret) ซึ่งเป็นชุมชนชาวอิตาเลียนที่เข้าพำนักและแตกต่างไปจากพวกเซนต์ฟิสิกซ์ (St. Felix) ชาวเยอรมันของไทโรลทางตอนใต้ ก็จะติดตามการโยกย้ายของญาติที่ย้ายเข้าไปในอเมริกาโดยตลอด โดยการติดต่อทางจดหมายและการแลกเปลี่ยนของขวัญ ทำนองเดียวกัน เอิร์นสไตน์ ฟรีดเดิล (Ernstine Friedle) ในการศึกษาเกี่ยวกับพวกวาสิลิกาในโบเทีย (Vasilika in Boetia) ได้พูดว่า “บทบาทของความเป็นญาติในแง่ที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมระหว่างเมืองกับชนบท เป็นไปอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง การเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางสังคมจากชาวกรีกที่ยากจนไปสู่ความร่ำรวยหรือตำแหน่งทางสังคมที่สูงส่งใด ๆ ก็ตาม หาได้ทำให้ความเป็นญาติและข้อผูกพันต่าง ๆ ต้องเสื่อมสลายไปหรือเปลี่ยนแปลงไป” (1959, หน้า 31)

ท้ายที่สุด เราอาจย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าความสัมพันธ์เชิงกลไกในความเป็นเพื่อนดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเจริญงอกงามในสถานการณ์ทางสังคมที่เปิดกว้างและในสังคมที่เพื่อนพ้องสามารถที่จะช่วยเหลือกันและกันเพื่อขยายขอบเขตที่จะดำเนินการอย่างได้ผล ในศตวรรษที่ยี่สิบนี้เรายังพบเห็นรูปแบบใหม่ของสังคมปิดที่ไม่ได้มีพื้นฐานอยู่ที่การมีที่ดินร่วมกัน แต่เป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่และขึ้นกับระบบราชการ (large scale bureaucratic organizations) ที่จำกัดขอบเขตของการดำเนินการของบุคคลในองค์กรแบบราชการดังกล่าว เช่น ในสังคมอุตสาหกรรมหรือการจัดระบบของกองทัพ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเชิงกลไกจะแทรกซึมเข้าไปในกลุ่มพรรคพวก (cliques) หรือกลุ่มที่ไม่เป็นทางการที่คล้ายกัน

กลุ่มพรรคพวก (Cliques)

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543:379-380) เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่อภิปรายไปแล้ว จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะครอบคลุมบทบาททั้งหมดของทั้งสองฝ่ายที่สัมพันธ์กัน แต่ในความสัมพันธ์แบบพรรคพวกที่จะกล่าวถึงนี้จะเกี่ยวกับบทบาทข้อหนึ่งที่สัมพันธ์กับงาน

หรือกิจกรรมเฉพาะอย่าง กระนั้นก็ตาม กลุ่มพรรคพวกจะสนองตอบต่อจุดประสงค์ที่มากกว่าหรือนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้เฉพาะขององค์กรที่เป็นทางการนั้น ๆ ปกติแล้วในความสัมพันธ์แบบนี้มักจะมีส่วนประกอบของความชอบพอกันเป็นส่วนตัวด้วย ซึ่งสามารถที่จะใช้ต่อต้านข้อเรียกร้องที่เป็นทางการขององค์กร เพื่อให้ชีวิตในองค์กรเป็นที่ยอมรับละมีความหมายมากขึ้น ที่สำคัญคือช่วยให้ปัจเจกบุคคลลดความรู้สึกที่ว่าตนเองถูกบังคับควบคุมโดยพลังอำนาจที่อยู่นอกการควบคุมของตน และทำให้บุคคลรู้สึกถึงความมีตัวของตัวเองในการพูดคุยอย่างสนิทสนมในกลุ่มเล็ก ๆ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีหน้าที่ประโยชน์เชิงกลไกด้วยในการทำให้สถานการณ์ที่ไม่สามารถทำนายล่วงหน้าให้อยู่ในสถานะที่สามารถทำนายได้ สถานการณ์เช่นนี้จะยิ่งชัดเจนในสภาพวังคมที่มีความแตกต่างในเรื่องของอำนาจ ผู้ใหญ่และผู้ย่อยสามารถรวมกันอย่างไม่เป็นทางการเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ตามข้อกำหนดเป็นไปอย่างราบรื่นหรือเพื่อป้องกันการสอบสวนจากภายนอกและการแข่งขันภายใน ตลอดจนการหาความสนับสนุนเพื่อความก้าวหน้าหรือความต้องการอื่น ๆ ดังตัวอย่างของพันธมิตรที่ไม่เป็นทางการที่ปรากฏในงานของเบอร์ลินเนอร์ (J. Berliner) ที่อภิปรายเรื่องครอบครัว และ แบลท (blat) อิทธิพลในกิจการอุตสาหกรรมของโซเวียต (1957) แต่เราอาจหาตัวอย่างได้จากองค์กรที่เป็นทางการขนาดใหญ่ที่จำเป็นต้องมีกลุ่มที่ไม่เป็นทางการดังกล่าวอยู่ด้วย โดยแท้จริงแล้วถ้าเราจะอ้างอิงข้อวิจารณ์ของเอ็ดเวิร์ด ชิลส์ (Edward Shils) คือแง่มุมที่น่าสนใจในการศึกษาองค์กรแบบราชการขนาดใหญ่ในแง่ที่เป็นองค์กรที่ประกอบด้วยกลุ่มพรรคพวก (cliques) มากกว่าที่จะมองจากแง่มุมที่กลับกัน คือพิจารณากลุ่มพรรคพวกในฐานะเป็นเข้ารับใช้ของระบบราชการที่มันได้ก่อกำเนิดขึ้น

ความสัมพันธ์แบบ ผู้อุปถัมภ์ และ ผู้รับอุปถัมภ์

(Patron - Client Relations)

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543:381-383) ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเชิงกลไกมาถึงจุดที่เกิดความไม่สมดุลในเชิงแลกเปลี่ยนในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งมีฐานะเหนืออีกฝ่ายหนึ่งในความสามารถที่จะเสนอสินค้าและบริการนั้น เราจะมาถึงภาวะที่ความเป็นเพื่อนต้องแปรเปลี่ยนหรือเปิดช่องทางให้กับความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ได้รับการพรรณนาอย่างเหมาะสมว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีฐานะต่างกัน” (lopsided friendship) (Pitt - River, 1954 : 140) เช่นเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเชิงกลไก ความชอบพอกันในระดับหนึ่งเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ที่จะนำไปสู่ความไว้วางใจที่เชื่อใจที่จะเป็นหลักประกันสำหรับการช่วยเหลือในอนาคตได้ คล้ายกับ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติและเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะ

ผูกพันคู่สัมพันธ์ในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน โดยเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งที่จำเป็นในช่วงขณะหนึ่ง ๆ ของความสัมพันธ์ภายใต้ผลประโยชน์ในรูปวัตถุที่ผู้รับอุปถัมภ์ได้รับนั้น เคนนี่ (Kenny) ได้กล่าวว่าเมื่อพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะเป็นไปในเชิงลดความไม่เท่าเทียมกัน และการต่อสู้กับคารที่ไม่มีคนนับหน้าถือตา (fight against anonymity) (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมือง) และการแสวงหาความสัมพันธ์ส่วนตัว” (Kenny 1962, หน้า 136)

คู่สัมพันธ์ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ไม่ได้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่สมน้ำสมเนื้ออีกต่อไป การเสนอของผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องได้มากกว่า เขาจะให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการคุ้มครองให้พ้นจากการบังคับขู่เข็ญของผู้มีอำนาจทั้งโดยถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมาย ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบสนองในลักษณะของสิ่งของที่จำเป็นต้องไม่ได้มากกว่าประการแรกอาจโดยการยกย่องนับถือ “ผู้รับอุปถัมภ์จะยึดมั่นในความซื่อตรงต่อผู้อุปถัมภ์ของตนและพูดจาในเรื่องนี้โดยเปิดเผย การกระทำเช่นนี้ เท่ากับเป็นการกระตุ้นความจงรักภักดีของคนอื่นให้ช่วยสร้างมิตรภาพสร้างชื่อเสียงให้แก่ผู้อุปถัมภ์และยืนยันถึงความมั่นคงยืนนานของผู้อุปถัมภ์” (Kenny, 1962 หน้า 136) ประการที่สองผู้รับอุปถัมภ์จะสนองตอบผู้อุปถัมภ์ก็โดยการส่งข่าวเกี่ยวกับเพทุบายของคนอื่น ๆ ประการที่สามคือการให้การสนับสนุนด้านการเมือง จุดนี้เองที่ปัจจัยในเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ลักษณะของความสนองตอบร่วมกัน (reciprocities) หดไปเพราะผู้รับอุปถัมภ์ไม่เพียงแต่จะสัญญาในเรื่องคะแนนเสียงและกำลังสำคัญในกระบวนการทางการเมืองเท่านั้น เขาต้องสัญญาด้วยว่าจะไม่มีผู้อุปถัมภ์อื่นใดอีกนอกเหนือไปจากผู้อุปถัมภ์ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องอุปโภคและบริโภคและสินเชื่อ ผู้รับอุปถัมภ์ถูกผูกพันโดยหน้าที่ที่ไม่เพียงแต่จะสัตย์ซื่อเท่านั้น เขาจะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของ “ก๊ิก” หรือพวกหมู่ (factions) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะรับใช้หัวหน้าก๊ิกเอง เคนนี่ (Kenny) ได้กล่าวว่า “วิกฤตการณ์จะเปิดเผยเรื่องนี้เมื่อการขัดแย้งในเรื่องความซื่อสัตย์และการสนับสนุนแสดงให้เห็นพลังของกลุ่มอุปถัมภ์หลาย ๆ ที่แตกต่างกัน” การแข่งขันกันระหว่างผู้อุปถัมภ์หลายคนนั้นเป็นการส่งเสริมอำนาจในการต่อรองของผู้อุปถัมภ์ และความสามารถในการหาเสียงสนับสนุนและการยืนยันถึงการคงอยู่ของกลุ่มอุปถัมภ์เอง ความสัมพันธ์จะยังคงมีลักษณะสนองตอบ โดยที่แต่ละฝ่ายต่างก็มุ่งหวังผลตอบแทนจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ความผันแปรในความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์

(Variations in Patron - Client Ties)

ปรีชา คูวินทร์พันธุ์ (2543:383-385) เราอาจจะคาดคะเนรูปแบบ (Form) ของความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ผู้เขียนคาดหวังความสัมพันธ์ที่เรากำลังวิเคราะห์อยู่นี้จะไม่ปรากฏในสังคมที่มีกลุ่มลำดับญาติ (corporate lineal groups) หรือหมู่บ้านที่มีลักษณะกลุ่มร่วมมือ (corporate village) ที่เข้ามาแทรกกระหว่างผู้ที่ควรจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์กับผู้ที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์ แต่เป็นสังคมที่เครือข่ายของการเป็นญาติและเพื่อนพ้องเปิดกว้างอย่างเพียงพอ สำหรับผู้ที่กำลังต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือ และแต่ละบุคคลอยู่ในภาวะที่สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นอิสระและมีลักษณะเฉพาะคู่กรณี (independent, dyadic contracts) (Foster, 1961) ยิ่งไปกว่านั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวจะยังมีหน้าที่ประโยชน์ในสถานการณ์ที่โครงสร้างสถาบันที่เป็นทางการของสังคมอ่อนแอและไม่สามารถที่จะสนองตอบในด้านสินค้าและบริการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละขั้นของการจัดระเบียบสังคม ภายใต้ง่อนไขดังกล่าว จะมีบางคนต้องการหลักประกันทางสังคมที่จะเข้าไปเป็นผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้รวมกันจะกลายเป็นพลังที่เพิ่มขึ้นของผู้อุปถัมภ์ เป็นอิทธิพลในการควบคุมดำเนินการเชิงสถาบันขององค์กรได้ ในแง่นี้เราอาจคาดหวังเพิ่มขึ้นอีกได้ว่าความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ จะทำงานแตกต่างกันไปในสถานการณ์ที่มีการรวมกลุ่มถาวร (corporate groups) กับในสถานการณ์ที่โครงสร้างสถาบันที่เข้มแข็งและแตกแขนงไปอย่างกว้างขวาง เช่น พวกไทโรลทางใต้ เป็นต้น ไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์อยู่เลยหน้าที่ดังกล่าวถูกแทนที่โดยผู้นำของพรรคการเมืองที่เป็นผู้ประสานงานตามลำดับฐานะตำแหน่งกับกลุ่มลำดับญาติต่าง ๆ ในหมู่บ้าน (various lineal corporate units) ในอีกด้านหนึ่งสังคมกลุ่มลำดับญาติสายเดียวมีขนาดใหญ่กว่าระดับกลุ่มในท้องถิ่น เช่นในจีนหรือตะวันออกไกล เราจะพบว่าผู้อุปถัมภ์จะถูกรวมเข้าไปในกลุ่มลำดับญาติ (lineage) ด้วย คือในบุคคลคนหนึ่งหรือหลาย ๆ คน ที่มีตำแหน่งเป็น “เจ้านาย” (gentry) ในการดูแลบริหารกลุ่มญาตินั้น ในทำนองเดียวกันในหมู่คนอินเดียในอเมริกากลางที่มีการจัดระเบียบในลักษณะของกลุ่มร่วมมือ (corporately organized) ปัจจุบันบุคคลสามารถเข้าหาผู้อุปถัมภ์คือเจ้าของที่ดินหรือนักการเมืองได้ เฉพาะในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มและผู้อุปถัมภ์จะปฏิบัติเหมือนนายหน้า (power broker) ที่เชื่อมโยงทั้งกลุ่มในการติดต่อเกี่ยวข้องกับสถาบันภายนอกอื่น ๆ ในแง่หนึ่งถ้าหากว่า ในสังคมนั้น ไม่มีกลุ่มญาติร่วมมือหรือหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นเหนียวดังที่กล่าวข้างต้น แต่โครงสร้างทางสถาบันของสังคมค่อนข้างจะกระจายละมีขอบข่ายที่มั่นคงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นอิสระจากโครงสร้างที่เป็นทางการความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะออกมาในรูปของการ

สนับสนุนในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์จะเป็นตัวเชื่อมกับระเบียบสถาบันในสภาพการณ์เช่นนี้ สินค้าที่มีอยู่ในสต็อกของผู้อุปถัมภ์จะประกอบด้วยสินค้าและบริการที่สามารถจัดสรรได้อย่างเป็นอิสระเสรี นอกเหนือจากการที่จะใช้อิทธิพลของเขาเอง ผลที่ตามมาอิทธิพลของเขาต่อผู้อุปถัมภ์จะลดลง และแทนที่จะพบกลุ่มผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่เหนียวแน่น เราจะพบความสัมพันธ์ที่กระจายและซ้อนทับกันระหว่างผู้อุปถัมภ์หลาย ๆ คนกับผู้รับอุปถัมภ์จำนวนมาก โดยที่ผู้รับอุปถัมภ์จะโยกย้ายเปลี่ยนแปลงไปมาระหว่างวงอิทธิพลหนึ่งไปยังอีกวงหนึ่ง

จากรายละเอียดของทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถอธิบายถึงการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าในเทศบาลตำบลกะหรนจังหวัดภูเก็ตได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเพราะกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นคงเสมือนกับพรรคการเมืองในระดับชาติ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และเพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงของตนไว้ให้ได้ยาวนานและมั่นคงที่สุด และแน่นอนที่ว่าเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงในการที่จะกล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องการให้การอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อที่จะเข้าใจถึงภาพของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ชัดเจนอีกทั้งจะเห็นได้ว่าระบบเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางเครือข่ายและเพื่อนเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ในงานวิจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเทศบาลตำบลกะหรน ระบบเครือข่ายจัดได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง

7. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการสำคัญในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย ประการหนึ่ง ได้แก่ การกระจายอำนาจการปกครอง รัฐบาลทุกประเทศต้องจัดให้มีการปกครองตนเองของราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ การปกครองเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานที่จะฝึกฝนให้พลเมืองเกิด ความรู้ ความเข้าใจในกลไกและกระบวนการ การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ที่สามารถแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลางอีกทั้งสามารถตอบสนองความต้องการ ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

การที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีการปกครองตนเอง ก็เพื่อจะทำให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น สามารถจัดทำบริการสาธารณะ สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงกับความต้องการและทันต่อเหตุการณ์ มากกว่าการจัดบริการให้ประชาชนในท้องถิ่นโดยหน่วยการปกครองส่วนกลาง เพราะแต่ละท้องถิ่นอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรและสภาพแวดล้อมอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของท้องถิ่น กล่าวคือ แต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีนิยม ทางประวัติศาสตร์ ความได้เปรียบเสียเปรียบทาง

เศรษฐกิจ ตลอดจนขั้นหรืออัตราของการพัฒนาและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ดังนั้น จึงเกิดความจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่จะนำเอาบริการของรัฐไปสู่ท้องถิ่น ในลักษณะที่ตรงกับความต้องการของเขาอย่างแท้จริง และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การกระจายอำนาจการปกครองและการบริหาร ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ย่อมจะสามารถแก้ปัญหาการจัดบริการให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นได้มากขึ้น (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2539: 103-104)

หากพิจารณาทางด้านการเมืองการปกครองนั้น ถือได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของารปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนได้เสียในการปกครอง เกิดความรับผิดชอบและห่วงใยต่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด

7.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” (Local Government) นั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้เป็นจำนวนมากในที่นี้จะขอนำเอาคำนิยามดังกล่าวมาพิจารณาต่อไปโดยสังเขป เพื่อบ่งบอกถึงลักษณะสำคัญหรือลักษณะที่จำเป็นของการปกครองท้องถิ่น

วิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V.Holleyway 1951: 101-103 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539:11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชาชน

แฮริส จี.มอนตาญ (Haris G.Montagu 1984:574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปลอดจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด (ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539: 12)

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2534: 11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ประหัด หงษ์ทองคำ นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 2)

จากนิยามของ การปกครองท้องถิ่นดังกล่าว สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

7.2 ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญหลายประการดังนี้ (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 4)

7.2.1 เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อพันธะทางกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น

7.2.2 มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุนหน้าที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถริเริ่มทำกิจการใดๆที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

7.2.3 มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไป สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ ตามที่กฎหมายกำหนด

7.2.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ในท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารงาน

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมาก และมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง

7.2.5 มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ สาระสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือ ต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างพอเพียง เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารในที่นี้หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

7.2.6 มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างอิสระตามสมควร การปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยส่วนรวม ต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนอย่างพอเพียงต่อการบริหารงาน กล่าวคือ มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้ นอกเหนือจากรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลกลาง และมีอิสระตามสมควรในการใช้จ่ายเงินรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7.2.7 มีการกำกับ ดูแลจากรัฐ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐและจัดตั้งโดยรัฐ มีกฎหมายรองรับ มิใช่องค์กรที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับ ดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การกำกับ ดูแลของรัฐต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชน

7.3 บทบาทของการปกครองท้องถิ่น

โดยทั่วไปการปกครองท้องถิ่น จะมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 7-8)

7.3.1 บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาการเมือง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองหนึ่ง จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดอย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส

7.3.2 บทบาทในการจัดให้มีบริการสาธารณะ ในฐานะที่เป็นองค์กรที่ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการจัดให้มีและ

ให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ชุมชนเมืองจะมีความต้องการบริการสาธารณูปการ ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา การเคหะ การขนส่งมวลชน ในขณะที่ชุมชนชนบท มักมีความต้องการเกี่ยวกับ โครงสร้างพื้นฐานด้านถนน แหล่งน้ำ การส่งเสริมอาชีพและรายได้ รวมทั้งการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

7.3.3 บทบาทในการกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญในการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน และการกระตุ้นชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันกำหนด โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จะต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้เกิดการลงทุนจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น การสร้างระบบโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อกับทางสายหลัก มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคเพียงพอ มีการพัฒนาฝีมือแรงงานในท้องถิ่นที่จะรองรับการลงทุนจากภายนอกได้ หรือส่งเสริมให้เกิดอาชีพที่ทำรายได้แก่ประชาชนในชุมชนรวมทั้งการกระตุ้นให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

7.3.4 บทบาทในการประสาน การปกครองท้องถิ่นโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างนโยบายของรัฐบาลกลางกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ที่มีที่มาจากสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม เช่น การนำนโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาลมาปฏิบัติในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ที่ต้องการส่งเสริมอาชีพและรายได้ของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

7.3.5 บทบาทในการให้ความคุ้มครอง การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการให้ความคุ้มครอง ปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เช่น การดูแลตรวจสอบมิให้โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ปล่ยมลภาวะออกมาเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การให้การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์สงเคราะห์คนชราและผู้ยากไร้ เป็นต้น

7.4 ภาพรวมของปัญหาการปกครองท้องถิ่นไทย

นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การปกครองท้องถิ่นไทย ได้มีการพัฒนาอย่างลุ่มๆดอนๆ เช่นเดียวกับระบอบประชาธิปไตย ทำให้การปกครองท้องถิ่นไทยขาดความเข้มแข็ง ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่นเท่าที่ควร หากจะวิเคราะห์ในภาพรวมของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นไทย สามารถสรุปได้ดังนี้ (ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 50-54)

7.4.1 ขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง นับเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่ประชาชนจะสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตนได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น แต่ในกรณีประเทศไทย นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี 2475 เป็นต้นมา จนถึงปี 2540 ระบบการเมืองไทยในช่วงห้าสิบปีแรกตกอยู่ในสภาพล้มลุกคลุกคลาน เพราะมีการรัฐประหารหลายครั้ง ทำให้ระบบการเมืองไทยตกอยู่ภายใต้รัฐบาลทหารหรือรัฐบาลที่มีข้าราชการทหาร-พลเรือน ดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล

ภายใต้ระบบการเมืองดังกล่าว จะมีการรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง การบริหารไว้ที่ผู้มีอำนาจรัฐในส่วนกลางอย่างมาก ประกอบกับแนวคิดของผู้มีอำนาจทางการเมือง มักเน้นความมั่นคงของรัฐและความเป็นรัฐเดี่ยว (unitary state) เป็นเหตุให้ ผู้มีอำนาจรัฐไม่มีเจตนารมณ์ทางการเมือง (political will) ที่จะส่งเสริมการปกครองตนเองของประชาชนอย่างจริงจังจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่น ที่ต้องการกระจายอำนาจจากศูนย์กลางไปให้ท้องถิ่นต่างๆ ได้มีอิสระในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

ดังนั้น การปกครองท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงเป็นเพียงการทำให้เกิด โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของประชาธิปไตย แต่สาระสำคัญอันเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นคือ ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง มิได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเท่าใดนัก ดังปรากฏให้เห็นในกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการบริหารงาน การบริหารบุคคล การใช้จ่ายเงินรายได้ของท้องถิ่น ที่ส่วนกลางกำหนดขึ้นมาเพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามนั้น เน้นการควบคุมกำกับเป็นสำคัญ

7.4.2 ขาดความชัดเจน และความต่อเนื่องในการแปลงนโยบายของรัฐบาลด้านการปกครองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา จะพบว่า ได้มีการกล่าวถึงการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตั้งแต่รัฐบาลคณะที่สองเรื่อยมา ยกเว้นในช่วงของรัฐบาลที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น ที่ไม่ระบุถึงการกระจายอำนาจหรือการปกครองท้องถิ่นในนโยบายรัฐบาลแต่เน้นนโยบายดังกล่าวเป็นการเขียนไว้กว้างๆ ขาดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น ที่จะกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีการนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ทำให้ขาดการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงไม่มีแผนที่จะรองรับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การพัฒนาของการปกครองท้องถิ่นเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ และนำมาสู่การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นอย่างไร้

ทิศทาง ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

7.4.3 ความหลากหลายและความสับสนของรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ก่อนปี 2543 การปกครองท้องถิ่นไทย มี 5 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) แต่ในปี 2543 รัฐสภาได้ผ่านกฎหมายเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ตำบล ทำให้ไม่มีสุขาภิบาลต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความสับสนยังเกิดขึ้นระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับ องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีพื้นที่ทับซ้อนกัน กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งจังหวัด ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในจังหวัดเกือบทุกจังหวัดในขณะนี้ มีพื้นที่รับผิดชอบรวมกันแล้วครอบคลุมทั้งจังหวัดเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีความพยายามในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัด แต่บทบาทนี้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่ได้รับการยอมรับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นเท่าที่ควร และการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างองค์การปกครองส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังคงมีความคลุมเครืออยู่

7.4.4 ความอ่อนแอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาเหตุสำคัญมาจากการเมือง การบริหารแบบรวมศูนย์ของประเทศไทย รัฐไม่ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาที่เข้มแข็ง จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีรายได้เพียงพอที่จะบริหารงาน เป็นปัญหาที่มีการกล่าวถึงมาตลอด ดังปรากฏว่า ก่อนปี 2544 รัฐได้จัดสรรรายได้ประมาณร้อยละ 93 ให้กับหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เหลือเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น ที่จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท เป็นเหตุให้องค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จนทำให้ขาดความเป็นอิสระในการบริหารงาน นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากกำลังคนมากกว่าร้อยละ 90 ปฏิบัติงานอยู่กับกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้คนที่มีคุณภาพไปทำงานด้วย เพราะมีหนทางความก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าการมาอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก

7.4.5 ผู้มีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น ประเด็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่ผูกขาดการเมืองท้องถิ่น หรือการแย่งชิงกันของกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยใช้วิถีทางที่รุนแรงหรือไม่ถูกกฎหมาย เพื่อเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากการทำหน้าที่ในองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากมีภูมิหลังเป็นนักธุรกิจผู้รับเหมาก่อสร้าง และการแข่งขันกันเพื่อเข้าไปบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทวีความรุนแรง และมีการใช้อิทธิพลนอกกฎหมายเพื่อเอาชนะการเลือกตั้ง ปรากฏให้เห็นเพิ่มมากขึ้น เมื่อรัฐจัดสรรรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในช่วงหลังปี 2540 ความไม่โปร่งใสของผู้เข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขยายวงกว้างมากขึ้นเนื่องจากการกำกับดูแลจากรัฐยังขาดประสิทธิภาพ และประชาคมท้องถิ่นยังขาดความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ การทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ที่จัดสรรให้ท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

7.4.6 การมีส่วนร่วมของประชาคมท้องถิ่นยังมีในขอบเขตจำกัด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับเป็นเงื่อนไขสำคัญทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ในสังคมประชาธิปไตยใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง จะทำให้ใช้อำนาจรัฐมีความรับผิดชอบ และระมัดระวังในการใช้อำนาจ โดยมุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลัก มีความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ในทางตรงกันข้าม สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในขอบเขตที่จำกัด ผู้มีและใช้อำนาจรัฐอาจใช้เกินขอบเขต มุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดความโปร่งใส ในกรณีของประเทศไทย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นยังมีขอบเขตที่จำกัดแม้ว่า ในระยะหลังจะมีแนวโน้มที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น มีการรวมกลุ่มกันสนับสนุน ต่อต้านการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น แต่การกำกับดูแล ตรวจสอบ ผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนก็ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ไม่แผ่ขยายไปกว้างขวาง

สำหรับ แนวโน้มในอนาคตของการปกครองท้องถิ่นไทย(ปธาน สุวรรณมงคล 2547: 202-203) เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นจะมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากบทบาทของการปกครองท้องถิ่นและผลประโยชน์ในท้องถิ่นมีเพิ่มขึ้น โดยที่พรรคการเมืองในระดับชาติจะเข้าไปสนับสนุนกลุ่มการเมืองระดับท้องถิ่น ในการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานการเมืองระดับชาติต่อไป ในขณะที่กลุ่มการเมืองก็ต้องการสนับสนุนทางการเมืองและการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งจากพรรคการเมืองด้วย ซึ่งพัฒนาการเช่นนี้ ในแง่มุมหนึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญที่จะทำให้การเมืองระดับท้องถิ่นกลายเป็นฐานรากทางการเมืองของประเทศ และเป็นสถานที่ผลิตนักการเมืองระดับชาติต่อไป แต่หากไม่มีกลไกในการกำกับดูแล ให้การเลือกตั้งและการบริหารท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรมแล้ว การเมืองการปกครองท้องถิ่นก็จะกลายเป็นเวทีของการต่อสู้แย่งชิงฐานการเมืองระหว่างพรรคการเมือง และจะเกิดการใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะทางการเมือง เช่น การฆ่าหรือทำร้ายนักการเมืองท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น หัวคะแนน เพื่อกำจัดผู้ขัดขวางผลประโยชน์ หรือ

การใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

8. ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล ประวัติความเป็นมาจังหวัด ภูเก็ตและประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัด ภูเก็ต, ข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลกะรน พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2551

8.1 ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลของไทยนั้น มีรากฐานมาจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบ สุขาภิบาล แรกเริ่มในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี ร.ศ.116 หรือใน พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้ง “สุขาภิบาลกรุงเทพฯ” ขึ้นโดยมีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอย ทำส้วม ควบคุมอาคาร สิ่งปลูกสร้าง การขนย้ายสิ่งสกปรก โสโครก และก่อสร้างความรำคาญแก่ประชาชน ขณะนั้นยังมีพนักงานสุขาภิบาลเพียงแค่ 2 ตำแหน่งคือ แพทย์ และนายช่างใหญ่ ซึ่งเสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้จัดตั้งให้เป็นผู้คัดเลือก

ต่อมาในสมัย ร.ศ. 124 หรือ พ.ศ.2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯจัดตั้งสุขาภิบาลทดลองขึ้นที่ตำบลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า “สุขาภิบาลท่าฉลอม” โดยให้เรียกเก็บภาษีโรงเรือนเพื่อให้ใช้จ่ายในการสุขาภิบาลได้ และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลนั้นรวมกันเป็น “คณะกรรมการบริหารงานของสุขาภิบาล” เป็นครั้งแรกที่ให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่น แม้จะไม่ได้เป็นโดยตรงก็ตาม เพราะยังไม่มี การเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาบริหารงานตามหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย แต่การตั้งสุขาภิบาลครั้งนี้ก็มีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนได้ฝึกหัดในการปกครองตนเอง

การจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม เมื่อ ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) นั้นได้ผลดี ต่อมาในปี ร.ศ. 127 (พ. ศ. 2451) ก็ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมืองขึ้น โดยแบ่งสุขาภิบาลเป็น 2 ประเภทคือ สุขาภิบาลเมือง และสุขาภิบาลท้องที่ (ตำบล) ซึ่งมีข้าหลวงเทศาภิบาลมีอำนาจหน้าที่เสนอให้จัดตั้งขึ้นตามความเหมาะสม

การประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ.127 (พ.ศ.2451) ได้ประกาศตั้งสุขาภิบาล ซึ่งต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรง

เปลี่ยนแปลงรายละเอียดในการบริหารงานส่วนภูมิภาคเพียงเล็กน้อย เช่น เปลี่ยนการเรียกชื่อข้าหลวงเทศาภิบาลมาเป็น สมุหเทศบาล ส่วนในเรื่องสุขาภิบาลนั้น ในปี พ.ศ.2458 ก็ได้มีประกาศแก้ไข พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมือง ร.ศ.127 เสียใหม่ เพื่อขยายเขตสุขาภิบาลออกไปตามท้องที่หัวเมืองเท่าที่จะจัดได้ เพื่อให้ราษฎรในท้องที่เหล่านั้นได้รับประโยชน์จากการจัดการสุขาภิบาลและประการหนึ่งเพื่อแก้ไขเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรรมการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. 127

ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรอบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใต้กฎหมาย ได้มีการตรารัฐธรรมนูญขึ้น ใช้นบังคับในการบริหารประเทศ ในรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติซึ่งให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนในการปกครองตนเอง ในด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงได้ตรากฎหมายขึ้นมาฉบับหนึ่งคือ พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ขึ้นในประเทศไทย วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเทศบาลขึ้นตามนัยแห่งกฎหมายนี้ มิได้มุ่งแต่เพียงที่จะให้เทศบาลเป็นหน่วยงานบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งผลในทางการเมืองเพื่อที่จะให้ระบบเทศบาลนี้เป็นสถาบันสอนระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 ดังจะเห็นได้จากรูปแบบโครงสร้างขององค์กรเทศบาล ซึ่งได้จำลองแบบมาจากหลักการปกครองระบอบรัฐสภา โดยมีสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีร่วมกันบริหารกิจการเทศบาล

ในพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 นั้น แบ่งเทศบาลออกเป็น 3 ฐานะ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร

ในการบริหารงานเทศบาลอันประกอบไปด้วยสมาชิก 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ได้แก่ ผู้ที่ประชาชนเลือกตั้ง

ประเภทที่ 2 ได้แก่ ผู้ที่กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง

และให้สมาชิกแต่ละประเภทมีจำนวนเท่า ๆ กันประกอบเป็นสมาชิกสภาเทศบาล คือ

สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิก 12 คน มีนายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรี 3 คน

สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิก 18 คน มีนายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรี 3 คน

สภาเทศบาลนคร มีสมาชิก 24 คน มีนายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรี 5 คน

พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ได้ถูกแก้ไขโดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2479 ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2481 ออกมาอีกฉบับหนึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2476 และพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 486 ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2481

เมื่อได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นเป็นแห่งแรก เมื่อ พ.ศ.2478 ในขั้นแรกโดยการยกฐานะสุขาภิบาลซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีอยู่ในขณะนั้นขึ้นเป็นเทศบาล รายชื่อเทศบาลที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2478 ประกาศเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พุทธศักราช 2478 มีจำนวน 44 แห่ง

ในการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 นั้น ได้มีการแถลงการณ์ของรัฐบาลออกมา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 ในปี พ.ศ.2498 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยให้ยกเลิกสมาชิกประเภทที่ 2 (ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากระทรวงมหาดไทย) คงให้มีแต่สมาชิกประเภทที่ 1 (ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรเพียงประเภทเดียว) ภายใต้อำนาจของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยึดอำนาจในการปกครองอยู่ในขณะนั้น ได้พิจารณาเห็นว่า การที่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลโดยที่ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งนั้น ยังเป็นการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์บ้านเมืองจึงให้ยกเลิกการเลือกตั้งเสีย และให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสนอต่อกระทรวงมหาดไทย เพื่อทำการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีก็ได้พิจารณาแต่งตั้งจากราชการประจำคือ

เทศบาลตำบล ให้พิจารณาแต่งตั้งนายอำเภอเป็นนายกเทศมนตรี ผู้บังคับกองสถานีตำรวจ และปลัด เป็นเทศมนตรี

เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งปลัดจังหวัดเป็นนายกเทศมนตรี ผู้กำกับการตำรวจ และนายอำเภอเมืองเป็นเทศมนตรี

เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งอธิบดี หรือปลัดกระทรวงเป็นนายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอสมควรเป็นคณะเทศมนตรี

การบริหารงานของเทศบาลภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ (สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) พ.ศ.2501 ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2511 หลังจากได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 แล้วจึงได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวเสีย และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยให้ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งทั่วประเทศ และเมื่อทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จแล้ว ได้มีการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีจากสมาชิกสภาเทศบาล ตามจำนวนประเภทของเทศบาลดังที่กล่าวมาแล้ว

ต่อมาเมื่อ วันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ได้มีการปฏิวัติอีก ภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้กลับมาใช้วิธีการแต่งตั้งเช่นเดียวกับเมื่อมีการปฏิวัติ พ.ศ.2501 จนถึงกันยายน พ.ศ. 2517 จึงได้กลับไปมีการเลือกตั้งอีกจนถึงปัจจุบัน

8.2 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดภูเก็ต

ภูเก็ตเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตั้งอยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยในน่านน้ำทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย มีเกาะบริวาร 32 เกาะ อยู่ในระหว่างเส้นรุ้งที่ 7 องศา 45 ลิปดา ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดิน สาย 4 (เพชรเกษม) ประมาณ 890 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 539 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,368,875 ไร่ ส่วนพื้นที่การปกครองของจังหวัดมีประมาณ 800 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมน่านน้ำในทะเลและเกาะบริวาร และเป็นพื้นที่เฉพาะส่วนพื้นดิน ประมาณ 570 ตารางกิโลเมตร

ในด้านประวัติความเป็นมา จังหวัดภูเก็ตเดิมเป็นแหลมเชื่อมต่อกับแผ่นดินใหญ่ของประเทศ เป็นดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ คือแร่ดีบุก ในสมัยศรีวิชัย ภูเก็ตรู้จักกันในชื่อ “เมืองสิกัน” ต่อมาเปลี่ยนเป็นถลาง สมัยกรุงศรีอยุธยามีชาวต่างประเทศเข้ามาค้าขายในเกาะภูเก็ตและในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ปรากฏวีรกรรมของสองวีรสตรี คือ ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร ในการทำสงครามกับพม่า เมื่อปี พ.ศ.2435 และได้อพยพเคลื่อนย้ายคนจากเมืองถลางมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่ราบเหนืออ่าวทุ่งคาในเขตอำเภอเมืองภูเก็ตปัจจุบัน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการรวบรวมเมืองชายทะเลตั้งเป็นมณฑลภูเก็ต เมื่อปี พ.ศ.2435 และต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2475 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยได้จัดระเบียบบริหารราชการเป็นจังหวัดและอำเภอ จึงยกเลิกมณฑลภูเก็ตและเปลี่ยนเป็นจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. 2542 : 1-2)

ด้วยเหตุที่จังหวัดภูเก็ตมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม เอื้อต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนั้นก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้วย จึงมีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาช้านาน ซึ่งการพัฒนาเมืองภูเก็ตอาจแบ่งได้ 3 ช่วง คือ ช่วงแรก “เมืองแร่ดีบุก” (ก่อนปี พ.ศ. 2520) ส่งผลให้มีนายทุนจากต่างชาติและเงินเข้ามาประกอบอาชีพการทำเหมือง พร้อมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมหลายเชื้อชาติ ดังจะเห็นได้จากอาคารสร้างที่พักอาศัยระหว่างสถาปัตยกรรมแบบยุโรปกับจีนที่เรียกว่า “ชิโน โปรตุกีสสไตล์” เป็นต้น หลังจากที่ปริมาณแร่ลดลงและราคาของแร่ดีบุกตกต่ำ รายได้ที่เกิดขึ้นทดแทนได้มาจากยางพาราและการประมง หลังจากนั้นก็เข้าสู่ช่วง “รุ่งอรุณของการท่องเที่ยว” (ปี พ.ศ.2520-2529) เป็นช่วงเริ่มต้นของการท่องเที่ยว จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและภาคเอกชนจังหวัดภูเก็ต (พ.ศ. 2516-2519) ในปีพ.ศ.2520 จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 7,000 คน แต่หลังจากที่รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2525-2529) โดยพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตให้สามารถตอบสนองความต้องการในด้านการท่องเที่ยวและพักผ่อนได้อย่าง

หลากหลาย ส่งผลให้ในปี พ.ศ.2525 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตถึง 233,666 คน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ที่มีการเปิดสายการบินภูเก็ต-สิงคโปร์ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวยิ่งเพิ่มสูงขึ้น กระตุ้นให้เกิดการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นทั้งด้านธุรกิจการ โรงแรม ภัตตาคาร การจัดสรรที่ดิน จนมาถึงช่วง “ไข่มุกแห่งอันดามัน” (ปี พ.ศ.2530-ปัจจุบัน) โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2530 ซึ่งรัฐบาลได้ได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยว จากความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและการพัฒนา ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีรายในปีพ.ศ.2540 สูงถึง 29,836.46 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2539 ร้อยละ 4.92 โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในปี พ.ศ.2540 จำนวนประมาณ 2,369,021 คน ทั้งนี้มีจำนวนที่พักในปี พ.ศ.2540 จำนวน 293 แห่ง และมีจำนวนห้องพัก 18,959 ห้อง (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต 2542 : 31) สถานภาพและบทบาทของภูเก็ตในวันนี้จึงเป็นดังที่ ปีกแพรสี่เขียว (2541 : 48) กล่าวเอาไว้ในอนุสาร อ.ส.ท. ตอนหนึ่งว่า

“ภูเก็ตในวันนี้จึงไม่ใช่เมืองที่มีความสวยงามของชายหาดและทะเลเป็นจุดขายที่มีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เป็นจุดศูนย์กลางการเดินทางท่องเที่ยวไปตามเกาะแก่งต่าง ๆ หลายเกาะมีสนามกอล์ฟได้คุณภาพชนิดจัดการแข่งขันระดับโลกได้ อย่างเช่น จอห์นนี่ คลาสสิก ที่เพิ่งจัดไปที่สนามกอล์ฟพูลเคนยอน มีการแข่งขันเรือใบคิงส์คัพ รีเกตต้า ซึ่งเป็นการแข่งขันระดับนานาชาติที่ยิ่งใหญ่รายการหนึ่งของเอเชีย เมื่อปีที่แล้วมีเรือใบเข้าร่วมการแข่งขันถึง 100 กว่าลำ มีการแข่งขันภูเก็ตไตรกีฬา การแข่งขันตกลานนานาชาติ มีการท่องเที่ยวแบบอีโค ฯ ไม่ว่าจะเป็นพายเรือแคนู ชมถ้ำ ปีนเขา ดำน้ำ ฯลฯ”

แต่ในขณะที่เดียวกันความเจริญเติบโตและการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตที่เป็นไปเพื่อรองรับบุคคลภายนอกเป็นการแลกเปลี่ยนที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่กลไกของรัฐบาลและประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะชาวเกาะภูเก็ตคาดคิดและปรับตัวได้ทันสถานการณ์ ผลกระทบกันไม่พึงปรารถนาได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้น การขาดแคลนน้ำ ความเสื่อมโทรมของจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมในการผลิตและวัฒนธรรมในการบริโภคของชาวภูเก็ตที่กลายเป็นสังคมเปิดและบริบทของการเปลี่ยนแปลง

สรุปข้อมูลทั่วไปของจังหวัดภูเก็ตและประวัติที่ตั้ง

ภูเก็ตเป็นจังหวัดมีลักษณะเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่ภาคใต้ฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน ห่างจากกรุงเทพฯ 867 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์จากกรุงเทพมหานครประมาณ 12 ชั่วโมง ใช้เวลาเดินทางโดยเครื่องบินประมาณ 1 ชั่วโมง ภูเก็ตมีเกาะบริวารถึง 39 เกาะ รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 570 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 339,396 ไร่ ความ

ยาวจากเหนือจรดใต้ 48.7 กิโลเมตร ความกว้างจากตะวันออกไปถึงตะวันตก 21.3 กิโลเมตร จังหวัด
ภูเก็ต เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในภาคใต้ของประเทศ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดพังงาบริเวณช่องปากพระ โดยมีสะพานสารสินและสะพาน
ท้าวเทพกระษัตรีเชื่อมต่อกับสุขาภิบาลโลกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ทิศใต้และทิศ
ตะวันตก ติดกับทะเลอันดามัน ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพังงาเขตจังหวัดพังงา และกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ต เป็นมีสถานที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติอยู่
มากมาย มีลักษณะเป็นภูเขา สลับซับซ้อนทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ ภูเขาส่วนใหญ่อยู่ทางทิศ
ตะวันตก คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นที่ราบอีกประมาณร้อย
ละ 30 ชายฝั่งด้านตะวันออกมีสภาพเป็นหาดโคลน และป่าชายเลน เช่น หาดสะพาน หาดป่าคลอก
หาดอ่าวปอ เป็นต้น ส่วนชายฝั่งด้านทิศตะวันตกเป็นหาดทรายสวยงามมีคลื่นลมแรง ในฤดูมรสุม
เช่น หาดในยาง หาดป่าตอง หาดกะตะ หาดกะรน หาดทรายแก้ว หาดไม้ขาว หาดในทอน หาดเลพัง
หาดกมลา หาดสุรินทร์ หาดในหาน เป็นต้น

การวางตัวของภูเขาทางทิศตะวันตกของเกาะเป็นเกราะกำบังลมฝน ทำให้ภูเก็ต
ปลอดภัยจากลมพายุที่รุนแรง ภูเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดภูเก็ต คือ ภูเขาไม้สิบสอง มีความสูง
ประมาณ 529 เมตร อยู่ในเขตตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้

ภูเก็ตไม่มีแม่น้ำสายสำคัญๆ มีแต่คลองขนาดเล็กสายสั้น ๆ เช่น คลองท่าจีน คลองบาง
ชีเหล้า คลองบางโรง คลองกมลา คลองบางใหญ่ คลองท่ามะพร้าว คลองพม่า คลองโคกโดนด
คลองกะลา คลองท่าเรือ เป็นต้น ลำคลองเหล่านี้เคยมีสภาพเป็นคลองลึกว้าง เรือสำเภานขนาดใหญ่
สามารถใช้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าได้ แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นคลองที่ตื้นเขินและแคบลง ทั้งนี้
เนื่องมาจาก การทำเหมืองแร่ทำให้ดินตะกอนไหลมาทับถมจนตื้นเขิน

ภูมิอากาศ

ภูเก็ตเป็นเกาะที่อยู่ใกล้แผ่นดินใหญ่ จึงมีอากาศเหมือนกับพื้นที่ชายทะเล ด้านทิศ
ตะวันตกของภาคใต้ คือมีอากาศอบอุ่นและชุ่มชื้นตลอดปี มีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ฤดู
ฝนเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึงปลายเดือนพฤศจิกายน ส่วนฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึง
เดือนมีนาคม มีฝนตกเฉลี่ย 170 วันต่อปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,364.7 มิลลิเมตร ความแตกต่างของ
อุณหภูมิระหว่าง 16.9-35.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 35 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 21 องศา
เซลเซียส (กรมศิลปากร, 2531 : 1-2, กรมศิลปากร, 2532 : 100)

ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้

ในปี พ.ศ.2542 ภูเก็ตมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 122,587 ไร่ หรือร้อยละ 36.12 ของพื้นที่ทั้งหมด ในจำนวนนี้ประกอบด้วยพื้นที่ป่าทั่วไปและพื้นที่ป่าสงวน

เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ป่าทั่วไปเท่ากับ 25,000 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 7.37 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งในระยะต่อมาพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกบุกรุกทำลายไปทำให้ในปี พ.ศ.2534 ภูเก็ตมีพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 23,1570 ไร่ หรือร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งหมด ปี พ.ศ.2536 มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ 16,250 ไร่ หรือร้อยละ 4.97 ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด และตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2542 ได้มีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ 15,000 ไร่ (ร้อยละ 12.24 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด) หรือร้อยละ 4.42 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2542 ได้มีการบุกรุกป่าเท่ากับ 201 ไร่ 3 งาน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.34 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด

สำหรับพื้นที่ป่าสงวนในจังหวัดภูเก็ต มีทั้งหมด 107,578 ไร่ (ร้อยละ 87.76 ของพื้นที่ป่าทั้งหมด) หรือร้อยละ 31.70 ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบด้วย 16 ป่า แบ่งเป็น ป่าบกจำนวน 9 ป่า และป่าชายเลนจำนวน 7 ป่า ซึ่งป่าบกมีพื้นที่ทั้งหมด เท่ากับ 88,253 ไร่ หรือร้อยละ 82.02 ของพื้นที่ป่าสงวนและป่าชายเลน มีพื้นที่ทั้งหมด เท่ากับ 19.34 ไร่ หรือ ร้อยละ 17.98 ของพื้นที่ป่าสงวน

ลำคลอง – หนองน้ำ

ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีแหล่งน้ำบนดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ไม่มีแม่น้ำสายหลัก มีเพียงลำคลองทั้งหมด 59 สาย และมีหนองน้ำจำนวน 2 แห่ง ซึ่งแยกพิจารณาลำคลอง และหนองน้ำในแต่ อำเภอได้ดังนี้ อำเภอเมืองภูเก็ต มีลำคลอง จำนวน 19 สาย อำเภอกะทู้ มีลำคลองจำนวน 17 สาย และอำเภอถลาง มีลำคลองจำนวน 23 สาย มีหนองน้ำ 2 แห่ง

ดิน

ลักษณะดินของจังหวัดภูเก็ตเกิดจากการสลายตัวของก้อนกรวดและศิลาแลงซึ่งปกคลุมไปตามชายฝั่งทะเล และพื้นที่เชิงเขามีสภาพเป็นดินลูกรังปนทรายระบายน้ำได้ดี แต่ขาดประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำ มีการพังทลายตัวได้ง่าย จึงเหมาะแก่การเพาะปลูกยางพารา โดยเฉพาะสับปะรดพื้นเมืองภูเก็ตซึ่งมีลักษณะเนื้อหวานกรอบ และมะพร้าว

แร่ธาตุ

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่พบแร่ดีบุกมากในภาคใต้ มีทั้งแหล่งแร่ในทะเลและแหล่งแร่บนพื้นดินกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอ ซึ่งในปีงบประมาณ 2542 ภูเก็ตผลิตแร่ดีบุกได้จำนวน 17,002.20 เมตริกตัน หรือ คิดเป็นมูลค่าได้ประมาณ 153.20 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2543 : 1-19)

เขตการปกครอง

จังหวัดภูเก็ต มีเขตการปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น 3 อำเภอ 17 ตำบล 103 หมู่บ้าน มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ 3 รูปแบบคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (1 อบจ.) เทศบาล (6 เทศบาล) องค์การบริหารส่วนตำบล (13 อบต.) นอกจากนี้ยังสามารถแยกแต่ละอำเภอได้ดังนี้

อำเภอเมืองภูเก็ต

แบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 44 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลตลาดใหญ่ ตลาดเหนือ กระรน เกาะแก้ว ฉลอง รัชฎา ราไวย์ และวิชิต มี 2 เทศบาล คือ เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล กระรน มี 6 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อบต.กระรน เกาะแก้ว ฉลอง รัชฎา ราไวย์ และวิชิต

อำเภอกะทู้

แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 13 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลกะทู้ กมลา และป่าตอง มี 2 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลป่าตอง และกะทู้ มีองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง คือ อบต.กมลา

อำเภอถลาง

แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 46 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลเทพกระษัตรี ป่าคลอก ไม้ขาว ศรีสุนทร สาธุ และเชิงทะเล มี 2 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี และเทศบาลตำบลเชิงทะเล มีองค์การบริหารส่วนตำบล 6 อบต. คือ อบต. เทพกระษัตรี ป่าคลอก ไม้ขาว ศรีสุนทร สาธุ และเชิงทะเล

ประวัติศาสตร์

สำหรับหลักฐานที่แสดงถึงการเข้ามาอยู่อาศัยของมนุษย์บนพื้นแผ่นดินเกาะภูเก็ตนั้น ได้มีรายงานว่า เมื่อปี พ.ศ.2522 มีโครงการภูเก็ตศึกษา (Phuket Project) ของริชาร์ด เองเกิลฮาร์ด (Richard A Engelhardt) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้สำรวจทางชาติพันธุ์วิทยาเพื่อศึกษาชาวเลและชุดคั้นที่บ้านกมลา อำเภอกะทู้ พบเครื่องมือหินขัด และภาชนะดินเผา (พิสิฐเจริญวงศ์, 2528 : 25) จากหลักฐานดังกล่าว ทำให้พอที่จะกล่าวได้ว่าบนเกาะภูเก็ตนั้น มีมนุษย์เข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว

เมื่อประมาณ พ.ศ. 700 มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏในหนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี ได้กล่าวถึงการเดินทางจากสุวรรณภูมิไปแหลมมลายูที่อยู่ทางใต้ ว่าจะต้องผ่านแหลมจังก์ซิลอน (Junk Ceylon) เสียก่อน หลักฐานทางประวัติศาสตร์นี้มักจะถูกใช้เป็นหลักฐานที่ใช้กล่าวอ้างถึงความเป็นมาของชุมชนโบราณที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยบนเกาะภูเก็ตเมื่อเกือบประมาณ 2,000 ปี

เสมอมา แต่นับถึงปัจจุบันก็ยัง ไม่พบหลักฐานทางโบราณคดี ที่มีอายุเก่าแก่ที่มีความสัมพันธ์กับช่วง ระยะเวลาดังกล่าวแต่อย่างใด

การเกิดขึ้นของชุมชนเมืองบนเกาะภูเก็ตนั้น เริ่มปรากฏชื่อเมืองกลางขึ้นก่อน โดยในตำนานเมืองนครศรีธรรมราชได้ปรากฏชื่อเมือง “ตะกั่วกลาง” เป็นเมืองหนึ่งในเมืองสิบสองนักษัตร ใต้ตราประจำเมืองเป็นรูปสุนัขอันหมายถึงปีจอ (วิสันธนี โภธิสุนทร, 2532 : 104)

ในสมัยอยุธยาประมาณ พ.ศ.2146 ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช บริษัท วิ.โอ. ซี.ของฮอลันดาได้เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยมาตั้งสถานีการค้าที่เมืองปัตตานีก่อน แล้วส่งทูตไปเฝ้า สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในปี พ.ศ.2147 เป็นผลให้ได้เปิดสถานีการค้าขึ้นที่กรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ไทรบุรี และภูเก็ต (หรือเมืองกลาง)

สมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ.2148 – 2153) หัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตกมีความสำคัญขึ้นเพราะมีแร่ดีบุกอุดมสมบูรณ์ พ่อค้าต่างประเทศต้องการมาก จึงได้ยกเมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองกลาง เป็นหัวเมืองชั้นตรีขึ้นกับฝ่ายกลาโหมทั้งสามเมือง (จังหวัดภูเก็ต, 2545 : 41) ชาวฝรั่งเศสเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2216 ในสมัยพระนารายณ์มหาราช และได้มีความสัมพันธ์ไมตรีอย่างใกล้ชิด โดยได้มีการทำหนังสือสัญญาการค้า ระหว่างไทยกับฝรั่งเศส 2 ครั้ง โดยเอกอัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 คือ เซอวาเลีย เดอ โชมองต์ เมื่อ พ.ศ.2228 และมองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ เมื่อ พ.ศ.2230 โดยหนังสือสัญญาการค้าทั้ง 2 ฉบับนั้นได้ขอพระราชทานให้ฝรั่งเศส ผูกขาดการค้าดีบุกที่เมืองกลางได้เพียงประเทศเดียว การเข้ามามีบทบาทของฝรั่งเศสเป็นผลให้กรุงศรีอยุธยาแต่งตั้งชาวฝรั่งเศสชื่อ ชาร์บอนโน (Charbonneau) มาเป็นเจ้าเมืองกลางระหว่างปี พ.ศ. 2224 – 2228 และแต่งตั้งมองซิเออร์ บิลลี (Sieur de Billi) มาเป็นเจ้าเมืองต่อจากชาร์บอนโน

เมื่อสิ้นสุริยกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชสมเด็จพระเพทราชา เสด็จฯ ขึ้นเสวยราชสมบัติได้เกิดความแตกร้าวระหว่างฝรั่งเศสในกรุงศรีอยุธยากับข้าราชการขุนนางไทยอย่างรุนแรง ชาวฝรั่งเศสถูกขับไล่ออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก มองซิเออร์ บิลลี ผู้เป็นเจ้าเมืองกลางถูกปลด ออกจากราชการและถูกประหารชีวิตที่กรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2231

ในสมัยธนบุรี พ.ศ.2315 กัปตันฟรานซิส ไลท์ พ่อค้าชาวอังกฤษได้เข้าไปขอพระบรมราชานุญาตจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เพื่อจัดตั้งสำนักงานผูกขาดแร่ดีบุกเมืองกลางขึ้นที่บ้านท่าเรือ ซึ่งก็ได้รับพระบรมราชานุญาตตามประสงค์ เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะฟื้นฟูบ้านเมืองหลังสภาวะสงครามหลังจากเสียกรุงครั้งที่ 2

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2328 เมืองกลางถูกกองทัพพม่ายกกองทัพเข้ามาตีแต่ท่านผู้หญิงจันกับคุณมุก น้องสาว ได้ร่วมกับชาวเมืองกลางต่อสู้กับกองทัพพม่าจนสามารถรักษาเมืองกลางเอาไว้ได้ ความชอบในราชการสงครามครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช จึงมีพระบรมราชโองการโปรดให้มีการตราออกไปยังเมืองกลางตั้งท่านผู้หญิงจันเป็น “ท้าวเทพกระษัตรี” คุณมุกเป็น “ท้าวศรีสุนทร” ต่อมาในปี พ.ศ.2352 พม่าได้ยกกองทัพเข้ามาตีเมืองกลางอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งครั้งนี้ทำให้เมืองกลางต้องเสียหายอย่างยับเยิน จนต้องทิ้งร้างอยู่นานถึง 18 ปี (พ.ศ.2352 – 2370)

ในสมัยรัชกาลที่ 4 เมืองภูเก็ตเจริญเติบโตขึ้นจากการทำเหมืองแร่ ในการควบคุมดูแลของพระยาภูเก็ตโลหเกษตรารักษ์ (ทัต) และครอบครัว ซึ่งนอกจากจะทำเหมืองแร่ และตั้งเมืองอยู่ที่บ้านเกิดโฮ่ ผ่านที่ราบมาในบ้านสามกอง และบ้านทุ่งคา ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะภูเก็ตอีกด้วย หมู่บ้านดังกล่าวนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสินแร่ดีบุกเป็นอันมาก พระยาภูเก็ตโลหเกษตรารักษ์ (ทัต) จึงได้บุกเบิกทำเหมืองแร่เหล่านี้รวมทั้งในทะเลเพิ่มขึ้นเป็นผลทำให้อาณาเขตเมืองภูเก็ตขยายเติบโตขึ้นไปด้วย จึงได้ย้ายสถานที่ทำการเมืองภูเก็ตจากบ้านกะทู้มาตั้งที่บ้านทุ่งคา ริมคลองบางใหญ่ซึ่งก็คือ บริเวณตัวเมืองภูเก็ตปัจจุบัน ทำให้เมืองภูเก็ตมีความเจริญสืบเนื่องต่อนับแต่ครั้งนั้น (จังหวัดภูเก็ต, 2542 : 40-82)

8.3 สภาพทั่วไปความเป็นมาของชุมชนกะตะ – กระรน (อดีตของเทศบาล)

กล่าวกันว่า ในครั้งโบราณกาลบริเวณกะตะกระรนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ชื่อว่า “พ่อต๋ายมดิงส์” สถิตอยู่ที่นี้มีข้างสองเขือกและสร้างบ้านเรือน (รน) อยู่ในหุบเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “กระรน” นอกจากมีข้างแล้วท่านได้ทำนาทำไร่และเอาข้าวมาตาก (ตะ) บริเวณที่ราบเชิงเขาอีกแห่งหนึ่งซึ่งต่อมาเรียกว่า “กะตะ” ส่วนป่าตองนั้นก็คือบริเวณที่ท่านไปหาใบกล้วยปามาให้ข้างกิน และครั้งหนึ่งข้างได้ขาดหนีไปท่านก็ลากหอกตามข้างไปทางป่าตอง ก่อนจะถึงป่าตองกลายเป็นช่องเขาขาดเพราะอิทธิฤทธิ์ของการลากหอกตามข้างของท่านนั่นเอง

นั่นคือ คำนานการเกิดขึ้นของชื่อบ้านกะตะกระรนจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้านชุมชนกะตะกระรนเป็นชุมชนเก่าแก่ย้อนหลังไปเป็นร้อยปีผู้คนที่มีอยู่ถื่นนี้อพยพมาจากนอกพื้นที่ คือ จากกระบีบ่าง จากกลางบ่าง มาหักร้างถางพง สร้างเรือน ทำนาทำสวนอยู่กันอย่างสงบสุข สังคมสมัยก่อนเดินเข้าสวนใครหยิบมะพร้าวสักลูกไปแกงกะทิ สอยมะละกอสักลูกไปแกงพุงปลา ไม่มีใครเขาว่าไม่มีใครเขาหวงถึงยามท่านก็ช่วยกันทำนาเมื่อหมดหน้านาจก็ช่วยกันลากอวนได้ปลามากบ้างน้อยบางก็แบ่งกันกิน เมื่อมีงานแต่งงานมีการบอกไหว้ ผู้ใหญ่ที่รับไหว้ก็จะให้ต้นไม้ในสวนเป็นการรับไหว้ บ้างก็ให้แม่ควายเมื่อได้รับแล้วก็ฝากเจ้าของเดิมเอาไว้ในฝูงจนออกลูกออกหลายสี่ห้าตัวแล้วจึงมาเอาไป บ้างก็ให้ต้นมะม่วงต้นหนึ่งบางครั้งก็แบ่งให้ถึงสี่คนเอาไปคนละกิ่งเมื่อมะม่วงติดดอกออกผลก็ให้คนมาขึ้นแล้วก็เอาแข่งมาสี่แข่งแบ่งลูกมะม่วงไปเท่า ๆ กัน คนสมัยนั้นรักษาสัญญาและถือคำพูดเป็นวาจาสัตย์ ผู้ที่ได้รับต้นมะม่วงเป็นของขวัญแต่งงานก็จะได้กินผลมะม่วงนั้นตลอดไปจนกว่าต้นมะม่วงจะล้มตายแม้ว่าจะอยู่ในที่ดินของลูกหลานผู้ให้แล้วก็ตามไม่มี

ใครย้อแอ้งไค้ ๆ ทั้งสิ้น ลูกหลายเจ้าของที่ดินที่มีต้นมะม่วงนั้นยืนอยู่บางทีก็ต้องนั่งรอให้เจ้าของต้นมะม่วงมาเก็บกินจึงจะพลอยได้กินไปกับเขาด้วย นับว่าเป็นสังคมที่เจริญไปด้วยความมีศีลธรรมขั้นสูง โดยैयाกที่หะหาสังคมาไค้บไค้

วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้นำพาความสงบสุขมาสู่ลูกหลานนานหลายชั่วอายุคน ทุกคนที่นี่เกี่ยวคองเป็นเครือญาติหรือไม่ใช่ญาติก็เป็นยิ่งกว่าญาติคือ ผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมชะตากรรมเดียวกันในอ้อมกอดของหุบเขาริมทะเลอันดามันในวงล้อมของขุนเขามิที่ราบลุ่มของอ่าวกะตะ กระรน เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของผู้คน ในฤดูฝนท้องทุ่งนาจะเขียวจีด้วยข้าวแตกกอพลิวไหวไปตามแรงลม บริเวณหาดทรายที่ละเอียดนุ่มนวลสะอาดก็ถูกซัดซาดด้วยน้ำทะเลในสีเขียวมรกตอุดมสมบูรณ์ไปด้วยฝูงปลา และสัตว์น้ำนานาพันธุ์ เมื่อถึงหน้าเก็บเกี่ยวท้องนาที่เคยเขียวก็กลายเป็นทุ่งรวงทองผู้คนที่พากันลงนาช่วยกันเก็บรวงข้าวด้วย “แกละ” เครื่องมือเกี่ยวข้าวของชาวใต้ที่ละรวงทีละรวงจนเต็มกระสอบ แล้วก็หายไปใส่ยุ้งฉางทุกคนช่วยเหลือกันแม้จะไม่ร่ำรวยมีเงินทองมากมายนักแต่ทุกคนมีที่นาที่มีที่สวน มีเรือนนอน และมีความสุขเต็มเปี่ยมในหัวใจ

กาลเวลาได้ผ่านไปพร้อม ๆ กับเสียงไล่ควายในท้องนาเริ่มจางหาย สิ่งใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นที่กะตะ กระรน จากชุมชนเล็ก ๆ ที่ไร้สิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ถนนหนทางก็เริ่มได้รับการปรับปรุงเป็นถนนมาตรฐาน ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบโทรศัพท์ก็ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้คนที่นี่รู้สึกสะดวกสบายขึ้น ขณะเดียวกันสิ่งเหล่านี้ก็ได้นำพานักธุรกิจทั้งจากต่างชาติ และต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่เพื่อเปิดบริษัทแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามแห่งนี้เพียงแค่ระยะเวลาห้าปีได้มีโรงแรม และบังกะโลเกิดขึ้นไม่ต่ำกว่า 3,000 ห้อง และอีกห้าปีต่อมาเพิ่มอีกประมาณ 2,000 ห้อง

ชุมชนเล็ก ๆ ที่แสนสวย ซึ่งแวดล้อมไปด้วยธรรมชาติที่งดงามและบริสุทธิ์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงที่ดินชายทะเล ซึ่งไม่มีใครใส่ใจเพราะมุ่งแต่ที่ดินทำสวนนาไร่ ก็กลายเป็นทองคำนักลงทุนให้ราคาอย่างงดงามจากไร่ละไม่กี่หมื่นกลายเป็นหลายแสน และหลายล้านในเวลาต่อมาแน่นอนผู้คนเริ่มมีฐานะดีขึ้นไม่ต้องตามแดดตากฝนจับจอบจับพรวน์ทำนาทำไร่ให้มีมือด้านตัวค้ำอย่างเคย เศรษฐีเงินล้านเกิดขึ้นตลอดเวลา นักท่องเที่ยวเริ่มหลังไหลเข้ามาธุรกิจต่อเนื่องก็เติบโตเพื่อรองรับกับการท่องเที่ยว ชาวนา ชาวสวน ชาวประมงกลายมาเป็นเจ้าของกิจการ ชาวบ้านต่างเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมหันมาทำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีทั้ง โรงแรม บ้านเช่า รถเช่า เรือเช่า ร่วมชายหาด หมอนวด ร้านอาหาร แทบทุกคนรู้สึกว่าตัวเองฐานะดีขึ้น มีความสะดวกสบายในชีวิตมากขึ้น

ขณะเดียวกันสังคมที่เคยอยู่กันแบบรู้จักหัวบ้านท้ายบ้านก็เปลี่ยนไป จากสังคมปิดเป็นสังคมเปิดจากชุมชนเล็ก ๆ ประมาณสามพันคนกลายเป็นสองหมื่นคน จากสภาพชุมชนใน

ชนบทที่เงียบสงบกลายเป็นสังคมเมืองที่อีกทีก็ทำนากลายเป็นศูนย์การค้ามีทั้งบาร์เบียร์ และสถานบริการความบันเทิง โรงนวด สวนอาหาร บนท้องถนนก็เริ่มคลาคล่ำไปด้วยผู้คนที่ยิ้มแย้มเข้ามาหา กินทั้งถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย ที่เคยพูดกันแต่เรื่องความดี และน้ำใจกลับมาพูดกันแต่เรื่องเงิน และผลประโยชน์หลายคนเริ่มไม่แน่ใจว่าความสุขในชีวิตคนนั้นซื้อหาด้วยเงินเพียงอย่างเดียวจะ ได้หรือ

กลางคืนดึกดื่นเสียงอีกทีก็ของแหล่งบันเทิงยังคงประชันแข่งขันกันจนชาวบ้าน ไม่ได้หลับนอน บนถนนรถราที่เพิ่มขึ้นก็มีอุบัติเหตุไม่เว้นแต่ละวันทั้งวันพิษเสียงรบกวน ขยะเกลื่อนกลาด คู คลอง หนองบึงก็เริ่มเน่าเสีย สิ่งก่อสร้างมากมายผุพังโผล่ขึ้นมาอย่างไร้การจัดการและรูปแบบที่ชัดเจน สิ่งเหล่านี้ทำให้ความมีคุณค่าของพื้นที่กะตะกะรนลดน้อยลงไปจากเดิม เมื่อหันไปมองในหมู่บ้าน คนแก่คนเฒ่าบางคนถูกทอดทิ้งให้อยู่เหงาเพราะลูกหลานมัวแต่ทำมาหาเงิน เด็ก ๆ ถูกปล่อยปละละเลยครอบครัวไม่ได้ผูกพันกันอย่างอบอุ่นเช่นกาลก่อน ผู้คนไม่รู้จักกันถ้วนทั่วอย่างเก่าเคย ทุกคนพูดถึงเรื่องความสุขสบายทางวัตถุมากกว่าพูดถึงความสงบสุขทางใจ และสักจะวาจา เช่นบรรพบุรุษ สิ่งดีงามที่ในอดีตเคยมีกำลังเลือนหายไป การเติบโตของชุมชนกะตะกะรนก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่มีการควบคุมได้ และยังคงเติบโตต่อไปอย่างไร้ระเบียบแบบแผน ไร้ทิศทางไร้คุณภาพ

อีกไม่กี่ปีต่อจากนี้หากทุกอย่างยังคงดำเนินต่อไปเช่นนี้อะไรจะเกิดขึ้นกับที่นี่ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงคือใครกัน และใครคือผู้รับผิดชอบกับอนาคตของชาวกะตะกะรน จะเป็นใครที่ไหนดอกจากชาวกะตะกะรนเองที่ถูกหลานยังต้องมีชีวิตอยู่ที่นี่ต่อไปอีกนานแสนนาน คนมาจากถิ่นอื่นเขาอาจจะชักชวนหนี และหอบกระเป๋ากลับไปบ้านเขาได้แต่ชาวกะตะกะรนไม่รู้จะหนีไปไหนบรรพบุรุษ เราอยู่ที่นี่ตายที่นี่ และลูกหลานเราก็ยังต้องอยู่ที่นี่ และตายที่นี่เช่นเดียวกัน

8.3.1 ปัญหาขององค์ประกอบและปัญหาเชิงโครงสร้างในการพัฒนาชุมชน

1) กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

(1) กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยทั่วไป ประชาชนมักจะเลือกบุคคลที่คิดว่าเป็นคนดี มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือส่วนรวม และมีความสัมพันธ์กันฉันญาติหรือเป็นสมัคพรรคพวก แต่ขาดการคำนึงถึงการเลือกคนดีที่มีความสามารถในการบริหารและจัดการชุมชนเชิงมหภาค คณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งพิงความรู้ และประสบการณ์ กรอบแนวคิดจากข้าราชการในท้องถิ่นเป็นหลัก หากเจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบงานในท้องถิ่นมีความตั้งใจและความจริงใจ อีกทั้งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารท้องถิ่น การบริหารงานในช่วยเหลือดังกล่าวคงจะดำเนินไปด้วยดีในระดับหนึ่ง แต่เป็นลักษณะแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า เนื่องจากการพัฒนาขาดกรอบแนวความคิด ขาด

การวิเคราะห์อย่างจริงจังถึงผลได้ผลเสียของการวางแผนระยะยาว และขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ยิ่งชุมชนเติบโตมากขึ้นปัญหาต่าง ๆ ยิ่งพอกพูนและเพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และในที่สุดผู้คนในชุมชนจะได้รับผลกระทบอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

(2) *กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ* การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ยึดหลักเกณฑ์กรอบ แบบแผน ตามระเบียบการบริหารราชการ แต่ขณะเดียวกัน กฎ ระเบียบ ข้องบังคับต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือกลไกในการบริหารงานท้องถิ่นค่อนข้างล้าสมัย และไม่สอดคล้องกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของชุมชนที่เต็มไปด้วยความหลากหลายในแทบทุกด้าน ประกอบกับเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบงานที่มีความสำคัญในบางด้านขาดความเชี่ยวชาญ ทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างด้อยทั้งคุณภาพ และประสิทธิภาพในแทบทุกด้าน

(3) *กลุ่มที่ปรึกษา*

ก. *กลุ่มที่ปรึกษาตามแบบแผนราชการ* ในระบบราชการมักจะมีการแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิตามแบบแผนที่ทางราชการกำหนด การดำเนินงานร่วมกันของฝ่ายผู้บริหารและที่ปรึกษาไม่ได้ดำเนินงานอย่างจริงจังตามที่ควรจะเป็น การตั้งที่ปรึกษาในบางครั้งมีจุดหมายเพื่อเป็นเกียรติ หรือเป็นรางวัลให้แก่ผู้ที่เคยให้การสนับสนุนคณะผู้บริหาร หรือบางครั้งมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามให้แก่คณะผู้บริหาร แต่คณะผู้บริหารไม่มีความจริงใจที่จะรับฟังคำแนะนำของที่ปรึกษา และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน

ข. *กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน* ในสังคมของเรามีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างมากมาแทบทุกสาขาอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญบางคนที่มีความตั้งใจที่จะให้การช่วยเหลือส่วนรวม แต่ขาดโอกาสหรือขาดช่องทางในการเข้ามาทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือต่อผู้บริหารท้องถิ่น หรือบางครั้งผู้บริหารท้องถิ่นไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพราะภาระหน้าที่ในการทำงานให้กับส่วนรวมเป็นเรื่องของการเสียสละทั้งเวลาส่วนตัว และความรู้ความสามารถ โดยไม่ได้ผลประโยชน์ใด ๆ เป็นการตอบแทน จึงเป็นความยากลำบากที่จะหาผู้เชี่ยวชาญที่มีทั้งเวลา และความตั้งใจจริงมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะผู้บริหารท้องถิ่น นอกเสียจากว่าผู้บริหารจะต้องเสาะแสวงหาผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม และควรแสดงความยินดีต้อนรับคณะผู้เชี่ยวชาญที่มาให้คำปรึกษาด้วยความจริงใจ

ค. *กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น*

โดยทั่วไปพื้นฐานความคิดของผู้คนในชุมชนมักจะมีความรู้สึกรักหวงแหน และมีความต้องการให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ความเข้าใจของผู้คนในชุมชนมักจะคิดว่าเมื่อมีการเลือกตั้งตัวแทนให้เข้าไปบริหารท้องถิ่นแล้ว ภาระหน้าที่และ

ความรับผิดชอบในการบริหารและจัดการท้องถิ่นเป็นความชอบธรรมของผู้บริหาร โดยที่ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิไปเกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันผู้บริหารท้องถิ่นมักจะคิดว่าประชาชนมอบอำนาจในการบริหารให้โดยสมบูรณ์แล้ว การดำเนินกิจกรรมใด ๆ จึงเป็นความชอบธรรมของผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดทั้งสองฝ่าย ผลจากความเข้าใจดังกล่าวทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องทำงานโดยลำพังอย่างขาดความร่วมมือจากผู้คนในชุมชน และหากเมื่อใดที่ประชาชนได้รับผลกระทบก็จะรู้สึกผิดหวังในตัวผู้บริหารหรือเกิดความไม่เข้าใจการทำงานของผู้บริหาร อีกทั้งทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นกับประชาชนขาดโอกาสในการสร้างความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ และขาดพลังในการขับเคลื่อนให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปสู่ทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในระยะยาว

8.3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนกะตะกระน

1) ปัญหาอันเกิดจากระบบบริหารส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากพื้นที่ชุมชนกะตะกระนมีระบบบริหารถึง 2 ระดับในพื้นที่เดียวกัน โดยมีทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกะระน และสุขาภิบาลกะระน ทำให้การกำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาชุมชนเชิงมหภาคไม่มีความเป็นเอกภาพทั้งด้านกรอบแนวคิดในการพัฒนา ด้านจัดเก็บเงินรายได้ และด้านจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ในอนาคตหากพื้นที่ทั้งหมดของชุมชนกะตะกระนได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลการพัฒนาการบริหาร และการจัดการของชุมชนกะตะกระนจะมีศักยภาพมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน

2) ปัญหาจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของชุมชน

ชุมชนกะตะกระนในอดีตเป็นชุมชนเกษตรกรรมในเขตชนบท มีประชากรเพียง 2-3 พันคน แต่ในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนเป็นสังคมธุรกิจการท่องเที่ยว ผลกระทบที่ตามมาคือการหลั่งไหลของประชากรจากนอกพื้นที่จำนวนมาก และในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวหมื่นเรือนเข้ามาในพื้นที่อีกนับล้านคน จึงเป็นความยากลำบากของคณะผู้บริหารท้องถิ่นในปัจจุบันที่จะรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้โดยลำพัง

3) ปัญหาคุณภาพและประสิทธิภาพของบุคคลากร

จากปัญหาการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนกะตะกระนได้ก่อให้เกิดสิ่งปลูกสร้างอย่างมากมายทั้งส่วนของภาคเอกชน เช่น โรงแรม อาคาร ร้านค้า บ้านพัก และส่วนของราชการ เช่น ถนน คูระบายน้ำ เกินกำลังที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะสามารถดูแลและตรวจสอบได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ยังขาดความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในแต่ละด้าน ปัญหาต่าง ๆ จึงเริ่มส่งผลกระทบต่อชุมชน เช่น ความระเกะระกะของสิ่งปลูกสร้าง ความแออัดเริ่มเกิดขึ้นในบางพื้นที่ของชุมชน ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย เริ่มเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่อง

4) ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย

สังคมในปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างมากและมีควมสลับซับซ้อนมากขึ้น กฎหมายที่ใช้สำหรับเป็นกลไกในการบริหารท้องถิ่นค่อนข้างล้าสมัย ไม่สามารถรองรับการเติบโตของชุมชนที่มีความหลากหลายมากขึ้น ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมการเติบโตของชุมชนไปสู่ทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนกะตะกะรนในระยะยาวได้ หากทุกอย่างเลวร้ายลงจนถึงขั้นวิกฤติ ผลกระทบจะเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตที่เคยสงบสุขของชาวกะตะกะรนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5) ปัญหาขาดแผนพัฒนาในเชิงมหภาค

หากการพัฒนาของชุมชนในปัจจุบันเป็นไปตามธรรมชาติเป็นไปอย่างเฉพะหน้าไร้กรอบแนวคิด ไร้ทิศทาง ผลกระทบต่างๆ อาจเกิดขึ้นกับผู้คนในยุคนี้เพียงเล็กน้อย แต่จะส่งผลกระทบต่อผู้คนในรุ่นลูกรุ่นหลานในอนาคตอย่างมากมาย ถ้าหากมีการวางแผนพัฒนาเชิงมหภาค และมีทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ที่เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของชุมชนในระยะยาว นั้นหมายถึงหลักประกันการอยู่ดีกินดีของลูกหลานในอนาคต

8.3.3 แนวโน้มของปัญหาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ชุมชนกะตะกะรนและกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่นในอดีต

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จรด อบต. กะรน อำเภอเมืองภูเก็ต
ทิศตะวันออก	จรด อบต. กะรนอำเภอเมืองภูเก็ต
ทิศใต้	จรด อบต. กะรนอำเภอเมืองภูเก็ต

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ไปทางทิศใต้ระยะทาง 19 กิโลเมตร เทศบาลตำบลกะรนมีพื้นที่ประมาณ 7.28 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 ชุมชน คือ

1. ชุมชนกะรน
2. ชุมชนกะตะ
3. ชุมชนบางลา
4. ชุมชนคอกช้าง
5. ชุมชนโคกโดนค-กะตะน้อย

ประชากรของ เทศบาลตำบลกะรน ปี พ. ศ. 2546 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,033 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 829 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน

3,380 หลังคาเรือน มีสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 1.80 คนต่อหลังคาเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 6,033 คน แยกเป็น

ชาย จำนวน 2,870 คน

หญิง จำนวน 3,063 คน

สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

พื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลกะรนมีลักษณะเด่น คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชน จึงอยู่ในรูปแบบของธุรกิจบริการ โรงแรมและสถานบันเทิง สภาพทางสังคมโดยรวมนั้น เนื่องจากสภาพปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้ลักษณะความเป็นชุมชนแทบจะไม่หลงเหลืออยู่เลยในเขตเทศบาลตำบลกะรน แต่ประชาชนก็สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนซึ่งเรียกในนาม “ชมรมรักษะกะรน” การก่อตั้งชมรมรักษะกะรนมีวัตถุประสงค์หลายอย่าง ซึ่งมีส่วนช่วยสร้างสรรค์จรรโลงสังคม และความเป็นชุมชนเอาไว้ โดยสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ทำนุบำรุงพระศาสนา ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนให้มีคุณค่าดังเช่นอดีตที่ผ่านมา
2. ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส คนแก่ คนตกทุกข์ได้ยาก
3. ส่งเสริมให้เกิดการสร้างอาชีพใหม่ให้กับผู้คนในชุมชน
4. ส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมโดยรวม
5. ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้คืนสู่สภาพที่ดีขึ้น และพิทักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนที่สมบูรณ์ให้คงสภาพที่ดีต่อไป
6. รับฟังปัญหาจากชาวบ้าน เพื่อนำมาเสนอแก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น
7. นำแนวทางการพัฒนาขององค์กรบริหารท้องถิ่นมาสร้างความเข้าใจกับผู้คนในชุมชน
8. มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนกิจการขององค์กรบริหารท้องถิ่น (ทั้ง อบต. และเทศบาล) และกิจกรรมของชุมชนโดยทั่วไป
9. มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพทั้งหลาย (8 กลุ่ม) ในภาคกะตะกะรน (กลุ่มร่ม กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มหมอนวด กลุ่มเรือเร็ว กลุ่มแผงลอย กลุ่มแท็กซี่ และกลุ่มตุ๊กตุ๊ก กลุ่มเจสกีและกลุ่มโรงแรม)
10. ไม่นำชมรมรักษะกะรนไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง เทศบาลตำบลกะรน มีเส้นทางคมนาคมติดต่ออำเภอเมืองภูเก็ต และจังหวัดภูเก็ตได้อย่างสะดวก ถนนใหญ่หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดีเป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์ติกหรือถนนคอนกรีตเกือบตลอดทุกเส้นทาง

การไฟฟ้า จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนทั้งหมด 3,380 ครัวเรือน

การประปา จำนวนครัวเรือนที่มีประปาใช้ทุกครัวเรือนทั้งหมด 3,380 ครัวเรือน

การสื่อสารและโทรคมนาคม มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

การจราจร การจราจรในเขตเทศบาลตำบลกะรนไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการจราจรติดขัด ทั้งช่วงเช้าก่อนเวลาทำงานและช่วงตอนเย็นหลังเวลาเลิกงาน

การใช้ที่ดิน ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยประกอบธุรกิจการ

โรงแรมสถานบริการและสถานบันเทิง

ด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ประชาชนในพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ การบริการการท่องเที่ยว โรงแรม โดยประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

- กลุ่มธุรกิจโรงแรม
- กลุ่มเรือหางยาว
- กลุ่มแก้อีฟ้าไบ
- กลุ่มหมอนวดชายหาด
- กลุ่มเรือเจ็ทสกี
- กลุ่มเรือเร็ว
- กลุ่มรถบรทุกเล็ก
- กลุ่มแผงลอยกะตะ-กะรน และบางเจ็อก ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ดังกล่าวข้างต้นช่วยส่งเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

การเกษตรกรรม

พื้นที่บริเวณตำบลกะรนดั้งเดิมเป็นป่ามีราษฎรจากจังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงา บุกรุกทำนา ทำสวนยางพารา มะพร้าว ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตการทำแบบดั้งเดิม ต่อมาประมาณปี 2525 - 2529 เกษตรกรรมเริ่มเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำนาและสวนยางพาราเพิ่มมากขึ้น ส่วนการทำนานั้น เนื่องจากพื้นที่นาของตำบลกะรนอยู่ใกล้ชายหาดที่สวยงาม ปี 2525 ธุรกิจการท่องเที่ยวเริ่มขยายในอัตราสูงมากที่ดินมีราคาแพง เกษตรกรรมผู้ทำนาก็เริ่มขายที่ดินให้นายทุนเพื่อ

ปลูกสร้างโรงแรมที่พักและบ้านจัดสรรจำนวนมาก เกษตรกรเริ่มเปลี่ยนอาชีพจากการทำนาทำเป็นสวนยางพาราและสวนมะพร้าวอย่างจริงจังมากขึ้น

ส่วนการถือครองที่ดิน พื้นที่ทั้งหมดตำบลกะรนมีจำนวนประมาณ 14,556 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร (ปลูกพืช) จำนวน 4,313 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด ที่เหลือเป็นพื้นที่ประโยชน์ด้านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้จำแนก ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา รองลงมาการปลูกมะพร้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผักส่วนอื่นๆ

การอุตสาหกรรม มีโรงงานน้ำดื่ม จำนวน 1 แห่ง มีคนงานจำนวน 10 คน

การท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกะรนมีลักษณะเป็นชายหาด มีชายทะเลที่สวยงามจัดฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ หาดกะตะ หาดกะตะน้อย หาดกะรน ซึ่งมีเขตติดต่อกันยาวประมาณ 7-8 กิโลเมตร

การพาณิชย์และการบริการ สามารถแบ่งจำนวนประเภทธุรกิจการค้าได้ดังต่อไปนี้

โรงแรม	43	แห่ง	จำนวนห้องพัก	3,706	ห้อง
เกสเฮาส์	46	แห่ง	จำนวนห้องพัก	287	ห้อง
รีสอร์ท	10	แห่ง	จำนวนห้องพัก	919	ห้อง
คอนโด	1	แห่ง	จำนวนห้องพัก	38	ห้อง
อื่นๆ	27	แห่ง	จำนวนห้องพัก	531	ห้อง
ร้านอาหาร	180	แห่ง			
สถานบริการน้ำมัน	1	แห่ง			
ธนาคาร	1	แห่ง			
สำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	9	แห่ง			
ธนาคารกสิกรไทย สาขากะตะ					
ธนาคารกสิกรไทย สาขากะรน					
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด					
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด					
ธนาคารทหารไทย จำกัด					
ธนาคารเอเชีย จำกัด					
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขากะตะ					
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขากะรน					

ด้านสังคม

ชุมชนในเขตเทศบาลมีจำนวน 5 ชุมชน คือ

- ชุมชนกะรน
- ชุมชนบางลา
- ชุมชนคอกช้าง
- ชุมชนกะตะ
- ชุมชนโคกโตนด-กะตะน้อย

การศึกษาและศาสนา

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง จำนวนครู 7 คน สักส่วนของครูต่อนักเรียน

1: 27 คน

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง สักส่วนของครูต่อนักเรียน 1: 20 คน
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง
- วัด จำนวน 2 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

กีฬา นันทนาการและการพักผ่อน

- สนามกีฬาเอนกประสงค์ จำนวน 1 แห่ง

สาธารณสุข

- มีสถานอนามัยตำบล จำนวน 1 แห่ง จำนวนพยาบาล 2 คน มีเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข จำนวน 3 คน สักส่วนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 1: 1,807

คน

8.3.4 ประวัติการจัดตั้งเทศบาล สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกะรนตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ถึงปัจจุบัน

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล

(1) สภาพทั่วไป

ก. ด้านพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตามพ.ร.บ. เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลกะรน ได้ยุบรวมกับเทศบาลทำให้พื้นที่เขตเทศบาลเพิ่มขึ้น คือ มีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร เทศบาลตำบลกะรน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ตไปทางทิศใต้ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นเนินเขาและชายทะเลอันดามัน

ประกอบด้วยชุมชน 5 ชุมชน

1. ชุมชนกะรน
2. ชุมชนบางลา
3. ชุมชนคอกช้าง
4. ชุมชนกะตะ
5. ชุมชนโคกโตนด-กะตะน้อย

โครงสร้างของคณะกรรมการและที่ปรึกษาชุมชนแต่ละชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน

1. ที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนจำนวน 4 คน
2. ประธานกรรมการชุมชนจำนวน 1 คน
3. รองประธานกรรมการชุมชนจำนวน 1 คน
4. กรรมการฝ่ายปกครองจำนวน 1 คน
5. กรรมการฝ่ายคลังจำนวน 1 คน
6. กรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคมจำนวน 1 คน
7. กรรมการฝ่ายสาธารณสุขจำนวน 1 คน
8. กรรมการฝ่ายพัฒนาจำนวน 1 คน
9. กรรมการฝ่ายการศึกษาจำนวน 1 คน
10. กรรมการฝ่ายเลขานุการจำนวน 1 คน

โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

-ทิศเหนือ	จรดเทศบาลเมืองป่าตอง	อำเภอกะฐี่
-ทิศใต้	จรด อบต.ราไวย์	อำเภอเมืองภูเก็ต
-ทิศตะวันออก	จรด อบต.ฉลอง	อำเภอเมืองภูเก็ต
-ทิศตะวันตก	จรดทะเลอันดามัน	

(2) ประชากร

ประชากรเทศบาลตำบลกะรน ปี พ.ศ.2548 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,419 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 319 คน/ตารางเมตร จำนวนครัวเรือน 4,616 ครัวเรือน

จำนวนประชากรทั้งหมด	6,419 คน	แยกเป็น
ประชากรชาย	3,116 คน	
ประชากรหญิง	3,303 คน	

(3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ก. การคมนาคมขนส่ง

เทศบาลตำบลกะรน มีเส้นทางคมนาคมติดต่ออำเภอเมืองภูเก็ตและจังหวัดภูเก็ตได้อย่างสะดวก ถนนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ติกหรือ ถนนคอนกรีต ตลอดทุกเส้นทาง ยกเว้นบริเวณเชิงเขาถนนส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข. การไฟฟ้า

ราษฎรในเขตเทศบาลตำบลกะรน มีไฟฟ้าใช้เกือบทุกครัวเรือน ยกเว้นครัวเรือนที่อยู่กระจัดกระจายบริเวณเชิงเขา ไฟฟ้าสาธารณะยังขาดในถนนซอยบางจุด

ค. การประปา

ราษฎรในเขตเทศบาลตำบลกะรน มีประปาใช้เกือบทุกครัวเรือน โดยขาดในครัวเรือนที่อยู่กระจัดกระจายอยู่บริเวณเชิงเขา

ง. การสื่อสารและโทรคมนาคม

มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง

จ. การจราจร

ในเขตเทศบาลตำบลกะรน ไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการจราจรติดขัด ทั้งในช่วงเช้าก่อนเวลาทำงานและช่วงเย็นหลังเวลาเลิกงาน

ฉ. การใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจ โรงแรม สถานบริการและสถานบันเทิง โดยมีพื้นที่บริเวณเชิงเขาที่ประชาชนยังใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(4) ด้านเศรษฐกิจ

ก. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว โรงแรม โดยประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- กลุ่มธุรกิจโรงแรม
- กลุ่มเรือหางยาว
- กลุ่มเก้าอี้ผ้าใบ
- กลุ่มหมอนวดชายหาด
- กลุ่มเรือเจ็ทสกี

- กลุ่มเรือเร็ว
- กลุ่มรถบรรทุกเล็ก
- กลุ่มแผงลอย

ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น ช่วยเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ข. การอุตสาหกรรม

มีโรงงานน้ำดื่ม จำนวน 1 แห่ง มีคนงาน จำนวน 10 คน

ค. การพาณิชย์กรรมและการบริการ

สามารถแบ่งจำนวน ประเภทธุรกิจการค้าได้ดังต่อไปนี้

โรงแรม	43	แห่ง	จำนวนห้องพัก	3,706	ห้อง
เกสเฮาส์	46	แห่ง	จำนวนห้องพัก	287	ห้อง
รีสอร์ท	10	แห่ง	จำนวนห้องพัก	919	ห้อง
คอนโด	1	แห่ง	จำนวนห้องพัก	38	ห้อง
อื่น ๆ	27	แห่ง	จำนวนห้องพัก	531	ห้อง
ร้านอาหาร	180	แห่ง			
สถานบริการน้ำมัน	1	แห่ง			
ธนาคาร	3	แห่ง			
สำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ	9	แห่ง	ได้แก่		
ธนาคารกสิกรไทย		สาขาตะตะ			
ธนาคารกสิกรไทย		สาขากระน			
ธนาคารกรุงเทพ		จำกัด			
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา		จำกัด			
ธนาคารทหารไทย		สาขาตะตะ			
ธนาคารทหารไทย		สาขากระน			
ธนาคารเอเชีย		จำกัด			
ธนาคารไทยพาณิชย์		จำกัด สาขาตะตะ			
ธนาคารไทยพาณิชย์		จำกัด สาขากระน			

ง. การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกระน มีลักษณะเป็นชายทะเลมีชายหาดที่สวยงามจดฝั่งทะเลอันดามัน ประกอบด้วยหาดสำคัญ ๆ 6 หาด ได้แก่ หาดนุ้ย หาดไม้จ้าว หาดกะตะ หาดกะ

ตะน้อย หาดกระรอน หาดกระรอนน้อย และสถานที่ท่องเที่ยวอื่น คือ ถานชมวิว (เขาสามหาด) ซึ่งสามารถมองเห็นทิวทัศน์ชายหาดในเขตเทศบาลตำบลกระรอนได้ถึง 3 หาด

(5) ด้านสังคม

ก. ชุมชนในเขตเทศบาลมีจำนวน 5 ชุมชน คือ

- (ก)..ชุมชนกระรอน
- (ข) ชุมชนกะตะ
- (ค) ชุมชนบางลา
- (ง) ชุมชนคอกช้าง
- (จ) ชุมชนโลกโตนด-กะตะน้อย

ข. การศึกษาและศาสนา

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง จำนวนครู 8 คน จำนวนนักเรียน 250 คน จำนวนห้องเรียนมี 8 ห้อง

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง
- วัดจำนวน 2 แห่ง

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ค. กีฬา นันทนาการและการพักผ่อน

- มีสนามกีฬาอเนกประสงค์ จำนวน 1 แห่ง

ง. สาธารณสุข

มีสถานอนามัย จำนวน 1 แห่ง มีพยาบาล จำนวน 2 คน และมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 3 คน

จ. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มีรถดับเพลิง จำนวน 2 คัน

คันที่ 1 บรรจุน้ำได้ 4,000 ลูกบาศก์เมตร

คันที่ 2 บรรจุน้ำได้ 4,000 ลูกบาศก์เมตร

รถบรรทุกน้ำ จำนวน 3 คัน แยกเป็น

คันที่ 1 บรรจุน้ำได้ 12,000 ลูกบาศก์เมตร

คันที่ 2 บรรจุน้ำได้ 6,000 ลูกบาศก์เมตร

คันที่ 3 บรรจุน้ำได้ 4,000 ลูกบาศก์เมตร

รถกระเช้า จำนวน 1 คัน

(6) สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ก. สภาพอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปอบอุ่นตลอดทั้งปี มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน
 ฤดูร้อน เริ่มจากเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน เมษายน
 ฤดูฝน เริ่มจากเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม
 อุณหภูมิสูงสุด 30.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 24.0 องศาเซลเซียส
 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 2,555.3 ลูกบาศก์เมตร

ข. แหล่งน้ำ

- มีแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน 3 แห่ง แบ่งเป็นลำห้วย 2 แห่ง บึง 1 แห่ง
 ใช้ประโยชน์ในการดับเพลิง

- มีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นคือ บ่อน้ำ จำนวน 2 แห่ง ใช้ประโยชน์ในการประปา

ค. น้ำเสีย

- ปริมาณน้ำเสีย 7,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
- น้ำเสียที่บำบัดไว้จำนวน 5,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

ง. ขยะ

- ปริมาณขยะ 30 ตันต่อวัน

รถขยะที่ใช้จัดเก็บขยะ รวมกัน 5 คัน แยกเป็น

- รถบรรทุกแบบเปิดข้างเทท้าย จำนวน 2 คัน
- รถบรรทุกขยะแบบอัดเทท้าย จำนวน 3 คัน

ขยะที่เก็บได้ จำนวน 30 ตันต่อวัน กำจัดโดยวิธีฝังกลบ โดยเช่าที่ของเทศบาล
 นครภูเก็ต ปัจจุบันเสียค่าเช่าปีละ 1,097,974 บาท

2) โครงสร้างและกระบวนการบริหารบุคคลของเทศบาล

(1) สำนักปลัด มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก. ฝ่ายปกครอง

- งานทะเบียน
- งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- งานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง

ข. งานการเจ้าหน้าที่

ค. งานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ง. งานธุรการ

(2) กองคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก. ฝ่ายบริหารงานคลัง

- งานการเงินและบัญชี
- งานพัสดุและทรัพย์สิน
- งานสถิติการคลัง

ข. งานพัฒนารายได้

- ค. งานผลประโยชน์และกิจการพาณิชย์
- ง. งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
- จ. งานธุรการ

(3) กองช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก. ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง

- งานวิศวกรรม
- งานผังเมือง
- งานสถาปัตยกรรม

ข. ฝ่ายการโยธา

- งานสาธารณูปโภค
- งานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ
- งานสวนสาธารณะ

(4) กองสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก. ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

- งานศูนย์บริการสาธารณสุข
- งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- งานรักษาความสะอาด
- งานวางแผนสาธารณสุข

ข. งานส่งเสริมสุขภาพ

- ค. งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- ง. งานสัตว์แพทย์
- จ. งานธุรการ

(5) กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก. ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ

- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
- งานนิติการ
- งานประชาสัมพันธ์
- งานธุรการ

(6) กองการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

- ก. ฝ่ายบริหารการศึกษา
 - งานการเจ้าหน้าที่
 - งานการศึกษาปฐมวัย
- ข. งานส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรม
- ค. งานห้องสมุดพิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา
- ง. งานงบประมาณ
- จ. งานกีฬาและนันทนาการ
- ฉ. งานธุรการ

(7) กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

- ก. ฝ่ายพัฒนาชุมชน
 - งานพัฒนาชุมชน
- ข. งานธุรการ

(8) หน่วยงานตรวจสอบภายใน

- งานตรวจสอบภายใน

8.3.4.3 ลักษณะด้านการเมืองการบริหาร

เทศบาลตำบลกระนวน ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตาม พ.ร.บ.เปลี่ยนแปลงฐานะของ สุขาภิบาลเป็นเทศบาล เมื่อ พ.ศ.2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลได้ยุบรวมกับเทศบาล ทำให้พื้นที่เขตเทศบาลเพิ่มขึ้น คือมีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร และมีรายได้จากภาษีอากรเพิ่มขึ้นจากรายได้ที่รับ โอนขององค์การบริหารส่วน ตำบล เทศบาลตำบลกระนวนเป็นเทศบาลในจังหวัดภูเก็ตที่มีรายได้จากภาษีอากรสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอยู่ เนื่องจากพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก พร้อมทั้งมีที่พักระดับห้าดาว ซึ่งนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกนิยมเข้ามาเที่ยวพักผ่อน สำหรับลักษณะ ด้านการเมืองการบริหารของเทศบาลตำบลกระนวน มีสมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งของ ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 12 คน พร้อมนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี 2 คน เป็นองค์ประกอบ ของเทศบาลตำบลกระนวน

สมาชิกสภาเทศบาล

สมาชิกสภาเทศบาลอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ คือเสนอพิจารณาเทศบัญญัติของท้องถิ่น และทำหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร คือคณะเทศมนตรีโดยการตั้งกระทู้ถามในกรณี que ที่เห็นว่าฝ่ายบริหารอาจกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่น

คณะเทศมนตรี

กรณีของเทศบาลกระน กฎหมายได้กำหนดให้มีนายกเทศมนตรีหนึ่งคน รองนายกหรือเทศมนตรีสองคน สมาชิกสภาเทศบาลสิบสองคน มีที่ปรึกษานายกเทศมนตรีหนึ่งคน เลขานุการนายกเทศมนตรีหนึ่งคน การดำเนินงานในสภาเทศบาลตำบลกระนสืบเนื่องเกิดขึ้นมาจากคณะกรรมการสุขาภิบาลกระนเดิมมีนายทวิ ทองเข้ม ดำรงตำแหน่งประธานสุขาภิบาล โดยสุขาภิบาลกระนอยู่ในการดูแลควบคุมของอำเภอเมืองภูเก็ต

ในส่วนของบริหารงานในเทศบาลตำบลกระน ตั้งแต่ยกฐานะจากสุขาภิบาลตำบลกระน เมื่อปี พ.ศ.2542 มีนายทวิ ทองเข้ม ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารเทศบาลมาตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรายละเอียดรายชื่อคณะผู้บริหารเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลตามข้อมูลปัจจุบันของเทศบาลตำบลกระน ปีงบประมาณ 2550 ดังนี้

1. นายกเทศมนตรี
นายทวิ ทองเข้ม พ.ศ. 2542-2550
2. รองนายกเทศมนตรี
นายสิทธิพร สังข์แก้ว พ.ศ. 2542-2550
3. รองนายกเทศมนตรี
นายสมปอง คาปเพชร พ.ศ. 2543-2550
4. ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี (รองนายกเทศมนตรี พ.ศ. 2542-2543)
นายภูธร อุดมกิจวิบูลย์
5. เลขานุการนายกเทศมนตรี
นายปิ่นนคร ยอดแก้ว (อาชีพทนายความอิสระ)
6. ประธานสภาเทศบาล (สมาชิกสภาเทศบาล)
นายมนัส เย็นจิต
7. รองประธานสภา (สมาชิกสภาเทศบาล)
นายอำพน พัฒกอ
8. สมาชิกสภาเทศบาล
นายพรชัย ไฝ่งาม

9. สมาชิกสภาเทศบาล
นายจรัญ ศรีสวัสดิ์
10. สมาชิกสภาเทศบาล
นายอนุรักษ์ เข้มคล้าย
11. สมาชิกสภาเทศบาล
น.ส.สมศรี สุวิทย์
12. สมาชิกสภาเทศบาล
นางจรรุวรรณ ชีระการ
13. สมาชิกสภาเทศบาล
นางอรรธการ ฐานวิเศษ
14. สมาชิกสภาเทศบาล
นายคะเน ชูลักษณ์
15. สมาชิกสภาเทศบาล
นายมีชัย นาวัน
16. สมาชิกสภาเทศบาล
นายเสกฐวุฒิ ธรรมวัฒน์
17. สมาชิกสภาเทศบาล
นายไพโรจน์ สังข์แก้ว

ถึงแม้ว่าการจัดตั้งเทศบาลตำบลกะรนจะมีระยะเวลาผ่านมาไม่นานนัก แต่หากย้อนไปจนถึงอดีต ตั้งแต่สมัยสุขาภิบาลถือว่า นายทวี ทองแถม เป็นผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งและสนับสนุนจากประชาชนมาตลอด มีการจัดตั้งกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าขึ้นมา พร้อมทั้งได้รับการยอมรับ ตอบรับจากประชาชนค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมือง ที่มีความเข้มแข็งในระบบการเมืองท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลกะรน

ดังนั้นประเด็นสำคัญที่นำมาพิจารณาในงานวิจัยครั้งนี้คือเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมือง ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาและการปฏิบัติงานของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยได้ทำการศึกษาบทบาทของกลุ่มในการบริหารงานองค์กรเทศบาล นับตั้งแต่ที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นภายใต้ชื่อว่า “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการหาและศึกษาข้อมูลจาก การ

สัมภาษณ์แบบเจาะลึกอีกทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆเช่นเอกสารทางราชการ วารสารท้องถิ่น โดยผู้วิจัยกำหนดและวางหัวข้อในการศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม นโยบายของกลุ่ม
- บทบาทของหัวหน้ากลุ่มและกลุ่มในการสร้างฐานอำนาจผ่านการเลือกตั้ง
- การคัดเลือกสมาชิกกลุ่ม,การบริหารงานภายในกลุ่ม
- สมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
 - ๑ เครือญาติ
 - ๑ ในลักษณะที่ร่วมงานกันมากและรู้จักกันมาก่อน
 - ๑ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนฝูง
- บทบาทในการบริหารของกลุ่ม
- การคัดเลือกตำแหน่งเทศมนตรีของกลุ่ม
- ปัจจัยและวิธีการในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

8.4 ข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าบดกระนวน พ.ศ.

2547 และ พ.ศ.2551

8.4.1 ข้อมูลการเลือกตั้งเทศบาลตำบลกระนวนปี พ.ศ.2547(กต.จว.ภูเก็ต.6

มิถุนายน 2547)

ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีผู้ได้รับเลือก

นายทวี ทองแถม ได้คะแนน 1,896 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(มีผู้สมัครคนเดียว)

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเรียงตามลำดับ

เขตที่1 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอันดับ1-6

1. นายพรชัย ไฝ่งาม ได้คะแนน 694 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
2. นายจรูญ ศรีสวัสดิ์ ได้คะแนน 663 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
3. นายอนุรักษย์ เข้มคล้าย ได้คะแนน 644 คะแนน อิสระ
4. นางสาวสมศรี สุวิทย์ ได้คะแนน 638 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
5. นางจารุวรรณ วีระการ ได้คะแนน 607 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)

6. นายมนัส เย็นจิต ได้คะแนน 556 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
7. นายถาวร พัทธกอ ได้คะแนน 555 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า
8. นายปิ่นฉัตร ยอดแก้ว ได้คะแนน 548 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า

เขตที่ 2 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอันดับ1-6

1. นายอรรถการ ฐานวิเศษ ได้คะแนน 763 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
2. นายคะเน ชูลักษณ์ ได้คะแนน 742 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
3. นายอำพน พัทธกอ ได้คะแนน 735 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
4. นายมีชัย นาวัน ได้คะแนน 728 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
5. นายเสถียรวุฒิ ธรรมวัฒน์ ได้คะแนน 664 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
6. นายไพโรจน์ สังข์แก้ว ได้คะแนน 587 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
7. นายชนกฤษ ทวีสมาน ได้คะแนน 461 คะแนน อิสระ

สรุปการเลือกตั้งปี พ.ศ.2547

-นายกเทศมนตรีมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวคือ นายทวี ทองเข้ม กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า และได้รับการถูกเลือกเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกระนวน

-สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระนวนมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้ง 2 เขตจำนวน 15 คน

-กลุ่มก้าวหน้าได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 11 คนจากผู้ลงสมัคร 13 คน

-ผู้สมัครอิสระได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 1 คนจากผู้ลงสมัคร 2 คน

8.4.2 ข้อมูลการเลือกตั้งเทศบาลตำบลกระนวนปี พ.ศ.2551(กท.จว.ภูเก็ต.24 มิถุนายน 2551)

ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีผู้ได้รับเลือก

นายทวี ทองเข้ม ได้คะแนน 2,269 คะแนน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(มีผู้สมัครคนเดียว)

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเรียงตามลำดับ

เขตที่ 1 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอันดับ1-6

1. นายสมโภชน์	मुखเทียบ	ได้คะแนน	867	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า (สมาชิกสภาเทศบาล)
2. นายสวัสดิ์	พัฒนา	ได้คะแนน	709	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
3. นายพรชัย	ไผ่งาม	ได้คะแนน	701	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
4. นายเจริญ	ศรีสวัสดิ์	ได้คะแนน	651	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
5. นายอนุรักษ์	แย้มคล้าย	ได้คะแนน	645	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
6. นายประทุม	ยอดแก้ว	ได้คะแนน	632	คะแนน	อิสระ(สมาชิกสภาเทศบาล)
7. นายถาวร	พัฒนา	ได้คะแนน	593	คะแนน	อิสระ
8. นายสมมาตร	หอมหวาน	ได้คะแนน	548	คะแนน	อิสระ
9. นายมนัส	เย็นจิต	ได้คะแนน	537	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า
10. นางลาวัลย์	นามวงษ์	ได้คะแนน	153	คะแนน	อิสระ

เขตที่2 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอันดับ1-6

1. นายจรณัฐ	สงวนพร	ได้คะแนน	914	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
2. นายเสถียรวุฒิ	ธรรมวัฒน์	ได้คะแนน	888	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
3. นายมีชัย	นาวิน	ได้คะแนน	882	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
4. นายคะเน	ชวลิตชัย	ได้คะแนน	877	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
5. นายกอบกู้	พัฒนา	ได้คะแนน	850	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
6. นายไพโรจน์	สังข์แก้ว	ได้คะแนน	761	คะแนน	กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า(สมาชิกสภาเทศบาล)
7. นายสุรภา	มะลิทอง	ได้คะแนน	567	คะแนน	อิสระ
8. นายทศกณ	ปะจันทบุตร	ได้คะแนน	426	คะแนน	อิสระ

สรุปการเลือกตั้งปี พ.ศ.2551

- นายกเทศมนตรีมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวคือ นายทวี ทองแถม กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า และได้รับการถูกเลือกเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกะรน
- สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรนมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้ง 2 เขตจำนวน 18 คน
 - กลุ่มก้าวหน้าได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 11 คนจากผู้ลงสมัคร 13 คน
 - ผู้สมัครอิสระได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 1 คนจากผู้สมัคร 6 คน

และจากประเด็นสำคัญปรากฏข้อมูลจากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประจำจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับผลจากการดำเนินการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นเชิงสมานฉันท์ ในช่วงปี 2550 – 2551 ของพื้นที่เป้าหมายจำนวน 5 แห่ง

- เรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปรากฏเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่

1.1.1 องค์กรบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	จำนวน	6	เรื่อง
1.1.2 เทศบาลนครภูเก็ต	จำนวน	5	เรื่อง
1.1.3 เทศบาลเมืองป่าตอง	จำนวน	4	เรื่อง

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่

1.2.1 เทศบาลตำบลกะรน
1.2.2 องค์กรบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล

ทั้งนี้สามารถสรุปข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 ตารางสรุป เปรียบเทียบข้อมูลจำนวนเรื่องร้องคัดค้าน ช่วงการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2546-2547 กับ 2550-2551

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ปี 2546-2547	ปี 2550-2551	-ลดลง/+เพิ่มขึ้น
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	14	6	-8
- เทศบาลนครภูเก็ต	9	5	-4
- เทศบาลเมืองป่าตอง	8	4	-4
- เทศบาลตำบลกะรน	1	-	-1
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล	-	-	-
รวม	32	15	17

จะเห็นได้ว่าเทศบาลตำบลกะรนมีจำนวนเรื่องคัดค้านช่วงการเลือกตั้งลดลงตั้งแต่ปี 2550-2551

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากโครงการผลิตตำรา และสื่อการสอน โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ได้เขียนในหนังสือการเมืองท้องถิ่น : การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร ว่าการเมืองท้องถิ่นก็เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ 2 ประการคือ อำนาจ (power) และผลประโยชน์ (interest) และแบ่งอำนาจได้เป็น 2 คำคือ อำนาจและอำนาจหน้าที่ โดยเห็นว่า “อำนาจหน้าที่” มีความชอบธรรมในการสั่งการและบุคคลที่ปฏิบัติตามยอมรับในความถูกต้อง ส่วน “อำนาจ” เป็นศักยภาพที่ไม่จำเป็นต้องมีความชอบธรรมก็ได้แต่ก็ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติเช่นกัน เช่นการบังคับ ข่มขู่ให้ทำตาม เป็นต้น ทั้งนี้จึงมองออกได้ว่า อำนาจเป็นคำที่แสดงถึงพลังที่เหนือกว่าที่ส่งมาจากเบื้องบนลงมาเพื่อบังคับให้คนกระทำตามซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่มีทรัพยากรอำนาจที่เหนือกว่า อำนาจตามความหมายนี้ มีลักษณะคล้ายพลังแฝงเร้นที่ไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนต่างไปจาก “อำนาจหน้าที่” (authority) ที่มีลักษณะเป็นการบังคับเช่นเดียวกันแต่มีความชอบธรรมทางกฎหมายมารองรับอำนาจและการใช้อำนาจนั้น และการที่บุคคลหรือกลุ่มการเมืองใดจะมีอำนาจมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ “ทรัพยากรอำนาจ” (political resources) และจะมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการแผ่ขยายพิสัยอำนาจออกไปด้วย “พิสัยของอำนาจ” หมายถึง ขอบเขตของพลังตัดสินใจที่ส่งไปถึง

กรณีของการเมืองท้องถิ่นแบบตัวแทน ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งท้องถิ่นและได้เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และบริหารงานตามนโยบายที่แถลงต่อสภาท้องถิ่นและตามข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เสนอและได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นแล้ว “ข้อบัญญัติงบประมาณ” คือ เครื่องมือของผู้บริหารท้องถิ่น ในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า คือ “งบประมาณ” ให้แก่กลุ่มคนในสังคมว่า ใครจะได้อะไร ที่ไหน เท่าไหร่ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการต่อรองประนีประนอมกันทั้งภายในและภายนอกสภาท้องถิ่นว่าจะผ่านสภาและใช้งบประมาณได้ และในกระบวนการจัดทำและพิจารณางบประมาณนี้เองสามารถพิจารณาได้ว่า ใครได้ประโยชน์ หรือประโยชน์ตกแก่กลุ่มใด มากน้อยอย่างไร

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่มีความไม่เท่าเทียมกัน จะพบว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบอุปถัมภ์มีลักษณะของการ “แลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกัน ในความสัมพันธ์นี้อาจมีทั้งความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ และความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพิงกันเชิงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกัน และสำหรับการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะในประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งหลาย จะพบว่า อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์นั้นมีมากต่อการเมืองท้องถิ่น

อภิชาติ โดคติลเวช (2530 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องการให้สมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทในการตราเทศบัญญัติมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่โดยต้องการให้ปฏิบัติหน้าที่ออกเทศบัญญัติมาแก้ปัญหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างทันการณ์และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก
2. ประชาชนต้องการให้สมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทในการควบคุมคณะเทศมนตรีมากยิ่งขึ้น มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นเช่นการตั้งกระทู้ถามและร่วมเป็นกรรมการชุดต่างๆ ของเทศบาล
3. ประชาชนคาดหวังให้คณะเทศมนตรีมีบทบาทการบริหารในเรื่องการรักษาความสะอาด บำรุงสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน การจัดการศึกษาและการจัดระบบบริหารประชาชนให้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น

สินธุชัย สุกรเสพย์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบทบาทของ “เจ้าพ่อ” ในการเมืองไทย พ.ศ. 2517-2535 พบว่า งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาบทบาทของ “เจ้าพ่อ” ในการเมืองไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2517-2535 เป็นสำคัญ โดยใช้กรณีศึกษา “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดชลบุรีเป็นหลักในการอธิบายและนำกรณีศึกษา “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดอ่างทอง และ “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดขอนแก่นมา

วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงลักษณะการก่อกำเนิดและการดำรงอยู่ของ “เจ้าพ่อ” สมัยใหม่ การศึกษาพบว่า “เจ้าพ่อ” มีบุคลิกภาพและวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลง หรือ สามารถแบบนักเลงอยู่มาก ซึ่งในบางครั้งมีลักษณะรุนแรงในการสร้างอิทธิพลขึ้นมาเพื่อดำรงอยู่ในท้องถิ่น โดย “เจ้าพ่อ” มีการก่อกำเนิดขึ้นมาและพัฒนาการ ไปอย่างรวดเร็วโดยอาศัยอำนาจแบบนักเลงสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมา จนสามารถใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอิทธิพลในท้องถิ่นต่อไป ในลักษณะที่ “เจ้าพ่อ” มีอิทธิพลอยู่เหนือหรือครอบงำผู้ใช้อำนาจทางราชการและผู้ใช้อำนาจทางการเมืองระดับท้องถิ่น และในระดับชาติตลอดจนพยายามเข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับชาติโดยอ้อม ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดที่ตนมีอิทธิพลอยู่ เพื่อสร้าง โอกาสในการแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง

อาคม ใจแก้ว (2540 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของสมาชิกสภาเทศบาลในทศวรรษหน้าภายใต้เงื่อนไขความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่-เทศบาลเมืองสงขลา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีความคาดหวังแตกต่างจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสงขลา ในด้านความสามารถ การประสานงาน ความสามารถด้านการตัดสินใจ การมีวิสัยทัศน์และคุณลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลโดยระดับความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีระดับสูงกว่าระดับความคาดหวังของประชาชนเขตเทศบาลเมืองสงขลา ส่วนในอีก 2 มิติคือ ความสามารถด้านการจัดสรรทรัพยากรและจรรยาบรรณไม่แตกต่างกัน โดยทั้งสองเทศบาลมีความคาดหวังอยู่ในระดับสูง

สมนึก พิพิธรัมย์ (2540 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า 2545: 21) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปี: ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา” โดยมีสมมุติฐานในการวิจัยคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปี ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ ปัจจัยทางด้านสังคมวิทยาและปัจจัยทางด้านจิตวิทยา โดยปัจจัยทางสังคมวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปีมากที่สุด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนอายุ 18-19 ปี ในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะต้องการได้ผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ ส่วนเหตุผลที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะติดธุระมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการซื้อเสียง ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้นานแล้ว เป็นผู้ตัดสินใจเลือกด้วยตัวเอง และมีเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงโดยนิยมตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปีในจังหวัดนครราชสีมาได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ ปัจจัยทางสังคมวิทยาและปัจจัย

ทางจิตวิทยา โดยภาพรวมแล้วปัจจัยทางสังคมวิทยาอันได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย, อาชีพ, การศึกษา, รายได้ของครอบครัวต่อเดือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงมากที่สุด

จิตรา พรหมชุติมา (2541 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า 2545: 23) ได้ทำการศึกษาในรายงานการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัด” ซึ่งเป็นการศึกษาถึงบทบาทการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง, พฤติกรรมของประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง, พฤติกรรมของประชาชนในชุมชนแออัดต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบพรรคการเมือง และ เพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง โดยทำการวิจัยประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครจำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชน 70 ไร่ ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนวัดช่างเหล็กชุมชนบ้านครัวตะวันตก ชุมชนริมคลองบางซื่อ และชุมชนสงวนคำ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครไปเลือกตั้ง เพราะอยากได้ผู้แทนดี ดังนั้นคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้งด้วย แต่อย่างไรก็ดีการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ยังขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนและบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย สำหรับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดจะพบการแจกเงินมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนในชุมชนแออัดไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมการแจกเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหัวคะแนน

ชนิดา อากมวัฒน์ (2541) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการกระจายอำนาจที่มีต่อโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น: ศึกษาเปรียบเทียบของค์การบริหารส่วนตำบล”พบว่า การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้น ผู้ที่มีอำนาจและอิทธิพลเดิมอยู่ในท้องถิ่นหรือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในชุมชนตลอดจนชนชั้นนำทางการเมือง ต่างยังคงดำรงอำนาจอยู่ในการเมืองและการบริหารท้องถิ่น ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงได้อาศัยอำนาจทางการเมืองจากตำแหน่งหน้าที่ ที่พวกตนมีเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่มักจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์สาธารณะที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งในที่สุดแล้วพบว่าได้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์สาธารณะ

ธวัชชัย กฤติยาภิชาติกุล (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย พบว่า การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาถึงตระกูลการเมืองไทยว่าประกอบด้วยตระกูลใดบ้าง มีพื้นฐานอาชีพมาจากอาชีพใด แต่ละตระกูลมีระดับของความสัมพันธ์ในการสืบทอดอำนาจอย่างไร สาเหตุ วิธีการ และแนวทางในการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมือง ศึกษาวิเคราะห์การสร้างทายาทของ 5 ตระกูลการเมือง รวมถึงศึกษาแนวโน้มในการสร้างทายาททางการเมือง เพื่อพัฒนาเป็นตระกูลการเมืองต่อไปในอนาคตโดยสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นทายาททางการเมืองตระกูลต่าง ๆ จากผลการศึกษาพบว่า นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา มีตระกูลการเมืองทั้งสิ้น จำนวน 97 ตระกูล ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมืองเป็นการสานต่อในลักษณะจากบิดามายังบุตรมากที่สุด สาเหตุในการสร้างทายาททางการเมือง เพื่อต้องการสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง ส่วนวิธีการสานต่อทายาททางการเมืองที่นิยมคือ การลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน ระหว่างบุคคลที่เป็นนักการเมือง กับ บุคคลที่เป็นทายาททางการเมือง กระบวนการเข้าสู่วงการเมืองของตระกูลการเมืองส่วนใหญ่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ผ่านการเมืองท้องถิ่นมาก่อน ช่วงระยะเวลาในการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างเวลา 20-30 ปี มีจำนวนมากที่สุด พื้นฐานอาชีพของทายาททางการเมืองก่อนเข้าสู่วงการเมืองพบว่า เป็นนักธุรกิจมากที่สุด ขณะที่การศึกษาถึงตระกูลการเมืองไทย 5 ตระกูล ได้แก่ ตระกูล “ทองสวัสดิ์” จังหวัดลำปาง ตระกูล “ลิมปะพันธุ์” จังหวัดสุโขทัย ตระกูล “อังกินันท์” จังหวัดเพชรบุรี ตระกูล “มาศคิดต์” จังหวัดนครศรีธรรมราช และตระกูล “จูริมาศ” จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสาเหตุการสร้างทายาททางการเมืองแตกต่างกันตามเหตุผลและเงื่อนไขของแต่ละตระกูล แต่เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือความผูกพันกับประชาชนในพื้นที่ตระกูลนั้น มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองมาเป็นเวลานาน และต้องหาทายาทมาสานต่อทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มตระกูลการเมืองอีก 75 ตระกูล ที่จะพัฒนาเป็นตระกูลการเมืองต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงสามารถสรุปว่า การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทยเป็นการสานต่อในลักษณะจากบิดามายังบุตร ด้วยสาเหตุต้องการสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง และใช้วิธีลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กันระหว่างบุคคลที่เป็นนักการเมือง กับบุคคลที่เป็นทายาททางการเมือง และจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่น

สิทธิกร ขวัญดี (2542) ทำการวิจัยเรื่อง “การกระจายอำนาจกับระบบอุปถัมภ์: การศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นทำให้ระบบอุปถัมภ์เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการยึดถือเรื่องผลประโยชน์มากขึ้น และถูกต่อต้านโดยผู้ที่ไม่เห็นความสำคัญของผลประโยชน์ส่วนรวม โดยมีการขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยและแสดงความสงสัยโดยไม่เกรงใจ ที่อาจมีความรุนแรงและทะเลาะเบาะแว้ง

บุษบา สุธีธร และนิโลบล บุญสลับ (2542 : 233-234) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้แทนราษฎรระดับประเทศและระดับท้องถิ่นที่มีคุณธรรม พบว่า จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยากได้ผู้แทนราษฎรทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะสำคัญ ๆ ใกล้เคียงกันดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีความซื่อตรง เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความเสียสละและเต็มกำลังความสามารถ เป็นผู้ที่มีจิตใจดีให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำและกล้าตัดสินใจ นอกจากนั้นความรู้ความสามารถซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ

มากที่สุด มักจะเป็นเรื่องของความสามารถด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร การศึกษา และการเกษตรกรรม ซึ่งสะท้อนสถานะที่ประเทศเรากำลังเผชิญปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างหนักหน่วงในปัจจุบัน อันเนื่องจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้คนจึงสนใจอยากได้ผู้นำที่ช่วยแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าในเรื่องปากท้องให้ได้ ทั้งๆที่ในสังคม โลกาภิวัตน์ และการแข่งขันเสรีในปัจจุบันนี้ ประเทศเราควรต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีตลอดจนด้านการต่างประเทศ แต่ผลการสำรวจกลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อความรู้ความสามารถของผู้นำในด้านดังกล่าวน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบแล้ว

จากคุณสมบัติและความต้องการดังกล่าวมาทั้งสิ้นนี้เป็นส่วนสะท้อนได้อย่างชัดเจนถึงสภาพการเมืองไทยในปัจจุบันในสายตาของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะเมื่อได้สอบถามถึงความพอใจในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่า ร้อยละ 75 รู้สึกพอใจน้อยจนถึงไม่พอใจ ข้อมหมายถึงว่า ส.ส.ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีคุณสมบัติตามที่พึงประสงค์ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก ดังนั้นโอกาสของผู้ที่มีคุณสมบัติตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนการพยายามแสวงหาและรณรงค์ให้มีผู้สมัครใหม่ๆที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ให้เข้าไปมีบทบาทจึงน่าจะเป็นวิถีทางสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในบ้านเราได้ในโอกาสการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

พิมพ์ประไพ ณะมณี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย: ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย พบว่า เป็นการศึกษาการเลือกสรรผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย โดยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบสามพรรคคือพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย โดยศึกษากระบวนการเลือกสรรนักรการเมืองรุ่นใหม่และกระบวนการสร้างภาวะผู้นำให้แก่เขาเป็นการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์และการเทียบเคียงกับการเลือกสรรผู้สมัครสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรของประเทศที่มีประชาธิปไตยและระบบพรรคการเมืองที่มั่นคง คือ สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างภาวะผู้นำภายในพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยนั้น มีความเป็นระบบในระดับหนึ่ง แต่เป็นระบบแบบหลวม ๆ และยืดหยุ่นได้ อันเนื่องมาจากผู้ที่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรรมีเฉพาะผู้ที่เสนอตัวเข้ามา ส่วนผู้ที่ทางพรรคทาบทามหรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรคไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร นอกจากนี้แล้ววิธีที่ใช้ในการเลือกสรรคือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นวิธีที่ขาดประสิทธิภาพ ส่วนกระบวนการสร้างภาวะผู้นำนั้นกระทำอยู่โดยจัดสัมมนา การเปิดโอกาสให้รับตำแหน่งในพรรคและตำแหน่งทางการเมืองและการพบปะกันของนักรการเมืองรุ่นเก่ากับนักรการเมืองรุ่นใหม่ จึงสรุปได้ว่ายังไม่เพียงพอที่จะสร้างภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของของประชาธิปไตยไทย ดังนั้นจึงเสนอแนะว่าพรรคการเมืองไทยควรที่จะ

จัดระบบการเลือกสรรผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นระบบที่มีความเข้มงวดจริงจังมากขึ้น และควรจัดการอบรมให้นักการเมืองของพรรคมีความรู้ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานในกระทรวง อีกทั้งพรรคการเมืองควรที่จะกำหนดมาตรฐานความประพฤติของนักการเมืองขึ้นถือปฏิบัติด้วย

มานพ สุขเจิว (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของนักการเมืองไทยที่มาจากการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2523-2540 พบว่า ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองไทยที่มาจากการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2523-2540 นั้น วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของนักการเมืองไทยที่เป็นข่าวทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับ การทุจริตต่อราษฎร บังหลวง และการใช้อำนาจ หน้าที่ในตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการ เพื่อการแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ในทางธุรกิจของตนเอง พวกและพรรคในแต่ละรัฐบาล ตั้งแต่รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา และรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ว่าในแต่ละข่าวหรือแต่ละเรื่องของนักการเมืองแต่ละคนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และมีข้อยุติจาก พฤติกรรมที่เป็นข่าวอย่างไร ในแต่ละสถานการณ์ของนักการเมืองในแต่ละกลุ่มแต่ละพรรค ในด้านระเบียบวิธีการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และทั้งที่เป็นวารสาร นิตยสาร ตำรา และรายงานการวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ทั่วไปอันเป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิแล้วนำไปจำแนกและวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในแต่ละรัฐบาล แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริตต่อราษฎร บังหลวงของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อหาข้อสรุปสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมจนกระทั่งยุติการเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่าพฤติกรรมของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ และรัฐมนตรีช่วยว่าการในแต่ละกระทรวง ตั้งแต่รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ถึงรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หรือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2540 ที่เป็นข่าวทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับการทุจริตต่อราษฎร บังหลวงนั้น เกิดมาจากสาเหตุเดียวกันกล่าวคือ เกิดจากการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายในการเรียกร้องค่านายหน้าหรือค่าอำนวยความสะดวกในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน เพื่อแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ให้กับตนเอง พวก และพรรคได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยกฎหมายและมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมไม่สามารถเข้าไปควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวได้ เพราะฉะนั้นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนักการเมืองจึงเกิดซ้ำกับนักการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาลหรือได้บริหารประเทศและดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มหรือแกนนำกลุ่มในแต่ละกิจกรรม หรือเป็นเลขาธิการพรรค หรือหัวหน้าพรรคในแต่ละ

ละพรรคทุกพรรคการเมืองตามแต่โอกาสและสถานการณ์ที่เหมาะสมของนักการเมืองคนนั้นและพรรคนั้น

ชำนาญ นิ่มนวล (2544) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาด้านผลประโยชน์และระบบพวกพ้อง : ศึกษาเฉพาะกรณี กองคลังพัสดุ กรมเทคนิคยุทธโยธาทหาร” พบว่า ด้านผลประโยชน์นำไปสู่การแบ่งพรรคแบ่งพวก เพราะกลุ่มที่สามารถให้ผลประโยชน์กับสมาชิกได้มากก็จะขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว เป็นกลุ่มที่แข็งแกร่งและพยายามกีดกันกลุ่มตรงกันข้ามไม่ให้เข้ามามีอำนาจในวงจรผลประโยชน์ ก็เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง ทำลายล้างซึ่งกันและกัน ขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานลดต่ำลงอย่างชัดเจน และโครงสร้างขององค์การถูกทำลายโดยระบบพวกพ้อง เพราะกลุ่มที่อำนาจสามารถควบคุมตำแหน่งที่สำคัญ สร้างเครือข่าย ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งกับอีกฝ่ายหนึ่งที่อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 11ก) ได้รายงานวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543 โดยใช้คำถามจำนวน 47 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า มีหลายปัจจัยที่ประชาชนให้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาโดยอาจใช้ปัจจัยเหล่านี้ประกอบกันซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 9 ปัจจัยหลัก คือภาวะผู้นำ กล่าวคือสมาชิกวุฒิสภาของเขาต้องพร้อมที่จะเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ต่องาน มีความคิดก้าวหน้า ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย โดยพิจารณาจากคะแนนในการเลือกปัจจัยพบว่า ปัจจัยนี้มีความสำคัญอันดับแรก ปัจจัยที่ 2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่ 3 ครอบครัวยของผู้สมัคร ปัจจัยที่ 4 การให้หรือสัญญาจะให้ของกำนัลหรือสิ่งต่าง ๆ แก่ท้องถิ่น การโจมตีผู้สมัครรายอื่น ปัจจัยที่ 5 สาขาอาชีพ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปัจจัยที่ 6 การเป็นคนท้องถิ่น ปัจจัยที่ 7 บุคลิกลักษณะ ปัจจัยที่ 8 การทำงานเพื่อสังคม และปัจจัยที่ 9 การมีชื่อเสียง

จะเห็นว่าปัจจัยที่สำคัญส่วนมาก ล้วนเป็นปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคมทั้งนั้นที่มีอิทธิพลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะในการเมืองท้องถิ่นที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าการเมืองระดับชาติ ความสำคัญของประชาชนสำหรับการเมืองท้องถิ่นเห็นได้จากนิยามของ การปกครองท้องถิ่น ที่สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

จากวิทยานิพนธ์ของ น.ส. สุพรรณิ เกื่อนกลาด เรื่อง “กลุ่มผลประโยชน์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ที่ทำการศึกษาและ

วิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง ในพื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิเคราะห์ผ่านพัฒนาการของตัวละคร คือ “กลุ่มธุรกิจ” และ “กลุ่มการเมือง” พบว่ากระบวนการสะสมทุนของนักธุรกิจท้องถิ่น ได้กระทำการรวมกลุ่มกันในรูปขององค์กร เช่น หอการค้าจังหวัด กลุ่มสมาคมวิชาชีพ และอื่น ๆ โดยเฉพาะในเขตเมืองซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง โดยการรวมกลุ่มภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายและแต่ละกลุ่มมีการแข่งขันกันเองในเวทีสาธารณะทั้งยังมีพลวัตการเมืองมากน้อยต่างกันด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าการรวมตัวของ “กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ” ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีแนวโน้มที่จะขยายไปสู่การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะนักธุรกิจรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจควบคู่ไปกับงานการเมือง ซึ่งปัจจัยสำคัญในการกำหนดความเป็นอิทธิพลจะมีอยู่ 3 ประการ คือ ทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพทางสังคม คุณลักษณะทั้งสามประการนี้ จะอยู่ควบคู่และเกื้อกูลกันโดยผู้มีอำนาจมักใช้อำนาจในการแสวงหาทรัพย์สินและผู้มีทรัพย์สินมักใช้ทรัพย์สินแสวงหาอำนาจและปัจจัยทั้งสอง (อำนาจและทรัพย์สิน) จะส่งผลให้บุคคลหนึ่งมีสถานะภาพในสังคมตามไป

ทั้งนี้ “กลุ่มธุรกิจ” จึงมีความสำคัญเพราะนอกเหนือจากบทบาททางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าของกิจการ ผ่านการประมุลงานจากภาคส่วนราชการ ยังเข้าไปมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจการเมืองในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ ทั้งทางกลุ่มธุรกิจเองก็พร้อมจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อมีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นมาได้ในระดับที่พอเหมาะ พร้อมที่จะขยายอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่อำนาจในการผูกขาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับอิทธิพลทางการเมืองที่ได้รับ การเอื้อประโยชน์เพิ่มเติมให้สูงขึ้นด้วยเช่นกัน (กรุงเทพธุรกิจ วันพฤหัสบดีที่ 5 พ.ศ.2550)

จาก การศึกษาวิจัย โอพาร์ ถิ่นบางเตียว (2546: 1) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเมืองท้องถิ่น กับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง สรุปลงโครงสร้างอำนาจชุมชนในอดีตมีความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการดำรงชีพของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนต้องร่วมมือกันในกลุ่มเครือญาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง ต่อมาเมื่อการขยายตัวของรัฐราชการเข้าสู่ชุมชนให้มีการเลือกตั้ง ลักษณะการเลือกตั้ง กำนัน – ผู้ใหญ่บ้านในอดีต ชาวบ้านยังใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้ที่มีอาวุโส เป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นผู้นำก่อให้เกิด โครงสร้างอำนาจเชิงซ้อนในชุมชนระหว่างอำนาจรัฐราชการและระบบเครือญาติ ส่วนการศึกษาแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง พบว่า การเมืองในท้องถิ่นเทศบาลเมืองมาบตาพุดอยู่ภายใต้ระบบผูกขาดอำนาจปกครองไว้ในกลุ่มอำนาจเดียว โดยอาศัยระบบการฮั้วทาง

การเมืองตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ระบบฮั่วทางการเมือง เกิดขึ้นเพราะกลุ่มอำนาจขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง เพื่อการสร้างอำนาจต่อรองเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง และการฮั่วทางการเมืองเพื่อการจัดสรรอำนาจทางการบริหาร สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เพราะการฮั่วทางการเมืองมีข้อจำกัดทำให้กลุ่มอำนาจที่ผูกขาดอำนาจปกครองแตกออกเป็น 2 กลุ่ม การศึกษาประเมินผลพบว่า การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนในการปกครองเทศบาล แม้จะพบปัญหาการซื้อเสียงขนาดหนักในการเลือกตั้ง แต่ตัวแบบดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบการเมืองท้องถิ่น 1. มีการเสนอนโยบายแทนตัวบุคคล 2. สร้างข้อจำกัดต่อระบบการฮั่วทางการเมือง 3. สร้างเสถียรภาพให้นายกเทศมนตรีโดยตรงไปใช้ สมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์จะเป็นการสร้างความรู้ให้กับประชาชนได้ ส่งเสริมบทบาทของประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น.....

จากผลการศึกษาของเพียงกมล มานะรัตน์ (2547: 1) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่องการเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2547 สรุปจากบทคัดย่อได้ความว่า การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตาม พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการเลือกตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ในหลายแง่มุม เช่น วิธีการเลือกตั้ง องค์การควบคุมการเลือกตั้ง ความเข้มงวดบังคับใช้ของกฎหมาย พบว่า การจัดตั้งองค์การหาเสียง วิธีการ ยุทธวิธี และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวคะแนน ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ โดยมีผลประโยชน์เป็นตัวเชื่อมทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกัน แต่ในอีกส่วนหนึ่งได้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครฯ หัวคะแนน และประชาชน ไม่ได้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทั้งสามฝ่ายมิได้มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใด ๆ ระหว่างกัน และกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกส่งผลให้กระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการรณรงค์หาเสียงเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่บวก และแง่ลบ คือ เกิดการปรับตัวด้านกลยุทธ์ / วิธีการหาเสียงที่ไม่สุจริตต่าง ๆ ให้แยบยลซับซ้อนมากขึ้นจนกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่วนในแง่บวก คือเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลที่มิน โยบายได้เข้าไปมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงในฐานะส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งควบคู่ไปกับการใช้กลยุทธ์การหาเสียงด้วยวิธีเดิม ๆ

จากผลการศึกษาของ ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม (2552: ง) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและ

องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า(1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวม งานสังคม หรือช่วยงานตามหมู่บ้าน งานศาสนพิธี เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุน ขั้นตอนระหว่างการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองมีกระบวนการณรงค์หาเสียง โดยการพูดคุยกันในหมู่ญาติ พี่ น้อง หรือเพื่อนก่อน แล้วจึงพูดคุยเป็นวงกว้างขึ้น ขั้นตอนระหว่างการดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นใช้อำนาจกำหนดนโยบาย ตลอดจนทบทวน แก้ไขเพิ่มเติมนโยบายต่างๆ พัฒนาท้องถิ่นให้ตรงตามที่ค้นหาเสียง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้สนับสนุน และขั้นตอนเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ คือการติดต่อประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาผู้สนับสนุนใหม่จากการออกงานชุมชนหมู่บ้านที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือญาติ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือญาตินักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อน เป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์ เป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์ เป็นทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะผู้อุปถัมภ์เป็น รัฐมนตรี นักการเมืองระดับประเทศ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัด ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์เป็นปัจจัยที่สนับสนุนนักการเมืองโดยการรักษารฐานคะแนนในพื้นที่ ตามหมู่บ้านหรือกลุ่มบ้าน และปัจจัยด้านเงินทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากครอบครัว หรือผู้ให้การอุปถัมภ์

จากผลการศึกษาของ ฌ็องส์ พิชชา บุญมา(2551:ง) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่องผู้นำสตรีกับบทบาททางการเมือง : กรณีศึกษาในเขตอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ทำให้ผู้นำสตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ การตัดสินใจด้วยตนเองการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ส่วนปัจจัยภายนอก คือความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์บ้านเมือง (2) บทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้นำสตรีที่สำคัญที่สุด คือการตระหนักในบทบาททาง

การเมืองชั้นพื้นฐาน ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและการร่วมรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เกิดจากปัจจัยในที่สำคัญ คือ จากสมาชิกในครอบครัว ขเพื่อนบ้าน และเกิดจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ สถานการณ์บ้านเมืองและการยึดติดเรื่องค่านิยมด้านเพศในอดีต (4) แนวทางการแก้ไข ข ได้แก่ การที่ผู้นำสตรีต้องใช้หลักความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาตามกระบวนการภายใต้หลักของเหตุผล ส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรี คือ ให้เป็นผู้ที่เฝ้าหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอและมีใจมุ่งมั่นต่อบทบาทที่กระทำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการค้นคว้าศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี “กลุ่มการเมืองท้องถิ่น” ในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ตครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิโดยใช้แบบสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือเอกสารต่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรวิจัยและตัวอย่างวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย
5. การนำเสนอผลการวิจัย

1. ประชากรวิจัยและตัวอย่างวิจัย

1.1 ประชากรวิจัย (Population) หรือ “หน่วยในการศึกษา” คือ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรน โดยเป็นบุคคลซึ่งเป็นชนชั้นนำของกลุ่มต่างๆในพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน

1.2 กลุ่มตัวอย่างวิจัย ได้แก่ ประชากรวิจัยที่เป็นชนชั้นนำ และเป็นสมาชิกของกลุ่มธุรกิจในชุมชนเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือวิธีการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมายแบบแบ่งช่วง (Stratified Purposive Sampling) โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

- 1.2.1 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 1.2.2 ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 1.2.3 กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ
- 1.2.4 กลุ่มผู้นำชุมชน
- 1.2.5 กลุ่มสื่อมวลชน
- 1.2.6 กลุ่มชมรมรักษะกะตะกะรน

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างวิจัยที่คัดเลือกสำหรับการวิจัย

ลำดับ	กลุ่มตัวอย่างวิจัย	จำนวน(คน)
กลุ่ม 1	ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมือง	3
กลุ่ม 2	ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและประกอบกิจการธุรกิจ	5
กลุ่ม 3	กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ	5
กลุ่ม 4	กลุ่มผู้นำชุมชน	5
กลุ่ม 5	กลุ่มสื่อมวลชน	5
กลุ่ม 6	กลุ่มชมรมรักยะตะ-กะรน	5

1.3 เอกสารทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลการเลือกตั้ง งานวิจัยวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องในหัวเรื่องเดียวกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ไม่มีโครงสร้างโดย เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) อีกทั้ง เอกสารทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และ เครื่องมือบันทึกข้อมูลคือ เครื่องเล่นและบันทึกเทปพร้อมม้วนตลับเทปที่วางข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์

เป้าหมายของการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือเชิงลึก (In- dept interview) และอาจจะมีการสัมภาษณ์แบบตรงประเด็น (focused interview) ร่วมด้วย โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างวิจัยที่สุ่มแบบเจาะจงไว้ คือกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นและประกอบกิจการธุรกิจจำนวน 5 คน, กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมืองจำนวน 3 คน, กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพจำนวน 5 คน, กลุ่มสื่อมวลชนจำนวน 5 คน, กลุ่มชมรมรักยะตะ-กะรนจำนวน 5 คน

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

ทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่านคือ

1. รศ.ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์สำนักวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวัฒนธรรมศึกษา ตำแหน่งผู้ประสานงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้อำนวยการกองช่างระดับ 8 นายพีรเสริฐ ทิชนพงษ์ เทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

2.1.1 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัยซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่นของ “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” และผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองภายในกลุ่ม

2.1.2 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัย ที่เป็นกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ, กลุ่มผู้นำชุมชน, กลุ่มสื่อมวลชน, กลุ่มชมรมรักษะตะกะรน

แต่ละกลุ่มตัวอย่างจะใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันทั้งหมด

2.2 วิธีการและขั้นตอนในการสัมภาษณ์

2.2.1 วิธีการ

1) ผู้สัมภาษณ์คือตัวผู้วิจัยเองจะสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ไม่มีโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (dept interview) และการสัมภาษณ์แบบตรงประเด็น (focused interview)

2) การสัมภาษณ์อาจจะทำการสัมภาษณ์ครั้งละหนึ่งคนหรือเป็นรายกลุ่มตัวอย่างวิจัยครั้งละสามคนขึ้นไป

3) การสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะการพูดคุยแสดงความคิดเห็นโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ที่มีหัวข้อสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เป็นหลักเกณฑ์ในการพูดคุยสัมภาษณ์

4) ผู้สัมภาษณ์ใช้เครื่องเล่นและบันทึกเทปเป็นตัวบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์

5) กลุ่มตัวอย่างวิจัยและตัวอย่างวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัยกลุ่มเดียวกันอาจเข้าร่วมให้การสัมภาษณ์ในคราวเดียวกันได้

6) ผู้สัมภาษณ์จะทำการถอดข้อมูลสัมภาษณ์จากเทปบันทึกข้อมูลแล้วถ่ายทอดลงในวิทยานิพนธ์โดยการเขียนพรรณนา

7) อาจมีผู้ให้การสัมภาษณ์แบบไม่จำเพาะเจาะจงเข้าร่วมให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ด้วย

2.2.2 ขั้นตอน

- 1) ผู้สัมภาษณ์นำหนังสือขอลงเก็บข้อมูลการวิจัยจากสาขารัฐศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แจกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขอความร่วมมือ
- 2) ผู้สัมภาษณ์คือตัวผู้วิจัยเองติดต่อตกลงนัดวันเวลาสถานที่ที่จะสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์โดยจะเริ่มการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม 2552 - วันที่ 31 พฤษภาคม 2552
- 3) เริ่มทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล สถานที่วันเวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมและโอกาส

ตารางที่ 3.2 รายชื่อบุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์ (ตั้งแต่วันที่ 8มกราคม 2552-วันที่ 31 พฤษภาคม 2552)

ชื่อ	สถานะทางการเมือง	สถานะประกอบการธุรกิจ
1.นายทวี ทองแถม	นายกเทศมนตรีตำบลกะรน	ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ธุรกิจที่พัก,อาคารพาณิชย์,ค้าที่ดิน
2.นายอิทธิพร สังข์แก้ว	รอง นายกเทศมนตรีตำบลกะรน	ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองและธุรกิจ ที่พัก,ห้องเช่า,ค้าที่ดิน,ร้านอาหาร
3.นายสมปอง ดาบเพชร	รอง นายกเทศมนตรีตำบลกะรน	ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง และธุรกิจ ที่พัก,รับเหมาก่อสร้าง,ค้าที่ดิน
4.นายภูธร อุดมกิจวิบูลย์	ที่ปรึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่น	บริษัทรับเหมาก่อสร้าง,ค้าที่ดิน
5.นายปิ่นฉัตร ยอดแก้ว	เลขานายกเทศมนตรีตำบลกะรน	สื่อมวลชน,ทนายความ,ธุรกิจที่พัก, ค้าที่ดิน,
6.นายมนัส เย็นจิต	อดีตประธานสภาเทศบาล	กลุ่มร่วมชายหาด,ห้องเช่า,สปาชายหาด สมาชิกชมรมรักษะกะตะ-กะรน
7.นายพรชัย ใฝ่งาม	สมาชิกสภาเทศบาล	ห้องเช่า,รถแท็กซี่,รถเช่า,กลุ่มร่วม สมาชิกชมรมรักษะกะตะ-กะรน
8.น.ส.สมศรี สุวิทย์	อดีตสมาชิกสภาเทศบาล	ผู้แทนชุมชน,ร้านอาหาร,ที่พักห้องเช่า, ,ร้านค้าสะดวกซื้อ,รถเช่า,ฟิตเนส
9.นางจารุวรรณ วีระการ	อดีตสมาชิกสภาเทศบาล	ผู้แทนชุมชน
10.นายอรรถการ ฐานวิเศษ	อดีตสมาชิกสภาเทศบาล	ผู้แทนชุมชน รับเหมาก่อสร้าง,ที่พัก ห้องเช่า,เรื่อนาเที่ยว,รถเช่า
11.นายไพโรจน์ สังข์แก้ว	สมาชิกสภาเทศบาล	ที่พัก,รถเช่า,ค้าที่ดิน,ร้านอาหาร สมาชิกชมรมรักษะกะตะ-กะรน
12.นายอนุรักษ์ แยมคล้าย	สมาชิกสภาเทศบาล	สื่อมวลชน, โรงแรมที่พักบังกะโล, รถแท็กซี่,ร้านค้าสะดวกซื้อ,รถเช่า สมาชิกชมรมรักษะกะตะ-กะรน
13.นายมีชัย นาวัน	สมาชิกสภาเทศบาล	สื่อมวลชน, โรงแรมที่พักบังกะโล, รถแท็กซี่,ร้านค้าสะดวกซื้อ,รถเช่า สมาชิกชมรมรักษะกะตะ-กะรน
14.นายเสถียรวุฒิ ธรรมวัฒน์	สมาชิกสภาเทศบาล	ที่พักบังกะโล,เรือเจ็ทสกี,ร่วมชายหาด รถแท็กซี่,ร้านค้าสะดวกซื้อ,รถเช่า
15.นายคะเน ชูลักษณ์	สมาชิกสภาเทศบาล	โรงแรมที่พักบังกะโล,ร้านอาหาร รถแท็กซี่,ร้านค้าสะดวกซื้อ,รถเช่า

16. นายจรูญ ศรีสวัสดิ์	สมาชิกสภาเทศบาล	โรงแรมที่พักบังกะโล, รถแท็กซี่, ร้านค้าสะดวกซื้อ, รถเช่า สมาชิกชมรมรักษักระตะ-กระรน
17. นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย	ประธานองค์กรชุมชน	โรงแรมที่พักบังกะโล, รถแท็กซี่, ร้านค้าสะดวกซื้อ, รถเช่า สมาชิกชมรมรักษักระตะ-กระรน
18. นายวรวัฒน์ สงวนนาม	อดีตสมาชิกสภาเทศบาล	โรงแรมที่พักบังกะโล, รถแท็กซี่, ร้านค้าสะดวกซื้อ, รถเช่า, สมาชิกชมรมรักษักระตะ-กระรน
19. ประสาน ตันตินิธรรม	อดีตครูการศึกษาออกโรงเรียน	ล้อมวลชน, ประกันชีวิต, ร้านค้า
20. นายเชาวนิตย์ จินดาพล	อดีตครูการศึกษาออกโรงเรียน	ล้อมวลชน, ห้องพัก, ธุรกิจเกษตร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

3.1 เก็บข้อมูลปฐมภูมิ

3.1.1 ให้ได้ครอบคลุมมากที่สุด โดยเริ่มทำการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม 2552 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2552 โดยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามแผนที่วางไว้โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกได้แก่

- 1) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 2) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 3) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน
- 4) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ
- 5) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มล้อมวลชน
- 6) กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มชมรมรักษักระตะกระรน

3.2 เก็บข้อมูลทุติยภูมิ

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการวิจัยเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) หนังสือราชการ หนังสือ วารสาร ผลงานวิจัย สิ่งพิมพ์แผ่นพับของเทศบาลและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต www.hu.ac.th/academic/article/MK/Business%20community.html, เว็บไซต์กรมส่งเสริมและปกครองท้องถิ่น, เว็บไซต์จังหวัดภูเก็ต, เว็บไซต์ กพ, www.stou.ac.th, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
2. แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/กลุ่มผลประโยชน์
3. แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
6. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ
7. แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
8. ประวัติความเป็นมาของการปกครองรูปแบบเทศบาล, ประวัติความเป็นมาของ

จังหวัดภูเก็ตและประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ข้อมูลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2551

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “ท้องถิ่นก้าวหน้า” ในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ อิงกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 2) ศึกษาปัจจัยการสร้างฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามคำถาม ที่ตั้งไว้ในแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างตามภาคผนวก

4.1 ขั้นตอนในการวิเคราะห์

4.1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ซึ่งบันทึกไว้ในตลับเทป มาถอดความเป็นภาษาเขียนลงในกระดาษบันทึก

4.1.2 นำข้อมูลที่ทำการถอดความแล้ว กลับกรองเรียบเรียงลงในงานวิจัยบทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

4.1.3 สรุปข้อมูลของแต่ละกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

4.1.4 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้หลักการทางตรรกศาสตร์คือ ประเมินว่าด้วยการคิดหาเหตุผล โดยนำคำสัมภาษณ์ที่ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมาตีกรตรองวิเคราะห์ร่วมประกอบกับแนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 ของงานวิจัย ซึ่งเป็นต้นแบบและเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้เช่น ระบบอุปถัมภ์, ระบบเครือญาติ, กลุ่มและกลุ่มผลประโยชน์, การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์, แนวคิดการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเรียบเรียงโดยใช้การเขียนบรรยายเชิงพรรณนาเป็นขั้นตอนดังนี้

- ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์ จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษาของวัตถุประสงค์จุดประสงค์ของการวิจัยและพรรณนาข้อมูลในลักษณะบรรยาย
- ข้อมูลทุติยภูมิ จะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารราชการ ข้อมูลการเลือกตั้ง ประวัติ ความเป็นมาของจังหวัดภูเก็ต และเทศบาลตำบลกะรน หนังสือวารสารงานวิจัยวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์แผ่นพับต่าง ๆ และข้อมูลอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนแรกการจัดระเบียบข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล (Data Processing) จัดระเบียบข้อมูลโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมเรียบร้อยแล้ว มาจัดให้อยู่ในระเบียบ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากคำสัมภาษณ์และได้จากเอกสาร

ขั้นตอนที่สอง การตรวจสอบข้อมูล

เป็นการกระทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าเพียงพอแล้วหรือไม่และเป็นข้อมูลแท้จริงของการวิจัย

ขั้นตอนที่สาม การเตรียมเพื่อวิเคราะห์

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือการนำเทปบันทึกจากการสัมภาษณ์มาถอดคำ สัมภาษณ์ทั้งหมดโดยจำแนกลักษณะ ที่เหมือนกันและแตกต่างกันพร้อมทั้งอื่น ๆ นำมาตั้งประเด็นวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอิงกรอบแนวคิดในการวิจัย

- ข้อมูลจากเอกสาร ทำการตรวจสอบเอกสารมีความครบถ้วนสมบูรณ์และเห็นภาพรวมในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด

ขั้นตอนที่สี่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ระหว่างการเก็บข้อมูล ในลักษณะของการเขียนพรรณนา
- 2) วิเคราะห์หลังการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกและจัดระบบข้อมูลประเภทของปรากฏการณ์ ที่ได้มา

- การจัดจำแนกหมวดหมู่ ประเภทของปรากฏการณ์ตามแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง วิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย

- การจัดระบบข้อมูลตามแบบที่มีความสัมพันธ์กัน (Taxonomy) ที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อให้เข้าใจในความหลากหลาย ในความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูล

ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล มี 2 ขั้นตอน

โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย โดยแยกเป็นประเด็นของการรวบรวมข้อมูลจาก ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

2) ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่นไทยโดยแยกเป็นประเด็นของการรวบรวมข้อมูลจาก ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

4.2 วิธีการวิเคราะห์

4.2.1 นำสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของแต่ละกลุ่มตัวอย่างวิจัยโดยวิเคราะห์แยกเป็นข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2.2 นำสรุปข้อมูลรวมของทุกกลุ่มตัวอย่างวิจัยโดยวิเคราะห์แยกเป็นข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2.3 สรุปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้หลักการทางตรรกศาสตร์คือ ปรชญาว่าด้วยการคิดหาเหตุผล อ้างอิงแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ของงานวิจัยในครั้งนี้

5. การนำเสนอผลการวิจัย

ขั้นตอนการนำเสนอวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ในบทนี้เป็นการนำเสนอถึง การทำความเข้าใจกับสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ขอบเขตในการศึกษาวิธีการศึกษาตลอดจนการกำหนด ความหมายนิยามศัพท์ และชี้แจงลำดับขั้นตอนการนำเสนอวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอถึง กรอบ แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษารวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับ อำนาจการสร้างฐาน อำนาจทางการเมือง ซึ่งกรอบแนวความคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ได้แก่ กรอบแนวความคิดเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ระบบเครือญาติ เป็นต้น โดยจะทำการประมวลกรอบ แนวความคิดเหล่านี้มาทำการวิเคราะห์ในเบื้องต้นต่อเรื่องที่จะศึกษา

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย ศึกษาการสร้าง ฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่ม การเมืองท้องถิ่นตั้งแต่ประวัติความเป็นมา นโยบายของกลุ่มวิธีการและปัจจัยในการสร้างฐาน อำนาจ จุดมุ่งหมายทางการเมือง บทบาททางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้ง สมาชิกเทศบาลความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ปัจจัยและวิธีการในการสร้างฐานอำนาจ ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือบทวิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองถึง วิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจ ของกลุ่มธุรกิจในการเมืองท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลกระรอน จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยนำ ประเด็นการวิจัยมาอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย รวมถึงข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ปัจจัยฐานอำนาจ

1. ปัจจัยทางธุรกิจ

-ทุน

-ฐานะทางเศรษฐกิจ

-กิจการธุรกิจ

2. ปัจจัยทางสังคม

-เกียรติยศความเชื่อถือ

-ตำแหน่งการงาน

-สถานภาพทางการศึกษา

-วัยวุฒิ, เครือญาติ, ภูมิฐานะ

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ภูมิประเทศ

-พื้นที่เขตเศรษฐกิจ

-ทรัพยากรธรรมชาติมีมูลค่าสูง (กระบวนการ) →

วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

-ใช้เงินซื้อเสียง

-ใช้ผลประโยชน์ตอบแทน

-ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ

-ใช้อำนาจทางธุรกิจบังคับ

-ใช้การให้การศึกษาอบรม

-ใช้สื่อมวลชน

-ใช้ตัวแทนลงสมัครเลือกตั้ง

-ใช้ระบบอุปถัมภ์

-ใช้การบีบบังคับ

ฐานอำนาจทางการเมือง

1. การเป็นผู้แทนชุมชน
2. การเป็นผู้บริหารท้องถิ่น
3. การเป็นสมาชิกสภาเทศบาล
4. การเป็นสมาชิกสภา อบจ.
5. การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
6. การเป็นสมาชิกวุฒิสภา
7. การเป็นข้าราชการภายในท้องถิ่น
8. การมีกิจการธุรกิจในท้องถิ่น
9. การมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน
10. ฐานคะแนนเสียงทุกระดับ
11. ฐานการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (“กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า”) ในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถอธิบายนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ คือ ผลการวิเคราะห์วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นและผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นโดยอิงกรอบแนวคิดการวิจัย ใช้การเขียนบรรยายเชิงพรรณนาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่หนึ่ง

1. วิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

ผลการศึกษา พบวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลกระนวน 4 วิธีการด้วยกัน ดังนี้

1.1. การใช้ผลประโยชน์ตอบแทน (หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์)

โดยสามารถแบ่งการใช้ผลประโยชน์ตอบแทนได้ 2 แบบด้วยกันคือ ภายในองค์กรเทศบาลและภายนอกองค์กรเทศบาล

1.1.1 การใช้ผลประโยชน์ตอบแทนภายในองค์กรเทศบาล

1) การให้ได้รับความดีความชอบประจำปี ช่วงเดือนเมษายน-เดือนกันยายนและเดือนตุลาคม-เดือนมีนาคม แก่ข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการปฏิบัติงานราชการ เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการวางแผน งาน โครงการจัดสรรเงินงบประมาณของรัฐที่ได้จัดสรรเป็นโครงการงานตามแผนงานที่เกิดขึ้นมาจากการวางนโยบายของนักการเมือง เพื่อประโยชน์ในการขอสนับสนุนในด้านต่างๆหรือขอเงินหัวคิวหรือเงินเปอร์เซ็นต์จากผู้รับเหมาในแต่ละโครงการ หรือการทำสัญญาจ้างบริษัทของเครือญาติธุรกิจ ในเครือกลุ่มของตนเข้ารับงานจ้างกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นต้น เช่น กรณีของห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมกิจวิบูลย์การ โยธา ของนายภูธร อุดมกิจวิบูลย์ อดีตรองนายกเทศมนตรีปัจจุบันเป็นที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ซึ่งให้ลูกชายคือนายจรูญ อุดมกิจวิบูลย์ จดทะเบียนลงชื่อเป็นเจ้าของแทนนายภูธร

โดยได้อาศัยความรู้ด้านระเบียบกฎหมายทางราชการของข้าราชการส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือ
 ให้อำนาจให้ได้รับการตกลงทำสัญญาจ้าง และเข้าไปเป็นฐานอำนาจทางการเมือง เป็นฐานคะแนน
 เสียงการเลือกตั้งทั้งในแง่ของทุน,บุคคลและการประชาสัมพันธ์หาเสียงในการเลือกตั้งท้องถิ่นของ
 แต่ละสมัยแต่ละวาระแต่ข้อมูลเหล่านี้ไม่สามารถหาหลักฐานเป็นรูปธรรมเหมือนใบเสร็จรับ-
 จ่ายเงินทั่วไปได้ จะเป็นไปในลักษณะของข้อสัญญาทางน้ำใจต่อกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบ
 แทนซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ

2) การเปิดกรอบอัตราตำแหน่งความก้าวหน้าในทางราชการให้แก่
 ข้าราชการส่วนท้องถิ่นแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดี เชื่อถือ นับถือ เป็นบริวาร (ผู้รับอุปถัมภ์) ที่
 ทำงานตอบแทนผู้อุปถัมภ์คือตัวนักการเมืองท้องถิ่น ตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยการบริหารงาน
 บุคคลของเทศบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้สิทธิอำนาจผู้บริหารส่วนท้องถิ่นคือตัว
 นายกเทศมนตรีเป็นผู้พิจารณา ด้านการรับโอนย้ายของข้าราชการส่วนท้องถิ่นทั้งโอนย้ายออกและ
 โอนย้ายเข้ามาในองค์กร กรณีเช่นนี้ทำให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องตกเป็นหนี้บุญคุณของ
 นักการเมืองต้องเป็นบริวารผู้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองและต้องตอบแทนทดแทนแก่ผู้ให้ความ
 อุปถัมภ์คือนักการเมืองนั่นเอง

3) การมอบสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นทรัพยากรสมบัติของ
 ส่วนรวมแก่นักธุรกิจหรือประชาชนที่ผ่านการคัดสรรจากกลุ่มอาชีพที่ได้จัดตั้งขึ้นมา เพื่อใช้
 ประกอบอาชีพทำธุรกิจประกอบอาชีพต่างๆแลกเปลี่ยนกับการเป็นฐานอำนาจด้านคะแนนเสียง
 เลือกตั้ง และความศรัทธาเชื่อถือในตัวนักการเมือง ปรากฏดังคำสัมภาษณ์

สัมภาษณ์; คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกระนวน นายทวี ทองเข้ม นายกเทศมนตรี

นายอิทธิพร สังข์แก้วและนายสมปอง ดาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า

“ช่วงหาเสียงเลือกตั้งให้คำมั่นสัญญาอะไรไว้ก็ปฏิบัติตามที่ได้สัญญาไว้ที่สำคัญคือการ
 สร้างงานสร้างรายได้อาชีพให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นรายได้ที่แน่นอนและมีตลอดสามารถเลี้ยงดู
 ครอบครัวได้ โดยเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจใหญ่เช่น โรงแรม เพราะท้องถิ่นกระนวนเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกพื้นที่สาธารณะเช่นชายหาด จะจัดสรรแบ่งปันให้ประชาชนใน
 ท้องถิ่นประกอบอาชีพ แต่ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มๆที่ได้ตั้งไว้และเป็นผู้คนดั้งเดิมของพื้นที่ โดยใช้
 วิธีการมีส่วนร่วมของชาวบ้านฟังเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนของกลุ่มๆและส่วนใหญ่ถ้านับญาติ
 กันก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

สัมภาษณ์; นายวรวัฒน์ สงวนนาม ให้ความเห็นว่า

“เน้นการสร้างงานสร้างกลุ่มอาชีพ ทำให้ประชาชนมีงานทำมีรายได้แน่นอน ไม่ต้องออกนอกพื้นที่ภูมิลำเนาไปหางานทำ ใช้อำนาจที่ได้รับจากการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทน คอบแทนแก่ประชาชน ในพื้นที่ เช่นสวัสดิการต่างๆ โดยผ่านกลุ่มต่างๆ ให้ความรู้การทัศนศึกษาอบรมดูงาน เพิ่มพูนความรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ บางคราวกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มไม่ต้องใช้เงินลงทุนของตัวเองเลย เทศบาลออกให้หมดจากเงินรายได้ของเทศบาลผ่านงานพัฒนาชุมชน การซื้อเสียงโดย ใช้เงินไม่มีเลย

4) การลดหย่อนอัตราภาษีเรียกเก็บภาษีต่างๆที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บ โดยช่วยเหลือรอมชอมไม่คิดตามความเป็นจริงหรือสมยอมช่วยปกปิดความจริง เช่นภาษีโรงเรือน ธุรกิจห้องพักโรงแรมต่างๆ ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บ เพื่ออาศัยคะแนนเสียงของพนักงานโรงแรมเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งพนักงานโรงแรม ต้องย้ายชื่อเข้าอยู่ในทะเบียนบ้านเลขที่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งให้นักการเมืองท้องถิ่น

5) การจัดซื้อจัดจ้าง อุปกรณ์ต่างๆเช่นวัสดุก่อสร้าง, วัสดุไฟฟ้า, วัสดุสำนักงาน, วัสดุการเกษตรจะคัดเลือกร้านหรือผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ เพื่อให้เป็นหนี้บุญคุณกับนักการเมืองจะได้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองด้านคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือทุนสนับสนุน

6) การเปิดกรอบอัตราค่าจ้างตำแหน่งลูกจ้างและพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ใช่ตำแหน่งข้าราชการ เพื่อให้ญาติเครือญาติเข้าทำงานในองค์กร เพราะการสอบแข่งขันในตำแหน่งลูกจ้างหรือพนักงานจ้างนั้นเป็นการสอบภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ญาติเครือญาติหรือประชาชนในพื้นที่มีงานทำ เกิดเป็นหนี้บุญคุณทำให้ต้องตอบแทนนักการเมืองและบรรณาการเพื่อความก้าวหน้าทางด้านการงาน แต่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลกะรนประชาชนไม่ค่อยยินดีเข้าทำงานในองค์กรของรัฐหรือเทศบาลสักเท่าไร เนื่องจากมีรายได้เป็นกอบเป็นกำจากการประกอบอาชีพประกอบการธุรกิจอื่นๆในพื้นที่ซึ่งมีลูกค้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีรายได้ที่สูงกว่าอาชีพงานของรัฐราชการมาก จะมีก็แต่บุตรหลานเครือญาติที่จบการศึกษาใหม่แล้วไม่ถนัดกับการประกอบอาชีพธุรกิจบริการกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือทำงานสองอย่างควบคู่กันไป **จากการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน นายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรี ร่วมกับนายอิทธิพร สังข์แก้ว และนายสมปอง ดาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็น**

“ส่วนใหญ่ถ้านับญาติกัน ก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

7) การเฝ้าระวังความสะอาดในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ เช่นการขออนุญาตก่อสร้าง, การตรวจแบบก่อสร้าง, การตรวจสภาพสิ่งก่อสร้างอาคาร, บ้าน, ที่พัก, โรงแรมต่างๆเป็นการสร้างบารมีหรือภาระหนี้บุญคุณให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับความสะอาด จะได้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองในการเลือกตั้งสมัยต่อไป **จากการสัมภาษณ์ นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ผู้นำชุมชนและประธานองค์กรชุมชนให้ความเห็นว่า**

“เรื่องการใช้เงินซื้อเสียงไม่มีแน่นอน ช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านตลอด”

8) การเปิดทะเบียนบ้านเลขที่ ของบ้านพักข้าราชการหรือของพนักงานลูกจ้างเพื่อเป็นทะเบียนบ้านกลางสำหรับไว้โอนย้ายชื่อประชาชนประชากรเข้ามาอยู่ เพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองด้านคะแนนเสียงเลือกตั้ง และด้านมวลชนจัดตั้งเพื่อต่อรองเรื่องราวต่างๆ

1.1.2 การใช้ผลประโยชน์ตอบแทนภายนอกองค์กรเทศบาล (รวมทั้งขณะที่ยังไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่ง)

1) การให้ความอนุเคราะห์เรื่องต่างๆ เช่น งานมงคลและอวมงคล อันซึ่งเป็นกิจกรรมของผู้คนประชาชนในชุมชนเขตเทศบาล เกี่ยวกับทุนในการดำเนินงาน กรณีเจ้าภาพหรือเจ้าของงานมีทุนไม่เพียงพอหรือขาดเงินทุน ยวดยานพาหนะ ในกรณีที่ได้รับการดำรงตำแหน่งเข้าบริหารองค์กรเทศบาลแล้วจะใช้อำนาจหน้าที่ในการบริการประชาชนด้านต่างๆอย่างเต็มที่ **จากการสัมภาษณ์ นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ผู้นำชุมชนและประธานองค์กรชุมชนให้ความเห็นว่า**

“เรื่องการใช้เงินซื้อเสียงไม่มีแน่นอน ช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านตลอด”

จากการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกระนวน นายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรี ร่วมกับนายอิทธิพร สังข์แก้ว และนายสมปอง ดาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า

“ส่วนใหญ่ถ้านับญาติกัน ก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

2) การอำนวยความสะดวก บริการ แก่นักการเมืองระดับต่างๆที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่อาจเป็นการหาเสียงสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เช่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้ามอบของเครื่องใช้แก่ผู้ประสบภัยเช่นกรณีของการเกิดพิบัติภัยทางธรรมชาติแผ่นดินไหว และแตกแยกได้ทะเล ก่อให้เกิดคลื่นสึนามิ การช่วยเหลือเป็นตัวเชื่อมกับองค์กรต่างๆที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ตรงจุดนี้ โดยเป็นการผ่านทางผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชนหรือคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่ง

นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตส่วนมากแล้วจะรู้จักกันในฐานะเพื่อน หรือเกี่ยวดองกันทางสายสัมพันธ์เครือญาติอาจจะเป็น โดยทางตรงหรือโดยอ้อม

3) การให้ความอนุเคราะห์ด้านต่างๆแก่สถานศึกษาและวัดวาอารามซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนประชาชน ในพื้นที่เช่น ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน อุปกรณ์ทางการศึกษา การเป็นกรรมการจัดงานหาปัจจัยบำรุงวัด

4) การใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือเกียรติยศค่าประกันตัวบุคคล ในพื้นที่ที่ต้องคดีความตามกฎหมาย หรือค่าประกันความเชื่อถือบุคคลกับการตกลงซื้อขายที่ดินในพื้นที่

1.2 การใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ

จากสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย การช่วยญาติทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโตจะได้พึ่งพาอาศัยในภายหลังถือว่าเป็นการอุปถัมภ์อย่างหนึ่งที่ยังระบบความสัมพันธ์เครือญาติ (kinship relation system) ช่วงหาเสียงเลือกตั้งญาติจะเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างมาก ในการช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ยิ่งมีญาติมากเท่าไรจะเป็นผลดีผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ในช่วงหาเสียงของการลงสมัครรับเลือกตั้ง ประชากรในพื้นที่กะตะ-กะรน ส่วนใหญ่เป็นประชาชนคนดั้งเดิมซึ่งเป็นเครือญาติที่ออกเอาเหล่ากอใกล้ชิดกัน คนในถิ่นจะมีอิทธิพลอำนาจในการต่อรองเรื่องราวต่างๆได้มากกว่าประชาชนที่ไม่ใช่คนดั้งเดิมในพื้นที่ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเป็นคนดั้งเดิม โดยเฉพาะนายทวิทองเข้ม มีเครือญาติที่เป็นฐานอำนาจทางการเมืองมากพอสมควร

จากการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน นายทวิ ทองเข้ม นายกเทศมนตรี ร่วมกับ นายอิทธิพร สังข์แก้ว และนายสมปอง คาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า

“ส่วนใหญ่ด้านับญาติกัน ก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

กลุ่มต่างๆในชุมชนโดยส่วนมากจะเกี่ยวดองเป็นญาติกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งและในบุคคลหนึ่งอาจเป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่มซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น ซึ่งจะประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจที่ไม่ผิดกฎหมายและผิดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิกได้ ยกตัวอย่างเช่นภายในกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเองก็เป็นเครือญาติกัน

อย่างนายอิทธิพร สังข์แก้วรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกะรนกับนายไพโรจน์ สังข์แก้วสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน เห็นได้ชัดจากการที่มีนามสกุลเหมือนกันมาจากตระกูลเดียวกัน และกลุ่มอาชีพธุรกิจหลายกลุ่มก็มีคนตระกูลสังข์แก้วเป็นสมาชิกอยู่โดยสามารถสืบค้นข้อมูลได้จากรายชื่อสมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ จากกองสวัสดิการสังคมเทศบาลตำบลกะรน

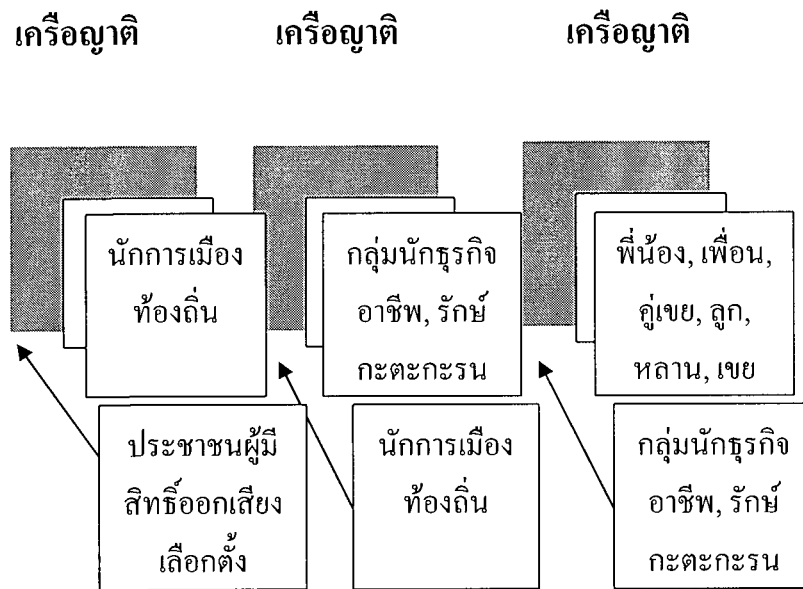
และจากนั้นนายอิทธิพร สังข์แก้ว ยังเป็นเครือข่ายทางภรรยา กับนายภูธร อุดมกิจ วิทยุย์ตำแหน่งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีหรือเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “คู่เขย” ไม่ได้เป็นเครือข่ายโดยตรงทางสายตระกูลหรือสกุลสายเดี่ยวทางพ่อแม่แต่ข้องเกี่ยวพันกันทางภรรยา สมาชิกกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าคนอื่นที่ไม่ได้มาจากสกุลเดียวกันหรือสายเดี่ยวแต่มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวของทางบุตร ลูก หลาน หลาน เหลน มีความสัมพันธ์เป็นสายแยกออกไปเป็นการนับญาติกัน โดยการแต่งงานของญาติระหว่างญาติ ทั้งสองฝ่ายซึ่งไม่ใช่การนับญาติแบบสายเดี่ยวทางพ่อแม่ และบุคคลที่กล่าวมายังนับเป็นญาติกันกับนายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรีรวมทั้งความเป็นเพื่อนและกลุ่มเพื่อนส่งผลไปถึงการเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ สำหรับการช่วยเหลือเอื้ออำนวยในเรื่องต่างๆต่อกัน ทั้งแง่ธุรกิจผลประโยชน์ และฐานะคะแนนเสียงฐานอำนาจในการเลือกตั้ง รวมถึงการไม่มีคู่แข่งทางการเมืองในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน แต่ความเป็นญาติกันในเขตพื้นที่กะตะ-กะรน จากการสัมภาษณ์ นายอิทธิพร สังข์แก้ว รองนายกเทศมนตรีให้ความเห็นว่าความเป็นญาติของคนในชุมชนเริ่มขึ้นมานานแล้วแต่ครั้งสมัยริเริ่มการอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชนการต่อต้านการบุกรุกที่สาธารณะจากนายทุนนอกพื้นที่ บุคคลที่เป็นผู้นำและกลุ่มจะได้รับการยอมรับจากประชาชนเปรียบได้กับญาติผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสของชุมชน สามารถปกป้องคุ้มครองให้ผู้ที่เป็ญาติหรือประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งในพื้นที่กะตะ-กะรนยังนับถือยึดถือสิ่งนี้อยู่คือความอาวุโสและความเป็นผู้นำที่แก้ปัญหาได้ ที่สำคัญคือสิ่งที่ยังคงอยู่สามารถมองเห็นจากปรากฏการณ์เหตุการณ์ที่ผ่านมาและสามารถดำรงคงอยู่ต่อไปได้ ให้เห็นเป็นรูปธรรมเด่นชัดคือสภาพความเป็นธรรมชาติในพื้นที่สาธารณะของชุมชนเขตเทศบาลตำบลกะรน ดังนั้นนายทวี ทองแถมและกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า จึงใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งจะเห็นได้ **จากการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน นายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรี ร่วมกับนายอิทธิพร สังข์แก้ว และนายสมปอง ดาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า**

“ช่วงหาเสียงเลือกตั้งให้คำมั่นสัญญาอะไรไว้ก็ปฏิบัติตามที่ได้สัญญาไว้ที่สำคัญคือการสร้างงานสร้างรายได้อาชีพให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นรายได้ที่แน่นอนและมีตลอดสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ โดยเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจใหญ่เช่น โรงแรม เพราะท้องถิ่นกะรนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกพื้นที่สาธารณะเช่นชายหาด จะจัดสรรแบ่งปันให้ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพ แต่ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มฯที่ได้ตั้งไว้และเป็นผู้คนดั้งเดิมของพื้นที่ โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมของชาวบ้านฟังเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนของกลุ่มฯและส่วนใหญ่ถ้านับญาติกันก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

จากการสัมภาษณ์ นายเสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“การสร้างงานสร้างอาชีพให้เป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่จะคุยง่ายเพราะเป็นญาติกันไม่ห่างกันเกินไป เมื่อเป็นกลุ่มแล้ว มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ภาครัฐ มีหน่วยงานเทศบาลงานพัฒนาชุมชนเป็นตัวประสาน”

และจากคำสัมภาษณ์การใช้วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองโดยใช้ความสัมพันธ์เครือญาติสามารถมองเห็นถึงความซับซ้อนทางสถานะในสังคมของพื้นที่เทศบาลตำบลกะรนได้ดังแผนภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การซับซ้อนทางสถานะของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลกะรน

1.3. การใช้วิธีการให้การศึกษาอบรม

การใช้การศึกษาอบรมได้ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มธุรกิจอาชีพต่าง ๆ ได้รับความรู้ ทักษะศึกษาดูงานท่องเที่ยวเพื่อนำตัวอย่างไปพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยวิธีการกำหนดนโยบายให้เกิดโครงการจากงบประมาณของรัฐ เช่น โครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาลและลูกจ้างกลุ่มอาชีพธุรกิจต่างๆและคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกะรน โดยเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ผ่านงานพัฒนาชุมชน,งานสาธารณสุขชุมชน เป็นหลัก บางครั้งได้รับความอนุเคราะห์จากเครือธุรกิจโรงแรมในเขตพื้นที่ ที่นักการเมืองดำรงตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อยู่ ในช่วงการอบรมหรือศึกษาดูงานจะกระตุ้นประชาชนโดยสอดแทรกผลงานที่เกิดขึ้นและผลตอบแทนที่ประชาชนจะได้รับของคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลอยู่เสมอ ซึ่งการเดินทาง

ไปทัศนศึกษาดูงานนับว่าเป็นผลดีสำหรับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเสมือนการเปิดมุมมองทางความคิดและการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น นำมาสู่การประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น การประกอบอาชีพ การพัฒนาด้านการบริการและการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นส่วนสำคัญที่คณะผู้บริหารจะได้นำมาสู่การผลักดัน โครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ เป็นไปอย่างมีมาตรฐานเพิ่มขึ้นสามารถมองเห็นได้ **จากการสัมภาษณ์ นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ผู้นำชุมชนและประธานองค์กรชุมชนให้ความเห็น**

“ใช้วิธีการให้การศึกษอบรมเป็นเบื้องต้น แล้วย่างงานสร้างอาชีพเป็นผลประโยชน์ตอบแทนแก่ประชาชนทำให้มีรายได้ที่แน่นอน มีสิ่งจะวางใจในคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชน ส่วนเรื่องการเงินซื้อเสียงไม่มีแน่นอน ช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านตลอด”

จากการสัมภาษณ์ นายเสถียรวุฒิ ธรรมวัฒน์ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็น

“การสร้างงานสร้างอาชีพให้เป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่จะคุยง่ายเพราะเป็นญาติกันไม่ห่างกันเกินไป เมื่อเป็นกลุ่มแล้ว มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ภาครัฐ มีหน่วยงานเทศบาลงานพัฒนาชุมชนเป็นตัวประสาน”

จากการสัมภาษณ์ น.ส.สมศรี สุวิทย์ และนางจรรุวรรณ วีระการ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลให้ความเห็น

“นำวิธีการมีส่วนร่วมมาใช้ผ่านกลุ่มอาชีพธุรกิจต่าง ๆ ตามเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มในชุมชนคือให้ประชาชนมีงานทำมีอาชีพมีรายได้ที่แน่นอน มีความปลอดภัยในชีวิต เน้นประชาชนคนดั้งเดิมของพื้นที่เป็นเบื้องต้น ให้ความรู้การศึกษาอบรมต่างๆเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพส่วนการเงินซื้อเสียง ใช้อำนาจบีบบังคับไม่มีไม่เคยเห็น”

สัมภาษณ์; นายปณัฒธร ยอดแก้ว ให้ความเห็น

“มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างลงตัวสร้างรายได้ทั่วถึงอีกทั้งให้ความรู้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้มีขีดความสามารถเพิ่มสูงขึ้น สามารถแปลงนโยบายตอนช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ให้เป็นรูปธรรมสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมก็คือกลุ่มต่างๆที่จัดตั้งขึ้นมา สำหรับการซื้อเสียงด้วยเงินไม่มีเลยใช้สื่อมวลชนโฆษณาไม่เห็น”

สัมภาษณ์; นายอนุรักษ์ แย้มคล้าย ให้ความเห็นว่า

“การใช้สื่อมวลชน นักข่าวหาเสียงในท้องถิ่นกะตะกะรณนี้ไม่เคยใช้ กลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้ารัฐสภาจะใช้กลุ่มต่างๆที่ได้จัดตั้งไว้นั้นละหาเสียงเป็นฐานอำนาจ เมื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทำให้มีงานทำมีรายได้ตลอด ประชาชนก็ยอมรับไม่ต้องใช้เงินซื้อเสียงเลย”

สัมภาษณ์; นายมีชัย นาวัน ให้ความเห็นว่า

“เป็นการใช้มวลชน กลุ่มคนเป็นฐานอำนาจ โดยการสร้างงานอาชีพแล้วก่อร่างเป็นกลุ่มๆมีระบบการบริหารกลุ่มแบบเชิงธรรมชาติอิงระเบียบกฎหมาย เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มและรับผลประโยชน์จากการให้สวัสดิการของรัฐเช่นทุน การได้รับการศึกษาอบรมต่างๆ”

สัมภาษณ์; นายประสาน ตันตินิธิธรรม ให้ความเห็นว่า

“ใช้กลุ่มคน กลุ่มอาชีพธุรกิจในพื้นที่ท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจโดยสร้างกลุ่มที่เกิดจากการสร้างงานสร้างรายได้ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น แล้วให้ความรู้จากภาครัฐ”

สัมภาษณ์; นายเชาวนิศย์ จินดาพล ให้ความเห็นว่า

“น่าจะเป็นการสร้างงานรายได้ให้กับประชาชนและให้ความรู้การศึกษาอบรมต่อยอดแล้วสร้างกลุ่มตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาเพื่อความเข้มแข็งในการต่อรองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ”

1.4 การใช้ระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเคยมีไพร่ มีทาสมาก่อนทำให้สภาพของคนที่มิฐานะยากจนและด้อยโอกาสมักแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวย ส่วนหนึ่งคือนักการเมืองที่สมัครลงรับเลือกตั้ง จึงใช้วิธีการให้การอุปการะในด้านต่างๆ เช่น เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือตายญาติก็จะไปขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีฐานะดีกว่าตน เมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือที่เรียกว่าอยู่ในความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้ เป็นการตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับการอุปถัมภ์มาแต่เก่าก่อน

ในระบบอุปถัมภ์ผู้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะที่ให้บริการและความช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างสะดวกสบาย ผู้ที่รับบริการและความช่วยเหลือนี้อาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน ความช่วยเหลือด้านต่างๆ อาจมีความจำเป็นมากสำหรับความอยู่รอดของตนและครอบครัว การรับบริการและความช่วยเหลือโดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่จะสร้างหนี้ทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นที่เริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลขึ้น จนในที่สุดชาวบ้านต้องตกอยู่

ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ เราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายจะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวังจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง กรณีระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่เทศบาลตำบลกะหรนถ้ามองจากอดีตดั้งเดิม จะเป็นระบบอุปถัมภ์ในเครือญาติขึ้นมาก่อน ดังประวัติความเป็นมาของชุมชนกะตะกะรน ที่ว่าในอดีตสมัยโบราณยุคของบรรพบุรุษความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนเป็นการเอื้ออาทรต่างพึ่งพาอาศัยอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ดังเช่น ผลิตผลตามเรือสวนไร่นา แค่อะเอียดปากขอหรือนำไปใช้กินก่อนก็ไม่มีใครๆหวงกัน การเลี้ยงสัตว์เช่นวัวควายก็มีการขอการยกลูกสัตว์ให้ตั้งแต่อยู่ในท้องแม่พันธุ์ เป็นสังคมที่มีสัจจะวาจาต่อกัน จนถึงปัจจุบันนี้การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของนายทวี ทองเข้ม ตั้งแต่เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาลตำบลกะหรน จนถึงปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกะหรน มีฐานเสียงหรือผู้สนับสนุนด้านคะแนนเสียงสำคัญผ่านทางระบบเครือญาติเป็นหลักแล้วเชื่อมโยงไปถึงชมรมรักษ์กะตะกะรนที่นายทวี มีส่วนร่วมมือในการก่อร่างจัดตั้งขึ้นมา นายทวีได้สร้างระบบอุปถัมภ์ที่ชอบธรรมได้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยทรัพยากรการบริหารของสภาเทศบาลกะหรนจนถึงเทศบาลตำบลกะหรน เช่นการจัดสรรงบประมาณ โครงการกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเป็นต้น การใช้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานบริหารงบประมาณให้กับชุมชน ส่งผลมาถึงปัจจุบันนายทวี ทองเข้ม ไม่มีคู่แข่งทางการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะหรนเห็นได้ชัดเจนจากข้อมูลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดภูเก็ต

จากการสัมภาษณ์ นายอนุรักษ์ แย้มคล้าย สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็น

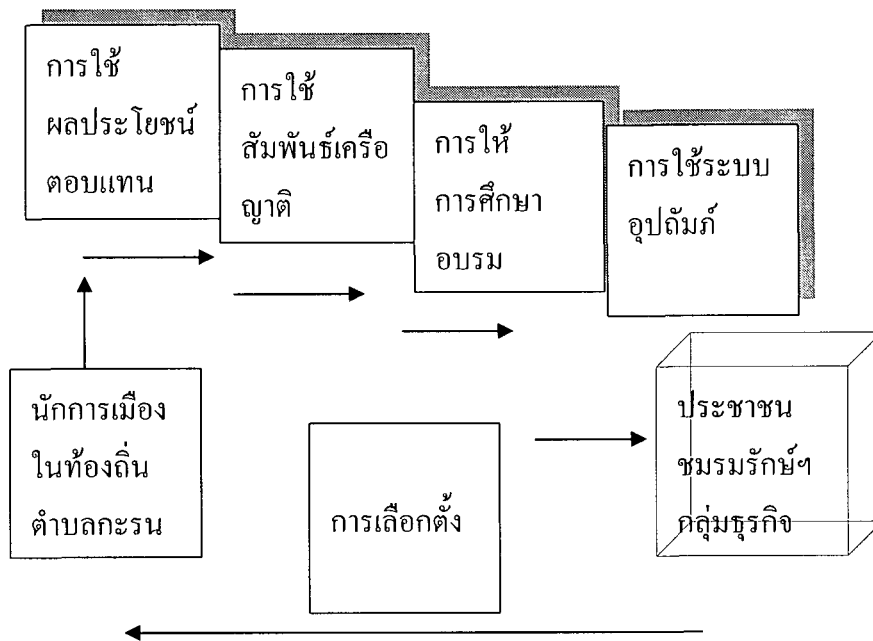
“วิธีการใช้สื่อมวลชน นักข่าวหาเสียงในท้องถิ่นกะตะกะรนนี้ไม่เคยใช้ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้ารู้สึกจะใช้กลุ่มต่างๆที่ได้จัดตั้งไว้นั้นละหาเสียงเป็นฐานอำนาจ เมื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทำให้มีงานทำมีรายได้ตลอด ประชาชนก็ยอมรับไม่ต้องใช้เงินซื้อเสียงเลย”

จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ยอดแก้ว เลขานายกเทศมนตรี ให้ความเห็น

“มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างลงตัวสร้างรายได้ทั่วถึงอีกทั้งให้ความรู้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้มีขีดความสามารถเพิ่มสูงขึ้น สามารถแปลงนโยบายตอนช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ให้เป็นรูปธรรมสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมก็คือกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา สำหรับการซื้อเสียงด้วยเงินไม่มีเลยใช้สื่อมวลชนโฆษณาไม่เห็น”

จากการสัมภาษณ์ นายคะเน ชูลักษณ์ สมาชิกสภาเทศบาล ให้เห็นว่า

“สร้างงานอาชีพ ให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นมีงานทำตลอด และมีการให้การศึกษาระดับทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้มีศักยภาพเพิ่มสูงมากขึ้นด้วย ที่สำคัญคือการทำเป็นกลุ่ม เมื่อเป็นกลุ่มก็เป็นมวลชนมีอำนาจในการต่อรองเรียกร้อง”

ภาพที่ 4.2 วิธีการที่ใช้สร้างฐานอำนาจ

จากคำสัมภาษณ์ สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ว่าวิธีการสร้างฐานอำนาจของการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ มี 4 วิธีการโดยเขียนเป็นแผนภาพเพื่อแสดงให้เห็นการใช้วิธีการของนักรการเมืองได้ ดังแผนภาพที่ 4.2

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกรุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ตตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง จากกรุ่มตัวอย่าง 6 กรุ่ม สามารถแจงเป็นตารางเพื่อให้มองเห็นภาพเด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 4.1 โดยวิธีการสร้างฐานอำนาจที่พบมีปรากฏ จากคำสัมภาษณ์ของกรุ่มตัวอย่างวิจัยทั้ง 6 กรุ่ม ผู้วิจัยจะใช้เครื่องหมาย / ชิดไว้

ตาราง 4.1 ผลการวิจัยวิธีการที่ใช้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

วิธีการที่ใช้ในการ สร้างฐานอำนาจ	กลุ่มตัวอย่างวิจัย					
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	กลุ่มที่ 6
1. ใช้เงินซื้อเสียง	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
2. ใช้ผลประโยชน์ ตอบแทน	/	/	/	/	/	/
3. ใช้ความสัมพันธ์ เครือญาติ	/	/	/	/	/	/
4.ใช้อำนาจทางธุรกิจ บังคับ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
5. ใช้การให้การศึกษา อบรม	/	/	/	/	/	/
6. ใช้สื่อมวลชน	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
7. ใช้ตัวแทนลงสมัคร เลือกตั้ง	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
8. ใช้ระบบอุปถัมภ์	/	/	/	/	/	/
9. ใช้การบีบบังคับ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ

จากตารางที่ 4.1 สามารถตอบจุดประสงค์การวิจัยข้อที่หนึ่งคือวิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างวิจัยทุกกลุ่มให้คำตอบไปในทิศทางเดียวกันมีคำตอบตรงกันสี่วิธีการจากเก้าวิธีการ ในกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีวิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็จ ดังนี้

1. ใช้ผลประโยชน์ตอบแทน
2. ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ
3. ใช้การให้การศึกษาอบรม
4. ใช้ระบบอุปถัมภ์

จากคำสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของการเมืองท้องถิ่น พบว่าท้องถิ่นเทศบาลตำบลละแวกส่วนมากเป็นสายสัมพันธ์เครือญาติกันดังนั้นวิธีการใช้สัมพันธ์ทางเครือญาติจึงเป็นวิธีการแรกที่เริ่มใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เห็นได้จาก การที่บุคคลภายนอกหรือประชาชนท้องถิ่นจะเข้ามาจับหรือมีผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การเข้าร่วมกลุ่มอาชีพธุรกิจต่างๆต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะญาติเสียก่อน เช่น การเป็นเขย,สะใภ้,หลานเหลนของประชาชนคนในพื้นที่ เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นวิธีใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติน่าจะสำคัญมากกว่าวิธีการอื่นๆ การให้ผลประโยชน์ตอบแทน จะได้รับในรูปแบบของผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นของกลุ่มของชุมชนเป็นประโยชน์สาธารณะหรือการได้รับความสะดวกจากการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐรับบริการจากรัฐ ดูแล้วทำให้มองว่าเป็นการอุปถัมภ์จากนักการเมืองโดยใช้อำนาจหน้าที่หลังจากได้รับเลือกตั้งเข้าไปดำรงตำแหน่งแล้ว การให้การศึกษาอบรมได้ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มธุรกิจอาชีพต่างๆ ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะศึกษาดูงานท่องเที่ยวเพื่อนำตัวอย่างไปพัฒนาตนเองหรือคนเองอยู่เสมอโดยวิธีการกำหนดนโยบายให้เกิดโครงการจากงบประมาณของรัฐ ผ่านงานพัฒนาชุมชน,งานสาธารณสุขชุมชน เป็นหลัก บางครั้งได้รับความอนุเคราะห์จากเครือธุรกิจโรงแรมในเขตพื้นที่ ที่นักการเมืองดำรงตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อยู่

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง

2. ปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

จากรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยตั้งโจทย์ปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลละแวก จังหวัดภูเก็ต ไว้ 3 ปัจจัยด้วยกันคือ ปัจจัยฐานทางเศรษฐกิจ,ปัจจัยฐานทางสังคม,ปัจจัยฐานทางภูมิศาสตร์ภูมิประเทศ ผลการศึกษาซึ่งได้จากกลุ่มตัวอย่างวิจัย 6 กลุ่มและจากการสังเกตของผู้วิจัย พบปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลละแวก 1 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยฐานทางสังคม โดยแยกปัจจัยฐานทางสังคมเป็นข้อย่อยได้ดังนี้ เกียรติยศความเชื่อถือ (ภาวะผู้นำ), ตำแหน่งหน้าที่การงาน, วิทยุฒิ, เครือญาติ, ภูมิฐานะ

2.1 เกียรติยศความเชื่อถือ (ภาวะผู้นำ)

กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลละแวก คือกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า เป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ดำเนินร่วมกันจัดตั้งขึ้นมาภายใต้การโน้มนำของนายทวี ทองแถม กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าจึง นำภาวะผู้นำของตัวนายทวี ทองแถม เป็นจุดขายของกลุ่มเนื่องมาจาก

นายทวี ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เป็นผู้นำท้องถิ่นมานานแล้ว ตั้งแต่เทศบาลตำบลกะรน ยังดำรงฐานะเป็นสุขาภิบาลกะรน นายทวี ทองแถม ดำรงตำแหน่งประธานสุขาภิบาลกะรนที่มาจากการเลือกตั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานสุขาภิบาลและได้สร้างความศรัทธา เชื่อถือ เชื่อมั่น ให้เกิดขึ้นกับประชาชน คือตัวนายทวี ลักษณะจะเป็นผู้นำตามธรรมชาติของท้องถิ่นดั้งเดิมอยู่แล้วนั่นเอง เป็นผู้ร่วมก่อตั้งชมรมรักษะตะกะรนให้เกิดขึ้นมา เมื่อประชาชนศรัทธาตัวบุคคลชนชั้นนำของกลุ่ม จึงส่งผลให้ประชาชนศรัทธาเชื่อมั่นเชื่อถือ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าไปด้วย หากมองว่าเป็นการใช้อำนาจก็เป็นอำนาจที่เกิดจากตัวบุคคลซึ่งสังสรรค์พยากรอำนาจ อันได้แก่ ความมั่งคั่ง การได้รับความเคารพนับถือยอมรับสขบยอม รวมไปถึงการคาบเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของตัวนายทวี เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่งผู้นำของท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจหน้าที่ร่วมกับอำนาจบารมีได้อย่างกลมกลืนสามารถนำเงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินงบประมาณรายได้ของท้องถิ่นเองซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกมาใช้พัฒนาท้องถิ่นหรือการให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นทุกชุมชนอย่างทั่วถึงกันมีการประสานงานกับกลุ่มของประชาชนที่ได้จัดตั้งขึ้นมาอยู่ตลอดสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมาในท้องถิ่นเช่นการบุกรุกพื้นที่สาธารณะเพื่อทำธุรกิจของนายทุน และจากการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นข้อมูล จากฐานข้อมูลระบบข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระบบศูนย์ข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหัวข้อข้อมูลด้านอื่น ๆ ข้อที่ 9.4 ปัญหาหลักในท้องถิ่นของเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

- ปัญหาเสาพิศิต
- ปัญหาที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัย
- ปัญหาการว่างงาน
- ปัญหาคนเร่ร่อน
- ปัญหาหนี้สินนอกระบบ
- ปัญหาผู้มีอิทธิพล
- ปัญหาเด็กและเยาวชน
- ปัญหาสิ่งแควลื้อม
- ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ปัญหาผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย
- ปัญหาการหลอกลวง
- ปัญหาการจราจร
- ปัญหาอื่นๆ

ปรากฏว่าจากผลข้อมูล ปัญหาต่างๆในท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรนไม่มีปัญหาอะไร (สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2553) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน นายทวิ ทองเข้ม นายกเทศมนตรีร่วมกับนายอิทธิพร สังข์แก้ว และนายสมปอง คาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า

“กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเริ่มรวมกลุ่ม และก่อตั้งมาได้ ไม่นานมากความเชื่อถือชื่นชม อาจจะยังมีไม่มาก แต่ตัวนายกเทศมนตรี เป็นผู้นำมานานแล้วตั้งแต่การปกครองยังอยู่ในรูปแบบของสุขาภิบาลกะรน มีความสามารถมีผลงานมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ประชาชนในชุมชนเห็นชอบยอมรับ สามารถสนองความต้องการและร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นร่วมกับประชาชนได้ สำเร็จเรียบร้อยตลอดมา”

จากการสัมภาษณ์นายคะเน ชูลักษณะ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“นายกเทศมนตรี นายทวิ ทองเข้ม เป็นผู้นำมานานแล้วตั้งแต่เป็นสุขาภิบาลตำบลกะรนยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลกะรนแล้ว ยังไม่มีคู่แข่งมาตลอด”

จากการสัมภาษณ์นายอรรถการ ฐานวิเศษ อดีตสมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“คงเกิดมาจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวิ นั้นเอง ไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า เพราะคนภูเก็ตไม่ใช่คนโง่ มีการศึกษาและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา และนายทวิ เป็นประธานสุขาภิบาลเป็นผู้นำมาแต่แรกเริ่มชุมชนท้องถิ่นกะรน มีผลงานเป็นที่เข้าตาประชาชนชาวบ้าน ก็คือ การสร้างงานสร้างอาชีพรายได้ และจัดตั้งกลุ่มให้มีการรวมกลุ่มของอาชีพต่างๆสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านได้”

จากการสัมภาษณ์นายมิชัย นาวิณ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“มองว่าไม่ได้เกิดมาจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า แต่มาจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวิ ทองเข้มเอง ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างฐานอำนาจ”

2.2 ตำแหน่งการงาน

การดำรงตำแหน่งประธานสุขาภิบาลที่ผ่านการเลือกตั้งของนายทวิ ทองเข้ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เก่าก่อนที่จะยกฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากสุขาภิบาลตำบลกะรนเป็นเทศบาลตำบลกะรนเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 รวมแล้วการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้นำของนายทวิ ถึงปัจจุบันเป็นเวลาประมาณ 18 ปี ได้สร้างความศรัทธา ให้ประชาชนเชื่อมั่นและเชื่อถือต่อสถานะการเป็นผู้นำ ทั้งในรูปแบบลักษณะผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำอย่างเป็นทางการ โดยไม่เสื่อมเสียให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ เมื่อมีอำนาจตามแนวคิดของ Max Weber แล้ว นายทวิ ได้ใช้อำนาจตามกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นทรัพยากรอำนาจอย่างหนึ่งระหว่างการ

ดำรงตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าที่สุด สามารถใช้อำนาจหน้าที่สร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมือง สำหรับการดำรงตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นของเทศบาลตำบลกระนวน ในวาระต่อไปอีก เช่น การกำหนดนโยบายและบริหารงานตามนโยบายซึ่งแถลงต่อที่ประชุมสภาเทศบาลตำบลกระนวน และสามารถปฏิบัติตามข้อบัญญัติงบประมาณของเทศบาลตำบลกระนวนที่เสนอ และได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาลแล้ว ผู้ศึกษาวิทยานิพนธ์มองจากข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางราชการของหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดภูเก็ต

สรุปการเลือกตั้งปี พ.ศ.2547

- นายกเทศมนตรีมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวคือ นายทวี ทองเข้ม กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าและได้รับการถูกเลือกเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกระนวน
- สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระนวนมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้ง 2 เขตจำนวน 15 คน
- กลุ่มก้าวหน้าได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 11 คนจากผู้ลงสมัคร 13 คน
- ผู้สมัครอิสระได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 1 คนจากผู้ลงสมัคร 2 คน

สรุปการเลือกตั้งปี พ.ศ.2551

- นายกเทศมนตรีมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือ นายทวี ทองเข้ม กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าและได้รับการถูกเลือกเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกระนวน
- สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระนวนมีผู้สมัครลงรับเลือกตั้งทั้ง 2 เขตจำนวน 18 คน
 - กลุ่มก้าวหน้าได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 11 คนจากผู้ลงสมัคร 13 คน
 - ผู้สมัครอิสระได้รับการเลือกตั้ง ชนะเลือกตั้งจำนวน 1 คนจากผู้สมัคร 6 คน และจากประเด็นสำคัญปรากฏข้อมูลจากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับผลจากการดำเนินการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นเชิงสมานฉันท์ ในช่วงปี 2550 – 2551 ของพื้นที่เป้าหมายจำนวน 5 แห่ง

- เรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปรากฏเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่

1.1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	จำนวน	6	เรื่อง
1.1.2 เทศบาลนครภูเก็ต	จำนวน	5	เรื่อง
1.1.3 เทศบาลเมืองป่าตอง	จำนวน	4	เรื่อง

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีเรื่องร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ได้แก่

1.2.1 เทศบาลตำบลกะรน

1.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล

ทั้งนี้สามารถสรุปข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปเปรียบเทียบข้อมูลจำนวนเรื่องร้องคัดค้าน ช่วงการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2546-2547 กับ 2550-2551

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ปี 2546-2547	ปี 2550-2551	-ลดลง/+เพิ่มขึ้น
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	14	6	-8
- เทศบาลนครภูเก็ต	9	5	-4
- เทศบาลเมืองป่าตอง	8	4	-4
- เทศบาลตำบลกะรน	1	-	-1
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล	-	-	-
รวม	32	15	17

จะเห็นได้ว่าเทศบาลตำบลกะรนมีจำนวนเรื่องคัดค้านช่วงการเลือกตั้งลดลงตั้งแต่ปี 2550-2551 เห็นว่านายทวิ ทองเข้ม ไม่มีคู่แข่งทางการเมืองและเรื่องร้องคัดค้านในการเลือกตั้งครั้งก่อนๆที่ผ่านมา และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังคำสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์นายมนัส เย็นจิตร อดีตประธานสภาเทศบาล และนายพรชัย ใฝ่งาม สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“เป็นที่ตัวนายกฯ นายทวิ ทองเข้ม ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า คือเป็นผู้นำมานานแล้วไม่เคยทำอะไรผิดพลาดเท่าไร”

จากการสัมภาษณ์นายจรัญ ศรีสวัสดิ์ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็นว่า

“เป็นตัวตนของนายกเทศมนตรี นายทวิ ทองเข้ม เองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเป็นส่วนประกอบเพราะเพิ่งจัดตั้งภายหลัง”

จากการสัมภาษณ์นายเสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ สมาชิกสภาเทศบาล ให้ความเห็น

“เกิดมาจากตัวนายทวิ ทองเข้ม นายกเทศมนตรีเอง เพราะประชาชนเชื่อถือมานาน แล้วตั้งแต่ครั้งเป็นประธานสภาเทศบาลตำบลกระนวน และไม่เคยทำอะไรเสื่อมเสีย”

2.3 วิทยุติ, เครือญาติ, ภูมิตำนาน

การเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ เกิดที่กะตะกระนวน มีบรรพบุรุษเทือกเถาเหล่ากอมีที่ดิน เครือญาติอยู่ที่กะตะกระนวน เป็นตัวช่วยสำคัญของนายทวิ ทองเข้มและกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า อีกทั้งวิทยุติของนายทวิ ทองเข้ม ซึ่งถือกำเนิดในวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2492 จนถึงปัจจุบันนี้ปี พ.ศ. 2552 รวมอายุได้ 59 ปี ในสังคมไทยถือได้ว่า เป็นผู้สูงวัยมีคุณสมบัติพอที่ได้รับการเคารพนับถือจากลูกหลานและเด็กรุ่นหลัง ๆ ดังที่กล่าวไว้ในวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นของวัตฤประสงค์ข้อที่หนึ่ง ว่าประชากรในพื้นที่กะตะ-กระนวน ส่วนใหญ่เป็นประชาชนคนดั้งเดิมซึ่งเป็นเครือญาติเทือกเถาเหล่ากอใกล้ชิดกัน คนในถิ่นจะมีอิทธิพลอำนาจในการต่อรองเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าประชาชนที่ไม่ใช่คนดั้งเดิมในพื้นที่ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเป็นคนดั้งเดิม โดยเฉพาะนายทวิ ทองเข้ม มีเครือญาติที่เป็นฐานทางการเมืองมากพอสมควร กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนโดยส่วนมากจะเป็นญาติกัน นายทวิ ทองเข้มและกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า จึงใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ลักษณะสังคมดั้งเดิมของท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวนเป็นสังคมแบบระบบเครือญาติที่อิงระบบอุปถัมภ์ อันเป็นเหตุที่ทำให้สังคมชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลต่อเนื่องมาเมื่อผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวนด้วย ผู้ศึกษาวิทยานิพนธ์มองว่า วิทยุติ,เครือญาติ,ภูมิตำนาน ของผู้นำคือนายทวิ ทองเข้ม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นแต่ก็ต้องอิงวิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจด้วยเช่นระบบอุปถัมภ์ต่างๆที่แฝงมาด้วยกันกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ดังคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์ นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ผู้นำชุมชนและประธานองค์กรชุมชนให้ความเห็น

“เกิดจากตัวนายกเทศบาลคือนายทวิ ทองเข้ม ที่สามารถทำให้ประชาชนชาวบ้านเชื่อถือได้ วิทยุติอายุก็อาวุโสพอสมควร อีกทั้งเป็นผู้คนดั้งเดิมมีภูมิตำนานในพื้นที่ มีเทือกเถาเหล่ากอเครือญาติ มากพอสมควร”

จากการสัมภาษณ์ นายภูธร อุดมกิจวิบูลย์ ที่ปรึกษากลุ่มการเมืองท้องถิ่นอดีตรองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็น

“อยู่ที่ตัวนายกเทศมนตรีนั่นเอง ซึ่งประชาชนยอมรับนับถือ ส่วนกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเพิ่งจัดตั้งขึ้นภายหลัง ไม่ได้ใช้อิทธิพลใดๆทั้งสิ้นเป็นการยอมรับสภาวะผู้นำโดยธรรมชาติจากประชาชน”

จากการสัมภาษณ์ น.ส.สมศรี สุวิทย์ และนางจรรุวรรณ วีระการ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลให้
ความเห็นว่

“เป็นตัวนายกเทศมนตรี ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ทำให้ประชาชนเชื่อถือ
ถึงแม้ว่าตัวนายกฯเองจะมีความรู้วุฒิการศึกษา แค่อันประถมศึกษาปีที่สี่ แต่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
เช่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้เพื่อคนรุ่นหลังและเน้นการให้ลูกหลานของประชาชน
ในกระรนได้รับการศึกษามีความรู้สูง ๆ”

จากการสัมภาษณ์ นายอรรถการ ฐานวิเศษ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลให้ความเห็นว่

“คงเกิดมาจากตัวนายกเทศมนตรีนายทวิ นั้นเอง ไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวน้ำ
เพราะคนภูเกิดไม่ใช่คนโง่ มีการศึกษาและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา
และนายทวิ เป็นประธานสภาภิบาลเป็นผู้นำมาแต่แรกเริ่มชุมชนท้องถิ่นกระรน มีผลงานเป็นที่เข้า
ตาประชาชนชาวบ้าน ก็คือ การสร้างงานสร้างอาชีพรายได้ และจัดมีการรวมกลุ่มของอาชีพต่างๆ
สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านได้”

สัมภาษณ์; นายจรูญ ศรีสวัสดิ์ ให้ความเห็นว่

“เป็นตัวนคนของนายกเทศมนตรี นายทวิ ทองแถม เองที่ได้รับการยอมรับจาก
ประชาชน กลุ่มท้องถิ่นก้าวน้ำเป็นส่วนประกอบเพราะเพิ่งจัดตั้งภายหลัง”

สัมภาษณ์; นายเสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ ให้ความเห็นว่

“เกิดมาจากตัวนายทวิ ทองแถม นายกเทศมนตรีเอง เพราะประชาชนเชื่อถือมานาน
แล้วตั้งแต่ครั้งเป็นสภาภิบาลตำบลกระรน และไม่เคยทำอะไรเสื่อมเสีย”

สัมภาษณ์; นายคะเน ชูลักษณะ ให้ความเห็นว่

“นายกเทศมนตรี นายทวิ ทองแถม เป็นผู้นำมานานแล้วตั้งแต่เป็นสภาภิบาลตำบล
กระรนยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลกระรนแล้ว ยังไม่มีคู่แข่งมาตลอด”

สัมภาษณ์; นายปณัฒธร ยอดแก้ว ให้ความเห็นว่

“เขตพื้นที่กะตะกระรน เป็นเขตเศรษฐกิจสำคัญเขตหนึ่งของจังหวัดภูเกิด เมื่อนายทวิ
เข้ามามีอำนาจทางการเมือง การดำเนินกิจการธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้านธุรกรรมกับหน่วยงานราชการ
ภาครัฐก็ต้องพึ่งพานายทวิ และนายทวิเองก็ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมาเนิ่นนานแล้ว
ตั้งแต่รูปแบบการปกครองเป็นสภาภิบาลกระรนจนยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกระรน ก็ได้รับเลือก
เป็นตัวนแทนมาตลอด”

ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ต ตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง จากกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม สามารถแจงเป็นตารางเพื่อให้มองเห็นภาพเด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 4.2 โดยปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจที่พบมีปรากฏ จากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างวิจัยทั้ง 6 กลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้เครื่องหมาย / ชิดไว้

ตาราง 4.3 ผลการวิจัย ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ปัจจัยที่สร้างฐานอำนาจทางการเมือง	กลุ่มตัวอย่างวิจัย					
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	กลุ่มที่ 6
1.ฐานทางเศรษฐกิจ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
-ทุน	-	-	-	-	-	-
-ฐานะทรัพย์สิน	-	-	-	-	-	-
-ผลประโยชน์ทางธุรกิจ	-	-	-	-	-	-
2.ฐานทางสังคม						
-เกียรติยศความเชื่อถือ	/	/	/	/	/	/
-ตำแหน่งการงาน	/	/	/	/	/	/
-สถานภาพทางการศึกษา	/	/	/	/	/	/
-วัยวุฒิ, เครือญาติ	-	-	-	-	-	-
-ภูมิลำเนา	/	/	/	/	/	/
3.ฐานทางภูมิศาสตร์ภูมิประเทศ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ
-พื้นที่เขตเศรษฐกิจ						
-ทรัพยากรธรรมชาติมีมูลค่าสูง	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.3 สามารถตอบจุดประสงค์การวิจัยข้อที่สอง คือปัจจัยที่สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างวิจัยทุกกลุ่มให้คำตอบไปในทิศทางเดียวกันมีคำตอบตรงกัน โดยได้ปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจจากกรอบแนวคิดการวิจัยหนึ่งปัจจัยจากจำนวนทั้งหมดสามปัจจัยคือ ปัจจัยฐานทางสังคม เป็นปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ต ดังนี้คือ

ปัจจัยฐานทางสังคม

- เกียรติยศความเชื่อถือ (ภาวะผู้นำ)
- ตำแหน่งการงาน
- วิทยุฒิ, เครื่องญาติ, ภูมิฐานะ

จากคำสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นพบว่า ปัจจัยที่เป็นฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวนปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ **ปัจจัยฐานทางสังคม**ในเรื่องเกียรติยศความเชื่อถือของตัวผู้นำคือนายกเทศมนตรีนั่นเอง หรืออีกแง่มุมหนึ่งคือสภาวะผู้นำที่มีและเกิดขึ้นจากตัวนายกเทศมนตรี ไม่ได้เกิดจากกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นการดำรงตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นมายาวนาน การปฏิบัติงาน ผลงานที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงต่อประโยชน์ของประชาชน ความเชื่อถือเชื่อมั่นในตัวผู้นำก็มีเพิ่มมากขึ้นเป็นการยอมรับและสยบยอมสภาพวิทยุฒิคืออายุอยู่ในวัยที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำประชาชนสามารถยอมรับได้คือสภาวะเป็นผู้ใหญ่ซึ่งสังคมไทยจะหลีกเลี่ยงนี้ ระบบสภาวะความอาวุโสของวัยไปไม่ได้ การมีเครือญาติมากหรือมีสายสัมพันธ์เครือญาติที่มากกว้างขวางเป็นส่วนช่วยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองสำหรับการเมืองท้องถิ่นของพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวนเป็นอย่างมาก การช่วยญาติให้ได้เป็นใหญ่เป็นโตจะได้พึ่งพาอาศัยในภายหลัง ยังเป็นความเชื่อศรัทธาของคนและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้วตั้งแต่การเมืองการปกครองของไทยในอดีตมา การมีภูมิฐานะการเป็นคนพื้นที่ประชาชนคนดั้งเดิม กำเนิดเกิดโต มีครอบครัว อาชีพในพื้นที่ท้องถิ่น ผู้คนประชาชนในท้องถิ่นได้พบเจอใกล้ชิดมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน รู้ดีสนิทหนาบางพื้นเพของตัวผู้นำและครอบครัว มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์ค้ำชูกันเสมอมาตลอด

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการค้นคว้าศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (“ท้องถิ่นก้าวหน้า”) ในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ตรั้งนี้ สามารถอธิบายสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

การนำเสนอข้อมูลสรุปการวิจัยได้จัดแบ่งเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- 1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.2.1 ประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

1) ประชากรวิจัย คือ กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน โดยเป็นบุคคลซึ่งเป็นชนชั้นนำของกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน

2) กลุ่มตัวอย่างวิจัย เลือจากประชากรวิจัยที่เป็นชนชั้นนำและเป็นสมาชิกของกลุ่มธุรกิจชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลกระนวน โดยแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

- (1) กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- (2) กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น
- (3) กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ
- (4) กลุ่มผู้นำชุมชน
- (5) กลุ่มสื่อมวลชน
- (6) กลุ่มชมรมรักษะตะกระนวน

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือวิธีการสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย โดยแบ่งเป็นกลุ่ม

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดไม่มีโครงสร้าง (non Structured Interview) เป็นใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 6 กลุ่ม โดยมีคำถามโยงไปสู่คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ไม่มีโครงสร้าง โดย เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview)

1.3.2 การวิจัยเอกสาร(Documentary search) คือข้อมูลทุติยภูมิ

เอกสารทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และ เครื่องมือบันทึกข้อมูล คือเครื่องเล่นและบันทึกเทปพร้อมม้วนตลับเทปที่วางข้อมูล

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.1 เก็บข้อมูลปฐมภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.4.2 เก็บข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสำรวจ

วรรณกรรม

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ อิงกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามคำถาม ที่ตั้งไว้ในแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างตามภาคผนวกโดยจัดกลุ่มหมวดหมู่ของข้อมูลและเนื้อหาแล้วตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพรรณนา

1.6 ผลการวิจัย

1.6.1 วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถศึกษาค้นพบวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของงานวิจัยครั้งนี้ 4 วิธี คือ

ก ใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน

ข ใช้วิธีการให้การศึกษาอบรม

ค ใช้ระบบอุปถัมภ์

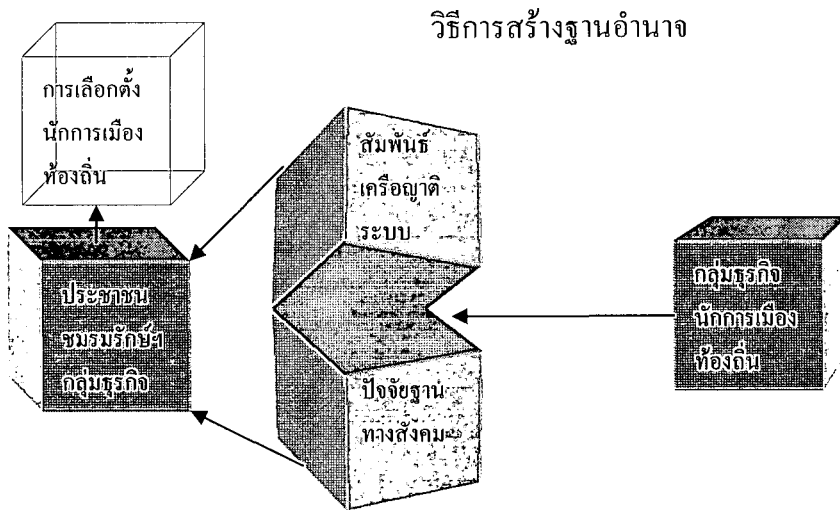
ง ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ

1.6.2 ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

ค้นพบปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของงานวิจัยครั้งนี้ 1 ปัจจัย คือ

- ใช้ปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคม
เกียรตินิยมความเชื่อถือ (ภาวะผู้นำ), ตำแหน่งการงาน, วิทยุฒิ, เครือญาติ,

ภูมิอำนาจ

ปัจจัยฐานอำนาจ

ภาพที่ 5.1 วิธีการและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจ

จากสรุปผลการวิจัย สามารถเขียนเป็นแผนภาพตอบวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา วิธีการสร้างฐานอำนาจและปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจของการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ โดยแผนภาพจะนำไปให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และต่อเนื่องเข้าสู่การอภิปรายผล กับแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกัน ดังแผนภาพที่ 5.1

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลการวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า) ในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ท สามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ได้ดังนี้

1. วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

จากการวิจัย ศึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ มองจากประเด็นปัญหาการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัยในบทนำ จะเห็นว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อให้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองจะเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้เกิดขึ้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่จากกลุ่มหรือบุคคลและใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ได้รับจากการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองเป็นการพัฒนาสังคมชนบท ด้านสังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองต่อไปที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยวิธีการและปัจจัยต่างๆเข้ามาใช้ในการสร้างฐานอำนาจพบว่าวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลละรณ มี 4 วิธีการคือ การใช้ความสัมพันธ์เครือข่าย การใช้ระบบอุปถัมภ์ การใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน และวิธีการให้การศึกษอบรม ลักษณะการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีขอบเขตและลักษณะของพื้นที่ในการปกครองไม่กว้างจนเกินไป เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นอัตลักษณ์โดยอาจจะเป็นอัตลักษณ์ทางกายภาพสภาพแวดล้อมของพื้นที่หรือทางวัฒนธรรมประเพณีของผู้คนประชาชนในพื้นที่ มีขอบเขตพื้นที่แน่นอน สามารถควบคุมหรือสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ไม่ยากจนเกินไปลักษณะสังคมดั้งเดิมของพื้นที่กะตะละรณ เป็นสังคมปิดเป็นชุมชนเกษตรกรรมในเขตชนบท วิถีชีวิตทุกคนที่นี่เกี่ยวคองเป็นเครือญาติกันเป็นผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมชะตาเดียวกันที่อยู่ภายใต้ร่มกอดของขุนเขาในวงล้อมของขุนเขาและมีที่ราบลุ่มของอ่าวกะตะละรณเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักเลี้ยงชีวิตของตนเองและผู้คน ทุกคนคือญาติพี่น้องกันพื้นฐานความคิดของผู้คนในชุมชนมักจะมีความรู้สึกหวงแหนและมีความต้องการให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย การช่วยญาติทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโตจะได้พึ่งพาอาศัยในภายหลัง และป้องกันบุคคลภายนอกที่เข้ามาครอบงำผลประโยชน์จากธรรมชาติอันเป็นของสาธารณะของคนในท้องถิ่นทุกคน ถือว่าเป็นการอุปถัมภ์อย่างหนึ่งที่ยังระบบความสัมพันธ์เครือข่าย ช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ญาติจะเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างมาก ในการช่วยหาเสียงเลือกตั้งยังมีญาติมากเท่าไร ก็เป็นผลดีผลประโยชน์มากยิ่งขึ้นในการลงสมัครรับเลือกตั้ง

ในระบบอุปถัมภ์ได้พบว่า ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนในสังคมที่สลับซับซ้อนนั้น เครือญาติและกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคล ในการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ และเป็นความสัมพันธ์ที่เสียคู่เพราะอีกฝ่ายมีสถานะที่สูงกว่าจึงทำให้อีกฝ่ายที่เสียคู่ต้องทำตาม คือผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ ต้องตอบแทนไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือมิใช่วัตถุ เช่น การแสดงความเคารพนับถือ การแจ้งข่าวสาร หรือการหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองให้ เป็นต้น เมื่อได้รับการสนับสนุนได้รับ

เลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น นำอำนาจหน้าที่จากการได้รับเลือกตั้งเป็นผู้นำท้องถิ่น เข้าบริหารเทศบาล อุปถัมภ์แก่ประชาชน ในเรื่องต่าง ๆ เช่นการติดต่อราชการ การให้ความคุ้มครองด้านสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา เชื่อถือยอมรับ และเป็นผู้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองผู้อุปถัมภ์

ดร.ปธาน สุวรรณมงคล มองว่าระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่มีความไม่เท่าเทียมกัน จะพบว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบอุปถัมภ์มีลักษณะของการ “แลกเปลี่ยนผลประโยชน์” และ “การพึ่งพิง” ระหว่างกัน ในความสัมพันธ์นี้อาจมีทั้งความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ และความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพิงกันเชิงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกัน และสำหรับการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย จะพบว่า อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์นั้นมีมากต่อการเมืองท้องถิ่น ในพื้นที่ท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรนจะเป็นลักษณะของระบบอุปถัมภ์ที่อิงระบบเครือญาติหรือความสัมพันธ์เครือญาติ

การให้ผลประโยชน์ตอบแทนมีลักษณะเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งเป็นเหตุเป็นผลระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้นำกับบริวารหัวหน้ากับลูกน้อง เป็นลักษณะของการพึ่งพาซึ่งกันและกันและเป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพาตอบสนองกันและกันนำไปสู่ระบบอุปถัมภ์ กลายเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในที่สุด Geerge Homan อธิบายไว้ว่า มนุษย์เราจะคบหาสมาคมกันใกล้ชิดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน ความต้องการผลประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียผลประโยชน์ การได้รับรางวัล และการได้กำไรเป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี การบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็ดี คนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นซึ่งจะให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้างก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้ว คือรางวัลหรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง การรับปากตกลงสัญญาให้ความช่วยเหลือต่างๆช่วงหาเสียงเลือกตั้งของกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า ส่วนใหญ่จะเป็นผลประโยชน์แบบให้ส่วนรวม มากกว่าส่วนตัวหรือส่วนบุคคล เช่น ทางสาธารณสุข งานสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ เงินทุนเพื่อพัฒนากลุ่มด้านต่าง ๆ เอื้ออำนวยถือถือผลประโยชน์แก่กลุ่มต่าง ๆ จากการครองอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารเทศบาล สำหรับผลประโยชน์ตอบแทนแบบให้ส่วนบุคคล จะเป็นไปในรูปแบบระบบอุปถัมภ์ เป็นการอำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการกับเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ เช่น การขออนุญาตการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องแนวเขตที่ดินในเขตเทศบาล เป็นต้น ฯลฯ เมื่อได้รับการอุปถัมภ์ผู้รับการอุปถัมภ์ก็ต้องตอบแทน

การให้การศึกษาอบรม คือการให้ความรู้ความเข้าใจโดยการผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการจัดให้การศึกษาอบรม เช่น รัฐบาลของประเทศคอมมิวนิสต์ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์สู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับลัทธิดังกล่าว การอบรมเรื่องการเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตยของประเทศไทย เป็นต้น เมื่อประชาชนประชากรมีความรู้ก็สามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น สามารถแยกแยะความคิดความเลวความชั่วประโยชน์ที่จะได้รับและการสูญเสีย จากเหตุการณ์เมืองและนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ต่าง ๆ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าของนายทวี ทองแถม ได้ใช้อำนาจบริหารกำหนดนโยบายวางแผนงบประมาณต่าง ๆ จัดทำโครงการนำกลุ่มต่าง ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นมาเข้ารับการอบรมศึกษาเพิ่มเติม จากวิทยากรหน่วยงานภาครัฐหรือสถานประกอบการที่มีความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เช่นความรู้ในการประการธุรกิจอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับผลประโยชน์จากสวัสดิการของภาครัฐ โดยใช้งบประมาณจากหน่วยงานเทศบาล ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับเงินเบี้ยเลี้ยงในการเข้าประชุมอบรมด้วย การเดินทางไปดูงานท่องเที่ยวทัศนศึกษาต่างพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยใช้งบประมาณของหน่วยงานเทศบาลเองและการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มธุรกิจโรงแรมในเขตพื้นที่

จากโครงการผลิตตำรา และสื่อการสอน โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดร.ปธาน สุวรรณมงคลได้เขียนในหนังสือการเมืองท้องถิ่น : การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร ว่าการเมืองท้องถิ่นก็เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ 2 ประการคือ อำนาจ (power) และผลประโยชน์ (interest) และแบ่งอำนาจได้เป็น 2 คำคือ อำนาจและอำนาจหน้าที่ โดยเห็นว่า “อำนาจหน้าที่” มีความชอบธรรมในการสั่งการและบุคคลที่ปฏิบัติตามยอมรับในความถูกต้อง ส่วน “อำนาจ” เป็นศักยภาพที่ไม่จำเป็นต้องมีความชอบธรรมก็ได้แต่ก็ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติเช่นกัน เช่นการบังคับ ช่มชู้ให้ทำตาม แต่ลักษณะของอำนาจในท้องถิ่นพื้นที่เขตเทศบาลตำบลกระนวนจะเป็นลักษณะอำนาจบารมีของผู้นำมาก่อนแล้วใช้อำนาจในหน้าที่ซึ่งมีความชอบธรรมและมีกฎหมายรองรับควบคุมประกอบกันไปประกอบกันนั้นอาจจะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวนที่นิยมนักการเมืองที่มีความสนิทสนมกันเป็นส่วนตัวหรือเครือญาติกันนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ เข้มกลัด(2548:อภิปรายผล)ในการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพในการดำรงบทบาททางการเมืองของตระกูลอังกินันท์ในจังหวัดเพชรบุรี ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองตามที่ ลูเซียน พาย (Pye อ้างในวิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2546: 151-2) กล่าวว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ ในระบบการเมืองที่มีต่อบุคคล กลุ่มบุคคลในการให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมือง ที่ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยทางอ้อมต่อเสถียรภาพของระบบ

การเมือง โดยผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์ของตน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชาวจังหวัด เพชรบุรียังคงนิยมนักการเมืองที่มีความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว เพราะเมื่อพิจารณาวัฒนธรรมของชาวจังหวัดเพชรบุรีที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบท้องถิ่น คือ ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดกันของคนในท้องถิ่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและนับถือความอาวุโสของบุคคล สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยเสริมการดำรงบทบาททางการเมืองของตระกูลอันมีนัยในจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับปัจจัยทางด้านการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากกว่าปัจจัยด้านสังคมและภูมิหลังส่วนบุคคลนั้น โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด คือการสังกัดพรรคการเมืองที่เหมาะสม รองลงไปในส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือการใช้ระบบเครือข่ายอุปถัมภ์และการรักษากฎระเบียบทางการเมือง ขณะที่อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธุ์(อ้างใน ชวัชชัย กฤติยาภิชาติกุล 2541:4-6) กล่าวว่าผู้ออกคะแนนเสียงมักจะระบุว่าผู้อุปถัมภ์ คือ การนำการเมืองที่เขาสนับสนุนเป็นเพราะเขามีบุญคุณส่วนตัวที่จะต้องตอบสนองเนื่องจากชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ผู้อุปถัมภ์ท้องถิ่นที่มีบริวารอยู่ในระบบจะพยายามยิ่งขึ้นในการผูกความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ให้มาเป็นผู้รับการอุปถัมภ์เพื่อให้ฐานะของตนในการเลือกตั้งเข้มข้นยิ่งขึ้น ฉะนั้นการใช้ระบบเครือข่ายอุปถัมภ์จึงยังคงมีส่วนส่งเสริมปัจจัยด้านการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีเช่นกัน จากประเด็นปัญหาการวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (กลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้า) ในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ต จะเห็นว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อให้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองจะเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้เกิดขึ้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่จากกลุ่มหรือบุคคลและใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ได้รับจากการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองเป็นการพัฒนาสังคมชนบท ด้านสังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองต่อไปที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยวิธีการและปัจจัยต่างๆ เข้ามาใช้ในการสร้างฐานอำนาจพบว่าวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลกระนวน มี 4 วิธีการคือ การใช้ความสัมพันธ์เครือข่าย การใช้ระบบอุปถัมภ์ การใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน และการใช้วิธีการให้การศึกษอบรม

2. ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

จากการวิจัยศึกษาวิทยานิพนธ์ พบว่า ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวน มี 1 ปัจจัยคือ ปัจจัยฐานทางสังคม ในด้านเกียรติยศความน่าเชื่อถือของตัวผู้นำหรือภาวะผู้นำ และตำแหน่งหน้าที่การงาน วิทยุ ทีวี เครือญาติและภูมิถิ่นอาศัยของ

งานวิจัยวิทยานิพนธ์ของ ไพโรจน์ เข้มกลัด (2548: อภิปรายผล) ส่วนปัจจัยด้านสังคมที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเรียงตามลำดับ คือการสืบเชื้อสายมาจากขุนนางเก่าแก่ การมีอาชีพเป็นนักธุรกิจ และการมีตำแหน่งทางสังคมสูง มอศกา(อ้างใน ทวี สุรฤทธิกุล 2546: 128) มีความเห็นว่าชนชั้นนำมีหลายประเภท ไม่ใช่มีเฉพาะชนชั้นสูงทางเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น เพราะชนชั้นนำเกิดขึ้นจากการผลักดันทางสังคมและอยู่ได้ด้วยสังคมให้การยอมรับ ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนไป ภาวการณ์ดำรงอยู่ของชนชั้นนำก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญบาทสุธีธร และ นิโบล บุญสลัป (2542: บทคัดย่อ) ในการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้แทนราษฎรระดับประเทศและระดับท้องถิ่นที่มีคุณธรรม พบว่านอกจากความรู้ความสามารถ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด มักจะเป็นเรื่องของความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร การศึกษา และเกษตรกรรม ซึ่งสะท้อนสถานะที่ประเทศกำลังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างหนักหน่วงในปัจจุบัน จึงสนใจอยากได้ผู้นำที่ช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องปากท้องให้ได้ เช่นเดียวกับสถาบันพระปกเกล้า(2545: 11ก) ได้รายงานวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543 ผลการศึกษาพบว่ามีหลายปัจจัยที่ประชาชนใช้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร คือ ภาวะผู้นำ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัวของผู้สมัคร การให้หรือสัญญา สาขาวิชาชีพ การเป็นคนท้องถิ่น บุคลิกลักษณะการทำงานเพื่อสังคม การมีชื่อเสียง ดังนั้นสังคมการเมืองในจังหวัดเพชรบุรีเชิงประจักษ์นั้นตระกูลอภินันท์ได้รับการยอมรับมาหลายยุคหลายสมัยในการเป็นชนชั้นนำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพื้นฐานทางครอบครัว สังคม วัฒนธรรมที่หล่อหลอมให้มีลักษณะโดดเด่น ซึ่งเมื่อภาวะเศรษฐกิจสังคม ของชาวจังหวัดเพชรบุรีเปลี่ยนไป ภาวะ การดำรงอยู่ของตระกูลอภินันท์ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยทำหน้าที่ปกป้องชีวิตเสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชนตามสัญญาประชาคมที่ล๊อค (Locke อ้างในอุกฤษณ์ แพทย์น้อย 2542: 322-3) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสังคมการเมืองที่แท้จริงที่สามารถปกป้อง ชีวิต ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างแท้จริงจะต้องมีรากฐานอยู่บนความนิยมของประชาชน เช่นเดียวกับที่ บุญบาทสุธีธร และนิโบล บุญสลัป (2542:233-4) พบว่าจากผลการสำรวจความต้องการอยากได้ผู้แทนราษฎรทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะสำคัญใกล้เคียงกันคือ เป็นผู้ที่มีความซื่อตรง เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความเสียสละและเต็มกำลังความสามารถเป็นผู้ที่มีจิตใจดีให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำและกล้าตัดสินใจ และสถาบันพระปกเกล้า (2545 : 11ก) ได้รายงานวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543 โดยใช้คำถามจำนวน 47 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า มีหลายปัจจัยที่ประชาชนให้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาโดยอาจใช้ปัจจัยเหล่านี้ประกอบกันซึ่งสามารถ

จัดกลุ่มได้เป็น 9 ปัจจัยหลัก คือภาวะผู้นำ กล่าวคือสมาชิกวุฒิสภาของเขาต้องพร้อมที่จะเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ต่องาน มีความคิดก้าวหน้า ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมายโดยพิจารณาจากคะแนนในการเลือกปัจจัยพบว่า ปัจจัยนี้มีความสำคัญอันดับแรก ปัจจัยที่ 2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่ 3 ครอบครัวของผู้สมัคร ปัจจัยที่ 4 การให้หรือสัญญาจะให้ของกำนัลหรือสิ่งต่าง ๆ แก่ท้องถิ่น การโจมตีผู้สมัครรายอื่น ปัจจัยที่ 5 สาขาอาชีพ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปัจจัยที่ 6 การเป็นคนท้องถิ่น ปัจจัยที่ 7 บุคลิกลักษณะ ปัจจัยที่ 8 การทำงานเพื่อสังคม และปัจจัยที่ 9 การมีชื่อเสียง จะเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญส่วนมาก ล้วนเป็นปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคมทั้งนั้นที่มีอิทธิพลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะในการเมืองท้องถิ่นที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าการเมืองระดับชาติ ความสำคัญของประชาชนสำหรับการเมืองท้องถิ่นเห็นได้จากนิยามของ การปกครองท้องถิ่น ที่สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด กรณีการ ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองท้องถิ่นของไทยศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน จังหวัดภูเก็ดยังจะมองเห็นได้ว่า ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจที่ค้นพบได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง ปัจจัยสำคัญคือปัจจัยฐานทางสังคม ในด้านเกียรติยศความเชื่อถือของตัวผู้นำหรือภาวผู้นำนั่นเอง ตามติดต่อกันมาคือตำแหน่งการงาน, วิทยุฒิ, เครือญาติ, ภูมิภานา ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นฐานทางสังคมอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลและส่งผลถึงบุคคลรอบข้างที่เป็นบริวารหรือทีมงาน ด้วยลักษณะฐานทางสังคมของผู้นำในเทศบาลตำบลกระนวนมองดูแล้วอาจจะเห็นว่าเป็นฐานอำนาจที่มั่นคงเข้มแข็ง อันเกิดมาจากตัวผู้นำเองเนื่องจากการเป็นผู้นำมาอย่างยาวนานทั้งในลักษณะผู้นำทางธรรมชาติและผู้นำอย่างเป็นทางการ ปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจ ทางกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า ใช้ปัจจัยฐานอำนาจด้าน ฐานทางสังคมเป็นปัจจัย ในการสร้างฐานอำนาจโดยเน้นปัจจัยอันเป็นตัวตนของหัวหน้ากลุ่มคือนายทวิ ทองแถมเป็นตัวตั้ง

เกียรติยศความเชื่อถือ

กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า นำตัวนายทวิ ทองแถม เป็นจุดขายของกลุ่ม เนื่องจาก นายทวิ ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เป็นผู้นำท้องถิ่นมานานแล้ว ตั้งแต่สภาพการปกครองบริหารยังเป็นสุขาภิบาลกระนวน ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานสุขาภิบาลและได้สร้างความศรัทธา เชื่อถือ เชื่อมั่น ให้เกิดขึ้นกับประชาชน คือลักษณะจะเป็นผู้นำตามธรรมชาติของท้องถิ่นดั้งเดิมอยู่แล้วนั่นเอง เป็นผู้ร่วมก่อตั้งชมรมรักษะตะกระนวนให้เกิดขึ้นมา เมื่อประชาชนศรัทธาตัว

บุคคลชนชั้นนำของกลุ่ม จึงส่งผลให้ประชาชนศรัทธาเชื่อมั่นเชื่อถือ กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าพร้อมไปด้วยกัน

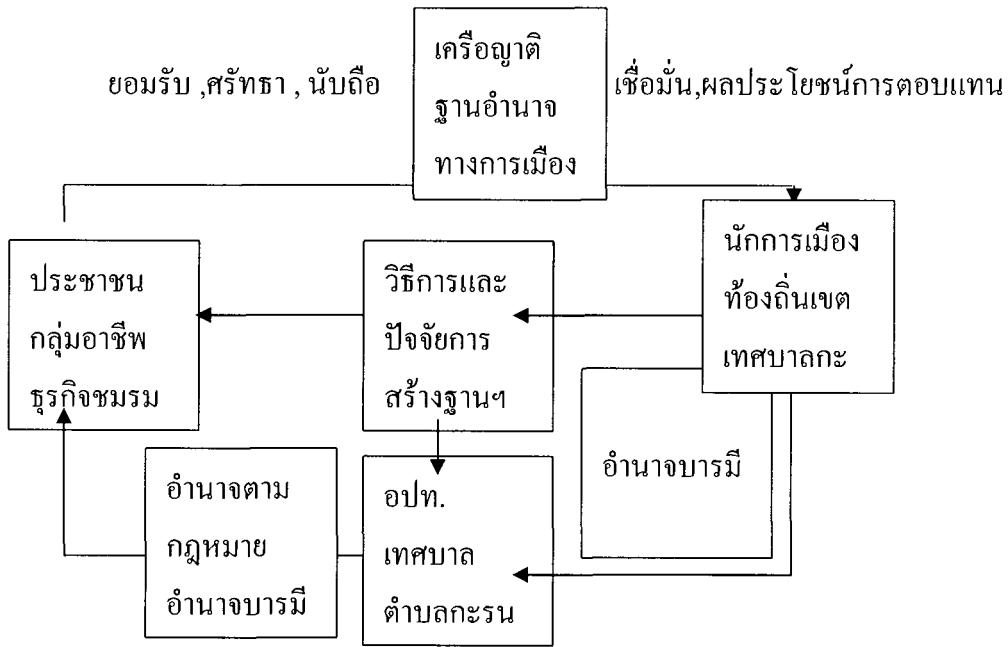
ตำแหน่งการงาน

การดำรงตำแหน่งประธานสภาภิบาลของนายทวี ทองแถม ตั้งแต่เก่่าก่อนที่จะยกฐานะจากสภาภิบาลตำบลกะรนเป็นเทศบาลตำบลกะรนเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ได้สร้างความศรัทธา ให้ประชาชนเชื่อมั่นและเชื่อถือต่อสภาวะการเป็นผู้นำ ทั้งในรูปแบบลักษณะผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำอย่างเป็นทางการโดยไม่เสื่อมเสีย

ภูมิถิ่นา,เครือญาติ,วัยวุฒิ

การเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ เกิดที่กะตะกะรน มีบรรพบุรุษเทือกเขาเหล่ากอ มีที่ดินเครือญาติอยู่ที่กะตะกะรน เป็นตัวช่วยสำคัญของนายทวี ทองแถมและกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าอีกทั้งวัยวุฒิของนายทวี ทองแถม ซึ่งถือกำเนิดในวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2492 จนถึงปัจจุบันนี้ปี พ.ศ.2552 รวมอายุได้ 59 ปี ในสังคมไทยถือได้ว่า เป็นผู้สูงวัยมีคุณสมบัติพอที่ได้รับการเคารพนับถือจากลูกหลานและเด็กรุ่นหลัง ๆ

เห็นได้จากข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลกะรนมองเห็นได้ว่ามีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งผู้นำคือนายกเทศมนตรีเพียงคนเดียวมาตลอด ไม่มีผู้เข้าลงสมัครเป็นคู่แข่งกัน โดยมีผู้นำเป็นบุคคลคนเดิมตั้งแต่ครั้งเทศบาลตำบลกะรนยังไม่ได้ยกฐานะจากสภาภิบาลเป็นเทศบาล และไม่มีกรรเรียนคัดค้านในช่วงการเลือกตั้งตั้งแต่ปี 2550-2551 เป็นต้นมา อาจแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของตัวผู้นำที่สามารถนำวิธีการและปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้มองเห็นภาพเด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเขียนเป็นแผนภาพการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน ได้ดังแผนภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นเขตพื้นที่เทศบาลตำบลกะ

จากวิทยานิพนธ์ของ น.ส. สุพรรณิ เกื่อนกลาด เรื่อง “กลุ่มผลประโยชน์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง ในพื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิเคราะห์ผ่านพัฒนาการของตัวละคร คือ “กลุ่มธุรกิจ” และ “กลุ่มการเมือง” พบว่ากระบวนการสะสมทุนของนักธุรกิจท้องถิ่นได้กระทำการรวมกลุ่มกันในรูปขององค์กร เช่น หอการค้าจังหวัด กลุ่มสมาคมวิชาชีพและอื่น ๆ โดยเฉพาะในเขตเมืองซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง โดยการรวมกลุ่มภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายและแต่ละกลุ่มมีการแข่งขันกันเองในเวทีสาธารณะทั้งยังมีพลวัตการเมืองมากน้อยต่างกันด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าการรวมตัวของ “กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ” ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีแนวโน้มที่จะขยายไปสู่การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะนักธุรกิจรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจควบคู่ไปกับงานการเมือง ซึ่งปัจจัยสำคัญในการกำหนดความเป็นอิทธิพลจะมีอยู่ 3 ประการ คือ ทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพทางสังคม คุณลักษณะทั้งสามประการนี้ จะอยู่ควบคู่และเกื้อกูลกันโดยผู้มีอำนาจมักใช้อำนาจในการแสวงหาทรัพย์สินและผู้มีทรัพย์สินมักใช้ทรัพย์สินแสวงหาอำนาจและปัจจัยทั้งสอง (อำนาจและทรัพย์สิน) จะส่งผลให้บุคคลหนึ่งมีสถานะภาพในสังคมตามไป

ทั้งนี้ “กลุ่มธุรกิจ” จึงมีความสำคัญเพราะนอกเหนือจากบทบาททางเศรษฐกิจในการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าของกิจการ ผ่านการประมวลงานจากภาคส่วนราชการ ยังเข้าไปมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจการเมืองในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ ทั้งทางกลุ่มธุรกิจเองก็พร้อมจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อมีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นมาได้ในระดับที่พอเหมาะ พร้อมทั้งจะขยายอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่อำนาจในการผูกขาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับอิทธิพลทางการเมืองที่ได้รับ การเอื้อประโยชน์เพิ่มเติมให้สูงขึ้นด้วยเช่นกัน (กรุงเทพฯธุรกิจ วันพฤหัสบดีที่ 5 พ.ศ.2550) จากผลการวิจัยของ น.ส.สุพรรณิ เกื่อนกลาดและผลที่ค้นพบจากงานศึกษาวิทยานิพนธ์กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกระนวน ของตัวผู้เขียนเองมองจากกลุ่มตัวอย่างวิจัยทั้งหมดกลุ่มตัวอย่างมีทั้งดำรงตำแหน่งทางการเมืองและทำงานธุรกิจในพื้นที่ควบคู่ไปกับการเมืองด้วย บางตัวอย่างวิจัยก็ทำธุรกิจหลายด้านแต่ส่วนมากเป็นธุรกิจบริการ เห็นได้ว่าสถานะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีการซ้ำซ้อนกัน อาจมีสาเหตุเนื่องจากพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวนเป็นเขตเศรษฐกิจมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น แต่ลักษณะการรับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นพื้นที่สาธารณะจะจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันเป็นกลุ่มธุรกิจอาชีพต่าง ๆ กลุ่มเหล่านี้เป็นพลังมวลชนที่สำคัญในพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวน ซึ่งบางครั้งอาจมองว่าเป็นกลุ่มประชาสังคมก็อาจเป็นไปได้

จาก การศึกษาวิจัยโอพาร์ ถิ่นบางเตียว (2546 :1) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง การเมืองท้องถิ่น กับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง สรุปโครงสร้างอำนาจชุมชนในอดีตมีความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการดำรงชีพของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนต้องร่วมมือกันในกลุ่มเครือญาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง ต่อมาเมื่อการขยายตัวของรัฐราชการเข้าสู่ชุมชนให้มีการเลือกตั้ง ลักษณะการเลือกตั้ง กำนัน – ผู้ใหญ่บ้านในอดีต ชาวบ้านยังใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้ที่มีอาวุโส เป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นผู้นำ ก่อให้เกิดโครงสร้างอำนาจเชิงซ้อนในชุมชนระหว่างอำนาจรัฐราชการและระบบเครือญาติ ส่วนการศึกษารูปแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง พบว่า การเมืองในท้องถิ่นเทศบาลเมืองมาบตาพุดอยู่ภายใต้ระบบผูกขาดอำนาจปกครองไว้ในกลุ่มอำนาจเดียว โดยอาศัยระบบการฮั้วทางการเมืองตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ระบบฮั้วทางการเมือง เกิดขึ้นเพราะกลุ่มอำนาจขาดแคลนทรัพยากรทางการเมือง เพื่อการสร้างอำนาจต่อรองเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง และการฮั้วทางการเมืองเพื่อการจัดสรรอำนาจทางการเมืองการบริหาร สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เพราะการฮั้วทางการเมืองมีข้อจำกัดทำให้กลุ่มอำนาจที่ผูกขาดอำนาจ

ปกครองแตกออกเป็น 2 กลุ่ม การศึกษาประเมินผลพบว่า การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมีความเหมาะสมที่จะเป็นต้นแบบในการปกครองเทศบาล แม้จะพบปัญหาการซื้อเสียงขนาดหนักในการเลือกตั้ง แต่ตัวแบบดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบการเมืองท้องถิ่น 1. มีการเสนอนโยบายแทนตัวบุคคล 2. สร้างข้อจำกัดต่อระบบการซื้อทางการเมือง 3. สร้างเสถียรภาพให้นายกเทศมนตรีโดยตรงไปใช้ สมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์จะเป็นการสร้างความรู้ให้กับประชาชนได้ ส่งเสริมบทบาทของประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

จากการวิจัยกรณีศึกษาเฉพาะท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะหรนพบว่าปัญหาจากการซื้อเสียงไม่มี หรือวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองไม่ได้ใช้วิธีการซื้อเสียงในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะหรนเลยอันอาจจะมีสาเหตุจากผู้นำทางการเมืองคือนายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลกะหรนไม่มีคู่แข่งทางการเมืองในตำแหน่งนายกเทศมนตรีและได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่นกะตะกะหรนตลอดจนถึงปัจจุบันสามารถศึกษาได้จากข้อมูลการสมัครรับเลือกตั้งและผลการเลือกตั้งของเทศบาลตำบลกะหรนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชนในอดีตของเทศบาลตำบลกะหรนก็มีความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติอันเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการดำรงชีพของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนต้องร่วมมือกันในกลุ่มเครือญาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองคือจากชุมชนเกษตรกรรมเป็นชุมชนเมือง เนื่องจากผลประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก เพื่อป้องกันการเข้ามาผูกขาดผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอันตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณะจากนายทุนนอกพื้นที่หรือต่างชาติเพียงฝ่ายเดียว จึงได้รวมตัวจัดตั้งกลุ่มชมรมรักษะกะตะกะหรนขึ้นมาจากคนในชุมชนท้องถิ่นเอง จัดตั้งเป็นกลุ่มธุรกิจอาชีพต่างๆที่สามารถรับผลประโยชน์ด้านบริการจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ใช้ผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สาธารณะ มีเทศบาลตำบลกะหรนเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ต่างๆเป็นศูนย์กลางร่วมกับชมรมรักษะกะตะกะหรนซึ่งทำหน้าที่ประสานและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มธุรกิจอาชีพต่างๆรวมทั้งกลุ่มองค์กรภายนอกพื้นที่ซึ่งเข้ามากระทำการกิจกรรมหรือดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติอันตั้งบนพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของท้องถิ่นและผู้คนประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะหรน กลุ่มธุรกิจอาชีพต่างๆนี้จัดว่าเป็นฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ได้เหมือนกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ซึ่งล้วนแต่อาศัยปัจจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองเป็นปัจจัยฐานทางสังคมคือเกียรติยศความเชื่อถือหรือภาวะผู้นำของตัวผู้นำ, ตำแหน่งการงาน, วิทยุ, เครือญาติ, ภูมิลำเนาของตัวผู้นำนั่นเอง

จากการวิจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า) ในเทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต สามารถตอบประเด็นปัญหาการวิจัยเชิงกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปการวิจัย ได้ดังนี้จากประเด็นปัญหาการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจในการเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อให้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองจะเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้เกิดขึ้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่จากกลุ่มหรือบุคคลและใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ได้รับจากการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองเป็นการพัฒนาสังคมชนบท ด้านสังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองต่อไปที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยวิธีการและปัจจัยต่างๆ เข้ามาใช้ในการสร้างฐานอำนาจ

จากการวิจัยพบว่า การเมืองระดับท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรนเป็นการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจะใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ได้รับจากการมีอำนาจหน้าที่และทรัพยากรจากตัวบุคคลซึ่งเป็นอำนาจบารมี โดยมีวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง จากการใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน, ใช้วิธีการให้การศึกษาอบรม, ใช้ระบบอุปถัมภ์, ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ และมีปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจคือปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคมของตัวผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น (กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า) คือนายทวิ ทองเข้ม และประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างอิสระ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เทศบาลตำบลกะรนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยการสร้างโอกาสให้ประชาชนโดยจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มธุรกิจกลุ่มอาชีพที่ประกอบกิจการซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจบริการในพื้นที่ มีชมรมรักษะตะกะรนเป็นตัวประสานเชื่อมผ่านการดูแลปรึกษาจากเทศบาลตำบลกะรนที่ให้การช่วยเหลือด้านงบประมาณและความรู้ การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สำหรับการสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถศึกษาค้นพบวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของงานวิจัยครั้งนี้ 4 วิธี คือ

- ใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน
- ใช้วิธีการให้การศึกษาอบรม
- ใช้ระบบอุปถัมภ์
- ใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ

2. ปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของ กลุ่มการเมืองท้องถิ่น จากกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถศึกษาค้นพบปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นของงานวิจัยครั้งนี้ 1 ปัจจัย คือ

1) ใช้ปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคม

เกียรติยศความเชื่อถือ, ตำแหน่งการงาน, วิทยุฉฉ, เครือญาติ, ภูมิคำเนา วิธีการใช้ความสัมพันธ์เครือญาติ น่าจะมีความสำคัญมากกว่าวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรน ความเป็นญาติพี่น้องกันสายสัมพันธ์ที่ข้องเกี่ยวทางสายโลหิตจากบรรพบุรุษ เป็นสภาพความเป็นจริงทางสังคมของคนไทย สังคมไทยการช่วยญาติทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโตมีอำนาจทางการเมืองและเป็นอำนาจตามกฎหมายด้วย ก็จะได้พึ่งพาอาศัยในภายหลัง ถือได้ว่าเป็นการอุปถัมภ์อย่างหนึ่งที่อิงระบบความสัมพันธ์เครือญาติ (Kinship relation system) ในระบบอุปถัมภ์ ส่วนวิธีการอื่นๆการใช้ระบบอุปถัมภ์ การใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทน การใช้วิธีการให้การศึกษาอบรม จะดำเนินติดต่อกันมาเกี่ยวเนื่องกัน แต่วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ที่พบในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ในเบื้องต้นก็อาจจะมี ความสลับซับซ้อนที่อยากจะหาหลักฐานพยานมายืนยันชี้ชัดได้ เพราะวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองบางครั้ง อาจเป็นวิธีการที่นำไปสู่การกระทำที่ขัดหรือผิดกฎระเบียบ ของทางราชการหรือกฎหมาย ซึ่งจะไปสู่การทุจริต คอร์รัปชั่น อย่างเป็นระบบได้เหมือนกัน ก่อให้เกิดขบวนการธุรกิจการเมืองขึ้นมาภายใต้การเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นก็อาจจะเป็นไปได้

สำหรับปัจจัยในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้าพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน ปัจจัยที่เด่นชัดที่สุดคือ ปัจจัยฐานอำนาจด้านฐานทางสังคมของ ผู้นำกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า นายทวิ ทองแซม นั้นเองมากที่สุดในเรื่อง เกียรติยศ, ความน่าเชื่อถือ, ตำแหน่งการงาน, ภูมิคำเนา, เครือญาติและวิทยุฉฉหรืออาจจะเรียกว่าภาวะผู้นำก็เป็นได้

และจากที่มีการบูรรวมองค์การบริหารส่วนตำบลกะรนให้รวมเข้ากับเทศบาลตำบลกะรนส่งผลให้เทศบาลตำบลกะรนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีต่างๆในเขตพื้นที่และจากเงินสะสมเก่าขององค์การบริหารส่วนตำบลกะรน เมื่อเทียบเคียงดูกับองค์การปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ถือได้ว่าเทศบาลตำบลกะรนมีเงินรายได้และปริมาณจำนวนเงินสะสมคงคลังมากพอที่จะสามารถเลี้ยงดูบริหารองค์กรได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากส่วนกลางหรือรัฐบาลก็เป็นได้ สิ่งสำคัญที่เป็นจุดเด่นเป็นแหล่งที่มาของเงินรายได้เทศบาลตำบลกะรนคือทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเองและการเติบโตของธุรกิจด้านบริการต่างๆที่ตามมา แต่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นจุดเด่นจุดขายของเทศบาลตำบลกะรน เป็นทรัพย์สินสาธารณะของประชาชนในท้องถิ่นกะตะกะรน ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของ โดยผ่านกลุ่มชมรมรักษ์กะตะกะรนที่ได้ร่วมจัดตั้งกันขึ้นมาเพื่อดูแล รักษา

ปกป้องทรัพย์สินสาธารณะของท้องถิ่นนี้และยังมีส่วนร่วมจัดสรรการรับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้กลุ่มธุรกิจอาชีพต่างๆของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เป็นการสร้างรายได้จากธุรกิจบริการต่างๆบนพื้นที่สาธารณะคือชายหาดชายทะเลที่สร้างรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น กลุ่มชมรมรักษะกะตะกะรนเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรต่างๆที่เข้าไปมีกิจกรรมในพื้นที่ร่วมกับเทศบาลตำบลกะรน จากที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เจาะจงและตัวอย่างที่แฝงเข้ามาจะเห็นได้ว่าชนชั้นนำของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีบทบาทในชุมชนท้องถิ่นล้วนเป็นผู้คนดั้งเดิมของพื้นที่เป็นส่วนมาก จะมีบุคคลภายนอกพื้นที่เข้ามาร่วมในกลุ่ม ก็ต้องเกี่ยวพันสัมพันธ์เกี่ยวดองกันแน่น เขยหรือสะใภ้ของผู้คนในชุมชนก่อนจึงจะเข้าไปมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกลุ่มธุรกิจอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่ท้องถิ่นกะตะกะรนได้

หากมองลักษณะของกลุ่มธุรกิจต่างๆในพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน อาจเห็นภาพของแนวคิดประชาสังคมก็เป็นไปได้ที่ถือว่าสังคมที่ดีจะต้องมีดุลอำนาจระหว่างรัฐ (state) ภาคธุรกิจ (market) และประชาสังคม (civil society) โดยถือว่าทั้งสามภาคนี้มีความแตกต่างที่เสริมและถ่วงดุลระหว่างกันและกันเป็นสังคมที่มี คุณภาพหรือ “สังคมสมานภาพ” (ประเวศ 2536) และอาจจะมองว่า ชมรมรักษะกะตะกะรนเป็น” ประชาสังคม” หรือองค์กรภาคประชาสังคมก็เป็นไปได้ เนื่องจากมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นอิสระและไม่อยู่ภายใต้อำนาจของราชการหรือใต้การบังคับบัญชาของอำนาจทางการเมืองที่เป็นทางการ จากลักษณะเหล่านี้ของชุมชนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลกะรนจะเห็นได้ว่ามีรูปลักษณะเข้าไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยตรง (direct democracy) แล้วที่ประชาชนแสดงออกซึ่งสิทธิเสียงของความเป็นพลเมือง (citizen) ผ่านกิจกรรมทางสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคลสามารถเข้าร่วมโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านระบบหรือรูปแบบทางการเมืองที่เป็นทางการ

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรนของกลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้าภายใต้การโน้มนำของนายทวี ทองแถม ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม จะมองเห็นว่าเป็นการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้โดยปรับเปลี่ยนความคิดให้ประชาชนในท้องถิ่นเปลี่ยนความคิดเป็นพลเมือง (citizen) เสียก่อนโดยผ่านการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆขึ้นมาแล้วให้กลุ่มสร้างเครือข่าย (network) ของกลุ่ม มีจุดรวมศูนย์ของกลุ่มต่างๆอยู่ที่ชมรมรักษะกะตะกะรน โดยที่องค์กรปกครองท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรนเป็นที่ปรึกษาผ่านงานพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลกะรน

จากการศึกษานี้ทำให้พบเห็นว่าพื้นที่ท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะรน มีภูมิคุ้มกันป้องกันในด้านต่าง ๆ สืบต่อ ๆ มาเนื่องจากความเข้มแข็งของท้องถิ่นเองตั้งแต่ดั้งเดิม มีการรวมกลุ่ม มีความสามัคคีกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านรูปแบบของกลุ่มคือชมรมรักษะกะตะกะรนเป็นศูนย์

รวมของกลุ่มธุรกิจต่างๆในพื้นที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงความเข้มแข็งทางการเมืองในท้องถิ่นด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.1 การผูกขาดอำนาจทางการเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่นอาจส่งผลให้มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ และส่วนใหญ่ของประชากรท้องถิ่น มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน ดังนั้น ประชาชนในท้องถิ่น ควรมีการสอดส่องดูแลติดตามการใช้งบประมาณตามนโยบายโครงการต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่อย่างเข้มงวดและกวดขัน

3.1.2 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินควรตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดินที่เกิดขึ้นจากโครงการตามนโยบาย ของนักการเมืองในท้องถิ่นให้เพิ่มถี่มากขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย อันจะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่นเองและประเทศชาติ

3.1.3 เพื่อป้องกันการสร้างอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นที่ใช้วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองซึ่งผิดกฎหมาย ควรมีการให้ความรู้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องกฎหมายในการป้องกันตัวเบื้องต้นและสิทธิทางการเมืองในท้องถิ่น อันมีผลประโยชน์ที่ประชาชนในท้องถิ่นควรจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย

3.1.4 ผลที่ได้จากการวิจัยอาจเป็นประโยชน์เฉพาะสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ เอง แต่อาจนำไปเป็นแบบประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการเกิดความเสียหาย เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นใช้วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย สำหรับท้องถิ่นอื่นที่มีลักษณะอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ใกล้เคียงกันได้

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 สำหรับพื้นที่เทศบาลตำบลกระนวนควรศึกษาในประเด็น “ประชาสังคม” การเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่น เนื่องจากมีลักษณะของการจัดตั้งกลุ่มต่างๆที่มาจากประชาชนหรือปัจเจกบุคคลเข้ามาร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ

3.2.2 วิธีการที่ควรใช้ในการศึกษาควรใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยเอกสาร Documentary Research, การสัมภาษณ์เชิงลึก (dept interview) ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบตรงประเด็น (focused interview)

3.2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ในจังหวัดเดียวกันด้วย

3.2.4 ควรมีการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัยเป็นข้าราชการประจำในองค์กร
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระนวนด้วย

3.2.5 ควรมีการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัยเป็นประชากรแฝงที่เข้ามาทำงาน
ประกอบธุรกิจในเทศบาลตำบลกระนวนด้วย

3.2.6 ควรมีการสัมภาษณ์สมาชิกซึ่งไม่ใช่ชนชั้นนำของกลุ่มตัวอย่างต่างๆด้วย

3.2.7 ควรนำแนวคิดประชาสังคม มาสำรวจลงไปในวันวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้วย
เพื่อเทียบกับผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2540) “ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ” ใน *สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ บก. ประชาสังคมกับสุขภาพ บทวิเคราะห์ทางวิชาการ พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข* หน้า 35-108
- โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง (2547) “การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง” กรุงเทพฯ วิทยุชน
- คะเน ชูลักษณะ (2552, 23 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ บริเวณคิวรถแท็กซี่ใกล้ชายหาดด้านหลัง สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน
- จรรยา สุภาพ (2519) *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ(ประชาธิปไตย: เผด็จการและหลักการวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่)* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- จรัส ศรีสวัสดิ์ (2552, 16 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน
- จุมพล นิมพานิช (2550) *การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แอคทีฟ ปริ้นท์
- จุมพล นิมพานิช (2543) *ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์การ* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช
- จุมพล นิมพานิช (2547) “การเก็บรวบรวมข้อมูล” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 2 หน่วยที่ 5* หน้า 1-43 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- จุมพล นิมพานิช (2547) “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 2 หน่วยที่ 6* หน้า 1-43 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- จุมพล นิมพานิชและฐปนรรต พรหมอินทร์ (2549) “ความรู้ทักษะและเทคนิคทางการเมืองสำหรับนักรัฐศาสตร์” ใน *การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหับัณฑิตรัฐศาสตร์* หน่วยที่ 2 หน้า 45-109 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- จิตพล กาญจนกิจ (2539) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่าศิริยานนท์” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชิษณุพงศ์ สุวรรณ (2540) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ปัญหาหาพิเศษทางรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้วและคณะ (2546) *รวมพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น*
กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์
- ชูบ กาญจนประกร (2514) *ระบบอุปถัมภ์ การบริหารบุคคลในประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม*
ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ชูวงศ์ ฉายาบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่นไทย กรมการปกครอง : คณะรัฐศาสตร์*
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชญาดา ศิริภิรมย์ (2539) *ระบบอุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช(2535) “100 ปี แห่งการปฏิรูประบบราชการ: วิวัฒนาการของอำนาจรัฐและ
อำนาจการเมือง” (อ้างในเดชะ สิทธิสุทธิ 2541: 3) กรุงเทพมหานคร : โครงการ
เผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เชาวนิษฐ์ จินดาพล (2552, 9 พฤษภาคม) *อดีตครูการศึกษาออกโรงเรียน, สื่อมวลชน สัมภาษณ์*
โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ วัดกิตติสังฆาราม เทศบาลตำบลกะรน
- ณัฐพิชชา บุญมา (2552) “ผู้นำสตรีกับบทบาททางการเมือง: กรณีศึกษาในเขตอำเภอพัฒนานิคม
จังหวัดลพบุรี วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จูปนรรต พรหมอินทร์ (2540) “การมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่น” ใน *รวมบทความวิชาการ*
รัฐศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 19 ปีมสธ ครบรอบ 15 ปีรัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ.
ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร
- จูปนรรต พรหมอินทร์ (2547) “กระบวนการและขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์” ใน *ประมวลสาระชุด*
วิชา หน่วยที่ 2 หน้า 45-76 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- จิตติพร ขำน้ำคู้ (2539) “หลักประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนกับระบบพรรคการเมืองไทย”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์(กฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เดชะ สิทธิสุทธิ (2541) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “สันติธรรม” ในเทศบาลเมืองนครปฐม” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทวี ทองเข้มและคณะ (2552, 22 มกราคม) *นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกะรนและ*
คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ สำนักงาน
เทศบาลตำบลกะรน
- ธวัชชัย ทองมั่ง (บรรณาธิการ) (2549) “แกะกล่องกองคลัง” *วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กะรน*
สาร 2 , 4 (เมษายน-กันยายน) : 12

- _____ (2549) “คุยสบายสไตล์ผู้บริหาร” วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กระรณสาร 2, 4
(เมษายน-กันยายน) : 4-5
- _____ (2549) “เปิดประตูผู้แทน” วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กระรณสาร 2, 4
(เมษายน-กันยายน) : 9
- ธวัชชัย ทองมั่ง (2549) “สาระกองช่าง” วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กระรณสาร
2, 4 (เมษายน-กันยายน) : 6
- _____ (2549) “สนามแห่งปัญญา” วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กระรณสาร
2, 4 (เมษายน-กันยายน) : 7
- _____ (2549) “เต็มใจให้” วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กระรณสาร 2, 4
(เมษายน-กันยายน) : 12
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2547) “การเลือกปัญหาเพื่อทำวิทยานิพนธ์” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา*
หน่วย หน้า 125-156 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ธวัชชัย ถอดิยาภิชาติกุล (2541) “การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย”
วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต รัฐศาสตร์(การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรยุทธ บุญมี (2536) “สังคมเข้มแข็ง” กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร
- ธีรยุทธ บุญมี (2533) “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา สังคมและ*
วัฒนธรรมไทย หน่วยที่ 1-7 กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2547) “การเขียนแก้ไขและเผยแพร่วิทยานิพนธ์” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา*
วิทยานิพนธ์ 3 หน่วยที่ 10 หน้า 103-120 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชารัฐศาสตร์
- นิตา ชูโต (2545) การวิจัยเชิงคุณภาพ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : แม่ทัพปอຍท์
- นันทวัฒน์ บรรมานันท์ (2545) *การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*
พ.ศ.2540 กรุงเทพฯ วิทยุชน พิมพ์ครั้งที่ 2
- ปธาน สุวรรณมงคล (2546) “การเมืองท้องถิ่นกับการพัฒนาการพัฒนาทางการเมืองไทย”
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 8 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ปธาน สุวรรณมงคล (2552) *การเมืองท้องถิ่น : การเมืองของใคร โดยใคร เพื่อใคร* โครงการผลิต
ตำราและสื่อการสอนของโครงการวิทยาลัยการเมืองสาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- ปธาน สุวรรณมงคล (2540) “การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นไทย” ในรวมบทความวิชาการ
รัฐศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 19 ปี มสธ.ครบรอบ 15 ปีรัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ
ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร
- ปธาน สุวรรณมงคล (2547) “การสอบป้องกันวิทยานิพนธ์และการประเมินผลการสอบป้องกัน
วิทยานิพนธ์” ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 3 หน่วยที่ 10 หน้า 103-120
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ปธาน สุวรรณมงคลและเสนีย์ คำสุข (2549) “วิทยาการทางรัฐศาสตร์และการเมืองร่วมสมัย”
การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิตรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 1 หน้า 1-43
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2547) “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์” ประมวลสาระชุดวิชา
หน่วยที่ 1 หน้า 1-44 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ปรัชญา เวสารัชช์และไพโรจน์ พรหมสาส์น (2549) “คุณสมบัติที่พึงประสงค์และคุณธรรม
สำหรับนักรัฐศาสตร์” การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิตรัฐศาสตร์หน่วยที่
1 หน้า 1-43 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ประธาน คงฤทธิศึกษากร. (2526) *การปกครองท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์.
_____. (2539) *การปกครองท้องถิ่น (ตอนที่ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด*
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประหยัด หงส์ทองคำ (2526) *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช
- ประหยัด หงส์ทองคำ (2537) *การกระจายอำนาจ หลักการและองค์ประกอบที่น่าพิจารณา*
เทศาภิบาล (ฉบับพิเศษ) ม.ป.ท.
- ประหยัด หงส์ทองคำและพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529) *ปัญหาและแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพ*
ของการบริหารเทศบาลไทย กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์
- ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2525) *ระบบอุปถัมภ์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีในอำเภอวังทอง*.
วารสารสังคมศาสตร์ 19 (มีนาคม) : 56-62
_____. (2539) *ระบบอุปถัมภ์ กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ปรีชา คุวินทร์พันธุ์,อมรา พงศาพิชญ์และคณะ (2543) *ระบบอุปถัมภ์.กรุงเทพฯ ศูนย์หนังสือ*
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.พิมพ์ครั้งที่ 2
- ประเวศ วะสี (2536) “แนวคิดและยุทธศาสตร์สังคมสมานูภาพและวิชา” ในมติชนรายสัปดาห์
23 กรกฎาคม 2536 หน้า 15-18 และ 30 กรกฎาคม 2536 หน้า 31-34

- ประวีณ แจ่มศักดิ์ (2536) พฤติกรรมการเลือกตั้งในระบบอุปถัมภ์ : การวิเคราะห์เชิงภูมิภาค
เปรียบเทียบ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปรีชา อุยตระกูลและคณะ (2533) “ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำชาวบ้าน” รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปิ่นฉัตร ยอดแก้ว (2552,5 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย
พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติดชายหาดกะรน สำนักงาน เทศบาลตำบลกะรน
- ประสาน ตันติธรรม(2552,9 พฤษภาคม) อดีตครูการศึกษาออกโรงเรียน,สื่อมวลชน สัมภาษณ์โดย
ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ วัดกิตติสังฆาราม เทศบาลตำบลกะรน
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ (2507) ระเบียบทางเสด็จพระราชดำเนินประพาส
ทางบก ทางเรือรอบแหลมมลายู รัตนโกสินทร์ศก 109 เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร
องค์การคำคุณุสภา
- พวงทิพย์ เกียรติสกุณ (2534) “บทบาทของชาวจีนและชาวตะวันตกต่อกิจการเหมืองแร่ดีบุก
มณฑลภูเก็ตตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 25-พ.ศ.2475” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(ประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเกิด (2537) ระบบการทุจริตเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร ศูนย์วิจัยและผลิต
ตำราสถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก)
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2539) ระบบอุปถัมภ์ กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิมพ์ประไพ ณะมณี (2542) “การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองการเมืองไทย : ศึกษา
เปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย” วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต(การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพโรจน์ เข้มกลัด (2548) “ศักยภาพในการดำรงบทบาททางการเมืองของตระกูลอังกินันท์ใน
จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเกิด (2533) ความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพโรจน์ สังข์แก้ว (2552, 17 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย
ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน
- ภูธร อุดมกิจวิบูลย์ (2552,11 พฤษภาคม) อดีตรองนายกเทศมนตรี,ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ สวนสาธารณะหนองหาน ชายหาดกะรน เทศบาล
ตำบลกะรน

- มีชัย นาวิณ (2552,8 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน
สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติดชายหาดกะรน
สำนักงาน เทศบาลตำบลกะรน
- มนัส เย็นจิตรและพรชัย ไฝ่งาม (2552,10 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน
สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ บริเวณกลุ่มร่มชายหาด ชายหาดกะรน
เทศบาลตำบลกะรน
- มงคล เกษประทุม (2552) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณี
เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มาลี บุญยะพงษ์ไชย (2552,22 มกราคม) ผู้แทนชุมชน,ประธานคณะกรรมการชุมชนสัมภาษณ์
โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ชุมชนโคกโดนด เทศบาลตำบลกะรน
- ยศ สันตสมบัติ (2533) อำนาจ บุคลิกภาพและผู้นำการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รสลิน ศิริยะพันธ์ (2547) “รูปแบบการเขียนวิทยานิพนธ์แบบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช”
ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 3 หน่วยที่ 8 หน้า 1-98
- วรพิทย์ มีมาก (2547) “การออกแบบการวิจัยและเครื่องมือวิจัย” ประมวลสาระชุดวิชา
หน่วยที่ 4 หน้า 157-209 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ (บก)(2536) “สิทธิชุมชนการกระจายอำนาจการจัดการอำนาจจัดการ
ทรัพยากร” กรุงเทพมหานคร สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- วรวัฒน์ สงวนนาม (2552,22 มกราคม) อดีตผู้แทนชุมชนและนักธุรกิจ สัมภาษณ์โดย
ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติดชายหาดกะรน สำนักงานเทศบาล
ตำบลกะรน
- สมบัติ จันทรวงศ์ (2535) “บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจและการเมืองไทย” ในรัฐ ทุน
เจ้าพ่อท้องถิ่น กับสังคมไทย กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุจิต บุญบงการ (2532) การเมืองเปรียบเทียบ : ปัญหาและแนวความคิด กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สังสิต พิริยะรังสรรค์และผาศุก พงษ์ไพจิตร.(2537). กระจายอำนาจอย่างไรสร้างประชาธิปไตย
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรพล ราชภัณฑารักษ์ (2532) กลุ่มผลประโยชน์ (PS 215) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สินธุ์ชัย สุกรเสพย์ (2539) “บทบาทของ “เจ้าพ่อ” ในการเมืองไทย พ.ศ. 2517-2535” วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสนีย์ คำสุข (2547) “รูปแบบการนำเสนอวิทยานิพนธ์” ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 3

หน่วยที่9 หน้า 99-102 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (บรรณาธิการ) (2540) ภูเก็ตเมืองแก้ว ภูเก็ต โรงพิมพ์กองทัพ

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2547) “การประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่น” กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2547) “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เรื่อง ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต”

กรุงเทพมหานคร พ.ศ.17

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2547) “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต”

กรุงเทพมหานคร ส.ศ.17

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2551) “การประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่น” กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2551) “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เรื่อง ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต” .

กรุงเทพมหานคร . พ.ศ.17

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2551) “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต”

กรุงเทพมหานคร . ส.ศ.17

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (2547) “การประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้

บริหารท้องถิ่น”กรุงเทพมหานคร

สมศรี สุวิทย์และจารุวรรณ วีระการ (2552, 2 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน

สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติชทายหาดกะรน

สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน

เสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ (2552, 17 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย

ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน

- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2538) “สองนครา ประชาธิปไตยแนวทางการปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย” กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- _____ . (2539) *อนาคตการเมืองไทย พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายศึกษา
- _____ . (2543) *การเมืองของพลเมือง: ผู้สหัสวรรษใหม่* กรุงเทพมหานคร โครงการจัดพิมพ์คบไฟ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและพัฒนา
- อนุชาติ พวงสาดีและคณะ (2542) “ขบวนการประชาสังคมไทย: ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง” นครปฐม: โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- อาคม ใจแก้ว (2540) “นักบริหารการพัฒนาเมืองในทศวรรษหน้า : กรณีศึกษาสมาชิกเทศบาลนครหาดใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลา”
- อภิชาติ โตดิลกเวชช์ (2530) “ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี วานิชเทพบุตร (บรรณาธิการ) *บ้านพระยาวิจิตรสงคราม ภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต*
- อรรถการ ฐานวิเศษ (2552, 3 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติดยาหาดกะรน สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน
- อนุรักษ์ แย้มคล้าย (2552, 8 พฤษภาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน สัมภาษณ์โดย ฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์ ร้านค้าอาคารสนามกีฬาติดยาหาดกะรน สำนักงานเทศบาลตำบลกะรน
- Akin Rabibhaddna. (1975) “ Clientship and Class Structure in the Early Bangkok Period ”, in *Change and Persistence in Thai Society* New York : Cornell University Press
- Eisenstad , S.N and Roniger , L. (1984) *Patrons, clients and friends*. London : Cambridge University Press

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์สำนักวิชาศิลปะศาสตร์ สาขาวัฒนธรรมศึกษา
ตำแหน่งผู้ประสานงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผู้อำนวยการกองช่างระดับ 8 นายพีรเสริฐ ทิชนพงษ์ เทศบาลเมืองตะกั่วป่า
จังหวัดพังงา

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง.....
 เรื่อง.....วัน/เดือน/ปี ที่ทำการสัมภาษณ์.....
 เวลาเริ่มสัมภาษณ์.....สถานที่สัมภาษณ์.....
 ผู้สัมภาษณ์.....ผู้ให้สัมภาษณ์.....

1. ท่านมีความเห็นว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่น “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” มีนโยบายการทำงานของกลุ่มในท้องถิ่นอย่างไร จึงสามารถชนะการเลือกตั้งได้ตลอดมา
2. ท่านมีความเห็นว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่น “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” ได้รับเลือกจากประชาชน ชนะการเลือกตั้งเข้าบริหารองค์กรเทศบาลแล้วสามารถก่อประโยชน์สู่ท้องถิ่นตอบแทนกลับให้ประชาชนในรูปแบบใดบ้างเป็นอย่างไร
3. ท่านมีความคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ที่เป็นเหตุให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่น “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” โดยการนำของ นายทวี ทองแถม ได้รับเลือกชนะการเลือกตั้งมาตลอดในสมัยที่ผ่านมา
4. ท่านมีความเห็นว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่น “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” โดยการนำทีมของ นายทวี ทองแถม มีและใช้วิธีการใดบ้างที่ปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น
5. ท่านคิดว่าฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น “กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า” มีแหล่งที่มาจากไหนและเป็นอย่างไร
6. ข้อคิดเห็นหรือความคิดอื่นๆ

ภาคผนวก ค

หนังสือราชการการพิจารณาฐานะสมาชิกเป็นเทศบาลตำบล

0413 / ว.1804

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท 10200

28 ตุลาคม 2528

เรื่อง การพิจารณาฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมาก ที่ มท 0413/ว 903

ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2526

ตามที่หนังสือกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาฐานะ
สุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลมาให้จังหวัดถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึงว่า

1. มีรายได้จริงตั้งแต่ 1.5 ล้านบาทขึ้นไปโดยไม่รวมเงินอุดหนุน
2. ประชาชนตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
3. ความหนาแน่นของประชาชนตั้งแต่ 1,500 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร
4. ได้รับความเห็นชอบจากรายการในท้องถิ่นนั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่า การพิจารณาฐานะสุขาภิบาลที่มีรายได้จริง
ตั้งแต่ 1.5 ล้านบาทขึ้นไป โดยไม่รวมเงินอุดหนุนเป็นเทศบาลตำบลนั้นยังไม่เหมาะสมกับสภาวะ
ทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้โดยได้พิจารณาจากเทศบาลต่าง ๆ ที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า
5,000,000 บาท แล้วปรากฏว่าเทศบาลมีรายจ่ายประจำเป็นเงินเดือนพนักงานเทศบาล ค่าจ้างลูกจ้าง
ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุนและรายจ่ายอื่นรวมเป็นเงิน โดยเฉลี่ย
2,920,318.28 บาท ซึ่งสูงกว่ารายได้ที่กำหนดไว้ในการพิจารณาฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล
ตำบลซึ่งกำหนดไว้เพียง 1,500,000 บาท เมื่อยกฐานะสุขาภิบาลที่มีรายได้เพียง 1,500,000 บาท
เป็นเทศบาลตำบลแล้ว เทศบาลที่จัดตั้งใหม่นั้นจะประสบปัญหาเรื่องรายได้ไม่เพียงพอที่จะ
จัดบริการต่าง ๆ ให้แก่ราษฎรได้ทั่วถึงและจะทำให้ราษฎรไม่เห็นความสำคัญในการปกครอง
ท้องถิ่นรูปเทศบาล ประกอบด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รับหลักการร่างพระราชบัญญัติสุขาภิบาล
(ฉบับที่...) พ.ศ. ... ที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ และส่งไปให้ผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้วปรากฏว่า

สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบกับพระราชบัญญัติสุขาภิบาลดังกล่าวให้เสนอมติสภาพิจารณาต่อไป ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภาและโดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเมื่อมีผลบังคับใช้แล้วจะทำให้สุขาภิบาลที่มีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำได้ ปรชชานกรรมการสุขาภิบาลจะต้องมาจากกรรมการสุขาภิบาลโดยการเลือกตั้งแทนนายอำเภอและมีพนักงานประจำของสุขาภิบาลเองตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยจึงต้องเตรียมกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาฐานะการคลังของสุขาภิบาลโดยจะดำเนินการ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0413/ว. 1388 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2526 เรื่องโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงานของสุขาภิบาล ซึ่งได้แจ้งมาให้จังหวัดทราบว่ามีร่างพระราชบัญญัติสุขาภิบาลดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้วกระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการดังนี้

(1) ปรับปรุงโครงสร้างสุขาภิบาลที่มีรายได้ตั้งแต่ 3,000,000 บาท- 5,000,000 บาท โดยให้สุขาภิบาลมีคณะกรรมการสุขาภิบาลมาจากกรรมการสุขาภิบาลโดยการเลือกตั้ง และให้สุขาภิบาลมีพนักงานสุขาภิบาลเอง

(2) ยกฐานะสุขาภิบาลที่มีรายได้ตั้งแต่ 5,000,001 บาทขึ้นไปเป็นเทศบาลตำบล ดังนั้น จึงให้ยกเลิกหลักเกณฑ์การพิจารณาฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลที่กำหนดไว้เดิมเป็นดังนี้

1. มีรายได้จริงไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่แล้วมาตั้งแต่ 5,000,001 บาทขึ้นไป

2. มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

3. ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

4. ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

ทั้งนี้ หากจังหวัดใดได้ดำเนินการขอยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลก่อนที่กระทรวงมหาดไทยจะแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้แล้วก็ให้ดำเนินเรื่องนั้นต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

จึงเรียนมาเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ชาญ กาญจนาคพันธุ์

(นายชาญ กาญจนาคพันธุ์)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นกองราชการส่วนท้องถิ่นโทร. (02) 2226826

ภาคผนวก ง
คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างวิจัย

คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 กลุ่มโดยแยกเป็น 2 กลุ่มข้อมูลโดยสัมภาษณ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ

1) กลุ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งเพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มที่1 กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง

สัมภาษณ์ ; คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกระนวน นายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรี

นายอิทธิพร สังข์แก้วและนายสมปอง คาบเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็นว่า

“ช่วงหาเสียงเลือกตั้งให้คำมั่นสัญญาอะไรไว้ก็ปฏิบัติตามที่ได้สัญญาไว้ที่สำคัญคือ การสร้างงานสร้างรายได้อาชีพให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นรายได้ที่แน่นอนและมีตลอดสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ โดยเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจใหญ่เช่นโรงแรม เพราะท้องถิ่นกระนวนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกพื้นที่สาธารณะเช่นชายหาด จะจัดสรรแบ่งปันให้ประชาชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพ แต่ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มๆที่ได้ตั้งไว้และเป็นผู้คนดั้งเดิมของพื้นที่ โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมของชาวบ้านฟังเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนของกลุ่มๆและส่วนใหญ่ถ้านับญาติกันก็เป็นเครือกันเสียส่วนมาก ญาติต้องช่วยญาติก่อนเสมอ”

กลุ่มที่2 กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นายไพโรจน์ สังข์แก้ว ให้ความเห็นว่า

“ รวมคนให้เป็นกลุ่มสร้างงานให้มีอาชีพ มีรายได้ มีแกนนำกลุ่มสร้างพลังมวลชน จัดสรรผลประโยชน์แก่ประชาชนให้การศึกษาอบรม ไม่เคยได้ยินเรื่องการซื้อเสียง”

สัมภาษณ์ ;นายอนุรักษ์ แยมคล้าย ให้ความเห็นว่า

“ การใช้สื่อมวลชน นักข่าวหาเสียงในท้องถิ่นกะตะกระนวนนี้ไม่เคยใช้ กลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้ารู้สึกจะใช้กลุ่มต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งไว้นั้นละหาเสียงเป็นฐานอำนาจ เมื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทำให้มีงานทำมีรายได้ตลอด ประชาชนก็ยอมรับไม่ต้องใช้เงินซื้อเสียงเลย”

สัมภาษณ์; นายมิชัย นาวัน ให้ความเห็นว่า

“ เป็นการใช้มวลชน กลุ่มคนเป็นฐานอำนาจ โดยการสร้างงานอาชีพแล้วก่อร่างเป็นกลุ่มๆมีระบบการบริหารกลุ่มแบบเชิงธรรมชาติอิงระเบียบกฎหมาย เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มและรับผลประโยชน์จากการให้สวัสดิการของรัฐเช่นทุน การได้รับการศึกษาอบรมต่าง ๆ”

สัมภาษณ์;นายเสถียรวุฒิ ธรรมวัฒน์ ให้ความเห็นว่า

“การสร้างงานสร้างอาชีพให้เป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่จะคุยง่ายเพราะเป็นญาติกัน ไม่ห่างกันเกินไป เมื่อเป็นกลุ่มแล้ว มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ภาครัฐ มีหน่วยงานเทศบาลงานพัฒนาชุมชนเป็นตัวประสาน”

สัมภาษณ์; นายคะเน ชูลักษณะ ให้ความเห็น

“สร้างงานอาชีพ ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำตลอด และมีการให้การศึกษาอบรมทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้มีศักยภาพเพิ่มสูงมากขึ้นด้วย ที่สำคัญคือเป็นกลุ่มเมื่อเป็นกลุ่มก็เป็นมวลชนมีอำนาจในการต่อรองเรียกร้อง”

กลุ่มที่3 กลุ่มผู้นำชุมชนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์ ; นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ให้ความเห็น

“ใช้การให้การศึกษาอบรมเป็นเบื้องต้นแล้วสร้างงานสร้างอาชีพเป็นผลประโยชน์ตอบแทนแก่ประชาชนทำให้มีรายได้ที่แน่นอน มีสัจจะวาจาในคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชนส่วนเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงไม่มีแน่นอน ช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านตลอด”

สัมภาษณ์ ; นายวรวัฒน์ สงวนนาม ให้ความเห็น

“เน้นการสร้างงานสร้างกลุ่มอาชีพ ทำให้ประชาชนมีงานทำมีรายได้แน่นอน ไม่ต้องออกนอกพื้นที่ภูมิลำเนาไปหางานทำ ใช้อำนาจที่ได้รับจากการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทน ตอบแทนแก่ประชาชน ในพื้นที่ เช่นสวัสดิการต่าง ๆ โดยผ่านกลุ่มต่างๆ ให้ความรู้การทัศนศึกษาอบรมดูงาน เพิ่มพูนความรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ บางคราวกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มไม่ต้องใช้เงินลงทุนของตัวเองเลย เทศบาลออกให้หมดจากเงินรายได้ของเทศบาลผ่านงานพัฒนาชุมชน การซื้อเสียงโดยใช้เงินไม่เคยพบและได้ยื่นข่าว”

สัมภาษณ์ ; น.ส.สมศรี สุวิทย์และนางอารุวรรณ วีระการ ให้ความเห็น

“นำวิธีการมีส่วนร่วมมาใช้ผ่านกลุ่มอาชีพธุรกิจต่างๆ ตามเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มในชุมชนคือให้ประชาชนมีงานทำมีอาชีพมีรายได้ที่แน่นอน มีความปลอดภัยในชีวิต เน้นประชาชนคนดั้งเดิมของพื้นที่เป็นเบื้องต้น ให้ความรู้การศึกษาอบรมต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพส่วนการใช้เงินซื้อเสียงใช้อำนาจบีบบังคับไม่มีไม่เคยเห็น”

สัมภาษณ์ ; นายอรรถการ ฐานวิเศษ ให้ความเห็น

“น่าจะเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชนชาวบ้านในชุมชนมีงานทำไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันมีรายได้ประจำและเป็นรายได้ที่คงงาม คือเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วสามารถให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ชาวบ้านที่เลือกตนเองเข้ามาจนชนะเลือกตั้งได้ตามที่พูดปราศรัยไว้ตอนหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อชาวบ้านในชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีแล้ว ธุรกิจอื่น ๆ ที่เข้ามาจากภายนอกท้องถิ่นเช่นธุรกิจโรงแรมต่าง ๆ ก็สามารถตั้งอยู่ในท้องถิ่นได้มีการเกื้อกูลกัน ส่วนใหญ่ประชาชนชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันจะได้รับผลประโยชน์ที่พอใจ”

กลุ่มที่4 กลุ่มสื่อมวลชนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นายบัณเฑาะว์ ยอดแก้ว ให้ความเห็นว่า

“มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างลงตัวสร้างรายได้ทั่วถึงอีกทั้งให้ความรู้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้มีขีดความสามารถเพิ่มสูงขึ้น สามารถแปลงนโยบายตอนช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ให้เป็นรูปธรรมสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมก็คือกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา สำหรับการซื้อเสียงด้วยเงินไม่มีเลยใช้สื่อมวลชนโฆษณาก็ไม่เห็น”

สัมภาษณ์; นายอนุรักษ์ แย้มคล้าย ให้ความเห็นว่า

“การใช้สื่อมวลชน นักข่าวหาเสียงในท้องถิ่นกะตะกะรณี่ไม่เคยใช้ กลุ่มท้องถิ่น ก้าวหน้ารัฐสภาจะใช้กลุ่มต่างๆที่ได้จัดตั้งไว้นั้นละหาเสียงเป็นฐานอำนาจ เมื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทำให้มีงานทำมีรายได้ตลอด ประชาชนก็ยอมรับไม่ต้องใช้เงินซื้อเสียงเลย”

สัมภาษณ์; นายมีชัย นาวิณ ให้ความเห็นว่า

“เป็นการใช้มวลชน กลุ่มคนเป็นฐานอำนาจ โดยการสร้างงานอาชีพแล้วก่อร่างเป็นกลุ่มๆมีระบบการบริหารกลุ่มแบบเชิงธรรมชาติอิงระเบียบกฎหมาย เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มและรับผลประโยชน์จากการให้สวัสดิการของรัฐเช่นทุน การได้รับการศึกษาอบรมต่างๆ”

สัมภาษณ์; นายประสาน ตันตินิธิธรรม ให้ความเห็นว่า

“ใช้กลุ่มคน กลุ่มอาชีพธุรกิจในพื้นที่ท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจโดยสร้างกลุ่มที่เกิดจากการสร้างงานสร้างรายได้ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น แล้วให้ความรู้จากภาครัฐ”

สัมภาษณ์; นายเชาวนิทย์ จินดาพล ให้ความเห็นว่า

“น่าจะเป็นการสร้างงานรายได้ให้กับประชาชนและให้ความรู้การศึกษาอบรมต่อ ยอดแล้วสร้างกลุ่มตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาเพื่อความเข้มแข็งในการต่อรองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ”

กลุ่มที่ 3 กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ

สัมภาษณ์; นายภูธร อุดมกิจวิบูลย์ ให้ความเห็นว่า

“รวมกลุ่มคนในท้องถิ่น สร้างงานสร้างอาชีพแล้วให้การศึกษอบรมจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของสาธารณะซึ่งมีในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน”

สัมภาษณ์; น.ส.สมศรี สุวิทย์และนางจรรวณ วีระการ ให้ความเห็นว่า

“นำวิธีการมีส่วนร่วมมาใช้ผ่านกลุ่มอาชีพธุรกิจต่างๆ ตามเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มในชุมชนคือให้ประชาชนมีงานทำมีอาชีพมีรายได้ที่แน่นอน มีความปลอดภัยในชีวิต เน้นประชาชนคนดั้งเดิมของพื้นที่เป็นเบื้องต้น ให้ความรู้การศึกษาอบรมต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพส่วนการใช้เงินซื้อเสียง ใช้อำนาจบีบบังคับไม่มีไม่เคยเห็น”

สัมภาษณ์ ; นายอรรถการ ฐานวิเศษ ให้ความเห็น

“น่าจะเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชนชาวบ้านในชุมชนมีงานทำ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันมีรายได้ประจำและเป็นรายได้ที่คงาม คือเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วสามารถให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ชาวบ้านที่เลือกตนเองเข้ามาจนชนะเลือกตั้งได้ตามที่พูดปราศรัยไว้ตอนหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อชาวบ้านในชุมชนมีการเป็นอยู่ที่ดีแล้ว ธุรกิจอื่น ๆ ที่เข้ามาจากภายนอกท้องถิ่นเช่นธุรกิจโรงแรมต่าง ๆ ก็สามารถตั้งอยู่ในท้องถิ่นได้มีการเกื้อกูลกัน ส่วนใหญ่ประชาชนชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันจะได้รับผลประโยชน์ที่พอใจ”

กลุ่มที่ 6 กลุ่มชมรมรักษาระยะ-กะรนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์;นายมนัส เย็นจิตรและนายพรชัย ใฝ่งาม ให้ความเห็น

“ใช้วิธีการสร้างงานสร้างอาชีพ รวมกลุ่มประชาชนได้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้การศึกษอบรมสร้างแกนนำของกลุ่ม จัดสรรผลประโยชน์จากธรรมชาติที่มีของสาธารณะได้อย่างลงตัว”

สัมภาษณ์;นายจรูญ ศรีสวัสดิ์ ให้ความเห็น

“จัดสรรผลประโยชน์ผลตอบแทนแก่ประชาชน ที่สมควรจะได้รับอย่างลงตัว สร้างงานสร้างอาชีพเป็นกลุ่มก้อน สร้างแกนนำกลุ่มเพื่อทำงานประสานกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ”

สัมภาษณ์;นายเสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ ให้ความเห็น

“การสร้างงานสร้างอาชีพให้เป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่จะคุยง่ายเพราะเป็นญาติกันไม่ห่างกันเกินไป เมื่อเป็นกลุ่มแล้ว มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ภาครัฐ มีหน่วยงานเทศบาลงานพัฒนาชุมชนเป็นตัวประสาน”

สัมภาษณ์;นายคะเน ชูลักษณะ ให้ความเห็น

“สร้างงานอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำตลอด และมีการให้การศึกษาดูงานทัศนศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้มีศักยภาพเพิ่มสูงมากขึ้นด้วย ที่สำคัญคือการเป็นกลุ่มเมื่อเป็นกลุ่มก็เป็นมวลชนมีอำนาจในการต่อรองเรียกร้อง”

2) กลุ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองเพื่อศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง

สัมภาษณ์ ; คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน นายทวี ทองเข้ม นายกเทศมนตรี

นายอิทธิพร สังข์แก้วและนายสมปอง ดาปเพชร รองนายกเทศมนตรี ให้ความเห็น

“กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเริ่มรวมกลุ่ม และก่อตั้งมาได้ ไม่นานมากความเชื่อถือนั้น
 ชมอาจจะยังมีไม่มาก แต่ตัวนายกเทศมนตรี เป็นผู้นำมานานแล้วตั้งแต่การปกครองยังอยู่ในรูปแบบ
 ของสุขาภิบาลกะรน มีความสามารถมีผลงานมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ประชาชนในชุมชนเห็นชอบ
 ยอมรับ สามารถสนองความต้องการและร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นร่วมกับประชาชนได้
 สำเร็จเรียบร้อยตลอดมา”

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นายไพโรจน์ สังข์แก้ว ให้ความเห็นว่า

“มาจากตัวนายกฯเอง เป็นผู้นำมานานและไม่ทำอะไรเสื่อมเสียประชาชนยอมรับ
 นับถือ”

สัมภาษณ์; นายอนุรักษ์ แยมคล้าย ให้ความเห็นว่า

“ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ ตัวนายทวี นายกเทศมนตรีเอง เพราะได้รับการยอมรับ
 จากประชาชนตั้งแต่เป็นประธานสุขาภิบาลกะรนมาตลอดจนยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะรนและ
 เป็นคนดั้งเดิมมีภูมิภานอยู่ในกะรนด้วย”

สัมภาษณ์; นายมีชัย นาวิณ ให้ความเห็นว่า

“มองว่าไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า แต่มาจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวี
 ทองแถมเอง ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างฐานอำนาจ”

สัมภาษณ์; นายเสกฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ ให้ความเห็นว่า

“เกิดมาจากตัว นายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรีเอง เพราะประชาชนเชื่อถือมา
 นานแล้วตั้งแต่ครั้งเป็นสุขาภิบาลตำบลกะรน และไม่เคยทำอะไรเสื่อมเสีย”

สัมภาษณ์; นายคะเน ชูถักยณ์ ให้ความเห็นว่า

“นายกเทศมนตรี นายทวี ทองแถม เป็นผู้นำมานานแล้ว ตั้งแต่เป็นสุขาภิบาล
 ตำบลกะรนยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลกะรนแล้ว ยังไม่มีคู่แข่งมาตลอด”

2.2 กลุ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้นำชุมชน, ผู้ประกอบกิจการธุรกิจและ
 หรือชนชั้นนำของกลุ่มธุรกิจ หรือกลุ่มอาชีพ, กลุ่มสื่อมวลชน, กลุ่มชมรมรักษั้กะตะ-กะรน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำชุมชนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นางมาลี บุญยะพงษ์ไชย ให้ความเห็นว่า

“เกิดจากตัวนายกเทศบาลคือนายทวี ทองแถม ที่สามารถทำให้ประชาชนชาวบ้าน เชื่อถือได้ วิทยุผไทยุก็อาวโสพอสมควรอีกทั้งเป็นผู้คนดั้งเดิมมีภูมิภานาในพื้นที่ มีเทือกเขาเหล่ากอ เครือญาติ มากพอสมควร ”

สัมภาษณ์ ; นายวรวัฒน์ สงวนนาม ให้ความเห็น

“น่าจะเกิดจากตัวนายทวี ทองแถม นายกเทศมนตรีมากที่สุดเพราะเป็นตัวแทน ของประชาชนตั้งแต่สุขาภิบาลกะรนยังไม่ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะรน เครือญาติก็มีส่วน ช่วยเยอะ แต่คนภูเก็ตเป็นคนมีความรู้เนื่องจากเป็นสังคมเมือง ถ้าไม่จริงถึงเป็นญาติก็ไม่เลือก”

สัมภาษณ์ ; น.ส.สมศรี สุวิทย์ และนางจรรุภณ วีระการ ให้ความเห็น

“เป็นตัวบุคคล คือนายกเทศมนตรี ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ทำให้ ประชาชนเชื่อถือถึงแม้ว่าตัวนายกๆเองจะมีความรู้วุฒิการศึกษา แค่ชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ แต่มี วิสัยทัศน์กว้างไกลเช่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ ไร่เพื่อคนรุ่นหลัง อีกทั้งเน้นการให้ลูกหลานของประชาชนในกะรนให้ได้รับการศึกษามีความรู้สูงๆ”

สัมภาษณ์ ; นายอรรถการ ฐานวิเศษ ให้ความเห็น

“ คงเกิดจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวีนั่นเองไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า เพราะคนภูเก็ตไม่ใช่คนโง่ มีการศึกษาและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา และนายทวี เป็นประธานสุขาภิบาลเป็นผู้นำมาแต่แรกเริ่มชุมชนท้องถิ่นกะรน มีผลงานเป็นที่เข้า ตาประชาชนชาวบ้าน ก็คือ การสร้างงานสร้างอาชีพรายได้ และจัดตั้งกลุ่มให้มีการรวมกลุ่มของ อาชีพต่างๆสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านได้”

กลุ่มที่4 กลุ่มสื่อมวลชนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นายปณัฒร ยอดแก้ว ให้ความเห็น

“ เขตพื้นที่กะตะกะรน เป็นเขตเศรษฐกิจสำคัญเขตหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต เมื่อนาย ทวี เข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง การดำเนินกิจการธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้านธุรกิจกรมกับหน่วยงาน ราชการภาครัฐก็ต้องพึ่งพานายทวี และนายทวีเองก็ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมาเนิ่นนาน แล้วตั้งแต่รูปแบบการปกครองเป็นสุขาภิบาลกะรนจนมายกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะรน ก็ได้รับ เลือกลงเป็นตัวแทนมาตลอด”

สัมภาษณ์ ;นายอนุรักษ์ แยมคล้าย ให้ความเห็น

“ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ตัวนายทวี นายกเทศมนตรีเอง เพราะได้รับการยอมรับจาก ประชาชนตั้งแต่เป็นประธานสุขาภิบาลกะรนมาตลอดจนยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะรนและเป็น คนดั้งเดิมมีภูมิภานาอยู่ในกะรนด้วย”

สัมภาษณ์; นายมีชัย นาวิณ ให้ความเห็น

“มองว่าไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า แต่มาจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวีทองแซมเอง ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างฐานอำนาจ”

สัมภาษณ์; นายประสาน คันทินิทธิธรรม ให้ความเห็น

“มาจากตัวนายกเทศมนตรีเป็นหลัก กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเพิ่งจะจัดตั้งได้ไม่นานมานี้เองตอนเปลี่ยนแปลงยกฐานะจากสุขาภิบาลตำบลกะรนเป็นเทศบาลตำบลกะรน”

สัมภาษณ์; นายเชาวนิศย์ จินดาพล ให้ความเห็น

“เป็นตัวนายกเทศมนตรีเอง เพราะเป็นผู้นำได้รับการยอมรับจากประชาชนกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ในพื้นที่ ตั้งแต่สมัยเป็นสุขาภิบาลตำบลกะรนจนยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะรน”

กลุ่มที่ 5 กลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอาชีพ

สัมภาษณ์; นายภูธร อุดมกิจวิบูลย์ ให้ความเห็น

“อยู่ที่ตัวนายกเทศมนตรีนั่นเอง ซึ่งประชาชนยอมรับนับถือ ส่วนกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเพิ่งจัดตั้งขึ้นภายหลัง ไม่ได้ใช้อิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้นเป็นการยอมรับสภาวะผู้นำโดยธรรมชาติจากประชาชน”

สัมภาษณ์; น.ส.สมศรี สุวิทย์ และนางจรรุวรรณ วีระการ ให้ความเห็น

“เป็นตัวนายกเทศมนตรี ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ทำให้ประชาชนเชื่อถือถึงแม้ว่าตัวนายกฯ เองจะมีความรู้วุฒิการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ แต่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เช่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้เพื่อคนรุ่นหลังและเน้นการให้ลูกหลานของประชาชนในกระรณได้รับการศึกษามีความรู้สูง ๆ”

สัมภาษณ์; นายอรรถการ ฐานวิเศษ ให้ความเห็น

“คงเกิดมาจากตัวนายกเทศมนตรี นายทวีนั่นเอง ไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า เพราะคนภูเก็ตไม่ใช่คนโง่ มีการศึกษาและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลาและนายทวี เป็นประธานสุขาภิบาลเป็นผู้นำมาแต่แรกเริ่มชุมชนท้องถิ่นกะรน มีผลงานเป็นที่เข้าตาประชาชนชาวบ้าน ก็คือ การสร้างงานสร้างอาชีพรายได้ และจัดมีการรวมกลุ่มของอาชีพต่างๆสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านได้”

กลุ่มที่ 6 กลุ่มชมรมรักษะกะตะ-กะรนและประกอบกิจการธุรกิจ

สัมภาษณ์; นายมนัส เย็นจิตร และนายพรชัย ใฝ่งาม ให้ความเห็น

“เป็นที่ตัวนายกฯนายทวี ทองแซม ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ไม่ได้เกิดจากกลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้า คือเป็นผู้นำมานานแล้วไม่เคยทำอะไรผิดพลาดเท่าไร”

สัมภาษณ์; นายจรัญ ศรีสวัสดิ์ ให้ความเห็นว่า

“เป็นตัวตนของนายกเทศมนตรี นายทวี ทองเข้ม เองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน กลุ่มท้องถิ่นก้าวหน้าเป็นส่วนประกอบเพราะเพิ่งจัดตั้งภายหลัง”

สัมภาษณ์; นายเสฏฐวุฒิ ธรรมวัฒน์ ให้ความเห็นว่า

“เกิดมาจากตัวนายทวี ทองเข้ม นายกเทศมนตรีเอง เพราะประชาชนเชื่อถือมานานแล้วตั้งแต่ครั้งเป็นสุขาภิบาลตำบลกระนวน และไม่เคยทำอะไรเสื่อมเสีย”

สัมภาษณ์; นายคะเน ชูลักษณะ ให้ความเห็นว่า

“นายกเทศมนตรี นายทวี ทองเข้ม เป็นผู้นำมานานแล้วตั้งแต่เป็นสุขาภิบาลตำบลกระนวนยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลกระนวนแล้ว ยังไม่มีคู่แข่งมาตลอด”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายฤกษ์ชัย พูลสวัสดิ์
วัน เดือน ปีเกิด	8 มกราคม พ.ศ.2518
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรกรรมสาขาพืชศาสตร์) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะเกษตรศาสตร์ นครศรีธรรมราช
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต วันที่1 สิงหาคม 2545 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2550 เทศบาลเมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสวนสาธารณะ กองช่าง